Alfred Edersheim

Den gylne dagbok

Hjertesamtale med Jesus i Salmenes bok

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Alfred Edersheim: *Den gylne dagbok* (Hjertesamtale med Jesus i Salmenes bok).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Forord 1
1. Salme 1: Kristus og menigheten 4
2. Salme 2: Kongen 10
3. Salme 3: Evig hjelp 16
4. Salme 4: Hvile om kvelden 22
5. Salme 4: Stillhet i Gud 28
6. Salme 5: Abba, Far 33
7. Salme 5: Lys og kjærlighet 38
8. Salme 6: Frelst som gjennom ild 43
9. Salme 7: Det bedre håp 49
10. Salme 7: Seier og hvile 54
11. Salme 8: Skapelse og forløsning 59
12. Salme 9: Han husker i nåde 65
13. Salme 10: Tro og tålmodighet 70
14. Salme 10: Trygghet 75
15. Salme 11: Stillhet og tillit 80
16. Salme 12: Hjelp i Herren 84
17. Salme 13: Lovsanger i natten 91
18. Salme 14: Synden og legedommen 97
19. Salme 14: Den store inngripen 103
20. Salme 15: «Helliget Jehova» 109
21. Salme 16: Himmelsk borgerrett 117
22. Salme 16: Kristus, vår forløper 124
23. Salme 17: Skyggen av et veldig fjell 131
24. Salme 18: Vår trygghet 139
25. Salme 18: Kongen i hans herlighet 147
26. Salme 19: Guds gjerninger 157
27. Salme 19: Guds ord 164
28. Salme 20: Sterkt rop 172
29. Salme 20: Troen holder seg til Gud alene 178

30. Salme 21: Håpets sang 185
31. Salme 22: Dødsangsten 193
32. Salme 22: Korset og kronen 201
33. Salme 22: Å følge på avstand 209
34. Salme 23: Den gode hyrde 214
35. Salme 23: Kongen er vår vert 221
36. Salme 24: «Talita kumi!» 228
37. Salme 24: Adventssalme 235
38. Salme 31: Den kristnes vandresang 241
39. Salme 41: Barmhjertighet for de barmhjertige 248
40. Salme 42: Ti, vær stille! 254
41. Salme 47: Messias' kongedømme 260
42. Salme 93: Brenningene 265
43. Salme 99: Menighetens lovprisning 271
44. Salme 101: Hellige forsetter 277
45. Salme 102: Trøst for den som sørger 282
46. Salme 110: Prestekongen 288
47. Salme 116: Stille hvilesteder 295
48. Salme 121: «Min hjelp» 300
49. Salme 124: Snaren er revet i stykker 305
50. Salme 127: Åndelig framgang 311
51. Salme 133: Kirkens enhet 316
52. Salme 137: Sion gjenreist 321
Om Alfred Edersheim 327
Ordforklaringer 328

Forord

av Alfred Edersheim, Torquay

Den gylne dagbok
Hjertesamtale med Jesus i Salmenes bok

Ordnet for hver søndag i året
London 1866

> Å David, hvor altfor lite har du sunget for fromme sjeler!
> *Gregor av Nazianz*
>
> Bare den som lider som David, forstår Davids ord.
> *Ambrosius*
>
> Aldri skal du fatte David før du selv har erfart det som rører seg i Salmene.
> *Bernhard*
>
> Mye holder Ånden tilbake, for at han alltid skal ha oss som sine disipler. Mye viser han bare for å lokke oss, og mye gir han for å røre og drive oss. Som Augustin så godt har sagt: Har aldri noe menneske talt slik at det ble forstått av alle og i alle ting, hvor mye mer forstår da Den Hellige Ånd alene alle sine egne ord.
> *Luther*

Disse betraktningene ble først skrevet ned for å vise i praksis en måte å lese Skriften på, særlig Salmenes bok, som mange av Guds barn har funnet svært nyttig og dyrebar. Den består i å gjøre Skriften til åndelig føde, vers for vers og nesten ledd for ledd, ved at vi grunner andektig på den og ber over den i tro.

Det er underfullt hvordan ilden brenner i oss når vi grunner slik, og hvordan bønnens ord da strømmer fram. Lengslene våre våkner, troen, håpet og kjærligheten får nytt liv og blir øvd, og bønnene

slutter å være vage og blir bestemte og inderlige. Skriften åpner seg for oss. Den Hellige Ånd lyser over sitt eget ord og inn i våre hjerter.

Jeg tør si at jeg har hatt noen av mine mest velsignede timer over disse sidene. Om leseren finner noe av den åndelige vederkvegelsen jeg kjente da jeg skrev dem, har de nådd sitt viktigste mål.

Kristne brødre – noen av dem kjenner jeg ikke personlig – ba meg samle betraktningene i et bind. Da fant jeg det nødvendig å gå nøye gjennom den hebraiske teksten og å legge en slags utleggelse til det som opprinnelig bare var betraktninger. Da har jeg også brukt de beste nyere kommentarene, som Hengstenbergs og Delitzschs.

Boka er skrevet i fritimene i en tjeneste som var travlere enn vanlig, og under særlige personlige forhold. Jeg er altfor smertelig klar over hvor mye som mangler, både i innhold og i form. Jeg vet at den mannaen som ikke brukes til det daglige behovet, skal legges i gylne krukker for Herrens åsyn (2 Mos 16,33; Hebr 9,4).

Jeg har ordnet boka i femtito betraktninger, én for hver Herrens dag. Det er ikke bare fordi den ikke er ment å leses i ett strekk, men også fordi emnet så å si hører særlig sammen med den oppstandne Frelseren. For sannheten som ligger til grunn for Salmene, og som gjør dem til menighetens salmebok, er at Kristus er ett med sin menighet.

Alle de troendes sorger munner ut i Kristi sorg, og alle de troendes gleder strømmer ut fra Kristi glede. Rundt disse tre sannhetene beveger alle salmene seg: den hjelpeløse elendigheten, den herlige frelsen og troen med sitt uttrykk, bønnen. Det som kan se ut som gjentakelser, kan derfor kanskje delvis komme av at disse tre sidene stadig vender tilbake i Salmene.

Hadde boka egnet seg for det, ville jeg gjerne ha tilegnet den, slik den nå er, de kjære vennene som jeg har det privilegium å tjene med evangeliet om hans Sønn. Et tegn på hengivenhet, om aldri så lite, til dem som selv er så alvorlige og kjærlige, ville ha vært meg særlig kjært.

Nå vil jeg sende den ut med en inderlig bønn: at Herren, Ånden, som innga Salmene, stadig mer må gi oss alle den åndelige forståelsen og den åndelige gleden av dem i Kristus. Og må han velsigne dette forsøket på å åpne alabastkrukken, slik at duften av hans navn kan være som en utgytt salve (Høys 1,3).

ALFRED EDERSHEIM
Prestegården, Torquay, 25. desember 1865

Gud, du som gir oss såkornet
og velsigner høsten,
du som har plantet ditt ord i vårt bryst,
sannheten sendt ned fra himmelen:
Vern det mot føttene som går forbi
og mot røverne i luften,
mot den brennende solens hete
og ugresset av verdslige bekymringer!

Om det er sådd dypt eller strødd tynt,
så gi du din nåde.
Det håpet som er sådd i jordens furer,
skal modnes i himmelen.

Biskop Reginald Heber

1. Salme 1: Kristus og menigheten

> Salig er den mann som ikke vandrer i ugudelige folks råd og ikke står på synderes vei og ikke sitter i spotteres sete, men har sin lyst i Herrens lov og grunner på hans lov dag og natt. Han skal være lik et tre, plantet ved rennende bekker. Det gir sin frukt i sin tid, og dets blad visner ikke. Alt det han gjør, skal han ha lykke til. Slik er det ikke med de ugudelige. De er lik agner som vinden blåser bort. Derfor skal de ugudelige ikke bli stående i dommen, og syndere ikke i de rettferdiges menighet. For Herren kjenner de rettferdiges vei, men de ugudeliges vei fører til undergang. (Sal 1,1–6)

Dette er en svært passende innledning til Sions sanger. For det er Sions innbyggere, de som hører til de rettferdiges menighet og den sanne kirke, som av nåde har fått den nye loven inn i sitt hjerte og bærer frukt til evig liv. Slik svarer Salmenes bok til de fem Mosebøkene – også ved at den selv er delt i fem (Sal 1–41; 42–72; 73–89; 90–106; 107–150). Den viser erfaringen – troen, håpet og kjærligheten – hos dem som er blitt lemmer i Kristi kirke, og som etter sitt indre menneske slutter seg med glede til Guds lov (jf. Rom 7,22).

Derfor er Salmene også menighetens salmebok til ham som kalte oss fra mørket til sitt underfulle lys (jf. 1 Pet 2,9). De svarer til saligprisningene, som Herren innledet sin undervisning om den nye loven med – ja, de er saligprisningene satt i sang. Og som den nye loven begynner også de med en ettertrykkelig saligprisning.

Sannelig handler denne salmen om Kristus, den andre Adam, og om hele hans folk. Den viser hemmeligheten bak all sann lykke, og den forklarer årsaken til all elendighet vi kjenner. Sann lykke må

søkes ovenfra og kommer ovenfra. All elendighet derimot springer ut av synden og har sin rot i den.

Tenk etter: Hva kunne skade oss om det ikke var for syndens makt, eller for at vi ikke klarer å se Gud som vår Far i Kristus? Verken smerte, sorg over tap, fattigdom, baktalelse, forfølgelse eller ensomhet kunne gjøre oss virkelig ulykkelige om hjertet hele tiden var vendt mot Gud, og vi bevarte en full og barnlig tillit til ham. Ja, i alt dette skulle vi «vinne mer enn seier ved ham som elsket oss» (Rom 8,37), om vi bare kunne bevare en ubrutt tillit til ham.

Dette gjelder ikke bare den seieren vi skal vinne en gang, men også freden vi har nå. Det er ikke byrden som trykker oss ned, men at vi må bære den alene – og så lenge vi bærer den alene. Ovnen var gjort sju ganger hetere, men ilden kunne ikke svi de tre unge mennene så lenge Menneskesønnen var med dem (Dan 3,19–25). Smerten skjærer i hjertet så lenge vi ikke kjenner hans hånd i slaget. Sykdom og nød er tunge å bære så lenge vi ikke hører hans røst, og hans åsyns lys er dratt bort.

Derfor er Kristi nærvær hemmeligheten bak gleden til alle tider. Og det gjelder fortsatt fullt ut for alle mennesker og under alle forhold: «Salig er den mann som ikke vandrer i ugudelige folks råd og ikke står på synderes vei og ikke sitter i spotteres sete.»

Legg merke til at Guds folk først blir beskrevet ved det de ikke gjør, som for å vise hvor tilbøyelig vårt naturlige hjerte er til slikt. For, som Luther sier, når vi leser dette, skal vi ikke bruke det på andre, på jøder eller hedninger, men tenke på oss selv.

Helt fra begynnelsen må vi også huske at det er stor forskjell på lykke i vanlig forstand og i Skriftens forstand. Den første er av jorden og jordisk. Den andre kommer «ovenfra, fra lysenes Far. Hos ham er ingen forandring eller skiftende skygge» (Jak 1,17). Vår lykke er salighet, den kommer ned til oss fra himmelen. Også vår jordiske lykke må komme fra Gud om den skal være virkelig. Hva betyr vel vår egen lille bekk, så lenge selve kilden er åpen og strømmer til oss? La oss derfor alltid se til at all vår lykke er salighet. Da blir den både sann og varig.

Guds barn blir best skildret slik: Hjertet og sinnet «har sin lyst i Herrens lov», og livets gjerning er å «grunne på hans lov dag og natt» (v. 2) – egentlig: å grunne stille og i taushet. Å glede seg over hans

ord og leve av det på denne måten er noe helt annet enn bare å studere det med forstanden.

Da blir hans ord og Ånd for oss som «rennende bekker». Det er mange bekker, men de kommer fra én kilde: Guds kjærlighet i Kristus. De holder bladet vårt – troslivet – stadig friskt, og de gjør at vi bærer frukt til «helliggjørelse» (Rom 6,22), den frukten som består i «all godhet og rettferdighet og sannhet» (Ef 5,9).

Her blir ingen skuffet. Her står ikke noe fikentre som det Jesus forbannet (Mark 11,13–14). Treet står glad ved de søtt sildrende bekkene, i all hellighetens skjønnhet og i all godhetens rikdom. «I sin tid» leter du ikke forgjeves etter forfriskende frukt, for vi har ikke tatt imot Guds nåde forgjeves (2 Kor 6,1).

Likevel har vi ikke all denne helligheten og lykken i oss selv, men i Kristus, som greiner på vintreet (Joh 15,5). Hemmeligheten bak vårt liv og vår salighet er at vi lever i nær forening med ham. Her går også veien til åndelig fremgang. For når hans nåde vanner oss, og vi står i hans veldige kraft, skal vi «ha lykke» i Skriftens forstand, hva vårt kall enn er. Sannelig, «i ham er det vi lever og rører oss og er til» (Apg 17,28).

Med Gud kan jeg aldri bli ensom, aldri fattig, aldri motløs, aldri etterlatt i sorg. La det åndelige komme inn, gi meg den salige følelsen av at han er nær, så er alt vel. Jeg er ulykkelig til jeg kommer fram for hans åsyn, og svak til jeg griper hans arm. Etter det kjenner jeg verken nød eller vanske. «Alt det han gjør, skal han ha lykke til.»

Ofte undrer jeg meg over andre, og enda oftere over meg selv, når jeg tenker på dette. «Uforstandige galatere! Hvem har forhekset dere? Dere som har fått Jesus Kristus malt for øynene som korsfestet!» (Gal 3,1). «Er dere så uforstandige? Dere begynte i Ånd, vil dere nå fullende i kjød?» (Gal 3,3).

Guds barn gjennomborer seg selv med mange piner (1 Tim 6,10) når de vandrer «i ugudelige folks råd» og rådfører seg med kjøtt og blod, med sansene og det øyet ser. Det samme skjer når de «står på synderes vei» og gjør seg ett med deres vaner, gjøremål, tanker og fornøyelser, eller når de «sitter i spotteres sete» og tar opp deres språk, deres leveregler og deres gudløshet i praksis. Veien til varig lykke er å ha sin lyst i Jehovas lov – i dobbelt forstand: å ha dette åndelige målet og å gripe det åndelig.

Dette er altså Guds legemiddel mot livets onder, og dette er «den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4). Troen tar ikke bort prøvelser og trengsler. Men den gir oss en høyere og sannere glede: Jehova, slik ordet viser ham, blir stadig virkelig for oss. Vi kan ikke bare vente tålmodig og holde ut i trengselen. I nærheten av Kristus, og når vi kjenner at vi er lukket inne hos ham alene, lærer vi også sannheten i denne erfaringen: «Du har gitt meg glede i mitt hjerte, større enn den de andre har når de har overflod av korn og most» (Sal 4,8).

Sollyset jager bort det tetteste mørke og driver bort de mest truende skyer. Når så tålmodigheten har ført til fullkommen gjerning (jf. Jak 1,4), skal det også vise seg å være bokstavelig sant: «Alt det han gjør, skal han ha lykke til.» «For Gud er ikke urettferdig, så han skulle glemme det verket dere har gjort, og den kjærligheten dere har vist» (Hebr 6,10). I sin nåde vedkjenner han seg den troen som han selv har plantet.

En slik manns ende er fullkommen fred, «for Herren kjenner de rettferdiges vei» – deres vei som han har utvalgt, kalt, rettferdiggjort og helliget. Denne kunnskapen er, som de gamle lærerne sier, *cum affectu et effectu*, «med kjærlighet og med virkning». For han bereder deres vei – og den er jo hans egen vei – han våker over dem og gir sine engler befaling om dem på veien. «Han tar vare på alle hans ben, ikke ett av dem blir brutt» (Sal 34,21). «De går fram fra kraft til kraft, de trer fram for Gud på Sion» (Sal 84,8).

Guds barn trenger ikke de ugudeliges eksempel og ende for å holde seg tro mot sine løfter. Likevel er det godt å legge merke til motsetningen, ta imot advarselen og tilbe vår Guds evige hellighet og rettferdighet (v. 4–6).

Se den triste inndelingen av synden. Først «de ugudelige», *resja'im* (רְשָׁעִים), som søker sin glede i vill uro – det er det roten i det hebraiske ordet peker mot. Så «syndere», *chatta'im* (חַטָּאִים), som farer vill, eller egentlig: bommer på målet. Og til sist «spotterne», og deres historie er dessverre like gammel som selve åpenbaringen. De gamle skriftlærde sier det slik: *impii corde*, *peccatores opere*, *illusores ore* – «ugudelige i hjertet, syndere i gjerning, spottere med munnen».

Like etter følger en dom som svarer til synden. Ofte begynner den allerede her, men den blir fullt åpenbart på den dagen da han kommer

med «sin kasteskovl i hånden og skal rense sin treskeplass. Hveten vil han samle i låven, men agnene skal han brenne opp med ild som ikke kan slokkes» (Matt 3,12). Likevel er det ikke frykten som driver oss, men Kristi kjærlighet, som «tvinger oss» (2 Kor 5,14). Gud være lovet, den har drevet ut vår slaviske og skyldbetyngede frykt (1 Joh 4,18).

For det første passer denne salmen fullt ut bare på Jesus, «den apostel og yppersteprest som vi bekjenner» (Hebr 3,1), han som sa: «Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, og din lov er i mitt hjerte» (Sal 40,9). Men dette må alltid være mitt mål – det min sjel lengter etter og søker. Har du funnet hemmeligheten bak lykken, den som verden forgjeves søker på så mange vrange veier som bare ender i skuffelse og undergang? Har du funnet den kostelige perlen? Da kan du gjerne selge alt du eier for å få den (Matt 13,46).

Hvor dyrebar er ikke Kristus! «Herren er min del» (Sal 119,57). «Herren er min tilfalne del og mitt beger.» «En arvedel er tilfalt meg på fagre steder. Ja, jeg har en herlig arv!» (Sal 16,5–6). La meg alltid holde fast ved Kristus og søke lykken i saligheten. «Før meg opp på en klippe som er for høy for meg» når mitt hjerte mister sin kraft (Sal 61,3).

Jeg har sett og kjent mye elendighet, men aldri virkelig elendighet der troen var med. Gå da rett til Kristus! Og når bekkene tørker inn, så søk med desto større iver til selve kilden.

For det andre: Legg merke til motsetningen, min sjel! Gi den frie nåden all ære, og lær nettopp av det hvor fast og sterkt ditt håp er. Du er – av nåde – et tre, et palmetre med røtter som vannes av livets elv. Frukten slår aldri feil, hver i sin tid, og bladet visner aldri. Ja, du og alt du gjør, skal alltid ha lykke med seg.

Men *de* var av naturen som du. De fikk sollyset fra hans ord og regnet fra hans nære løfte – forgjeves. Til slutt er de som tomme agner drevet av høstvinden. De er uhelliget her («agner», «syndere») og uten herlighet siden («som vinden blåser bort», «ugudelige i dommen»). Har jeg av nåde fått slike velsignelser, så la meg vokte meg vel for å slå følge med verden. «Møt ikke i deres hemmelige råd, min sjel! Ta ikke del i deres sammenkomster, min ære!» (1 Mos 49,6).

For det tredje: I alt jeg ferdes med og grunner på, la meg huske det særlige forsynet som våker over Guds folk. «Herren kjenner de

rettferdiges vei.» La meg ikke bry meg med og ikke bli lokket inn på de ugudeliges vei, som «fører til undergang».

Husk: Det motsatte av rettferdig er ugudelig – ingen hellighet uten tro. Og det motsatte av ugudelig er rettferdig – ingen tro uten hellighet. «Herren kjenner veien» og veiens ende, men det er «de *rettferdiges* vei». Er min vei en rettferdig vei? Å, la meg alltid søke den i hjerte, liv og tale!

2. Salme 2: Kongen

> Hvorfor larmer hedningene? Og hvorfor grunner folkene på det som fåfengt er? Jordens konger reiser seg, og fyrster rådslår sammen mot Herren og mot hans salvede: La oss sprenge deres bånd og kaste deres rep av oss! Han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem. Så taler han til dem i sin vrede, i sin store harme forferder han dem: Det er jo jeg som har innsatt min konge på Sion, mitt hellige berg. Jeg vil kunngjøre det som er fastsatt. Herren sa til meg: Du er min Sønn, jeg har født deg i dag! Begjær av meg, så vil jeg gi deg hedningene til arv og jordens ender til eie. Du skal knuse dem med jernstav, som en pottemakers leirkar skal du slå dem i stykker. Og nå, dere konger! Gå viselig fram! La dere advare, dere herskere på jorden! Tjen Herren med frykt, og juble med beven! Kyss Sønnen, for at han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien! For snart kunne hans vrede bli opptent. Salige er alle som tar sin tilflukt til ham. (Sal 2,1–12)

Denne salmen handler om hvordan vår Jesus blir innsatt som konge og kunngjort for alle mennesker. Den følger svært passende etter advarslene og løftene i den forrige salmen. Både verdens dom og menighetens trygghet har sin grunn i at Kristus er salvet til konge for evig. Deres dårskap må bli åpenbar, og hans nåde må bli grunnfestet, for han er konge.

Salmen leses nesten som en historie om menigheten og verden fra Herrens første komme til hans andre. Vers 1–4 skildrer «denne verdens vis» (Ef 2,2), og vers 4–10 viser hvordan det virkelig står til, sett fra himmelen. Vers 10 til slutten har en svært kjærlig og inntrengende anvendelse, som først skal bli fullt virkeliggjort på dagen for

«hans komme» (2 Tim 4,8). Slik er salmen full av rik trøst for nåtiden og sterk tillit for framtiden (Åp 11,15; 19,15).

Det er underlig og svært trist at hedningene larmer, at «jordens konger reiser seg» og «fyrster rådslår sammen mot Herren og mot hans salvede». Det ville være uforståelig om ikke opprøret i vårt eget hjerte belyste og forklarte det. Og likevel grunner de på tomme ting, «det som fåfengt er», ting som verken kan mette eller lykkes. Denne opprørstrangen er så utbredt at «den lille hjord» (Luk 12,32) nesten blir borte i den larmende mengden.

«Hvorfor» skulle det være slik, når hans åk er gagnlig og hans byrde lett (Matt 11,30)? Men «kjødets attrå er jo fiendskap mot Gud, for det er ikke Guds lov lydig, kan heller ikke være det» (Rom 8,7). Å vedkjenne seg Kristus faller oss ikke naturlig. Selv Guds eget folk kjenner og merker «en annen lov» i sine lemmer, «som strider mot loven i mitt sinn» (Rom 7,23). Hvorfor skulle jeg undre meg over å finne hos andre det jeg ser i meg selv?

Ingenting er for ondt til at vårt hjerte kan tenke det ut, og ingenting for tomt til at vårt sinn kan grunne på det. Men Gud være lovet, ingenting er for vanskelig for hans nåde å tenke ut, overvinne eller fullføre. Herre, la alltid ditt åsyns lys skinne over oss! Vi trenger ikke livløse begreper eller en ny lov utenfra. Vi trenger deg selv – den oppstandne, levende Forløseren – til å være konge i oss. Da blir dine ord og dine krav ikke «rep» og «bånd», men liv og frihet.

For en herlig overgang og for en fullkommen hvile for vår sjel når vi vender oss fra jorden til himmelen! Hvordan fiendene enn reiser seg, når de aldri opp til himmelen, som Calvin påpeker. Det er en stor trøst å vite at nettopp når deres raseri ser ut til å være mest uhemmet og de synes å lykkes, spotter Jehova dem.

Luther skriver: «Alt dette er skrevet til lærdom for oss, for at vi skal ha håp ved det tålmodet og den trøsten som Skriftene gir (Rom 15,4). For det som her står skrevet om Kristus, er et forbilde for alle hans. Hver den som vil være en sann kristen, og særlig den som lærer Kristi ord, må lide under Herodes og Pilatus, under jødene og hedningene. De larmer mot oss og taler mye tomt, de reiser seg og rådslår mot oss. Det skal hver og en av oss være forberedt på.»

Likevel er det som om han sa: «Så visst er det at de taler forgjeves – hvor sterkt og mektig det enn ser ut i menneskers øyne – at Gud ikke

engang akter dem verd den motstanden en skulle vente i en alvorlig og stor sak. Han bare ler av dem, som av noe ringe og foraktelig som ikke er noe verd. Men hvilken troens styrke ligger ikke her! For hvem skulle ha trodd at Gud lo da Kristus led, og jødene triumferte og fikk overhånd? Slik også når vi lider og blir undertrykt: Tror vi at Gud ler av våre motstandere, mens det for øyet og sansen ser ut som om både Gud og mennesker spotter og undertrykker oss?»

At han «troner i himmelen», betyr ikke bare at ingen angriper ham eller kan angripe ham. Det betyr også at vi ved troen må stige opp til himmelen for ikke å bli rokket. Slik kan vi rolig overgi til ham ikke bare vår egen sak, men langt mer hans verk og hans rike, hvilke fiender som enn reiser seg mot det. Den største faren for oss ligger ikke i fiendene, men i at vi tar kjødelige våpen i bruk, eller i at vi ikke stoler på at han hjelper og er nær.

Det er en herlig motsetning mellom deres tomme tanker og det han har fastsatt (v. 7–8). Kristus er Messias, og Faderen har innsatt ham som konge. Det gir oss visshet om vår trygghet, om at verden skal legges under ham (v. 9), om dommen som kommer (v. 10), og om hans folks evige salighet (v. 10–12). Vår holdning skal derfor være rolig tillit og troende forventning.

«I verden har dere trengsel. Men vær frimodige! Jeg har overvunnet verden» (Joh 16,33) – og det er den praktiske anvendelsen. Ja, ved din død, ved din oppstandelse og ved gaven av Den Hellige Ånd! Det er helt sikkert at begivenhetenes gang og forsynets veier står under hans umiddelbare ledelse og styring (v. 5). Ikke en spurv faller til jorden uten at han vet det og vil det (Matt 10,29). Midt i alle omveltninger er derfor hans menighet og hans sak fullkomment trygge (v. 6). Synden er alltid sin egen forbannelse, og opprøret sin egen straff.

Det dyrebareste av alt er at han, i motsetning til «jordens konger» og «fyrster», har sin konge, innsatt på Sion, sitt hellige berg. Vi trenger ikke frykte, verken for menigheten, for verden eller for oss selv. Sion er hans hellige berg, og Kristus er hans hellige konge. Han har tatt menigheten som signetringen på sin finger (Hag 2,23), og der har han gravert inn ordet *kjærlighet*. Med dette seglet besegler han hele sitt styre av den moralske verden.

Å, for en gave var det ikke at han ga vår jord sin Sønn (v. 7)! Den betyr ikke bare vår egen frelse, men hele verdens endelige forløsning,

når Messias' rike skal nå til jordens ender. Dette er et håp som det er vel verdt å vente på, be om, arbeide for og hvile i.

Når vi blir vekket fra gravene, skal vi se vår jord kledd i skjønnhet og prydet med rettferdighet. Vi legger oss til å sove i storm, men vi skal stå opp i skyfri stillhet. Vi legger oss i vinterens mørke, men vi står opp i sommerens lys. Vi skal ikke kjenne igjen denne jorden når den, som Sara i gammel tid, har fått sin ungdom og skjønnhet tilbake og kan føde løftets barn. Dommens dag blir kort, men forferdelig – og så kommer gleden.

Og allerede nå er vår Herre konge. Han sitter på tronen «ved Majestetens høyre hånd i det høye» (Hebr 1,3). Våre bønner er hørt, vår stilling er sikret, og vår lykke er trygget. Hjertet hopper av glede ved den tanken, og sjelen blir sterkt styrket. «Hva er din bønn? … Og hva er ditt ønske?» (Est 5,6). Herre, av alle bønner er det fremfor alt denne: å være helt din. Og av alle ønsker er det først og fremst dette: å bli bevart ved din nåde uten skyld helt til enden.

Men bønn og arbeid hører alltid sammen. «Jeg trodde, derfor talte jeg!» (2 Kor 4,13). «Vi kan ikke la være å tale om det som vi har sett og hørt» (Apg 4,20). Sann visdom – ikke tomme tanker – vil vi søke for oss selv og anbefale for andre (v. 10–11). Det er en visdom «som ikke tilhører denne verden eller denne verdens herrer, de som går til grunne», men «Guds visdom, den skjulte, som Gud fra evighet av forut har bestemt til vår herlighet» (1 Kor 2,6–7), og som «Gud har åpenbart for oss ved sin Ånd» (1 Kor 2,10).

Personlig samfunn med Guds Sønn, å holde seg nær til ham, og den saligheten det er å stole helt og uten grense på ham til alle tider, hva som enn hender – dette er de beste gavene, som vår sjel inderlig lengter etter og jager etter.

For det første: Min sjel, lær å se mennesker og ting i det rette og sanne lys! De tomme tankene og den tomme praten fra «den kunnskapen som med urette blir kalt så» (1 Tim 6,20), kan ikke rokke min tro, for den hviler på personlig erfaring. Heller ikke kan maktens prakt svekke min troskap mot den store kongen. Deres hovmod skal bli ydmyket, og deres larm skal bli brakt til taushet i undergangen.

Men akk, hvor ofte flakker ikke mine tanker omkring, og hvor sørgelig lett lar jeg meg ikke påvirke av ytre makt og prakt! Et menneske er ikke vis for sin lærdoms skyld om det mangler sann kunnskap, og

ikke rikt for sin formues skyld om det ikke har den kostelige perlen. Det er heller ikke mektig fordi kårene er gode, om det ikke har Den Allmektiges øre og bor i hans skjul.

Min sjel, du vil så gjerne bli funnet «gjemt blant de levendes flokk hos Herren» (1 Sam 25,29). Du lengter inderlig etter å høre til dem som «tar sin tilflukt til ham». Og du har god grunn til å stole på den oppstandne Jesus, for hans kjærlighet og for hans nådes skyld. Mye får deg til å vakle, både innenfra og utenfra. Men det finnes åndelige virkeligheter og «de største og mest dyrebare løfter» (2 Pet 1,4). Hold deg derfor desto nærmere til ham!

Herre, du vet hvor opprørsk mitt hjerte er i dag: i de særlige forholdene du har satt meg i, under det særlige korset du har lagt på meg, i det særlige arbeidet du har gitt meg å gjøre, og i de særlige prøvelsene og fristelsene som omgir meg. Men jeg vil holde meg desto nærmere til deg, min oppstandne Herre, i stormen som omgir meg, og i natten som senker seg om meg. Jeg vil stole desto fullere på deg og holde meg desto inderligere til deg, nettopp i det som truer min fred og min trygghet.

For det andre: «Sion, mitt hellige berg.» La meg aldri glemme at Sion er hans berg – ikke mitt eller ditt, men hans. «Hvem er du som dømmer din neste?» (Jak 4,12). Kan du ikke prise Gud sammen med din neste, så be for ham. Min nestes synder og mangler kaller meg til å be for meg selv like mye som for ham – desto mer når jeg skjønner, om enn svakt, hvilken forferdelig framtid som venter de opprørske.

La meg også stadig sterkere kjenne at hans berg er et hellig berg. Hellighet sømmer seg for hans hus og hans folk for evig (Sal 93,5). La meg vokte portene til mitt hjerte – nei, heller tronen i mitt hjerte. I dag, med fiendene stilt opp mot meg, Herre, hjelp meg ved din nåde! Virk i meg, så jeg kan arbeide på min frelse med frykt og beven (jf. Fil 2,12–13).

For det tredje: Herren er død – mist ikke motet! Herren er oppstanden – tvil ikke! Herren er opphøyet – frykt ikke! Herren er konge – nøl ikke! Herren kommer igjen – drøy ikke! Tro, og gjør det med all enfold og all glede!

Tro, og bær fram for ham det ditt eget hjerte og ditt daglige liv trenger, og det sjelen trenger hver dag: Stol på ham, og se opp! Tro, og bær fram for ham det dine venner trenger, både for legeme og sjel:

Stol på ham, og se opp! Tro, og bær fram for ham det menigheten trenger: Stol på ham, og se opp! Tro, og bær fram for ham det verden trenger, og se fortsatt opp i tillit!

«Det kommer natt, men også morgen» (Jes 21,12).[1] Snart kommer Herren tilbake, og du skal ta imot ham – du og alle de hellige, ja, selve jorden og alle som bor på den. Driv da handel med pundene til han kommer igjen (Luk 19,13)! Blir du kalt til hvile før den dagen gryr, så legg deg til å sove i håp om den salige oppstandelsen og om Herrens komme «med sine ti tusener hellige» (Jud 14). «Amen, ja kom, Herre Jesus!» (Åp 22,20).

Himmelske stad, salige stad,
den endeløse hvilens søte havn,
stad som er trygg for all fare,
deg hilser jeg mens jeg er fremmed her.
Deg hilser jeg, etter deg sukker jeg,
lengter og vansmekter like til døden.

Hvilken glede ditt folk har sammen,
hvilken festglede de går fram i,
hvilken kjærlighet som binder hjertene sammen,
hvilke edelsteiner som skinner i dine murer,
med hyasint og kalsedon i rader –
det vet de hellige som står i deg.

Måtte jeg gå inn gjennom denne stadens port
sammen med de udødelige skarer,
og synge med Moses og Elia
mitt takknemlige halleluja!

Hildebert av Lavardin

[1] NB har «Det kommer morgen, men også natt»; Edersheim bygger på rekkefølgen natt – morgen.

3. Salme 3: Evig hjelp

> Herre, hvor mange mine fiender er! Mange reiser seg mot meg. Mange sier til min sjel: Det er ingen frelse for ham hos Gud. Sela. Men du, Herre, er et skjold omkring meg. Du er min ære, den som løfter opp mitt hode. Høyt ropte jeg til Herren, og han svarte meg fra sitt hellige berg. Sela. Jeg la meg og sovnet – jeg våknet, for Herren støtter meg. Jeg frykter ikke om ti tusen mann fylker seg imot meg rundt omkring. Reis deg, Herre! Frels meg, min Gud! For du har slått alle mine fiender på kjeven. Du har brutt i stykker de ugudeliges tenner. Frelsen hører Herren til. Må din velsignelse være over ditt folk! Sela. (Sal 3,2–9)

Dette er en dyrebar morgensang i tro etter en mørk natt med prøvelse og trengsel. Salmisten vet hvem han tror på (2 Tim 1,12). Han har forstått grunnreglene for Guds styre i nådepakten (Sal 1) og hvordan det blir utøvd ved Jesus Kristus (Sal 2), og straks bruker han det på sin egen sak og sin egen nød. Han tar Gud på ordet og holder løftet fram for ham i bønn (v. 4–5). Så ser han rolig opp og venter på svar (v. 6–8), og han gir Gud æren (v. 9).

Slik er troen: Den tar til seg det Gud har sagt i sitt ord, og bruker det på seg selv. Alt Gud har talt, tar jeg imot som talt til meg. Jeg gjør det til bønn – for troen er ikke kunnskap, den forutsetter nåde til den som er i nød og fortapt. Så venter jeg den lovede velsignelsen som svar. All pris tilhører ham, ikke bare for dette ene beviset på hans trofasthet, men for kilden og opphavet til all nåde: hans paktskjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.

La oss derfor alltid ha for øye disse tre sidene ved troen. Den første er at vi tar ordet til oss selv, og den bygger på det Gud tilbyr og lover.

Den andre er bønnen, som bygger på at vi har tatt ordet til oss. Den tredje er tillit, fred og forventning, som bygger på en slik bønn.

Jeg tror Guds ord, og derfor tar jeg det til meg selv. Jeg tar det som noe som gjelder meg. Derfor ber jeg Gud, som en synder i nød, om at han av nåde vil gjøre det virkelig.

Har jeg bedt slik i tro, ville det ikke være annet enn vantro å tvile på svaret. Når jeg har kastet min byrde på Herren (Sal 55,23), er jeg altså kvitt den. «Dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4).

Likevel tilhører all æren fra først til sist ham som «virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13), og som fyller oss «med kraft til troens gjerning» (2 Tess 1,11).

En sjel som er tynget av bekymring eller sorg, trenger først av alt å få byrden veltet av seg og bli fri fra det knugende trykket. Det er bare én vei til det: å bære den rett fram for Gud (v. 2). Dette gjelder ikke bare i rent åndelig nød, men også i ytre nød, slik som her.

Å, hvor godt det er å ha øst ut alle våre klager i hans øre, å ha lagt fram all vår nød for hans øyne og ha overgitt alle våre bekymringer til hans makt! Han er vår Gud i Kristus. Han vil og kan fri oss «fra så svær en dødsfare» (2 Kor 1,10) – så langt det tjener til hans ære og derfor til vårt beste. I hvert fall har vår Frelser medlidenhet med oss, og derfor trøster han (Hebr 4,15).

Men den tyngste av alle prøvelser er den som truer vårt åndelige vel (v. 3), særlig etter tider da vi har vært forlatt eller har falt fra. Det er ikke slik at verdens dom her betyr så mye. Verden slutter fra det som er, til det som skal bli, og regner bare med det som kan tas og føles. En troende føler seg aldri så uavhengig av menneskers mening og gunst som når han i andres øyne synes å trenge dem mest.

Verdens logikk er like vrang som dens barmhjertighet er grusom (Ordsp 12,10). Den sier at når vi ikke har noen hjelp hos mennesker, har vi heller ingen hjelp hos Gud. Ja, selv når røsten er Jakobs, er hendene Esaus (1 Mos 27,22).

Min sjel, vær stille for Gud! Vend deg oppover, ikke utover. Fiendenes hærer kan telles, men dine kan ikke telles. Deres midler kan regnes ut, men dine «overgår all forstand» (Fil 4,7). Ordet «umulig» har ingen plass i nådens ordforråd. Det gjelder bare meg, ikke deg, Herre.

Så bryter Abrahams trosspråk fram (v. 4; jf. 1 Mos 15,1). Det er vanskelig å si om det mest lyder som bønn eller som lovsang. For inderlig bønn glir alltid over i lovsang, slik troen glir over i beskuelse. Dette guddommelige «men» er overgangen fra jorden til himmelen, fra mennesket til Gud, fra menneskemeninger til visshet. Det er Petersklippen som menigheten er bygd på (Matt 16,18): «Men du, Jehova, er et skjold omkring meg» – på alle kanter, mellom meg og dem. Og Herren er ikke bare vern, men indre «ære», og ikke bare indre ære, men også ytre seier: «den som løfter opp mitt hode».

Luther sier det slik: «Her setter han tre ting opp mot de vanskene han nevnte før. Han hadde talt om mange fiender; nå svarer han at Herren er hans skjold. De reiser seg mot ham for å gjøre ham til skamme for verden; mot det setter han at Herren løfter ham opp til ære. Til sist svarer han på deres hån og spott med å rose seg av at Herren løfter opp hans hode.

Slik kan han være ensom og forlatt, ikke bare for menneskene, men også slik han selv kjenner det. Men for Gud og i Ånden er han omgitt av en stor skare og er verken ensom eller forlatt. Hvor maktesløs og undertrykt han enn kan synes i menneskers øyne, er han svært sterk og mektig for Gud og i Ånden. Derfor roser han seg med stor frimodighet av Guds makt, sammen med den hellige Paulus, som sier: ‹Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!› (2 Kor 12,10).

Den som forstår og har erfart en slik anfektelse, vil også forstå hvor tåpelig og ugudelig mange lærer når de sier at mennesket av naturen er i stand til å elske Gud over alle ting. Erfaringen i dette verset kommer derfor ikke fra naturen, men fra nåden, ikke fra den frie vilje, men fra Ånden. Det er en svært sterk tro. Den ser Gud gjennom dødens og helvetes mørke, som om han forlot oss, og kjenner ham likevel som vårt skjold. Den ser Gud som om han forfulgte oss, og kjenner ham likevel som vår hjelp. Den ser Gud som om han skulle fordømme oss, og kjenner ham likevel som vår Frelser. For den ser ikke på det som ses og kjennes, men holder seg til ordet, som taler om det som ikke ses.»

Svært lærerik er den åndelige erfaringen i vers 5. Det høye ropet i angst – det er det uttrykkene i grunnteksten viser – blir alltid fulgt, om ikke av et svar straks, så av at han hører straks, og det «fra sitt hellige berg», fra stedet mellom kjerubene. Svaret kan bli utsatt av grunner

som har med hans forsyn eller vår helliggjørelse å gjøre. Men han «hører» straks, og vissheten om det er som Mesterens «Ti, vær stille!» over den stormpiskede Galileasjøen (Mark 4,39). Snart er vi «over på den andre siden» (Mark 4,35).

Det er også svært dyrebart å kjenne at dette er paktssvar, selv om de kan bety at han er en hevner over våre gjerninger (jf. Sal 99,8).

Hele verdien av et liv i tro viser seg mest gripende i den roen vi har når vi, under de vanskeligste forhold, kan legge oss og sove i den søte vissheten om hans kjærlighet. Da har vi denne erfaringen som vår vuggesang: «Se, han slumrer ikke og sover ikke, Israels vokter» (Sal 121,4). Og vi kan våkne med denne sangen på leppene, som dugg som glitrer i morgensolen: «Herren støtter meg» (v. 6).

Når troen har bekjent for Gud, er det ingen engstelig og nervøs leting etter utfrielse. Alt som står igjen, er å se fram til seieren (v. 7–8). Men hvor påtrengende vår egen nød enn er, og hvor sterkt vi enn må ta ordet til oss selv, kan det ikke gjøre oss likegyldige for hvordan hele menigheten har det.

Aldri kan jeg be så godt for andre som når jeg selv må be mest for meg selv. Min rettferdighets sol (Mal 4,2) skinner ikke bare inn i mitt eget hjerte. «Må din velsignelse være over ditt folk!» – over hele «Guds Israel» (Gal 6,16). Jeg gleder meg over å kjenne at jeg er en del av den slekten i himmelen og på jorden som har navn etter ham (Ef 3,15). Jeg kan forstå hvor mange han holder oppe ved sin nåde, frir ut ved sin makt eller kaller i sin kjærlige barmhjertighet. Din barmhjertighet er over alle (Sal 145,9), men din *velsignelse*, Far, er over ditt utvalgte folk. Sela.

For det første: Hvor usigelig dyrebart det er å høre til Guds folk! Min sjel, gransk grundig hvordan du står i Kristus. La ikke et kortvarig trykk som driver deg til bønn, gjøre deg trygg på dette punktet. Alle mennesker ber en eller annen gang; Guds folk ber til alle tider. Bønn og tro hører ikke nødvendigvis sammen. Ikke all bønn kommer av tro, men all tro er forbundet med bønn.

Søker du Herren selv mer enn det du ber om? Holder du deg til ham som din Frelser – hviler du på ham og i ham? Vet du hva det vil si å være stille for Gud i den mørkeste og mest stormfulle natt, å stole på ham når du ikke ser, og å være tilfreds med å legge deg til å sove, som Jakob i gammel tid ved Betel (1 Mos 28,11)? Å, la meg ikke være

tvesinnet! La meg nå på ny ta Herren som min del, som min eneste del og som min del for evig (Sal 73,26).

For det andre: Mange og ulike er motstanderne som omgir meg i dag. «Hjertet kjenner sin egen bitre smerte» (Ordsp 14,10). Det som kan virke lite og ubetydelig for dem som ikke kjenner alle forholdene og vanskene, kan være tungt og svært smertefullt for meg. Det som prøver min tro, min tålmodighet og mitt håp, er en virkelig prøvelse for meg, enten andre synes det eller ikke. «I all deres trengsel led han selv trengsel, og hans åsyns engel frelste dem» (Jes 63,9).[1]

For en kjær tanke at denne salmen kan ha gått gjennom Kristi sinn eller kommet over hans lepper en morgen i Betania, på Oljeberget eller «ved det lille fjellet» (Sal 42,7)! Om det så er «langt baketter» (Luk 22,54), kan jeg følge Mesteren på veien der han har satt sine fotspor. Dette vil jeg i hvert fall søke å gjøre: kaste alle mine byrder på ham (1 Pet 5,7) og la alle mine bønneemner komme fram for ham (Fil 4,6). Så vil jeg se opp i tro og vente på svar, og rolig vente på Herren. «Om kvelden kommer gråt som gjest, om morgenen er det frydesang» (Sal 30,6).

For det tredje: La meg nå se fram, i trygg tillit, mot den morgenen som så snart skal gry over vår jord. Å, for en dyrebar trøst er ikke vers 6 til å avslutte livet med! Vi kan hviske det for oss selv med skjelvende lepper når vi legger hodet ned for å dø. For et ord å lukke øynene med, for en kveldssang å sovne med og våkne med i evigheten! For en vandresang når vi overgir oss til englene som skal bære oss over Jordan (Sal 91,11)!

Og det er sant – helt sant. Det er sant, ikke fordi vi føler det, men fordi det er et salig faktum: fordi Kristus døde og sto opp og sitter ved Guds høyre hånd. Han som begynte verket, vil også av nåde fullføre det (Fil 1,6), for Herren støtter oss.

Den som setter sin lit til Gud,
har en sterk bolig i himmel og på jord.
Den som ser i kjærlighet opp til Kristus,
kjenner ingen frykt som tynger hjertet.
I deg alene, kjære Herre, ser jeg
et godt håp og trøst,

[1] NB har «I all deres trengsel var det ingen trengsel». Edersheim følger den engelske lesemåten «In all their affliction he was afflicted», og poenget hans er at Herren selv lider med sitt folk.

mitt skjold mot fiender, min balsam i sorg,
min store og sikre frelse.

Hymnologia Christiana

4. Salme 4: Hvile om kvelden

> Når jeg roper, da svar meg, min rettferdighets Gud! I trengsel har du gjort rom for meg. Vær meg nådig, hør min bønn! Dere mennesker, hvor lenge skal min ære være til skam? Hvor lenge vil dere elske tomhet og søke løgn? Sela. Vit at Herren har utvalgt for seg den gudfryktige. Herren hører når jeg roper til ham. Bli harm, men synd ikke! Tenk etter i hjertet på deres leie og vær stille. Sela. Bring de rette offer, og sett deres lit til Herren! (Sal 4,2–6)

Dette er en skjønn og salig aftensang, der lovsang og bønn går over i hverandre. Med slike ord av tro, håp og kjærlighet vil vi «trøste» oss når vi legger oss til hvile om kvelden. Hva morgendagen enn bringer, må den bli lys dersom lyset fra hans åsyn – i hans Salvedes ansikt – blir løftet opp over oss. Ingen annen rettferdighet enn Jesu, ingen annen utfrielse enn den som kommer ved Jesus, ingen annen tillit enn den vi har fra Jesus, ingen annen fred enn den vi har i Jesus: Dette er de store søylene i dette lovsangens tempel.

Like tydelig er det at salmisten sier fra seg all annen hjelp (v. 3, 4, 7 og 8), og at han i tro gjør krav på – eller rettere klynger seg i tro til – denne utfrieren, som er nok i alt og formår alt (v. 2, 4, 8 og 9). Han setter ikke sin «lit til kjød» (Fil 3,3), men all sin tillit til Herren og til Herren alene. Rundt ham er det motløshet og fortvilelse, men ved nådens trone har han frimodighet og visshet. Og det gjelder ikke bare planene til åpenbare fiender, men også tvilen hos vantro troende (v. 7).

«Dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4). Og her har vi denne troen. Røttene står fast i Kristi rettferdighet, den slynger seg om løftene, som i ham er ja og amen (2 Kor 1,20), og den løfter hodet og åpner blomstene sine mot solskinnet fra hans åsyn.

Salmen er en bedende lovsang, slik den sømmer seg for de hellige mens de er på jorden, og den begynner med god grunn med å be om å bli hørt. Bønnen bygger på den rettferdigheten Gud har godtatt, og på paktsforholdet til ham. For vissheten om at vi alltid blir hørt, gjør oss ikke bare mer inderlige når vi roper, men også mer ydmyke når vi ber, fordi vi vet hvorfor og hvordan vi er tatt imot.

Uttrykket «min rettferdighets Gud» har sitt motstykke og sin utfylling i «min miskunnhets Gud» (Sal 59,18). I Kristus er han både vår rettferdighets og vår miskunnhets Gud, for «nåde og sannhet skal møte hverandre, rettferd og fred kysse hverandre» (Sal 85,11). Det er en svært fast grunn å bygge våre bønner på. Han er heller ingen ukjent Gud, ingen fremmed, «lik en veifarende mann som tar av fra veien bare for å overnatte» (Jer 14,8).

Ser vi tilbake i tro, finner vi mange dyrebare erfaringer av hvordan han har fridd oss ut av hard trengsel. Likevel er dette et hovedtrekk ved slike utfrielser: De gir oss heller rom i trengselen enn de fører oss ut av den. Han trenger ikke føre oss rundt Rødehavet. Han kan føre oss gjennom det ved å la vannet reise seg som en voll og gjøre det til en dobbel mur av trygghet. Slik blir hans makt åpenbar, vår vantro blir gjort til skamme, og vi blir holdt i ydmyk avhengighet av ham. Et slående eksempel på dette står i 2 Kong 7,1.

Hvor ofte og hvor underfullt har ikke Gud «gjort rom» for oss og for hele sin menighet «i trengsel» – i den store trengselen og i hver trengsel, både for sjel og legeme! Hvor ofte har vi ikke, når han slik har gjort rom for oss, tenkt og lovet at vi aldri mer skulle mistro ham! Og likevel, hvor sørgelig har vi ikke mistet motet og sviktet! Sannelig trenger vi også i dette stykke bønnen: «Vær meg nådig, hør min bønn!»

Det ligger en usigelig trøst og visshet i dette alene at vi får lov til å påkalle hans paktsmiskunn med velbegrunnet tillit. Det er som om dette bærer seierssanger under sine vinger. Når vi stiller oss på Guds side, er fiendenes ondskap både dårskap og synd. Bare der er vi trygge, og der kan vi frimodig spørre menneskene: «Hvor lenge?» Svaret venter vi likevel, for vår del, fra Gud (v. 4).

La oss legge merke til noe trist, men lærerikt, når vi går forbi disse stupene og fallgruvene: Menneskene «elsker» i virkeligheten «tomhet» – det som ikke rommer noe – og «søker» – trakter og jager

etter – «løgn». Mot alle slike anslag kan vi rolig sette dette «Vit at …» – den evige nådesbeslutningen, som rommer all trygghet og alt godt.

Ordlyden i vers 4 er svært særpreget, og med den kan vi dempe ikke bare fiendenes opprør, men også opprøret i vårt eget hjerte. Det første leddet taler om den evige nådesrådslutningen, som er den objektive grunnen til vår trygghet: «Men Guds faste grunnvoll står, og har dette seglet: Herren kjenner sine!» (2 Tim 2,19). Det andre leddet uttrykker den subjektive grunnen til vår trygghet: en stadig øvelse i tro og bønn, som kommer av at vi stadig erfarer nåde, og som fører til stadig nye åpenbaringer av nåde: «Herren hører når jeg roper til ham.»

Bare slik kan vi legge fram læren om at de hellige visselig blir bevart til sist, trygt og sant: ved å vise at Herrens nådevalg står i uoppløselig sammenheng med at vi stadig erfarer nåde, slik det viser seg i et liv i tro og bønn. La oss aldri skille disse to fra hverandre eller glemme sammenhengen mellom dem: «Herren har skilt ut for seg den gudfryktige» og «Herren hører når jeg roper til ham». Det ene er jo anvendelsen av det andre.

Ordene er dessuten valgt med omhu. Ordet for «skilt ut», *hiflah* (הִפְלָה, «gjorde forskjell»), er svært særpreget.[1] Det er nær beslektet med et annet ord som betyr å kløyve, hogge ned eller hogge ut, og det betyr å gjøre forskjell eller skille ut. Slik blir det brukt på en lærerik måte i 2 Mos 9,4 og 11,7 om hvordan Gud handlet med Israel.

Videre betyr det å gjøre et underfullt skille – ja, ordet for «under» er avledet av det – som i 2 Mos 8,22 og særlig i Sal 17,7: «Vis din miskunnhet i underfulle gjerninger!», ordrett: «Skill ut din miskunn». Disse to uttrykkene er faktisk de samme som her: «Herren har skilt ut den gudfryktige.» For det vanlige hebraiske ordet for «gudfryktig», *chasid* (חָסִיד), er avledet av ordet for «nåde» eller «miskunn». Dette står igjen nær et ord som rommer tankene om fortrolig rådslagning, inderlig samtale og forsamling, om det da ikke er hentet derfra.

Men er det slik – har Herren gjort et underfullt skille og skilt ut dem som har erfart miskunn, og fortsetter de i kraft av denne stadige erfaringen å rope og bli hørt – da blir advarselen i vers 5 svært alvorlig og gripende. Den har ikke fiendenes undergang for øye, men deres

[1] Edersheim bygger på den engelske ordlyden «hath set apart». NB har: «Vit at Herren har utvalgt for seg den gudfryktige» (Sal 4,4).

omvendelse. Den synes å regne dem som fremmede for Gud mer i hjertet enn i bekjennelsen.

Legg merke til hvordan den skrider fram. Først blir de stanset, så de ikke kan gå videre i synden: «Skjelv, og synd ikke!»[2] Så kommer selvprøvelsen, og deretter dør svaret på leppene – ordet «vær stille» betegner lyden som stanser fordi munnen lukkes.

Neste steg er at de tyr til den «nye og levende vei» (Hebr 10,20): «Bring rettferdighets offer»[3] – sammenlign med vers 2: «min rettferdighets Gud». Og til sist: «sett deres lit til Herren» – preposisjonen som er valgt her, viser at en klynger seg til Herren. Er all menneskelig hjelp skåret bort og alt menneskelig håp ute, lærer vi slik enda bedre å kjenne og elske vår paktsgud. For da kjenner vi oss alene med ham og erfarer at han er nok for oss.

Men langt tristere og mer nedslående enn den åpne motstanden fra de ugudelige er vantroen og motløsheten hos Guds eget folk. Av alle nådegaver er det tålmodigheten som mest trenger stadig tilførsel ovenfra for at lampen dens skal holde seg brennende. For tålmodighet består ikke i å tåle, men i å holde ut til enden. Den er «utholdenhet i god gjerning» (Rom 2,7) når alt ser ille ut. Den er ikke bare å bære, men å bære i tro, i håp og i kjærlighet.

Tålmodigheten venter stadig på utfrielse, midt i skuffelser som kanskje trekker ut, og selv om utfrielsen ser stadig mindre sannsynlig ut. Den er en bedende forventning, løst fra alt som ses og bundet til alt som er lovet. Og den er en rolig, glad og virksom forventning, som gjør sitt arbeid «inntil dagen lyser fram og morgenstjernen går opp i deres hjerter» (2 Pet 1,19). Derfor blir vi så ofte formant til tålmodighet (Rom 5,3–4; 15,4; Kol 1,11; 2 Tess 3,5; Hebr 6,12; 10,36; 12,1; Jak 1,3–4; Åp 3,10), og derfor har den en så viktig plass i vår helliggjørelse.

For det første: Hvor underfull er ikke hans nåde! Ikke for noe jeg er eller har, men for sin uendelige miskunns skyld har han kalt meg. Tre ting vil jeg huske på: intet i meg selv, alt fra ham, og at jeg er skilt ut fra andre. Det første husker jeg for å ydmyke meg, det andre for å takke, det tredje for å våke, og alle tre for å be.

[2] Edersheim følger den engelske ordlyden «Stand in awe, and sin not». NB har: «Bli harm, men synd ikke!» (Sal 4,5).

[3] NB har: «Bring de rette offer» (Sal 4,6).

Var det ikke for nåden, ville jeg som andre ha gått meg vill og til sist gått fortapt. Var det ikke for nåden, ville jeg ha fortvilt da jeg begynte å kjenne mine synder, og jeg ville fortvile ennå. Var det ikke for nåden, kunne jeg aldri håpe å bli stående på den onde dag. Nåde betyr at Herren har skilt oss ut. Det er Herren selv som tar seg av oss, av hver enkelt og med kraft.

Men har Herren skilt meg ut, så var det for seg selv – til sin ære og pris. Vi er Guds eiendom: kjøpt med blod, søkt av kjærlighet og hentet hjem av Ånden. Det er av største betydning alltid å ha dette for øye og i hjertet: ikke for oss selv, men for ham. Jeg må være meg bevisst hva målet er med min nye skapelse, og jeg må trakte etter å nå det. Har han gjort så mye for meg, sømmer det seg ikke bare takk og kjærlighet, men bevisst hengivelse.

Hjelp oss så, Herre, til å gi oss selv til deg, ikke som av ytre tvang, men villig. La det være en indre nødvendighet som er lagt på oss, ja, en følelse av at din kjærlighet tvinger oss. La oss, som har smakt at Herren er god, være et folk som «møter villig fram på ditt veldes dag» (Sal 110,3). Å, la dette være en veldes dag!

For det andre: Dyrebar er denne oppmuntringen til bønn, som vi har av nåden. Vi kan be om alt når vi vender oss til nådens trone. Vi kan komme til alle tider og under alle forhold, og slik vi er, når vi kommer til all nådes Gud. Og all nåde er gjemt i Jesus. Sannelig, vi har «en sterk trøst», «vi som har tatt vår tilflukt til å gripe det håpet som ligger foran oss» (Hebr 6,18).

Har vi ennå ikke fått, kan vi komme for å få det vi trenger. Har vi allerede fått, kan vi påberope oss paktens løfter og paktens miskunn for å få mer nåde, og det hver gang vi trenger det. Men nåde og bønn hører alltid sammen. Å holde ut til enden betyr å holde ut i nåden, og å holde ut i nåden betyr å bli i tro og bønn. Ingen svar uten bønner, ingen herlighet uten hellighet, ingen hellighet uten liv i Gud og med Gud.

Dette står da fast, lovet være hans navn: Hva min fortid enn har vært, og hvordan jeg enn har det nå, så ligger min elendighet ikke så mye i det jeg er, som i det jeg ikke vil være. Går jeg til sist fortapt, eller svikter og synker jeg nå, ligger grunnen ikke så mye i fortiden som i nåtiden. All tvil på hans nåde, eller på at han kan og vil frelse, er fra djevelen. Enhver kan bli det som Guds kjærlighet, Jesu blod og Den

Hellige Ånds kraftige virke kan gjøre ham til. Så gjør meg da til det du vil jeg skal være!

For det tredje: Vår utfrielse kan være mye nærmere og mye større enn vi venter. Akk, vi tar alltid mindre enn vi har rett til, og lever under vår stand! Vi er som gjerrige som ikke forstår å bruke skattene som tilhører dem. Gud har også mange måter å fri oss ut på. Å få rom i trengselen er visselig å bli fridd ut av den, for den trykker oss ikke lenger. Men det følger ikke av dette at vi i våre bønner bare skal søke indre og ikke ytre lindring.

Vår del er å gjøre alle våre behov kjent for ham, og det i fullkommen enfold og tro. Vi har visshet om svar – ja, om mer enn svar: om at han selv er med oss. Hvordan han svarer, legger vi gjerne i hans hånd, han som kjenner både vår sak og hvordan vi er skapt. Fram da! I dag, i de kår og med de behov jeg har nå, vil jeg prøve det. Sannelig, jeg har mye angst og mange behov. La ordene strømme! Bare la meg være virkelig oppriktig.

La denne Gud være min Gud i Kristus, så skal han ganske visst være min fører, han som skal «føre oss ut over døden» (Sal 48,15). Dette tror jeg, i troen tar jeg det til meg, og når jeg tar det til meg, gleder jeg meg. Amen!

Bli hos oss med din nåde,
Herre Jesus, alltid,
og la oss aldri gi synden rom
eller bedrøve ham vi tilber.

Bli hos oss i trofast kjærlighet,
vær vår Gud og Frelser,
la oss kjenne din hjelp i nøden,
og hold oss tro mot deg!

Fra «Lyra Germanica»

5. Salme 4: Stillhet i Gud

> Mange sier: Hvem vil la oss se det gode? Herre, løft du opp ditt åsyns lys over oss! Du har gitt meg glede i mitt hjerte, større enn den de andre har når de har overflod av korn og most. I fred vil jeg legge meg ned og sove. For du, Herre, du lar meg bo for meg selv i trygghet. (Sal 4,7–9)

Guds folk møter mange slags hindringer og motgang, både på vandringen mot himmelen og i det de arbeider og tar seg fore for Kristus. Aldri har en pilegrim lagt ut på veien til det himmelske Jerusalem uten at det syntes umulig å nå fram til perleportene. Aldri er noe blitt satt i gang til Guds ære uten at vanskene syntes uovervinnelige. I alle slike tilfeller må vi se på målet, ikke på veien. Veien er ikke vår, men Herrens.

Vi blir heller ikke prøvd bare én gang. Ved hvert skritt og på hver etappe vil kjødet, verden og djevelen peke på utallige farer. Likevel ligger vår største fare mer i at vi lytter til dem enn i det de peker på.

La oss huske at det for hver Kaleb og Josva alltid finnes ti vantro speidere, og for hver en som takker med hjerte og liv, ni som ikke vender tilbake for å gi Gud ære (Luk 17,17–18). Og det er ikke alltid et løgnaktig budskap fra en Baals tjener som blir selv en gammel profet til undergang.[1]

Faren her er at vi samråder oss med kjøtt og blod (Gal 1,16). Verden og verdslig sinnede troende dømmer om tingene slik de ser ut, og etter hva som er menneskelig sannsynlig. Vi må slett ikke ta dette med i beregningen. Vi legger ut på veien til Sion, ikke fordi det ser ut til at det skal gå oss vel, men fordi Herren har kalt oss ved sin nåde. Vi tar

[1] I 1 Kong 13 er det gudsmannen fra Juda som blir drept av løven, ikke den gamle profeten.

fatt på et arbeid, ikke fordi mennesker oppmuntrer oss, men fordi vi stoler på den levende Gud.

Før hjerte, sinn og liv er skilt ut på denne måten, vet vi ikke hva virkelig frihet eller glede er. Vårt kristne løp er ikke å veie sannsynligheter mot hverandre, men troens seier over verden. De som ikke kjenner hvor fast vår grunnvoll er, kan kalle dette sværmeri. Og det ville det være, var det ikke for den levende Guds løfter og nærvær. For sværmeri er det som ikke har annen grunn eller støtte enn våre egne følelser. Men troen favner det umulige i den levende Guds kraft (Hebr 11,33–36).

Alt er umulig for oss – det er vår kunnskap om oss selv; alt er mulig for ham – det er vår kunnskap om Gud. Og vi vet hva han har sagt, og hva vi har erfart. Hver ny hindring kan bare være et nytt kall til tro og bønn, og slik blir hver hindring vendt til en ny anledning for ham til å gripe inn.

Det vi får direkte fra Gud, er svært skjønt og dyrebart, og desto mer fordi faren for oss ikke så mye ligger i å falle fra Gud som i å bli trette. Da ser vi hen til mennesker og til jordiske midler, som redskaper for eller tegn på vår utfrielse: «Hvem vil la oss se det gode?» Og fristelsen blir enda større når «mange sier» slik. Da finnes det bare én utvei: at hjertet, avvent fra all annen tillit og klynget til Jesus, svarer: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord» (Joh 6,68).

Her er denne overbevisningen gitt formen av en dyrebar bønn, som nesten synes å dufte av vissheten om svar. Det salmisten søker, er ikke noe godt eller et eller annet godt, men Herren, Herren alene, og Herren som borgen for alt godt. Det vi først og fremst søker, er ikke ytre utfrielse, men indre nåde til å holde oss til ham. Alt det andre gir han i rette tid.

«Herre, løft du opp ditt åsyns lys over oss!» – eller mer ordrett: «Løft opp over oss ditt åsyns lys som et banner.» Bønnen tar opp ordene i den arontiske velsignelsen (4 Mos 6,24–27). Den ser opp til Herren alene og ber om lys fra hans åsyn. Den søker at vårt mørke må bli drevet bort når dette lyset faller over vår sti, og den ser på hans åpenbaring i nåde som vårt banner i striden.

Lyset fra hans åsyn i Jesus, vår Frelser, er vårt lys, vår glede, vår styrke og vårt vern. Å erfare hans nåde er en trøst som er nok i alt, og en hjelp som formår alt. Har vi Kristus, har vi alt; «glede i Herren er

deres styrke» (Neh 8,10). Og når denne kilden først er åpnet, hvor rikt strømmer ikke de legende bekkene ut! Vi har ikke bare «et godt håp i nåde» (2 Tess 2,16), men er som de «som ingenting har, men likevel eier alt» (2 Kor 6,10).

«Du har gitt meg glede i mitt hjerte, større enn den de andre har når de har overflod av korn og most.» Sannelig, vår fattigdom står i edel kontrast til deres rikdom. Dette er å være tilfreds i Gud og stille i Gud; dette er det stille livet i Gud. Når de har nådd det fulle mål av alle sine ønsker, er de aller fattigst, og det kanskje i samme grad som de er rike.

«Gleden» i den troendes hjerte er en skatt – den verdifulle perlen som han villig selger alt annet for (Matt 13,46) – og den er langt bedre enn overfloden som fyller deres låver og vinperser. «Du dåre!» (Luk 12,20). Du har ikke fred nå, og framtiden din er ikke sørget for.

Slik har vi ikke jaget bekymringene bort, men mistet dem, og vi har funnet glede fordi vi har funnet Kristus. Søtt, mildt og rolig – enten det er kvelden for dagen, for sorgen eller for livet – kan vi da si: «I fred vil jeg legge meg ned og sove», eller mer nøyaktig: «I fred vil jeg legge meg ned og straks sove.» Vi kaster oss ikke urolig fram og tilbake, og søvnen flykter ikke fra vårt febersyke legeme.

Søvnen – eller i det minste hvile for sinn og hjerte – kommer straks når vi legger oss ned i denne freden. Herren har gjort i stand vår bolig, han omgir oss, og vi bor «i trygghet». Og «når jeg våkner, skal jeg mettes ved synet av din skikkelse» (Sal 17,15).

For det første: Min sjel, her er din styrkes banner og din trøsts kilde. Hvor ofte har du ikke plaget deg selv med fiendenes planer og vennenes tvil! Når skal jeg lære dette: «Dere skal ikke kalle alt det sammensvergelse som dette folket kaller sammensvergelse. Og det som dette folket frykter, skal ikke dere frykte eller engste dere for. Herren, hærskarenes Gud, ham skal dere holde hellig, og han skal være deres frykt, han skal være deres redsel» (Jes 8,12–13)? Dette er en synd vi må ydmyke oss dypt for, og en kilde til svakhet vi har grunn til å sørge dypt over.

Tror jeg virkelig – tar jeg Gud på hans nådige ord og hviler i Jesus som min Frelser – hvorfor og for hva skulle jeg da være redd? Likevel er dette en av de syndene som henger så fast ved oss (Hebr 12,1). Vantro, eller det å ikke tro, er uro. Det gjelder like mye byrden av vår

skyld som hver annen byrde. Troen har «fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus» (Rom 5,1).

La meg da komme enda en gang. La meg ta forløsningens kjensgjerninger til meg og nå kaste meg på ham. La meg ikke søke noen annen kilde til hvile, og ikke kreve noen annen hjemmel for fred og glede enn Gud i Kristus.

For det andre: Nå ser jeg hva som kan gi virkelig og umiddelbar lindring. Jeg må be. Jeg må ta i bruk alt jeg tror, og bære alt sammen fram for Gud. Levende tro ånder bønn; ellers ville troen være en gjerning. Men troen er grunnen for bønnen og har hjemmel for den. Og mens troen får alt, får den det fra Gud og av nåde. «Jeg trodde, derfor talte jeg» (2 Kor 4,13) – ikke bare til mennesker, men først og fremst til Gud.

Troen griper Kristus, og Kristus fører til Faderen og taler for oss og med oss når vi taler i ham og ved ham. Av alle øvelser er denne samtalen med Gud den skjønneste. Vi setter den så høyt, ikke bare for det den får (Hebr 11,33–34), men for det den er. Vi svinger oss opp til ham, vi har hvile i ham, vi fryder oss i Gud, vi har seier ved ham.

Å, hvorfor er du så matt i bønnen og så svak i troen? Hvorfor er du fremdeles en tigger i filler, når all rikdom står til din rådighet? «Herre, lær oss å be» (Luk 11,1). «Øk vår tro!» (Luk 17,5). «Jeg tror! Hjelp min vantro!» (Mark 9,24).

For det tredje: «Hjertet kjenner sin egen bitre smerte» (Ordsp 14,10). Men hvilken sorg det enn er som tynger meg, la meg lære denne dobbelte hemmeligheten: en sorgløshet i Gud og en fullkommen trygghet. Sorgløsheten i Gud springer ut av tro og bønn («Våk og be», Matt 26,41), og den fullkomne tryggheten strømmer ut av fri og suveren nåde. Likevel hører de to alltid sammen: at jeg tyr til ham ved nåden, og at han åpenbarer seg i nåde. *Teneo et teneor* – jeg holder og blir holdt.

Slik er jeg fullkomment trygg, hvem det enn er som står meg imot: «For jeg er viss på at verken død eller liv, verken engler eller krefter, verken det som nå er, eller det som komme skal, eller noen makt, verken høyde eller dybde eller noen annen skapning skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre» (Rom 8,38–39).

Din dyre ihukommelse,
o Jesus, lindrer all min ve,

men glede over glede er
at selv du bliver hos oss her.

Så gledelig ei synges sang,
og intet ord så liflig klang,
så søtt der intet tenkes kan
som Jesus, den Guds Sønn og mann.

Du deres tilflukt som gjør bot,
hvor er du dem deg søker, god,
de sørgende et nådens pant,
hvor salig den som rett deg fant!

Ei munn det mæle kan på jord,
der finnes ei så fagre ord;
kun den som prøvet har, han vet
om Jesu rike kjærlighet.

Bernhard av Clairvaux, norsk ved M. B. *Landstad*

6. Salme 5: Abba, Far

> Vend øret til mine ord, Herre! Gi akt på min tanke! Hør når jeg roper om hjelp, min konge og min Gud! For til deg ber jeg. Om morgenen hører du min røst, Herre. Om morgenen legger jeg min sak fram for deg og venter. For du er ikke en Gud som har behag i urett. Den som er ond, får ikke bo hos deg. Overmodige får ikke stå fram for dine øyne, du hater alle som gjør urett. Du lar dem som taler løgn, gå til grunne. Herren avskyr den blodtørstige og svikefulle mann. (Sal 5,2–7)

Her har vi enda en skjønn og dyrebar morgenbønn. Den passer særlig i tider med trengsel, når vi blir baktalt, og når fiendene av Gud og hans menighet går fram med ondskap. Men den kan brukes hver morgen i livet. La oss heller ikke overse at en så stor del av Salmene er gitt til Guds sørgende folk; det viser at både korset og kronen er lovet. Der Gud har lovet mye, vil han gjøre mye. Mye fattigdom, mye rikdom; og «salige er de som sørger, for de skal trøstes» (Matt 5,4).

Emnet for denne salmen er bønnen og bønnesvaret. Bønnen blir her vist fra flere sider: som «ord», som «tanke», som «rop om hjelp» og som forbønn (v. 2–3). Hvor inntrengende den er, ser vi i vers 3–4, og hvorfor den trengs så sårt, i vers 5–7. Så følger svaret salmisten venter på: Han skal erfare miskunn (v. 8), samfunn med Gud (v. 8) og ledelse (v. 9).

Gud skal vise at hans styre er rett (v. 10–11), og hans folk skal være trygge og glade ved nåden (v. 12–13). Slik stiger Israels «glade sanger» (2 Sam 23,1) fra det subjektive til det objektive. Til sist finner han et fast og trygt hvilested i Herrens suverene miskunn og i paktens nådeordning (v. 13).

I erfaringen til Guds bedende folk er det verdt å merke seg hvordan bønnen gradvis blir mer inntrengende: «Ved at jeg grublet, ble ild opptent» (Sal 39,4). Sjelden bønn er kald bønn. I hans nærvær og under hans solskinn blir våre kalde, harde hjerter gradvis varme, myke og vide. Den som sjelden ber, vil alltid mangle noe å be om. Men «mitt hjerte var hett» – eller ble hett – «i meg. I min tanke brant ilden», eller kanskje: «ble ild opptent» (Sal 39,4).[1]

Slik følges også her «mine ord» av «min tanke», og den igjen av mitt «rop om hjelp». Bønnene synes å komme fra stadig dypere kilder, og bønnen blir stadig mer høytidelig og inntrengende. Ordet for «tanke», *hagig* (הֶגִיג), rommer forestillingen om en stille, søt, alvorlig og ettertenksom tale. Det forekommer bare her og i Sal 39,4. Det er avledet av et ord som betyr en sakte mumling, lyder som fra harpen eller fra duen, og også dyp tenkning og ettertanke.

Ropet om hjelp er derimot et høyt og inntrengende rop om utfrielse. I sammenheng med dette blir Herren bedt om – ordrett – å «vende øret til» våre ord, å «gi akt på» vår tanke, eller vår stille, hviskende bønn, og å høre inderlig og med deltakelse på lyden av vårt høye rop om hjelp.

Hvor godt å tenke på at det ikke har noe å si i hvilken form våre bønner stiger opp! Gud har en måte å høre på for hver måte å be på, og den passer til den. For noen er det velordnede ord, for andre en inderlig, innvortes bønn som Hannas (1 Sam 1,13), og for andre igjen høye rop som disiplenes: «Herre, frels oss! Vi går under!» (Matt 8,25). Men han lukker opp sin hånd i rikt mål og gir alle sitt «tilmålte brød» (Ordsp 30,8). Det viktigste er å se opp i tro og vente svar.

Og hvorfor skulle jeg ikke «be» – ordrett: «gå i forbønn» – med all tillit, når han er «min konge og min Gud»? David var bare den ringeste undersått av «min konge», og Paulus «den minste av alle de hellige» (Ef 3,8) hos «min Gud». Likevel er han også min konge, som styrer og frir ut, og min Gud, som velsigner og helliggjør. Alle undersåtter har like rettigheter, og alle som tilber, har like privilegier.

Ligger det noe mer i disse ordene enn noe annet, så er det sannelig at jeg er fullkomment trygg. For kongen ville miste sitt rike om han mistet meg, eller om jeg gikk fortapt. Det er dette som gir en så veldig

[1] Edersheims egen gjengivelse; han viser at det er samme ord som «tanke» i Sal 5,2. NB har: «Ved at jeg grublet, ble ild opptent.»

oppmuntring til bønn. Vi kan forstå at de som ikke tror, ikke vil be. Men at de som ber, ikke vil tro, er sannelig underlig. De kan ikke ha kjent kraften i disse ordene: «min konge og min Gud»!

Kongen vil gjøre det; med all ærbødighet sagt: Kongen må gjøre det. Gud kan gjøre det – når, hvor og hvordan han vil – ja, også i meg. Etter det nådeunderet som fikk meg til å be, synes nesten hvert annet under å være til å forstå.

Med slike overbevisninger og følelser – idet «Kristi kjærlighet tvinger oss» (2 Kor 5,14) – går sjelens første bevegelse alltid mot Gud. «Herre, om morgenen skal du høre min røst. Om morgenen vil jeg gjøre i stand» – hjertets og leppenes offer – «for deg og spent se opp», eller våke.[2]

Salig er den dagen da vårt første blikk er et blikk oppover, da våre første bevisste tanker stiger opp til ham i søtt samfunn, og da vi gjør oss klar til arbeidet ved å gjøre oss klar for ham og spent se og vente etter hans hjelp!

Det er som om Guds røst hadde vekket oss av søvnen, og vi svarte som Samuel i gammel tid: «Tal, Herre, din tjener hører!» (1 Sam 3,9). Det er som om sinn og hjerte, med Martas iver og Marias ånd, «gjorde i stand» veden og offeret, lysestaken og skuebrødene – uttrykket er et offerord og blir brukt om alle disse tilberedningene – og deretter spent så opp etter at ilden skulle komme ned og Sjekina hvile over det hele.

Sannelig var dette åndelige offer, båret fram av troende tilbedere under den gamle pakt. Og de blir båret fram av oss, som Gud under den nye pakt «på forhånd hadde utsett noe bedre» for (Hebr 11,40). Morgenbønner er friske og glade bønner, og ofte er den mest dyrebare ettertanken den som kommer før daggry (Sal 119,147).

Slik hjelp trengs aller mest når vi ser på farene som truer oss, både fra ondskapen i oss og fra de onde utenfor. Men her har vi fullkommen visshet. Gud har ikke «behag i urett», derfor får ikke «den som er ond», «bo» – bli, eller bare ta inn som gjest – «hos» ham. Sammenlign det tilsvarende uttrykket og tanken i Jes 33,14.

«Overmodige» – eller rettere «de rasende», *holelim* (הוֹלְלִים), for ordet kommer av høylytt, stormende og avsindig ferd – «får ikke stå

[2] Edersheims egen, ordrette gjengivelse. NB har: «Om morgenen hører du min røst, Herre. Om morgenen legger jeg min sak fram for deg og venter» (Sal 5,4).

fram», det vil si stille seg opp i fiendtlig slagorden, «for dine øyne». Uttrykket er det samme som om «jordens konger» som «reiser seg» i Sal 2,2, og motsetningen er svært tydelig. «Du» – den Hellige – «hater alle som gjør urett.» «Men da skal jeg åpent si til dem: Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!» (Matt 7,23).

La oss legge merke til hva synden er, og hvilken nødvendig, men forferdelig ende den får (v. 7). Det er også svært lærerikt å forstå hva dårskap egentlig er, og hva urett betyr. Som ordet i grunnteksten, *aven* (אָוֶן), viser, er uretten i sannhet «noe som er intet, tomt og falskt». Likevel er den «det tunge pustet til en som samler sine krefter» i dristig motstand mot Gud, men samtidig «bare et pust», og også «det tunge pustet til en som er trett» – «strev og tomhet» (Sal 90,10).

Slik er synden. Men hva er nåden, og hvem har gitt meg forrang (1 Kor 4,7)? Alt jeg har og er, skylder jeg deg, og alt blir dobbelt dyrebart fordi jeg skylder deg det. Jeg kan aldri tenke ringe om forsynet og hva det betyr for riket, så lenge jeg ber: «Led oss ikke inn i fristelse.» Og jeg kan ikke glemme at jeg stadig trenger indre nåde, så lenge jeg legger til: «men fri oss fra det onde» (Matt 6,13).

Sannelig er det «ondt og bittert» å forlate Herren vår Gud (Jer 2,19). Og hvor underfull er ikke den nåden som har funnet en utvei! Den har søkt oss i vår lave og fortapte stand og gjort oss som var opprørere, til et kongerike, til prester for Gud (Åp 1,6), til Guds arvinger og Kristi medarvinger (Rom 8,17).

For det første: La meg lære bedre hva synden er. Vi er altfor tilbøyelige til bare å dømme den etter de følgene vi kan se. Den er det «onde» som skilte våre sjeler fra Gud, og som ennå hyller oss i sitt mørke og holder lyset fra hans åsyn borte fra oss. Den er det onde som korsfestet Kristus og ødela våre sjeler. Den er det «bitre» som forgiftet alt og førte døden inn, og som bedrar, blinder og ødelegger de mange som forlater Herren.

Vi er heller ikke våkne nok for hvordan den lumsk sniker seg inn på oss. Den begynner som dårskap og vokser ofte til urett. Et dåraktig blikk, en dåraktig åtbørd eller setning kan få uoverskuelige følger. Med den største årvåkenhet må vi vokte det som går ut fra hjertet (Ordsp 4,23). Ett øyeblikk uten vakt kan få triste følger for oss selv og andre, og noen er av naturen mer utsatt for dette enn andre. Det finnes

ikke noe virksomt vern mot dette, unntatt å holde seg nær til Jesus, huske vårt høye og hellige kall og ved nåden søke å vandre det verdig.

For det andre: Hvor godt er det å øve seg i bønnens ånd! Slik har vi en trefold trygghet. Vi har visshet om svar; ja, vi har svaret allerede i bønnen. Ånden vi roper ved, er «barnekårets Ånd», og det han sier i oss, er allerede: «Abba, Far!» (Rom 8,15). Vi kan være – og er, om vi tror – mer visse på bønnesvar enn på noen ytre kjensgjerning.

Videre blir våre hjerter mildt vendt mot Gud når vi øver oss i bønn, og en ånd av ro, hvile og stillhet senker seg over dem. For når Herren stiller stormen på Galileasjøen fordi hans folk ber ham, byr han ikke bare vinden, så den holder opp med å hyle, men også bølgene, så de legger seg stille og tause for hans føtter.

Til sist ordner han, som svar på vårt rop, alt i sitt forsyn slik at alle ting visselig samvirker til gode (Rom 8,28) – til vår utfrielse og helliggjørelse, til hans ære og til åpenbaring av hans nåde. Derfor burde vi «alltid be og ikke bli trette» (Luk 18,1).

For det tredje: Herre, for et legemiddel du har gitt oss da du ga deg selv til oss som en tilflukt i trengselens tid! La meg prøve meg selv i dag. La meg skynde meg til kilden som er åpnet for Davids hus mot synd og urenhet (Sak 13,1). La meg legge fram min sak og søke nåde. Herre, la ikke dette bli en dag uten lyset fra ditt åsyn og uten din nådes vederkvegelse.

Nærmere, enda nærmere til deg, min Gud og min konge! Fri meg ut, hersk over meg, bevar meg – bevar meg for deg selv. La ikke min tro svikte; men om den vakler, la din nåde være nok. Gjør oss rene innvendig og hold oss rene, så skal vi med hjerte og liv prise ditt velsignede navn i all evighet. Amen.

Lammet er i folden,
stengt inne i fullkommen trygghet.
Løven hadde en gang grepet det
og tenkte å gjøre ende på det.
Men én kom forbi med gjennomstunget side,
og for fårene døde hyrden.

Josef av Studion

7. Salme 5: Lys og kjærlighet

> Men jeg – ved din store miskunn går jeg inn i ditt hus. Foran ditt hellige tempel kaster jeg meg ned i din frykt. Herre, led meg ved din rettferdighet for mine motstanderes skyld. Gjør din vei jevn for meg. For det er ikke sannhet i deres munn, for deres indre er bare fordervelse. Deres strupe er en åpen grav, de taler falske ord med sin tunge. Døm dem skyldige, Gud! La dem falle ved sine egne onde råd! Driv dem bort for deres mange misgjerninger! For de er gjenstridige mot deg. Men alle de som tar sin tilflukt til deg, skal glede seg. Til evig tid skal de juble. Du skal verne om dem, og de som elsker ditt navn, skal fryde seg i deg. For du, Herre, velsigner den rettferdige. Som med et skjold dekker du ham med nåde. (Sal 5,8–13)

Den miskunnen vår Gud har vist ved å skille oss ut, er til alle tider emnet for vår høyeste lovsang. «Israel, det er blitt til din ødeleggelse at du har satt deg opp mot meg, jeg som er din hjelp» (Hos 13,9). Enten vi tenker på brønnen som vi er gravd ut av (jf. Jes 51,1), eller på den høye stillingen vi er kalt til, blir vi like fylt av undring og tilbedende takk. Det er ikke slik at vi var bedre eller mer villige enn andre. «Vi for alle vill som får» (Jes 53,6). Og hvem har gitt oss forrang (1 Kor 4,7)?

Alt vi har og er, skylder vi ham, og nettopp fordi vi skylder ham det, blir alt dobbelt dyrebart. Det er påfallende hvordan forsynet og nåden virker sammen. De særlige veiene han fører oss på for å bringe oss innen nådens rekkevidde, og den særlige nåden som gjør disse veiene til åndelig gagn for oss, vitner begge om hans visdom, godhet og trofasthet. Og her har hans hus og hans nådemidler en svært framtredende plass.

Vers 8 kan leses som det svaret den troende i åndelig tillit gir Guds og sin egen sjels fiender. Det kan også leses som den åndelige motset-

ningen og trøsten han stiller opp for seg selv mot dem som Gud skal dømme. I begge tilfeller viser det nøyaktig hva Guds folk kjenner på dette punktet.

Å få gå inn i hans hus er noe av det dyrebareste Guds folk eier, og det skyldes hans rike nåde – eller, som det også kan gjengis, «din store nåde». Når Guds hus virkelig er «ditt hus» for oss, og vi går inn i det drevet av «din store nåde», da skal vi «kaste oss ned» – egentlig «kaste oss til jorden» – «foran ditt hellige tempel». Den som har erfart mye nåde, blir ikke for fortrolig, men fylt av hellig ærefrykt.

Denne ærefrykten er noe ganske annet enn trellefrykt. Den springer ikke ut av tanken på hva som kan ramme oss selv, men av synet av hans majestet og hans vesen. Derfor svarer det å «kaste seg ned i din frykt» til det å gå inn i hans hus «ved din store miskunn». Etter denne morgentilbedelsen følger så, svært passende, morgentjenesten, som bønnen i vers 9 handler om.

La oss for alvor vokte oss for å blande sammen tilbedelse og tjeneste. Tilbedelsen er ikke selve tjenesten, men en glad forberedelse til tjenesten i hverdagslivet. Blander vi dem sammen, ender det altfor ofte med at denne tilbedelsen, som vi tror er tjeneste, blir den eneste tjenesten vi gjør. Sann tjeneste følger naturlig etter tilbedelsen, og den er tilbedelsen i praksis. Det vi har bekjent og bedt om, søkt og fått, tar vi i bruk og viser fram i hverdagen. Vi reiser oss fra knærne for å arbeide for Mesteren.

Men til dette trengs det særlig nåde, både for vår egen del («led meg») og for «veiens» del. Her ser vi at det trengs ledelse fra hans side og fra vår side vilje til å følge, enkelt og helt. Her kjenner vi også smertelig vår egen uvitenhet, svakhet og udugelighet. Men det er «din vei», og du kan gjøre den både jevn og rett foran oss – begge deler ligger i det hebraiske ordet.

Og to ting kan vi påberope oss i vår bønn: Guds «rettferdighet» og våre «motstandere». For nådepakten i Kristus Jesus sørger for det hans folk trenger hver dag, åndelig og timelig, ved gaven av Den Hellige Ånd og ved Frelserens fullbrakte verk. Og at «mine motstandere» er der, gir meg ny grunn til å be inntrengende, for Guds ære kan ikke tåle at de seirer og jeg går under.

Det gjelder så mye mer når de er slik som de blir skildret her. Selv ordet for «motstandere» betegner dem som følger etter og holder øye

med oss i fiendtlig hensikt; det kommer av et ord som betyr «å speide skarpt i fiendtlig hensikt». Hvor alvorlig er det ikke å tenke på ansvaret vårt som representanter for Guds rike, når fiender på alle kanter venter på at vi skal snuble, og holder skarpt øye med oss!

Men nettopp her ligger også vår trøst: Under slike forhold kan ikke Gud overlate oss til «våre fienders vilje». Gang på gang har vi kjent hvor dyrebar denne trøsten er når vi har lagt den fram for Gud i bønn. Skildringen av Guds og hans folks «motstandere» er like sørgelig som den er sann, og fiendskapet deres blir beskrevet svært treffende.

«Det er ikke noe fast» – ikke noe stødig, sikkert eller trofast – «i munnen på noen av dem; deres indre er bare fordervelse». Ordet betyr både begjæret og der det ender, og det er trolig i slekt med tanken om et «gapende svelg». «Deres strupe er en åpen grav, sin tunge gjør de glatt.»

Slike planer er i virkeligheten opprør mot Gud (v. 11). Slikt opprør må føre til en straff som svarer til det, og den som elsker Guds rike, må ønske at det skjer – men alltid med det forbeholdet som står i Sal 7,13: «Dersom han ikke omvender seg.» Vi som kjenner Skriftens tankegang (1 Kor 16,22; Gal 1,8–9; 2 Tim 4,14; 2 Pet 2,12 osv.; 1 Joh 2,22; 2 Joh 10–11; Jud 11–13), kjenner at dette gjelder under den nye pakt som under den gamle. Og vi kjenner det ikke mindre skarpt og sorgfullt fordi vi daglig ber om at det skal skje, i bønnen: «Komme ditt rike.»

Men hvor søt og dyrebar er ikke Guds folks trøst midt i disse dommene som truer! De som «tar sin tilflukt til deg» – egentlig: «søker ly eller et skjulested hos deg», som er Det gamle testamentes form for tro – er ikke bare trygge, men glade. Ja, «til evig tid skal de juble, fordi du dekker over dem». Det er det samme uttrykket og den samme tanken som i Sal 91,4.

Dette er heller ikke bare troens og håpets ord. Det er også det «kjærligheten» erfarer – kjærligheten til hans navn, det vil si til Gud åpenbart i Kristus, ja, til den herlige åpenbaringen av Faderens kjærlighet i Jesus. «Vi elsker fordi han elsket oss først» (1 Joh 4,19). Troen, håpet og kjærligheten har hver sin glede.

Troen, som flykter til skjulestedet, har hvilens glede – det hebraiske ordet her er trolig i slekt med et ord som betyr hvile. Håpet, som ser opp til Gud om ly og vern, har seierssanger, ja, sanger om natten. Og

kjærligheten, som erfarer hans navn, har – det viser uttrykket – den inderligste fryd.

Og grunnen til alt dette ligger i Gud: hva han vil være for oss, og hvordan han vil være det og gjøre det for oss. «For du, Jehova, velsigner den rettferdige.» Og hvordan? «Med nåde» – egentlig med «velbehag», Det gamle testamentes uttrykk for «kjærlighet» – «dekker du ham som med et stort skjold».

Det er ikke tale om et vanlig skjold, men om et som dekker hele mannen, slik som Goliats skjold (1 Sam 17,7), eller de vakre, store skjoldene av gull som kong Salomo laget (1 Kong 10,16), eller det «skjold og vern» som er «hans trofasthet» (Sal 91,4). «Dette er til ære for alle hans fromme» (Sal 149,9).

For det første: Min sjel, hvor store og herlige er ikke dine goder under nådepakten! Alt du trenger, er sørget for, og alt som er sørget for, blir delt ut fritt. La meg da komme frimodig, og komme i tro, og alltid tro på hans kjærlighet – at han er villigere til å gi enn jeg er til å ta imot. Å, for en usigelig lettelse det ligger i ordet «nåde» – «din store miskunn» – som ikke krever noe av meg, men byr meg alt for sin egen skyld!

Likevel vil jeg alltid søke å lære nåden å kjenne knyttet til det lille ordet «din», det vil si i bønnens samfunn med min Gud. Bare slik blir jeg bevart fra å bli overmodig. Nåden er en lære som må læres på kne, forstås på kne og tas i bruk på kne.

For det andre vil jeg huske sammenhengen mellom å be og å arbeide. Har jeg gått inn i hans hus og kastet meg ned foran hans hellige tempel, så la meg søke å bli ledet og be om at han gjør sin vei jevn for meg. Hvor mange venter ikke på at jeg skal snuble, og hvor forferdelig er det ikke å bringe vanære over min hellige bekjennelse! Hva jeg enn må lide, så la det ikke være som en ugjerningsmann (1 Pet 4,15).

Derfor må jeg våke og be. Hvor lett snubler jeg ikke, og hvor tilbøyelig er jeg ikke til å fare vill! Min eneste trygghet er å holde meg nær til min Herre. «Led meg» – nå, i dag og for alltid. La ditt forsyn og din nåde virke sammen. La meg ære deg, og gi meg nåde til å tjene deg. Og fortsatt vil jeg huske: «Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig» (Sal 73,26).

For det tredje: Fra hvilken forferdelig undergang er jeg ikke blitt fridd ut! Sannelig, ydmykhet sømmer seg for meg, og en varm kjær-

lighet til mine medsyndere. Men selv om jeg søker deres beste, vil jeg aldri ta lett på det onde i dem, men hate «til og med kappen som er smittet av kjødet» (Jud 23). Jeg vil inderlig gå i forbønn for syndere hos Gud og tale Guds sak hos syndere – ikke bare med ord, men med gjerning.

Og så mye mer vil jeg prise den suverene nåden som jeg skylder alt, og søke ly i den mot alle fiender. Slik oppmuntret vil jeg gå fram fra dag til dag og fra kraft til kraft, til nåden kroner nåde med herlighet, til pris for ham som elsket meg og kjøpte meg med sitt dyrebare blod.

Å, kom og åpenbar deg fullere,
så vi kan lære å prise deg sannere!
Gjør hvert hjerte til et sant tempel,
fylt av din overstrømmende herlighet.
Vis oss mer av din kjærlighet hver morgen,
og vekk høy og ny lovsang.
La din guddommelige fred
skinne over dine barn,
alltid, alltid!
Og i glede og sorg synger vi sammen:
«Du, Herre, og bare du er konge!»

Gerhard Tersteegen

8. Salme 6: Frelst som gjennom ild

> Herre, straff meg ikke i din vrede og tukt meg ikke i din harme! Vær meg nådig, Herre, for jeg visner bort. Helbred meg, Herre, for mine ben er forferdet. Min sjel er grepet av stor forferdelse. Og du, Herre – hvor lenge? Vend tilbake, Herre, og utfri min sjel! Frels meg for din miskunnhets skyld. For i døden kommer ingen deg i hu. Hvem priser vel deg i dødsriket? Jeg er trett av mine sukk. Med tårer væter jeg mitt leie hver natt, min seng er våt av mine tårer. Tæret bort av sorg er mitt øye, det er svekket på grunn av alle mine fiender. Vik fra meg, alle dere som gjør urett! For Herren har hørt min gråt. Herren har hørt min inderlige begjæring, Herren vil ta imot min bønn. Alle mine fiender skal bli til skamme og bli grepet av stor forferdelse. Brått skal de vike tilbake med skam. (Sal 6,2–11)

Også dette er en morgenbønn (se v. 7), men i en helt annen tone enn den forrige. Den er en av de sju «botssalmene» (Sal 6, 32, 38, 51, 102, 130 og 143). Her taler og ber ikke bare en som er hardt fristet, men en som lider som følge av synd. Om det er som følge av en bestemt synd, har vi ingen mulighet til å avgjøre. Men hvor trøstefullt er det ikke for oss, når vi kjenner skyld og frykter vrede, å ha et slikt eksempel og en slik veiledning til bønn!

«Elendigheten er her; la også miskunnen være her!» skriver den hellige Gregor. Tre ting kommer svært tydelig fram i denne salmen: full bekjennelse av synd, full utøsing av hjertet og full tillit til Herren. Og dette er de tre delene i all sorg etter Guds sinn. Den første rommer at vi erkjenner skylden, gir Gud rett og kjenner en gudfryktig redsel for synden.

Den andre er at vi kommer til Gud med et bløtt hjerte og åpne lepper og forteller ham all vår frykt og alt vi trenger. Den tredje er at vi griper det legemiddelet Gud har gitt, tar imot løftene i tro og er fullt viss på at han for Jesu Kristi skyld både kan og vil ta imot oss, tilgi oss og svare oss med fred. Slik stiger vi litt etter litt opp fra angstropet til fredens ord, ja, til gledessangen.

For en sår tone det går gjennom bønnen i vers 2, der salmisten ber om å bli spart! Han frykter Jehovas «vrede» og «harme» og vet at han med rette har fortjent dem. Straff og tukt er forferdelige, men mest fordi de henger sammen med synden. «Hadde jeg torner og tistler mot meg i krig, da ville jeg gå løs på dem og brenne dem opp alle sammen» (Jes 27,4).

Den første og tydeligste virkningen av tukten er at vi prøver oss selv og blir ydmyket. Straffen er Guds kall til omvendelse. Men det vi først og fremst kjenner under den, er at vi nesten blir overveldet. Ikke bare nåværende synder, men kanskje også synder fra lenge siden kommer tilbake til oss, og litt etter litt blir det til en følelse av at vi er helt usle og elendige. Alt vi da kan gjøre, er å be i den mest bønnfallende tone om å bli spart: «Jehova – straff meg ikke i din vrede og tukt meg ikke i din harme!»

Men det første ordet, «Jehova», er «en håpets dør» (Hos 2,15). Det rommer nåde. Derfor fører vers 3 og 4 tanken fra vers 2 videre i bønn. «Vær meg nådig» – eller: «vis meg nåde, gjør nåde mot meg» – «Jehova!» Nåden er det motsatte av vrede og harme, og det er nåde han søker, ikke bare tilgivelse.

Når bare frykten for vrede virker slik på legeme og sjel at vi «visner bort» som en plante som en svidende vind har gått over, at våre «ben er forferdet» og skjelver, og at vår «sjel er grepet av stor forferdelse» og skjelver sterkt – hvordan må det da være når vreden kommer? Sannelig, redsel og angst har grepet oss. Lidelser, prøvelser og sorger kan være bitre, men roten til bitterheten er synden, og «syndens kraft er loven» (1 Kor 15,56). Å, medsynder, for en jubel at vi ennå kan be!

«Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender!» (Hebr 10,31). Disse ordenes enkle storhet legger seg med knusende tyngde på den vakte samvittigheten. «Hvor skal jeg flykte fra ditt åsyn?» (Sal 139,7). For et angstrop det er når hvert åpent sår synes å rope – ikke voldsomt, men inderlig: «Helbred meg, Jehova!» Her er et forferdelig

alvor, en virkelighet som ikke tåler utsettelse: «Og du, Jehova – hvor lenge?» (*Dette uttrykket, «hvor lenge?», var Calvins stadige trøst og valgspråk.*)

Mine blødende sår vil jeg legge på dine blødende sår, du Guds Lam, som ble slaktet for meg! Slik, og bare slik, finnes det «helbredelse»: du og jeg – som om vi var de eneste to i hele verden. Jeg, den sårede synderen; du, den sårede Frelseren. Er det ikke helbredelse her, og helbredelse for meg, da er det sannelig ikke hjelp å finne noe sted.

Så kommer et nytt angstrop, men denne gangen ikke fra så dype dyp. Det er som om lyset litt etter litt strømmer inn. Han begynner igjen å kjenne Guds frie kjærlighet. Jehova har vært nådig, Jehova er full av nåde. Hans nåde er grunnen til mitt håp og det jeg påberoper meg i min bønn – og det i min lave og hjelpeløse stand.

Fra først til sist må det være hans verk, et mektig og underfullt verk: «Vend tilbake, Jehova, og utfri min sjel!» Egentlig: «dra min sjel ut». Det er det samme ordet som i 3 Mos 14,40, og uttrykket står i samme sammenheng i 2 Sam 22,20, Sal 91,15 og 81,8. «La meg bli frelst for din nådes skyld.»

Dette er den fulleste erfaringen av evangelisk omvendelse. Den består i at vi ser oss selv og ser Gud i Kristus, og troens bønn binder de to sammen. Ikke gjerninger, ikke forbedring, men fri nåde, og alt fra ham, «som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13), og «med kraft til troens gjerning» (2 Tess 1,11). Luther sier: «Ikke for mine fortjenesters skyld, for de er slett ingenting. Hjelp derfor for din miskunnhets skyld, så æren og prisen for din barmhjertighet kan bli sett for evig i min frelse.»

Ett blikk ned i det gapende svelget under ham viser både den forferdelige faren og det den vakte sjelen frykter mest (v. 6). Det er ikke bare «døden», det at legeme og sjel skilles, som fyller ham med frykt og gru. Det er døden med «dødsriket», at legeme og sjel blir skilt fra Gud. Der er det ingen ærefull ihukommelse av Gud – det ligger i ordet – og ingen kjærlig, lovprisende og takknemlig tale om ham.

For dem som i noen grad har kjent «dødsrikets redsler» (Sal 116,3), trengs det ingen forklaring på uttrykkene i vers 7 og 8. De strever med å male følelsene, men kommer langt til kort. Om vers 7 er det også treffende sagt at «et ord ofte ikke makter å uttrykke sin egen mening, men en tåre kan alltid si det den vil».

Et slikt rop kan ikke bli uhørt, for Gud er Jehova. «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser» (2 Kor 5,19). Mens han ennå sørger, bekjenner, ber og frykter for Guds ansikt, blir lys og trøst plutselig øst inn i hans sjel. Å frykte for Guds ansikt er noe helt annet enn bare å frykte syndens følger eller å bære sorgen innestengt i seg. Og lyset kommer ikke fra ham selv eller fra et omslag i hans egne følelser, men fra Gud.

Denne erfaringen går alltid sammen med en hellig gru for synden og en hellig atskillelse fra syndere (v. 9). Det er nesten som om synet av hans «fiender» (v. 8) nå hadde ført ham til å se sin Venn (v. 9). Tre ganger gjentar han seiersglad vissheten om at han er bønnhørt (v. 9–10): i sin høye «gråt», sin inderlige «begjæring» og sin ydmyke «bønn».

Og dette er den kristne vissheten i praksis: ikke en abstrakt tro eller antakelse, men at vi stadig vender oss til ham fra dypet, med denne dobbelte vissheten: at «Jehova har hørt», og at «Jehova vil ta imot min bønn». Amen – la det skje med oss! Av nåde, ved tro. Og når det gjelder alt det andre – fiendene, enten de er mennesker eller djevler – er vi trygge, helt trygge, ja, trygge og glade, for tid og evighet. For de er ikke lenger mine fiender, men dine.

For det første: Min sjel, lær igjen, og i dypet, denne søte og salige lærdommen: at vi «alltid burde be og ikke bli trette» (Luk 18,1). Det er valget, det vet du godt: å be eller å gi opp. Men nåden har avgjort det til fordel for bønnen ved at Jesus Kristus er gitt oss. Evangelisk omvendelse er mulig, ikke en sorg som tærer oss opp. Nåden strømmer fra nådestolen gjennom Kristi fullbrakte verk. «Alt er mulig for den som tror» (Mark 9,23) – også frelsen. La meg her i tro grunne på Hebr 10, særlig vers 17–24.

Når spørsmålet om å be eller å gi opp nå er avgjort, vil jeg alltid huske det når «min sjel er nedbøyd i meg» (Sal 42,7), og når «dyp kaller på dyp ved lyden av dine fossefall» (Sal 42,8). Hva disse fossefallene enn er, er de dine, og her ligger både faren og håpet.

Min sjel, ikke sjelden har du kjent deg så «grepet av stor forferdelse», så redd og «visnet» at bønnen syntes å dø på leppene og nesten være umulig. Men så lot Herren ved sin Ånd et ord eller et løfte som Rom 8,38–39 skinne for deg. Da var striden straks avgjort, og nådens strømmer fløt gjennom disse salige ordene og forfrisket, vannet og

gav nytt liv. Nåden er vendepunktet i fortvilelsen – fra meg til deg – og da er jeg trygg.

For det andre: Hvor dypt jeg enn synker, finnes det derfor ikke noe dyp der nåden ikke går enda dypere. «Her nede» – fremdeles under meg, hvor dypt det enn er – «er evige armer» (5 Mos 33,27). «Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt» (Luk 19,10).

For første gang, og i den eneste mening det kan gjøres, roser jeg meg av navnet «fortapt». Ivrig gjør jeg krav på å skrive mitt eget navn fullt ut inn i dette ordet. Ellers ville det ordet ha vært dekket av «helvete», men nå møter det «søke» og «frelse». Sannelig, ingen ord kan fullt uttrykke hva jeg er og hva jeg har fortjent. Men heller ikke menneskers eller englers tunge kan fullt ut fortelle eller synge om hva du er og hva du gir. Å, hvor mye skylder jeg ikke nåden!

Men la meg her heller ikke glemme å tjene ham med hengivenhet og takk – som en erkjennelse av skylden, ikke som en betaling av den. Med syndene mine lar jeg nå sorgene fare, med sorgene frykten og med frykten fiendene. Jeg lærer den hellige sorgløsheten. Den består i å «ikke være bekymret for noe» – verken for sjel eller legeme, tid eller evighet – «men» (og uten dette tillegget ville det ikke være sant) å la «i alle ting bønneemnene» våre «komme fram for Gud i påkallelse og bønn» – stundom mer i påkallelse, stundom mer i bønn, men alltid – «med takk» (Fil 4,6).

For det tredje: Min sjel, du kan gå så dypt som denne salmen, men dypere kan du ikke gå. Du kan kjenne deg overveldende fortapt, men dypere kan du ikke gå. Kristus er en Frelser, og høyere kan du ikke komme. Dette omfatter hele din sak og møter den fullt ut. «Jeg vil stå opp og gå til min far» (Luk 15,18) – der er behovet, retten og vissheten. Mer trenger jeg ikke. Å be om mer ville være vantro. Mer krever ikke Gud. Han har gitt Kristus.

Så mye jeg enn har lært om nåden, synes jeg den fremdeles rager så høyt at den når «til skyene» (se Sal 36,6–11). Husk: Nåden er Guds fylde i vår mangel, Guds rike gaver i vår ytterste fattigdom, Guds komme mens vi nøler, Guds utøsing i vår tomhet. Og nåden er sin egen grunn: Gi nåde – for din nådes skyld!

Hvor dyrebar er da ikke nådepakten, og enda mer dyrebar er paktens mellommann, Jesus Kristus, vår salige Herre og Frelser! Herre,

når jeg ikke ser, så hjelp meg å tro. La min sjel, og sjelene til dem jeg har kjær og alle jeg ber for, være dyrebare for deg. La dem være gjemt sammen med Kristus «blant de levendes flokk» (1 Sam 25,29).

Trygt hjem, trygt hjem i havn!
Bøyd tauverk, knust dekk,
revne seil, lite mat igjen,
bare så vidt ikke et vrak –
men å, den glede på stranden
å fortelle om farene på reisen!

Prisen, prisen er sikret!
Kjemperen falt nesten.
Han tålte alt han kunne,
og tålte ikke alltid godt –
men han kan smile av motgang som er over,
han som setter seierskransen på!

Josef fra Studion

9. Salme 7: Det bedre håp

> Herre, min Gud! Til deg setter jeg min lit. Frels meg fra alle mine forfølgere og fri meg, så ikke fienden river min sjel i stykker som en løve, sliter meg i stykker uten at noen redder meg. Herre min Gud! Dersom jeg har handlet slik, dersom det er urett i mine hender, dersom jeg har gjengjeldt med ondt den som holdt fred med meg, eller plyndret den som uten grunn var min motstander, så la fienden forfølge min sjel og innhente meg, la ham tråkke mitt liv til jorden og legge min ære i støvet. Sela. Stå opp, Herre, i din vrede! Reis deg mot mine fiender som raser imot meg! Våkn opp og hjelp meg! Du har jo påbudt dom. La skaren av folkeslag omgi deg, og vend tilbake over den til det høye. (Sal 7,2–8)

For en søt åpning på en bønn! Som all bønn i tro ber den ikke bare om hjelp, men foregriper den også. «Jehova, min Gud, hos deg tar jeg min tilflukt.» Amen – du har fått det du ba om og begjærte. Det ligger så mye sannhet, trøst og visshet i å vende seg rett til Gud og hvile i skyggen av hans vinger at den troende ofte åpner sin bønn med det vi nesten heller ville vente ved slutten.

«Dette er et sant bevis på vår tro,» sier Calvin, «at vi fortsetter å stole på Gud også i den største nød. Av dette slutter vi også at døren er stengt for våre bønner hvis vi ikke åpner den med troens nøkkel. Det er heller ikke overflødig at han kaller Gud sin Gud. Han setter det som en demning mot fristelsens bølger, så de ikke skal sluke hans tro.»

Eller, som en annen sier: «Gir vi Gud æren og ikke søker noen annen støtte å hvile på enn ham, lar han oss også erfare at vi ikke trenger noe annet, men at han er mer enn nok.» Og det er påfallende at alle slike bønner ender med visshet og lovsang (se Sal 11, 16, 31 og 71).

Sannelig, jeg venter ikke at fare og nød skal være borte, men jeg venter en «tilflukt», det vil si trygghet og hjelp – og det hos deg. Å ta sin tilflukt hos ham på denne måten er å tro. Det er tydelig at en slik tro – ikke bare å ty til ham, som kunne høres ut som et forsøk, men å søke ly hos ham – ikke krever noen forberedelse, verdighet eller skikkethet fra vår side. Den forutsetter bare nød, og for den har han for lenge siden sørget rikelig. Og dette er kjernen og innholdet i det «herlige evangeliet» om vår salige Herre.

Bønnen «Frels meg fra alle mine forfølgere og fri meg» – på det knappe hebraiske bare fire ord – er den rette bruken av troens visshet. At jeg er viss på hjelp på stridens dag, gjør bare at jeg ser etter den enda mer inderlig og stødig. Vissheten fører til flid og bønn. Den gjør oss heller ikke blinde for hvor stor og nær faren er (v. 3). Det strider ikke mot en fast tillit å se ut fra skjulestedet på denne måten.

Men i slike tider våker vi med god grunn i hellig nidkjærhet over vår sak og vår stilling. For Gud gir ikke noen annen sin ære (jf. Jes 42,8). Prøvelsestider er prøvelser ikke bare for troen og tålmodigheten, men også for sannheten og renheten. Trengselstider er tider som ransaker og renser, og det er en av hovedhensiktene med dem (v. 4–5).

Like lite som vi kan vente hjelp i vantro, kan vi vente den så lenge vi holder fast ved synden. Og det er paktens miskunn når vi lider her, for at vi ikke skal bli fordømt senere. Her legger vi også merke til det Luther kaller «rettferdighetens evangeliske trinn», og Calvin et bevis på «barnekårets Ånd»: at en ikke gjengjelder urett, men overvinner det onde med det gode (v. 5)[1].

Men det aller mest skremmende han ser for seg, er at hans «ære» skal bli lagt «i støvet». I sin fulleste mening viser dette, om ikke til at sjelen går tapt, så til at den blir vanæret og lagt øde. For ordet «ære» står ofte for «sjel» – sjelen er vår sanne ære og et gjenskinn av Guds herlighet – som i Sal 16,9; 30,13; 57,9 og 108,2. Og hva det fullt ut vil si å bli lagt «i støvet», ser vi i profetiene om Kristus og i hans historie (Sal 22,16).

Når han har slått an denne grunntonen, kan det nesten se ut som om salmisten i sin ufortjente forfølgelse helt gjør seg til ett med ham

[1]Edersheim følger den engelske bibelen: «ja, jeg har fridd ut ham som uten grunn er min fiende». NB har: «eller plyndret den som uten grunn var min motstander» (Sal 7,5).

hvis hjerte «spott har brutt» (Sal 69,21). I det forferdelige bildet som blir tegnet med raske strøk, synes dommen over den enkelte og over alle, den nærværende og den kommende, nesten å blande sine redsler sammen. Tordenen fra den ene er bare et ekko av tordenen fra den andre.

I (trolig) fire uregelmessige strofer (v. 7–10, 10–12, 12–15 og 15 til slutten) veksler dom og håp, undergang og visshet. Det er en majestetisk ærefrykt over dommen. Trette hellige og en sukkende jord ber Jehova om å «stå opp» i sin hellige «vrede», med ord som minner om Moses' bønn (4 Mos 10,35–36).

Generelt svarer «Reis deg, Herre» og «Kom tilbake, Herre» i den bønnen i tanke og ordlyd til vers 7 og 8 i vår salme: «Stå opp, Jehova, i din vrede», og igjen etter dommen: «Og vend tilbake over den» – det vil si forsamlingen eller skaren av folkeslag – «til det høye». Det er nesten som om Moses' bønn her blandes med det profetiske synet av de siste dager.

Calvin sier: «Mot fiendenes raseri setter han Guds vrede. Mens de ugudelige brenner og kaster ut flammene av sitt raseri, ber han Herren om også å bli het.» Et mer majestetisk bilde av Jehovas suverene makt og herlighet kunne ikke tegnes enn dette: «Reis deg» – det vil si: vis deg i din opphøyethet, storhet og majestet, som i Sal 94,2 – «mot det overmåte store, overstrømmende, framvellende og frampressende raseriet» – alt dette ligger i ordet – «hos dem som trenger inn på meg eller forfølger meg».

Fiendenes vrede og forfølgelse er som et stigende tidevann, eller som en flom som går over sine bredder. Langsomt, men sikkert bryter den over sine grenser, vokser og kommer nærmere og truer med å sluke oss. Midt i denne ulykken – ikke mot den – viser Jehova seg bare, og sier: «Hit skal du komme, og ikke lenger» (Job 38,11). Slik var det med Kristus: hit – til korset, men ikke til graven. Og slik er det også med hele Kristi folk.

Så går han fra det enkelte til det allmenne. I et profetisk syn ser han «skaren av folkeslag», forsamlingen av folkene (v. 8), det vil si hans hellige, som omgir Frelseren og Dommeren, og «over den» vender han tilbake til det høye. Venema gjengir det slik: «Mens hele forsamlingen ser på, vend tilbake til himmelen som du steg ned fra.»

Og dette er ikke bare svært herlig, men også svært trøsterikt for trette hellige. For løftet om at han kommer, er pantet på all hjelp og utfrielse vi trenger nå. På samme måte er hver enkelt dom en forsmak av at alle ting til sist blir satt i rette stand, og av den gleden dette betyr for Lammets brud (jf. Åp 21,9).

For det første: Å ta min tilflukt hos Gud er kjernen og innholdet i min tro. Jesu Kristi evangelium er Guds kunngjøring om at det skal være «en hytte til skygge mot heten om dagen og et tilfluktssted, et skjul mot vannskyll og regn» (Jes 4,6). «Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt» (Luk 19,10). Dette er nok. Troen tyr til ham og hviler fornøyd i denne vissheten og i det han har sørget for.

Troens enkelhet består i å stole helt; troens styrke i å hvile uten forbehold. Og hva mer kunne kreves? Han har oppfylt alle krav som loven og rettferdigheten kan stille til oss. Han har åpnet en vei inn til det aller helligste. Han har skaffet oss Guds nåde på rettferdighetens grunn, så Jehova nå er vår Gud. Det eneste som står igjen for meg, er å ta imot det hans Hellige Ånd byr meg – Ånden som tar av det som er Kristi, og forkynner det for oss (Joh 16,14).

Å nøle ville være å trekke i tvil enten hans makt eller hans vilje. Tvilen ser ut til å gjelde oss selv, men i virkeligheten gjelder den ham. Ingenting ærer Gud så mye som ganske enkelt å tro på det han sier om sin kjærlighet, for ingenting viser Guds nåde så fullt. La meg derfor komme i dag, slik jeg er. La meg komme for å finne tilflukt, la meg komme som til min Gud, han som er blitt det ved å gi sin egen Sønn i døden for meg.

For det andre: Hvor lett kan han ikke drive bort all vår frykt! Han trenger bare å vise seg i sin storhet og herlighet, så blir den stigende floen stanset og flommen drevet tilbake. Vår tillit springer derfor ikke så mye ut av at hindringene blir fjernet, som av at Gud åpenbarer seg. Når vi som Peter ser på vinden og bølgene, merker vi snart at de stiger, og fylt av frykt ville vi gå under om han ikke grep inn i nåde.

De hellige er så ofte redde fordi de er så åndelig nærsynte. La oss ved Guds nåde aldri regne på sjansene, men alltid huske den levende Gud. Fienden har viljen, men ikke makten til å sluke oss. Likevel blir troen vår prøvd her. Under slikt trykk og press kan det synes som om

hver planke i den skrøpelige båten knaker, og der det finnes en svak del, springer den sikkert lekk.

Synden er vår svakhet like mye som vår elendighet. Vannet trenger inn der synden har banet vei for det. Derfor er prøvelsestider – eller rettere: tider da vi venter hjelp – tider for selvransakelse og helliggjørelse. Aldri avskyr vi synden mer enn når vi bare har Gud å holde oss til og er alene med ham. Da kjenner vi mest den indre atskillelsen fra all synd og den faste viljen til å si nei til den, som alltid følger med når vi enkelt holder oss til Kristus.

Bare den prøvelsen som driver oss til Kristus og tømmer oss for oss selv, er åndelig helliget. Det er ingen virkelig prøve på vår tro så lenge vi har, eller håper på, noen hjelp utenom ham. Den er ikke virkelig helliget før den fører oss, sørgende og glade, til Herren, vår hjelp. Og hvor rolige er vi da ikke mens vi venter, og hvor ydmyke og glade når vi blir fridd ut!

For det tredje: Hvor salig og herlig er ikke denne utsikten til «skaren av folkeslag», forsamlingen av hans hellige! På jorden, og i den tiden vi nå lever i, skal vi ikke vente å se Kristi ene og udelelige kirke. Tanken på den er som klangen av fjerne klokker som vinden bærer til øret på den trette pilegrimen. Vi har kirker, men han har én kirke. Og når han kommer, skal han da ikke åpenbare både sin egen og sin Fars herlighet og sin kirkes skjønnhet og enhet?

Kjødelige mennesker, som dømmer etter det de ser, søker en ytre enhet selv i sin kjødelige tro. Men vi husker at dette er tiden for å tro, ikke for å se; for indre erfaring, ikke for ytre åpenbaring. Og når Herren kommer, skal dagen gry og skyggene fly. Amen. Lær oss slik å elske ditt komme og vente på det (2 Tim 4,8)!

Når Herren kaller de bortviste hjem
og til sist setter alle fanger fri,
skal hver sorg være borte
som en drøm når natten er over.
Da skal alle våre hjerter glede seg,
og med glad og høy røst
skal vi prise Herren som søkte oss,
for friheten han har vunnet oss.

Samuel Gottlieb Bürde

10. Salme 7: Seier og hvile

> Herren holder dom over folkene. Døm meg, Herre, etter min rettferdighet og etter min uskyld, som er hos meg. Å, la de ugudeliges ondskap få en ende, og la den rettferdige stå fast! Du er jo den som prøver hjerter og nyrer – en rettferdig Gud. Mitt skjold er hos Gud, som frelser de oppriktige av hjertet. Gud er en rettferdig dommer, og en Gud som er vred hver dag. Dersom han ikke omvender seg, da kvesser han sitt sverd, da spenner han sin bue og sikter den inn. Han gjør selv i stand det drepende våpenet, sine piler gjør han brennende. Se, han er i ferd med å føde misgjerning. Han er svanger med ulykke og føder løgn. En grav har han gravd og hulet den ut, men han faller i den graven han har gjort. Den ulykken han har planlagt, faller tilbake på hans eget hode. Over hans egen isse kommer den vold han hadde i sinne. Jeg vil prise Herren etter hans rettferdighet og lovsynge Herrens, Den Høyestes navn. (Sal 7,9–18)

Det er forferdelig å se fram mot dommen, enten det gjelder den enkeltes dom eller den alminnelige – den første er et forvarsel om den andre. Likevel er det tider da den nesten synes å være vårt hjertes trøst.

Vi har gitt oss selv til Herren og fått syndene våre vasket bort i hans dyrebare blod, og nå overgir vi oss også til ham, idet vi gjør det gode (jf. 1 Pet 4,19). Når vi er omgitt av fiender, blir baktalt, forfulgt eller forlatt, kjenner vi oss nesten desto lykkeligere fordi vi ikke har noen annen på vår side enn den vennen som «henger fastere ved en enn en bror» (Ordsp 18,24).

Hans vennskap er ikke bare et vennskap av fritt valg og fortrolighet. Det er heller ikke bare det slektskapet han knyttet med oss da han ble menneske. Det er et vennskap som er nærere, mer varig og

langt mer virksomt enn noe jordisk bånd. Vi vet hvem vi tror på, og vi er visse på at han vil bevare det vi har betrodd ham, helt til enden (2 Tim 1,12). Derfor ser vi med inderlig håp fram til den dommen, for i virkeligheten er dommen den offentlige kunngjøringen av Kristus som kongenes Konge og herrenes Herre.

Vi kjenner dypt vår skyld, men vi stoler fullt på hans nåde og makt, og så kan vi legge til: «Døm meg, Jehova, etter min rettferdighet og etter min uskyld, som er over meg» (v. 9) – ikke «i meg», som det er blitt oversatt.[1] Samtidig må vi aldri glemme at det ikke bare står «etter min rettferdighet», men også «etter min uskyld» – ordet betyr helhet og oppriktighet – «for at de som tror på Gud, må legge vinn på å gjøre gode gjerninger» (Tit 3,8). Å være «oppriktig» i Kristus vil si å vie hjerte og liv helt og fullt til ham.

Ingenting bryter så lett vår fred og tar fra oss kraften som et forlik med verden. Vårt åndelige menneske kan ta stor skade av å puste i forgiftet luft, selv om livet ikke slukner. Vi kan miste følelsen av åndelig «helhet» – at mål og liv er ett – og så går vi sørgende mang en dag, med blikket på nettopp de tingene som en gang var vårt håp og vår glede.

Bønnen i vers 10 og forvissningen i vers 11 stemmer helt med dette. Det vi skal lengte etter, er at ondskapen får en ende – at synderne blir omvendt, ikke at de går til grunne – og at den rettferdige samtidig får stå fast. Slik følger det også av helligheten og rettferdigheten hos ham som prøver «hjerter og nyrer». Alt falskt og ondt, også hos hans eget folk, blir dratt fram i lyset fra hans åsyn. Det kan ikke bestå for ham som har så «rene øyne» at han «ikke kan se på det onde» (Hab 1,13).

Vi er tilbøyelige til å hate de ugudelige og elske ondskapen, eller i det minste tåle den. Han har medynk med de ugudelige og tilbyr dem miskunn, men han gjør ende på all ondskap. Når sjelen så fatter både hans miskunn og hans dom, løfter den seg til denne glade forvissningen: «Mitt skjold er hos Gud, som frelser de oppriktige av hjertet.» Å, hvor vanskelig er det ikke å være både alvorlig og kjærlig, både kjærlig og hellig! Det trengs både syndserkjennelse og erfaring av nåden for at vi skal bli bevart ydmyke og rene. Likevel er det bare slik vi kan ha den tilliten som vers 11 taler om.

[1] NB: «som er hos meg».

Når synderne til sist går til grunne, er det ikke en hevnhandling. Det er en nødvendig åpenbaring av hvem Jehova er (v. 12). De troende vet det, og alle mennesker skal en gang måtte erkjenne det: Vår Gud er rettferdig, og hans miskunn er langmodig. «Gud truer i vrede hver dag» – slik vil vi gjengi vers 12, for ordet betyr opprinnelig «å koke opp».[2] Ved sitt ord, og også ved sitt forsyn, lar han oss ikke være i tvil om hvor synden til sist må føre.

Likevel åpner han en dør til håp, midt i de mest forferdelige ordene om dommen som kommer. «Dersom han ikke omvender seg» – det vil si ikke vender tilbake og blir omvendt – «da kvesser han sitt sverd.» Den som ikke har erfart det selv, kan ikke fatte hvor dyrebart det er bare å vite at en skyldig synder på vei mot fortapelsen kan vende om.

Rundt meg står Guds dommer, mørke og truende. Hans ord fordømmer meg, og min egen samvittighet sier at dommen er rettferdig. Likevel er det håp: Han venter, og han venter ikke bare for å fullbyrde dommen – han «lengter etter å være nådig» (Jes 30,18). Derfor kan jeg be. Det finnes en åpen vei.

Dette går kanskje opp for oss lenge før en sannhet som ligner, men likevel er en annen: at denne veien står åpen for *meg*. Men bare det at det finnes en åpen vei, er som når skyene revner. Å oppdage den er å gå inn på fredens vei.

Hvor dyrebar er ikke denne Jesus når sjelen er overbevist om sin skyld og sin nød – han som en gang også for oss var uten «skikkelse» og «herlighet» (Jes 53,2)! Er en eneste synder blitt frelst, og det av nåde alene, hvorfor skulle ikke jeg da kunne tre fram for nådens trone (Hebr 4,16) og gå til ham som er «full av nåde» (Joh 1,14)?

For å frelse meg trengs bare den nådens fylde som er gjemt i Kristus. Og så står ordet: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). La oss alltid ta vare på disse ordene: «Dersom han ikke omvender seg.» Midt blant truslene virker de så mye mer betryggende. For når et menneske kjenner sin synd, kan det noen ganger få mer hjelp og trøst av slike nektende løfter, som jeg vil kalle dem, enn av de rikeste forsikringer, som sjelen i øyeblikket ikke makter å ta imot som sine egne.

[2] NB: «en Gud som er vred hver dag».

Salmen har slått nådens dør vidt opp for alle, og så ender den i det uhyggelige skjæret fra dommen som kommer. Men der høres fortsatt, fjernt og likevel tydelig, lovsangen fra hans forløste folk. Der, og der mer enn noen gang, skal vår Frelsers pakttroskap komme til syne. Det skjer når Sønnen har overgitt riket til Faderen (1 Kor 15,24), og når dette ordet er blitt fullt ut sant: «Jeg mistet ikke noen av dem som du har gitt meg» (Joh 18,9) – til ære for den frie nåde.

For det første: Selv om jeg er omvendt fra synden til Gud og frelst, vil jeg se syndens vesen og følger i lyset fra dommens dag. Den er både dårskap og ondskap. Ordet for «misgjerning» (v. 15) betyr også «tomhet», et pust som farer forbi. Ordet for «ulykke» betyr først og fremst slit og møye, og frukten av det hele er «løgn». Sjelefienden bedrar mens han ødelegger. La meg være mer på vakt mot syndens bedrag. Akk, hvor ofte har jeg ikke erfart det, og hvor lett lar jeg meg likevel føre vill, dag etter dag!

Tenk på, min sjel, hvilken forferdelig undergang du er reddet fra, og blir reddet fra hver dag, av den frie nåde. Hvor alvorlig må du ikke våke og be! Synden kommer snikende, langsomt og bedragersk. La meg vokte meg for å blande meg med verden og verdens mennesker mer enn plikten eller tjenesten for ham krever. Et svekket legeme står seg dårlig mot sykdom, og når den åndelige spensten er svekket, er jeg utsatt for all syndens gift. Å, at jeg måtte holde meg nær til Gud og vandre i Ånden, slik vi lever i Ånden (Gal 5,25)!

For det andre: Å, om jeg kunne leve mer med blikket på den store dagen da Herren tar riket! Jeg kjenner jo at ingenting mindre kan rette opp all urett i verden slik den nå er. For en lys og herlig utsikt – den holder hjertet friskt, varmt og fullt av håp! Da ville hvert tegn på det onde bli et rop, et sukk: «Stå opp, Herre!» (Sal 7,7). Alt, alt må fremskynde ditt salige rike. Denne vissheten skal holde oss oppe når de vage og dåraktige drømmene om rent jordisk framgang slår feil.

Men er Herrens komme virkelig nær, hvordan bør jeg da være? Hvordan bør jeg omgås dem som er utenfor, hvordan kjøpe den laglige tid (Kol 4,5), og hvordan drive handel med de pundene jeg har fått å forvalte? La meg gjennom denne dagen se fram mot den dagen som ikke har noen natt (Åp 22,5). Det jeg nå håper, skal jeg da få se, og hvor begrenset er ikke det jeg erfarer nå, sammenlignet med virkelig-

heten! I mellomtiden vil jeg i alle måter, både for min egen del og for andres, «drive handel» til han kommer igjen (Luk 19,13).

For det tredje: Likevel vil jeg sette min lit til deg! Dette skal være det innerste og det øverste i mitt hjerte. Hva som enn kommer, hvem som enn reiser seg, hvem som enn våger å forfølge meg, og om alt svikter som er kjøtt, ja, om enn hjertet svikter (Sal 73,26) – Jehova, du er min Gud, min Far, min Forløser; «til deg setter jeg min lit» (Sal 7,2). Deg har jeg overgitt meg til for tid og evighet, med sjel og legeme. Jeg er din. Om enn svakt og matt, vil jeg holde meg til deg og tjene deg i «uskyld». Herre, frels meg for ditt eget navns skyld; i denne tillit vil jeg gå videre. Amen.

Lov og ære og takk være deg
for alt du har virket i meg og for meg
ved din store miskunn, Kristus.
Bare dette ene ber jeg fortsatt om:
Å, støt meg aldri bort fra deg!

Hans Sachs (*Lyra Germanica*)

11. Salme 8: Skapelse og forløsning

> Herre, vår Herre! Hvor herlig ditt navn er over hele jorden, du som har utbredt din prakt over himmelen! Av småbarns og spedbarns munn har du reist et vern for dine motstanderes skyld, for å stoppe munnen på fienden og den hevngjerrige. Når jeg ser din himmel, dine fingrers verk, månen og stjernene som du har satt der – hva er da et menneske at du kommer ham i hu, en menneskesønn, at du ser til ham! Du gjorde ham lite ringere enn Gud, med ære og herlighet kronte du ham. Du gjorde ham til hersker over dine henders verk, alt la du under hans føtter: Sauer og okser, alle sammen, ja, også markens ville dyr, himmelens fugler og havets fisker, alt som ferdes på havenes stier. Herre, vår Herre! Hvor herlig ditt navn er over hele jorden! (Sal 8,2–10)

Dette er en liflig sang for nattens timer, både bokstavelig og åndelig forstått. Emnet er opphøyd: den store Jehovas uendelige nedlatenhet, vår Guds herlighet, menneskets høye kall slik det blir virkeliggjort i Kristus og ved Kristus, og hans folks andektige lovsang. Det er heller ikke bare den enkeltes erfaring som kommer til uttrykk her. Det er menighetens sang, slik de første ordene viser: «Jehova, vår Herre!» For hvor ulike våre syn og følelser enn kan være, er vi alle enige i dette: å gi ham all ære, herlighet og pris. «Hvor herlig» – ordet betyr mektig og prektig – «ditt navn er over hele jorden!»

Den første og sterkeste følelsen er undring og tilbedelse. Hvor vi enn ser – ut over «hele jorden» – er det som om koret stiger opp fra alle hans skapninger, levende og livløse. Det er som om hele skapningen speiler én sannhet: makten og herligheten hos ham som er Jehova

og vår Herre, vår paktens Gud og allmektige Konge. Og hvor stor grunn har ikke vi til å si dette, vi som har erfart hans nådige makt og hans mektige nåde! Ennå er ikke kongedømmet over verden blitt vår Herres (Åp 11,15). Hva skal det da ikke bli når hele jorden blir fylt av hans herlighet!

Det er verken gudfryktig eller kristelig å se mørkt og surt på tingene. Det er sant at det ikke er noe lys i skapningen selv, men Herren er dens herlighet. En verden uten Gud ville være kraft uten mål, bare kraft – fryktelig, men ikke vakker. Men når verden som et speil kaster hans glans tilbake, om enn dunkelt, må den være vakker. Å se Gud i verden og verden i Gud, det er sann filosofi og sann teologi. Dette er Guds himmel, dette er Guds jord, Guds sol, måne og stjerner – og jeg er ikke bare en av hans skapninger, men hans eget barn.

For å lese naturens bok rett må vi først lære Kanaans språk, for det er på det språket lærdommene og hemmelighetene i den er skrevet. Elendig er den som kan gå gjennom verden uten Gud! Likevel kan ikke naturen av seg selv føre opp til «naturens Gud». Den har bare månens sølvlys eller stjernenes skjelvende glans, og ved det lyset kan jeg ikke lese de sannhetene som er åpenbart i hans ord. Siden syndefallet leser vi naturen bare i nattlys.

Men desto mer underfull er hans nedlatenhet mot de ringe. Hans herlighet er over himmelen; hans makt er grunnlagt på jorden, i «småbarns og spedbarns munn». Dette er vernet han setter opp mot «fienden og den hevngjerrige». Hans rike trenger verken ytre makt eller mektige forsvarere. Småbarn og spedbarn er utvollene for hans by. Selve ordene er talende. Ordet for «småbarn» kommer trolig av tanken på lek, og ordet for «spedbarn» gir tanken om et lite barn som så vidt har begynt å forme ord.

Å min sjel, når skal du lære dette og hvile tilfreds i det: «Ikke ved makt og ikke ved kraft, men ved min Ånd, sier Herren» (Sak 4,6)? Vår mistillit og frykt er barn av vantroen. For hver enkelt av oss gjelder det: «Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!» (2 Kor 12,10). Slik er det også med hans rike, både når det blir grunnlagt, når det går fram, og når det skal forsvares.

Er vi Guds barn, vil han alltid lære oss denne lekse, kanskje gjennom smertefulle erfaringer. Hver gang jeg støtter meg til mennesker

eller venter noe godt av noe her nede, la meg da prise Gud om alt gir etter under meg.

Men når jeg ser opp og får se fliken av hans herlighetskappe på himmelen, hvilken glad tillit fyller ikke da mitt hjerte! Kristus var et lite barn og lå svak og tilsynelatende maktesløs i krybben. Barna i Jerusalem bar sitt hosianna fram for himmelens Konge (Matt 21,15–16) – det eneste hosianna hans kongestad gav ham. Og fremdeles gjelder det: «Av småbarns og spedbarns munn har du reist et vern.»

Men for en motsetning mellom himmel og jord, mellom den enes storhet og den andres tilsynelatende ubetydelighet! «Når jeg ser din himmel, dine fingrers verk, månen» – ordet betyr «nattvandreren» – «og stjernene» – det vil si «de runde kulene» – «som du har satt der» – ordet betyr reist opp, bygd og satt på plass. Når jeg ser alt dette, er sannelig mennesket lite!

Men det spørsmålet som synes å vekke vår vantro, bringer den også til taushet for alltid. For Gud «kommer ham i hu», enda han bare er et «menneske» – ordet kommer trolig av «skrøpelig» – og han «ser til ham», det vil si ser på ham og har omsorg for ham, enda han bare er en «menneskesønn», svak, maktesløs og forgjengelig.

Å, om vi i noen grad kunne fatte disse dyrebare sannhetene! Hvor ynkelig lite og maktesløst mennesket enn er, kommer Gud ham i hu og ser til ham. Og når Gud kommer oss i hu, ser han ned til oss og har omsorg for oss. Det minste støvkorn i Guds verdensrom blir et dyrebart korn – en edelsten – når Gud ser på det.

Så trøsterikt alt dette er, forutsetter det nødvendigvis Kristus. Vers 6 gjaldt mennesket slik det kom fra Guds hånd, men det blir først virkelig oppfylt i Kristus selv, og ved Kristus i den forløste menneskeslekten. Med full rett blir det derfor brukt om Herren i et sted som Hebr 2,6–8 – om ham som er den andre Adam, det sanne menneske og hodet for den forløste menneskeslekten. For det som opprinnelig var tiltenkt menneskeslekten, og som i all sin fylde gjelder den forløste menneskeslekten, er blitt virkeliggjort i Kristus og ved Kristus.

Guds bilde, som synden hadde skjemmet, er blitt framstilt i Kristus og av Kristus. Herredømmet som gikk tapt ved fallet, er gjenopprettet i Frelseren og ved Frelseren. Ja, tatt etter bokstaven gjelder vers 6–10 bare Kristus og hans nye skapning. Han ble gjort «lite ringere enn» *Elohim* (אֱלֹהִים, «Gud»), og både han og de som er i ham, er kronet «med

ære og herlighet». Det herredømmet Jesus utøvde på jorden, var ikke bare Guds Sønns, men gudmenneskets.

Uten tvil skal også Kristi folk herske i «den kommende verden» (Hebr 2,5), på den jorden som er løskjøpt og gjort ny. Da skal det ikke være noen splid. Slik menneskeheten skal ta imot sin Herre og kjennes ved ham, skal også jorden ta imot den herre og husbond som himmelen har satt over den.

Likevel vil vi huske to ting når vi ser fram mot dette salige håpet. På den ene siden ser vi den mislyden synden har ført inn nå, når mennesket ikke vil kjennes ved sin Gud, og skapningen ikke vil kjennes ved sin herre. Lovet være hans navn, for denne mislyden skal løses opp den dagen han kommer.

På den andre siden: Hvor gjennomgripende sant er ikke dette blitt, langt ut over det de gammeltestamentlige hellige trolig kunne håpe da de så Kristi dag langt borte (Hebr 11,13): «Med ære og herlighet kronte du ham», «alt la du under hans føtter» (Sal 8,6–7; 1 Kor 15,27). For en rekke herlige virkeligheter som her åpner seg for oss! Og «er vi barn, da er vi også arvinger … Guds arvinger og Kristi medarvinger» (Rom 8,17)! Sannelig kan menigheten legge til, som et glad amen: «Jehova, vår Herre! Hvor herlig ditt navn er over hele jorden!»

For det første: La meg hver dag huske at «Kristi vanære» (Hebr 11,26) ikke har tatt slutt. Ikke bare skal «alle som vil leve gudfryktig i Kristus Jesus», bli forfulgt, hver på sin måte (2 Tim 3,12); også «Kristus korsfestet» og hele nådens husholdning er «for jøder et anstøt og for hedninger en dårskap» (1 Kor 1,23).

Jeg trenger ikke engang gå ut av meg selv for å høre slike innvendinger. Selv Guds herlige gjerninger fører altfor ofte ikke til at vi andektig erkjenner og tilber vår Far i Kristus. Fordi hjertet vårt er fremmedgjort og vantro, vekker de bare tvilende spørsmål. «Men dette skal du vite, at i de siste dager skal det komme farlige tider» (2 Tim 3,1).

Men hvor uendelig verdifull er ikke hver sjel, skapt i hans bilde og bestemt til å speile hans herlighet i all evighet! Gud har bøyd seg ned til oss – til meg. Når jeg så i tro har grepet sannheten slik den «er i Jesus» (Ef 4,21), la meg se opp til din himmel og rundt meg på alt dine fingrer har gjort. «Denne Gud er vår Gud» (Sal 48,15); denne makten,

visdommen og godheten er gjemt for oss i den nådens fylde som er i Jesus.

Guds menighet bør høre skapningens lovsang (v. 2–4) og svare på den med bekjennelsens ord (v. 5), med salig tro (v. 6), med forventningsfullt håp (v. 7–9) og med lovprisning (v. 10).

For det andre: En av våre store fristelser er å vente åndelige frukter av synlige og målbare midler. Mennesker, penger, innflytelse, gaver – hvor vi stoler på dem, og hvor lett vi tillegger dem altfor stor verdi! «Hold da opp med å stole på mennesket, som bare har en pust i sin nese. Hva er han å akte for?» (Jes 2,22). Likevel, hvor rystet blir jeg ikke ved hver ny antikristelig bevegelse, enten den går i retning av vantro eller vranglære! Hver mann med begavelse, rikdom eller høy stilling som uttaler seg eller handler mot Kristus – for en redsel det vekker!

Og hvor sørgelig faller vi ikke bort fra troens enfold under slike følelser! Hvor lett blir vi ikke, som Barnabas i sin tid, «revet med av hykleriet deres» (Gal 2,13)! Ingenting er sørgeligere enn at selv troende dyrker mennesker og mammon. Det finnes bare ett middel mot denne tunge sykdommen: å se rett opp til Gud i Kristus og ta inn over seg at verket, ordet og makten er hans alene. Det avhenger slett ikke av mennesker; alt kommer rett fra deg. Bare slik blir mitt hjerte trøstet og styrket.

For det tredje: Men er denne store Gud din Gud, min sjel, hvor trygt kan du da hvile! Hvil, for Mesteren lever og regjerer. Vi tror på Gud, vi tror også på deg (Joh 14,1).

Du som ved ditt ord kalte disse verdenene fram, og som med dine fingrer formet denne himmelen, du kjenner oss, kommer oss i hu, ser til oss, elsker oss og har omsorg for oss. Det er nok; vår Josef lever (1 Mos 45,28)!

«Alt hører dere til, enten det er Paulus eller Apollos eller Kefas, enten det er verden eller liv eller død, enten det er det som nå er, eller det som komme skal – alt hører dere til, men dere hører Kristus til, og Kristus hører Gud til» (1 Kor 3,21–23). Dette er det vår Far har sørget for, vår tilfalne del og vårt beger (Sal 16,5), for evig.

Han kom i svakhet, han kommer i makt,
hans herlighet har ennå sin fulle time til gode,
når solen på den blå middagshimmelen

skal blekne og bli kald og matt,
når klarere og skarpere lyn flammer
og blusser opp til dommens dag.
Slik, du herlighetens Konge,
skal du komme igjen som menneskenes dommer.

Fra «Hymnologia Christiana»

12. Salme 9: Han husker i nåde

> Jeg vil prise Herren av hele mitt hjerte. Jeg vil forkynne alle dine undergjerninger. Jeg vil glede og fryde meg i deg. Jeg vil lovsynge ditt navn, du Høyeste. For mine fiender viker tilbake, de faller og omkommer for ditt åsyn. For du har hevdet min rett og ført min sak. Du har satt deg på tronen som en rettferdig dommer. Du har truet hedningene. Du har ødelagt de onde, utslettet deres navn for evig og alltid. Fienden er for alltid gått til grunne i ruiner. Byene har du støtt ned til grunnen, deres minne er blitt til intet. Men Herren troner til evig tid, han har reist sin trone til dom. Han dømmer verden med rettferdighet, han feller dom over folkene med rettvishet. Herren er en borg for den undertrykte, en borg i nødens tider. De som kjenner ditt navn, stoler på deg, for du har ikke forlatt dem som søker deg, Herre. Lovsyng Herren, som bor på Sion, kunngjør blant folkene hans store gjerninger! For han som hevner blodsutgytelse, husker de hjelpeløse, han glemmer ikke deres skrik. Vær meg nådig, Herre! Se det jeg må lide av dem som hater meg, du som løfter meg opp fra dødens porter, for at jeg skal forkynne all din pris, fryde meg over din frelse i portene hos Sions datter. Hedningene sank i den graven de gravde. Deres fot er fanget i garnet de skjulte. Herren har vist hvem han er, han har holdt dom. Den ugudelige er fanget i sine egne henders gjerning. Higgajon. Sela. De ugudelige skal fare ned til dødsriket, alle hedninger, alle de som glemmer Gud. For ikke skal den fattige glemmes for alltid. De nedbøydes håp skal ikke for evig gå til grunne. Reis deg, Herre! La ikke mennesker få makt. La hedninger få sin dom for ditt åsyn. La frykt komme over dem, Herre! La hedningefolkene kjenne at de er mennesker! Sela. (Sal 9,2–21)

Hvor ulike salmene enn er, er de enige i dette: Hver eneste av dem har ord om glede, for hver av dem ser fram mot seier og utfrielse fra

Herren. Vi må kanskje ned i ydmykelsens dal, men vi skal føres ut igjen med lovsang og takk. For vår sorg er ikke «verdens bedrøvelse», som «virker død» (2 Kor 7,10). For en salig paktens Gud vi har! Hvor barmhjertig er han ikke i alt han gjør med oss, og hvor trofast i all sin ledelse! I alle ting og til alle tider kan vi stole fullt og fast på ham.

Er det derfor én beslutning som står fastere enn noen annen i den gjenfødte sjelen, så er det denne: å prise ham «av hele mitt hjerte». La oss huske at alt er gjort og fullbrakt for oss. Derfor står det ikke annet igjen enn å prise deg, Jehova! Vår sjels frelse – både syndenes forlatelse, hjertets helliggjørelse og det at vi blir bevart til enden – er sikret ved det Kristus allerede har gjort, og som du allerede har godtatt.

Vår lovsang kan heller ikke bare være leppenes. Den er hjertets, ja, den kommer «av hele mitt hjerte» (v. 2). «Kristi kjærlighet tvinger oss» (2 Kor 5,14); «Vi elsker fordi han elsket oss først» (1 Joh 4,19). En slik kjærlighet fyller hele hjertet, og den fører også til gjerninger som svarer til den: «Jeg vil forkynne alle dine undergjerninger.» Fra nå av må dette emnet oppta oss helt og være målet for livet vårt (v. 2–3). Et Guds barn er med nødvendighet en misjonær. Når andre taler vel om det de elsker, hvordan skulle vi da kunne la være å «forkynne» alle hans «undergjerninger»?

Dessuten er ikke alle våre utfrielser over og forbi; de skjer på ny hver dag. Vi puster i en luft full av under, og vi går på en sti som «blir klarere og klarere til det er høylys dag» (Ordsp 4,18). Vi tror ikke bare fordi han så oss under fikentreet – enda det var et nådens under – men fordi vi fortsatt ser «himmelen åpnet og Guds engler stige opp og stige ned over Menneskesønnen» (Joh 1,50–51).

Våre fiender, som også er hans, «viker tilbake». Det trengs ingen synlige våpen for å gjøre ende på dem. Gud sender ingen hær og ingen ryttere for å tilintetgjøre Herodes i hans hovmods time; ormene er nok (Apg 12,23). Og det er et tydelig kjennetegn ved slike Guds gjerninger at når han begynner, gjør han helt ende på sine fiender. Når de «viker tilbake», da «faller de og omkommer for ditt åsyn».

Legg merke til denne forskjellen i historien og i Guds forsyn: Hedningene blir «truet» – enten det gjelder dem selv eller det hedenske ved dem – men de onde blir «ødelagt». Selve deres navn og minne, deres bedrifter og foretak, blir gjort ende på for alltid (v. 5–8). Hvor rolig og tålmodig kan vi ikke se på (v. 8)! Det er som om vi kommer ut

fra kvalm luft til ren og søt sommerluft, som om vi slipper unna storm og forlis og kommer inn i en stille, lun havn der vi kan hvile. «Men Herren troner til evig tid!» Her ligger en svært merkverdig slutning.

Fra det Jehova gjør, stiger vi opp til å se hvem han er. Historien lærer oss sannhet, og forsynet peker mot nåden. Ja, de to kaster lys over hverandre. Av hans ord lærer jeg å kjenne hans gjerning, og av hans gjerning lærer jeg å forstå hans ord. I én forstand er all historie kristen, for «herredømmet er på hans skulder» (Jes 9,6). Historien baner enten veien for Kristus, eller den baner den veien Kristus går. Og for en herlig forvissning at «Guds faste grunnvoll» likevel står, midt i alle omveltninger (2 Tim 2,19)!

Hvor fullt kan jeg da ikke overlate mine bekymringer, mitt savn og mine vansker til ham! Det som er forferdelig for synderen, er grunnen for min tillit. Hans trofasthet og sannhet, hans rettferdighet og kraft står alle på hans folks side (v. 10–11). De sannhetene om Gud som slår verden med skrekk, gir menigheten den søteste trøst. «De som kjenner ditt navn, stoler på deg, for du har ikke forlatt dem som søker deg, Herre.»

Min sjel, hva mer enn dette kunne du kreve? Det rekker til det høyeste høye og stiger ned til det dypeste dype; det strekker seg til himmelen og kommer ned i støvet. Kjenner vi ditt salige navn, vår Jesus, din kjærlighet og din makt, da vil vi hvile i deg, rolig og trygt, «inntil ødeleggelsen er dratt forbi» (Sal 57,2). Og om jeg ikke kjenner at jeg stoler på deg, om mørket samler seg om mitt sinn og sorgen legger seg over hjertet – Herre, du har ikke forlatt dem som søker deg, ikke en eneste av dem. Du kan aldri gjøre det, og du har aldri gjort det.

Kan jeg ikke holde fast, så blir jeg holdt. Kjenner jeg ikke min tro, så er du trofast. Jo mer jeg ser bort fra meg selv og til ham, jo mer jeg glemmer meg selv og husker ham, og jo enklere min tro er – så den ikke gransker sine egne bevegelser, men ham og hans nåde og makt – desto mer fred og grunn til lovsang skal jeg få (v. 12). En slik erfaring vil bryte seg vei ut. Det ligger så å si en drivkraft i det å erfare nåden. «Vi kan ikke la være å tale om det som vi har sett og hørt» (Apg 4,20).

For stor forsiktighet er noen ganger for stor kulde, menneskefrykt og mangel på levende tro. «Kom og hør, alle dere som frykter Gud! Jeg vil fortelle hva han har gjort mot min sjel» (Sal 66,16). La oss også huske at det er Herrens særlige oppdrag og menighetens særlige

sendelse å «kunngjøre blant folkene hans store gjerninger» – og det, som Calvin sier, «selv om det er som å preke for døve ører».

Bønnesvaret kan dryge en tid, i alle fall det som viser seg utvendig, men ikke den indre følelsen av fred og trygghet. Men det kommer helt sikkert, og kanskje i tider da dommen går over verden (v. 13). Han «husker de hjelpeløse» lenge etter at bønnen deres har steget opp. Han «glemmer ikke deres skrik» lenge etter at det som framkalte det, er gått over. På disse guddommelige kjensgjerningene bygger den troende sin bønn og sitt håp.

Slik rommer vers 14–15 den uverdiges bønn ved Kristus: nøden han kjenner, den frelsen han har erfart og påberoper seg – «du som løfter meg opp fra dødens porter» – og det store målet, å ære Gud og glede seg i ham (v. 15).

Slike forventninger kan ikke bli til skamme eller gå til grunne (v. 19). I sin langmodighet og tålmodighet venter Herren lenge, og han venter fordi han «lengter etter å være nådig» (Jes 30,18). Men hvor forferdelig blir det ikke når han åpenbarer seg og retter opp vektskålene i sitt rettferdige styre! Da skal han for hele sitt skaperverk vise «hvem han er», idet han «holder dom» (v. 17).

Grunnteksten antyder her en trist og underlig ombytting, som det er kalt. «La ikke mennesker få makt», heter det, det vil si bli sterke – og ordet for «menneske» kommer av verbet «å være svak». Denne ombyttingen skal ta slutt når Herren kommer. Da skal vi bli funnet trygge – trygge i klippekløften (2 Mos 33,22) – til stormen som knuser klippene, jordskjelvet som ryster fjellene, og den forferdelige ilden som lyser opp den natten, er dratt forbi (1 Kong 19,11–12). Til morgenen gryr, beiter vi blant liljene (Høys 2,16)!

For det første: «En ganske liten stund» (Hebr 10,37) – Guds lille stund, ikke min. Da skal alt bli rettet opp og satt i stand. Orden skal komme ut av det som ser ut som forvirring, lys ut av mørke og liv ut av død. Skulle jeg ikke være tilfreds med å vente sammen med Mesteren i båten (Mark 4,38)? Bare tro: «Alt er mulig for den som tror» (Mark 9,23). La meg se meg omkring. Å, hvilken forandring og hvilken skjønnhet skal det ikke bli når Herren gjør alle ting nye (Åp 21,5)! Og dette har vi allerede både forsikringen om og førstegrøden av i nådens pakt.

For det andre: Jeg har så å si fått fire håndtak å gripe denne salmen med, fire trinn til å nå de øverste grenene og ryste olivenene ned fra kvistene. Din makt og din gjerning er min glede (v. 2–3); du selv og ditt navn er min tilflukt (v. 10–11); din miskunn er min frelse (v. 14–15); og din trofasthet er mitt håp og min tillit (v. 19–20).

For det tredje: «Ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10,28), og av nåde skal ingen rive dette ut av min hånd. Jeg vil gjøre vers 11 til min hvileseng. Sannelig, det er et fullkomment vers. Mange ganger før har jeg erfart hvor søtt og sant det er. Når jeg er blitt drevet bort fra det ene leddet, har jeg flyktet til det andre. Og fra dette siste – å søke deg, min Gud i Kristus – kan ingen drive meg bort. Hva jeg ellers er eller gjør, vil jeg søke deg.

«Hvor dyrebar er din miskunnhet, Gud! Menneskenes barn søker ly i dine vingers skygge» (Sal 36,8). Om jeg er den verste, den svakeste og den ringeste av ditt folk, bøyer din kjærlighet og din nåde seg likevel ned til meg. Og jeg kan ikke finne noen «sterkere trøst» enn denne i vers 11 (Hebr 6,18). Amen. Ja, slik skal det være for meg, både i dag og i all evighet!

Prøvelsene som omgir dere,
sorgene dere bærer,
de mangfoldige fristelsene
som bare døden kan lege –
hva er de, om ikke hans juveler
av sann himmelsk verdi?
Hva er de, om ikke stigen
som er reist mot himmelen her på jorden?

Å, du lykkelige pilegrimsflokk,
se opp mot himmelen,
der en så lett trengsel
skal vinne dere en så stor lønn!

Josef fra Studios-klosteret (Hymns of the Eastern Church)

13. Salme 10: Tro og tålmodighet

> Hvorfor står du så langt borte, Herre? Hvorfor skjuler du ditt åsyn i trengselstider? Den ugudeliges overmot forfølger de elendige, men de blir selv fanget i de onde råd de har uttenkt. For den ugudelige roser seg av sin sjels onde lyst. Han velsigner den griske og håner Herren. Den ugudelige sier med hovmodig mine: Han hjemsøker ikke! Det er ingen plass for Gud i alle hans planer. Han har lykke med seg på alle sine veier. Dine dommer er i det høye, ute av syne for ham. Han håner alle sine motstandere. (Sal 10,1–5)

Dette er en av de ni alfabetiske salmene, selv om den ikke er helt regelmessig. De åtte andre er Sal 9, 25, 34, 37, 111, 112, 119 og 145. Den er også en av de to salmene i Salmenes første bok (Sal 1–41) som ikke har overskrift; den andre er Sal 33. Men emnet er et annet, og det viser at Sal 10 heller må regnes som en egen salme som følger etter Sal 9, enn som en fortsettelse av den.

Salmen er menighetens inderlige rop om utfrielse – så å si Det gamle testamentes rop fra sjelene under alteret (Åp 6,9–10). Akk, slike rop kommer ofte igjen. For til alle tider, også da David var konge i Israel, har menigheten vært et lite, foraktet og forfulgt folk. Styrken dens lå i å legge saken sin fram for Gud og se forventningsfullt opp til ham.

Bare slik løste den ved troen forsynets store gåte. Den seiret ved å gjøre klagen om til lovsang – etter først å ha gjort den om til bønn. For Kristus «er vår fred» (Ef 2,14). Når Kristi skygge faller over oss, har vi fred. Og at denne freden er uløselig knyttet til vedvarende bønn, ser vi av Fil 4,7 sammen med vers 6.

Den åndelige frimodigheten salmen åpner med (v. 1), er et av de mange tegnene på at den som skrev den, var et Guds barn. For ingenting viser tydeligere at vi stoler helt på ham, enn at vi bærer spørsmålene våre fram for ham i stedet for å prøve å svare på dem selv eller kvele dem. Det finnes sannelig bare én løsning på alle slike vanskeligheter: å bli løftet over dem og få et klart og lyst syn på den herlige utsikten som hans ord stiller oss for øye.

Likevel melder den samme innvendingen seg ofte igjen i vår erfaring. Engstelig spør vi hvorfor Jehova står langt borte og skjuler seg i tider med trengsel og angst – ordet betyr at han gjemmer seg og dekker seg til. Men selve spørsmålet er egentlig svaret. For «også i dette vil jeg la meg søke av Israels hus» (Esek 36,37).[1]

Så øser det angstfulle hjertet ut sin nød og gir en altfor sann skildring av fiendens ferd, motiver og tanker (v. 2–11). «I den ugudeliges overmot» – eller hans selvopphøyelse – «blir den elendige» – eller den lidende – «brennende».[2] La oss her huske det Peter skriver om «den ilden som kommer over dere til prøvelse» (1 Pet 4,12), og igjen om den prøvede troen (1 Pet 1,7–8). Ja, det ser til og med ut som om det er de elendige som blir fanget i de onde råd som de ugudelige har uttenkt, for slik bør uttrykket gjengis.

Synd som drives uten frykt, gudsbespottelse og gudløshet i praksis hører alltid sammen (v. 3–4). «For den ugudelige roser seg» – eller rettere: priser høylytt – «av sin sjels onde lyst», og den griske «velsigner» – kanskje «spotter»? Han «håner Herren» eller forakter ham. Grunnbetydningen i ordet *ni'ets* (נִאֵץ, «han forakter») er «å stikke», og derfor kanskje: «han utfordrer Jehova».

Selvnytelse og griskhet er gudløshet i praksis. Likevel, hvor lett glemmer vi ikke det! Min sjel, tenk på hva Jesus har gjort for deg da han «uttømte seg selv» (Fil 2,7). Tenk på korset, tenk på ditt eget høye og hellige kall. Fly fra lystene (2 Tim 2,22), og vokt deg for griskhet. Husk at når den finnes i den bekjennende kirken, er det et av tegnene på de siste dager (2 Tim 3,2; 2 Pet 2,3).

Det er en synd som Herren særlig advarer oss mot: «Se til å ta dere i vare for all havesyke!» (Luk 12,15). Og Kristi tjenere står i særlig fare

[1] Edersheim følger den engelske bibelen: «I will yet for this be enquired of by the house of Israel». Norsk Bibel har: «Også i dette vil jeg bønnhøre Israels hus» (Esek 36,37).

[2] Norsk Bibel har: «Den ugudeliges overmot forfølger de elendige» (Sal 10,2).

for den (1 Tim 3,3). Hvor forferdelig sant er ikke det Skriften sier i korthet om slike synderes planer! «Den ugudelige sier med hovmodig mine» – ordrett: «i sin neses høyhet», *kegovah appo* (כְּגֹבַהּ אַפּוֹ) – «Han hjemsøker ikke! Det er ingen Gud – dette er alt han tenker ut.» Det er summen av alt han planlegger og gjør.[3]

For et bilde av verdens mennesker, de som er «uten Gud i verden» (Ef 2,12)! «Slik var det en gang med noen av dere. Men dere har latt dere vaske rene. Dere er blitt helliget, dere er blitt rettferdiggjort i den Herre Jesu navn og i vår Guds Ånd» (1 Kor 6,11). Vi har så lett for å falle for alt dette. La oss derfor huske formaningen: «Jeg har lov til alt – men ikke alt gagner. Jeg har lov til alt – men jeg skal ikke la noe få makt over meg!» (1 Kor 6,12).

For det første: Hvor mange av våre tvilende og tåpelige spørsmål gjelder ikke Herrens refs til Peter: «Hva angår det deg? Følg du meg!» (Joh 21,22). Mange vanskeligheter utenfra synes å omringe oss eller true oss på veien som kristne. Men ser vi nærmere på dem, finner vi at hemmeligheten bak makten de har over oss, egentlig ligger i oss selv. Om mange av dem kan det sies: De angår ikke oss, de angår Mesteren.

Om andre er det sant at de ikke rører oss, verken når det gjelder vår frelse eller vår plikt, og i seg selv hindrer de oss i hvert fall ikke. Vi tar på oss mange byrder som blir tunge og trykkende i dagens hete. I trettheten lærer vi til slutt å legge dem fra oss, og vi undrer oss over hvorfor vi noen gang tok dem opp. Kanskje er unødige spørsmål de vanligste av dem. Et unødig spørsmål er en unødig vanskelighet.

Når vår egen vei er klar, hva angår da en annens vei oss? Når vårt eget kall er tydelig, hvorfor stanse og spørre om nestens? Likevel finnes det bare ett virksomt middel mot alt dette: å være så opptatt av å følge Herren selv at vi verken har tid eller lyst til å tenke på noe annet. Vi vet smertelig godt hvor ofte en hendelse i forsynet eller andre kristnes ferd – det som ikke stemmer i livet deres, eller det som ser ut som overmot – drar tankene våre bort og lammer kreftene våre.

I slike tider, Herre, la meg ved din nåde høre din røst: «Hva angår det deg?» Hver gang det melder seg en hindring, innbilt eller virkelig, eller et «hvorfor» om Guds veier trykker på hjertet mitt, la meg spørre

[3] Norsk Bibel har: «Han hjemsøker ikke! Det er ingen plass for Gud i alle hans planer» (Sal 10,4).

meg selv: Hvordan rører det min sak? Endrer det min plikt, gjør det den lettere eller tyngre? Kan det hindre min frelse eller mitt arbeid for Kristus? Og hjelp meg med dette ene: alltid å følge deg helt og bare deg!

For det andre: «Alle ting» må «samvirke til gode for dem som elsker Gud» (Rom 8,28), og blant disse «alle ting» særlig prøvelsene av vår tro og tålmodighet. Det er ikke den ugudeliges overmot eller den elendiges lidelse som prøver troen vår. Det er heller ikke syndernes tilsynelatende seire eller deres skryt og spott, men at Jehova står langt borte.

Vi har gitt opp det synlige, og vi regner det ytre skinnet for ingenting, for vi har lenge lært at det bedrar. Men nå synes også det usynlige å svikte oss. Da må vi kjenne den usigelige elendigheten som ligger i det tenkte tilfellet: «Er ikke Kristus reist opp» (1 Kor 15,17), da er vi «de ynkverdigste av alle mennesker» (1 Kor 15,19).

Han som «vet hvordan vi er skapt» (Sal 103,14), har uendelig medlidenhet med vår svakhet, og ofte lar han ikke troen vår bli prøvd så hardt. Men det finnes slike tider, da det nesten kan se ut som om vi må gå opp alene for å ofre det som alt vårt håp var bundet til. Likevel – det være sagt med ærefrykt – Gud kan ikke forlate sitt troende folk. Nådepaktens ordninger står langt fastere enn de naturlovene som holder verdenene i deres baner.

«Selv om han slår meg, vil jeg stole på ham» (Job 13,15). Men han vil ikke la deg bli slått i hjel. Han vil bare lære deg å stole enda mer helt og fullt på ham, og slik vil han gi deg mer trøst fordi han gir deg mer tro. La oss i vår svakhet gå til ham og fortelle ham om vår tvil. Å legge saken fram for ham er allerede å bli lettet. Den byrden jeg har veltet over på ham, kan ikke lenger tynge meg ned; den er ikke lenger min.

For det tredje: Men la meg aldri glemme at jeg er utsatt for all synd og har lett for å falle i den synden som henger ved meg. Skikk og bruk og folks alminnelige mening har gjort oss så fortrolige med noen synder at de har mistet brodden. Når og hvor en synd er svært utbredt, synes også de troende å miste sin skarpe følsomhet for den. Lufta de puster inn, er blitt så forgiftet at den virker på hele mennesket.

Av alle synder er kanskje griskheten den mest utbredte i våre dager. Den holder ikke bare verden i trelldom, men har også smittet kirken. La meg prøve mine tanker, følelser, ønsker og håp på dette punktet.

Herre, jeg vet det: Den er rik som har en skatt samlet i himmelen, og den har innflytelse som har deg på sin side. Men jeg vil kjenne det mer. Hjelp meg ved din nåde!

Gi mitt hjerte en slik visshet om at du er nok, at jeg blir løftet høyt over verden. Gled meg med en slik fornemmelse av at du er nær, at jeg blir mettet. Åpenbar deg, salige Jesus, i din kjærlighet og i din herlighet, så jeg som kjenner deg, ikke kjenner noen «etter kjødet» (2 Kor 5,16). Fyll oss med deg selv, så blir det ikke plass til verden. Du selv, og bare du, er «balsam i Gilead» og legen der (Jer 8,22). Jeg ber om mer av deg selv – og i deg har jeg alt!

Han er i Gud, og Gud i ham,
som blir i kjærligheten.
Det er kjærligheten som får kjerubene
til å lyde og lovsynge der oppe.
For Gud er kjærlighet: Det hjertet som ikke elsker,
har ingen del i hans liv og glede.

Christian Fürchtegott Gellert

14. Salme 10: Trygghet

> Den ugudelige sier med hovmodig mine: Han hjemsøker ikke! Det er ingen plass for Gud i alle hans planer. Han har lykke med seg på alle sine veier. Dine dommer er i det høye, ute av syne for ham. Han håner alle sine motstandere. Han sier i sitt hjerte: Jeg skal ikke rokkes! Gjennom alle slekter skal jeg være fri for nød. Hans munn er full av forbannelse, av løgn og trusler. Under hans tunge er ulykke og ondskap. Han ligger i bakhold ved gårdene. I hemmelighet myrder han den uskyldige. Hans øyne speider etter den ulykkelige. Han ligger på lur på sitt gjemmested, likesom løven i sitt skjul. Han lurer for å gripe den elendige. Han fanger den elendige og drar ham inn i sitt garn. Han bøyer seg, dukker seg ned, og for hans sterke klør faller de vergeløse. I sitt hjerte sier han: Gud har glemt! Han har skjult sitt åsyn og ser det aldri! Reis deg, Herre! Løft din hånd, Gud! Glem ikke de elendige! Hvorfor skal den ugudelige forakte Gud og si i sitt hjerte: Du vil ikke kreve meg til regnskap. Du har sett det. For du ser ulykke og plage, og du tar det i din hånd. Til deg overgir den vergeløse sin sak, for du er den farløses hjelper. Bryt armen på den onde og ugudelige mann! Gå i rette med hans ondskap til du ikke mer finner den! Herren er konge for evig og alltid. Hedningene skal bli utryddet av hans land. Herre, du har hørt de nedbøydes begjæring. Du styrker deres hjerte, du vender øret til for å dømme i den farløses og den undertryktes sak. Mennesket, som er av jorden, skal ikke lenger fortsette å volde redsel. (Sal 10,4–18)

Når vi legger oss på hjertet hvor tålmodig og langmodig vår Herre er med syndere, er det trist og underlig at det ikke fører dem til omvendelse (Rom 2,4), men bare gir dem falsk trygghet og selvsikkerhet. Derfor heter det (v. 5): «Hans veier holder stand» – de holder ut og blir

ikke snudd opp ned – «til alle tider. Høyt og langt borte fra ham er dine dommer. Alle sine fiender blåser han på.»[1]

Medgang som varer, er en farlig snare for de ugudelige. Alt synes å gå dem vel. To ting kunne holde dem tilbake: Guds dommer og deres egne motstandere. Men dommene er langt ute av syne for dem, og motstanderne forakter de. «Han sier i sitt hjerte: Jeg skal ikke rokkes! Gjennom alle slekter skal jeg være fri for nød» (v. 6).

Men la meg ikke tro at jeg selv er utenfor all fare for en slik kjødelig selvsikkerhet. Å legge for stor vekt på noen jordisk fordel, å sette sin lit til rikdom, ja, bare å ønske seg den, er å stole på kjødet (Fil 3,3). Jeg er ikke det minste tryggere fordi jeg har det som verden trakter etter som sitt høyeste gode – kanskje er jeg heller mindre trygg.

Når slike lyster får makten, synes alle midler å være tillatt (v. 7–10). Det kan nesten se ut som om verden bruker sitt slitte og elendige ordtak «forretning er forretning» på alt som er kristen grunnsetning, kristent arbeid og kristen plikt. Uten å nøle gjør de det som er undertrykkende, nedrig og grusomt, og kanskje sier de at det er nødvendig, eller at det er vanlig i deres yrke.

Men ikke noe kall kan være av Gud hvis det ikke rommer kristendommens høyeste og helligste grunnsetninger, hvis det ikke gir rom for at de kommer til syne, eller hvis jeg ikke kan ære Gud i det. Vår Herres ord må gjelde med full tyngde for hele vår daglige ferd: «Søk da først Guds rike og hans rettferdighet» (Matt 6,33).

La oss aldri prøve å gjøre det syndige skillet mellom våre åndelige og våre vanlige plikter. «For likesom legemet er dødt uten ånd, slik er også troen død uten gjerninger» (Jak 2,26). I virkeligheten kan det ikke være noe slikt uhellig skille. Evangeliets surdeig må syre hele deigen (Gal 5,9). Kristendommens grunnsetning – «han som elsket meg og ga seg selv for meg» – gjelder like mye rettferdiggjørelsen (Gal 2,20) som helliggjørelsen (Ef 5,2).

Og for en forferdelig oppsummering av gudløshet i praksis har ikke Herren stilt fram for oss i vers 11: «I sitt hjerte sier han: Gud har glemt! Han har skjult sitt åsyn og ser det aldri!» Gud forby at dette skal bli innskriften over vårt liv! Likevel, hvor ofte kan det ikke sies om oss at vi i alle fall har glemt, skjult ansiktet og ikke ser det! Når vi ser

[1] Norsk Bibel har: «Han har lykke med seg på alle sine veier. Dine dommer er i det høye, ute av syne for ham. Han håner alle sine motstandere» (Sal 10,5).

alt i evighetens lys, for en alvorlig betydning får da ikke hver eneste handling vi gjør!

Det er svært treffende at menighetens inderlige bønn følger etter denne skildringen (v. 12–13). For menigheten verken har eller trenger andre våpen enn troens og bønnens. Den vender seg så å si av seg selv til Herren og gjør forfølgernes spott om til bønn. Slik skal også «menneskers vrede» bli «til pris» for ham (Sal 76,11). Vreden gir ham ny grunn og ny anledning til å åpenbare seg.

Men her viser «de helliges tålmodighet» seg (Åp 13,10). Ved troen hever vi oss over det vi nå ser, til den åndelige virkeligheten, og vi vet: «Du har sett det. For du ser ulykke og plage, og du tar det i din hånd. Til deg overgir den vergeløse sin sak, for du er den farløses hjelper» (v. 14). For en majestetisk utfoldelse av Guds styre er ikke dette! Vi kan trygt vente på utgangen.

Hans øyne har sett det hele tiden, og den tiden kommer da alle lidelser som er lagt i hans gjengjeldende hånd, skal bli tatt i betraktning. «Salige er dere når menneskene hater dere, og når de støter dere ut, spotter dere og kaster deres navn fra seg som noe ondt for Menneskesønnens skyld. Gled dere på den dagen og spring av fryd! For se, stor er den lønn dere har i himmelen» (Luk 6,22–23).

Gud gjør seg så å si til vår skyldner – «ikke fordi det ene svarer til det andre eller hører det til, men på grunn av hans løfte», som Augustin sier. Men skal vi høste denne lønnen, trengs det en øm samvittighet og en hellig vandel. For, som Tertullian sier: «Det er ikke lidelsen, men saken som gjør martyren.» Slik dyrebar trøst holder vi fast ved, så ikke også vi skal bli ført bort fra vår enfoldige tillit.

Båret oppe av denne vissheten blir vi enda mer inderlige i bønnen, for vi vet at «dommeren står for døren» (Jak 5,9). De fire siste versene i salmen lyder virkelig som like mange mektige akkorder i en åndelig harmoni. Der er den store dommen (v. 15), den store seieren (v. 16), den store utfrielsen (v. 17) og den store hvilen (v. 18).

Bønnen i vers 15 blir først helt oppfylt når han kommer i herlighet og sannheten i vers 16 blir stadfestet. I mellomtiden trøster vi oss med løftene i vers 17 og 18, for vers 16 er en evig sannhet. Løftene er svært treffende uttrykt når vi følger den egentlige betydningen av de hebraiske ordene: «Du har hørt de fattiges lengsel» – de fattige i ånden. «Du

gjør deres hjerte fast» – urokkelig, grunnfestet. «Du lar ditt øre lytte» – til deres sukk og rop.[2]

Gud har hørt sitt folks lengsler. Han vil svare dem ved å gi dem indre ro og visshet, og ved stadig å handle med dem i miskunn i det ytre, slik deres sak krever. (*I det siste verset ligger et guddommelig ironisk ordspill mellom la'arots* (לְעָרֵץ, «*å skremme*») *og min-ha'arets* (מִן־הָאָרֶץ, «*av jorden*»), *og det er ikke uten grunn gjengitt slik på latin: «Ut non amplius terreat homo terrenus» – «så det jordiske mennesket ikke lenger skal skremme».*)

For det første: «Ønsker du store ting? Gjør ikke det!» (Jer 45,5). Nåtiden er en tid med uorden, med opprør mot Gud og urett blant mennesker overalt. I den må jeg «holde ut» og «vinne» min sjel (Luk 21,19) og «drive handel» til han kommer igjen (Luk 19,13). Tanken om at verden kan bli fullkommen, fører oss lett til fellesskap med verden og får oss til å tilpasse oss for mye etter dens planer og fornøyelser.

La oss huske at vi er «på fremmed jord» (Sal 137,4), der ingen taler Kanaans tungemål, og der ingen anerkjenner dets konge. Jeg må ikke la meg «skremme av noe» (1 Pet 3,6) eller misunne de ugudelige deres lykke (Sal 37,1). Mitt sinn må være vendt mot det himmelske, der Kristus Jesus sitter ved Faderens høyre hånd (Kol 3,1–2).

Men la meg framfor alt være ivrig etter å skille meg fra «denne vrange slekt» (Apg 2,40). Hans hus og hans folk «sømmer seg hellighet» for alltid (Sal 93,5), og hellighet er å være skilt ut for Gud. «La meg ikke ete av deres fine retter» (Sal 141,4), og la meg ikke glede meg over deres glede. La meg se under overflaten. Gi meg visdom og nåde til å se det antikristelige i deres veier – gudløsheten som viser seg i livet om den ikke blir bekjent med munnen – og den sikre, men forferdelige enden på deres dårskap og synd.

For det andre: Men for å dyrke hjertets hellighet trengs det to ting: fattigdom for Gud og en ånd av troende bønn (v. 12). Jeg vil ikke ha noe annet enn det du gir, og ikke være noe annet enn det du gjør meg til. Du og jeg – jeg i deg og du i meg! Ja, nådige Herre! Alltid oppover mot deg, alltid tettere og nærmere inn til Jesus, min Frelser, til jeg er hos deg for evig.

[2] Norsk Bibel har: «Herre, du har hørt de nedbøydes begjæring. Du styrker deres hjerte, du vender øret til» (Sal 10,17).

Og la meg huske, som Augustin sier, at det er lettere å gi alt vi eier til de fattige enn å være fattig for Gud. La meg i dag søke å kjenne mer av Kristi fylde, så jeg blir tømt for alt annet. La meg kjenne mer av hans rettferdighet, nåde og glede, så jeg som fattig, trengende og sørgende kan finne trøst i ham.

For det tredje: Men «Herren er konge for evig og alltid». Dette er mitt håp, slik det er menighetens. La meg be, arbeide og bære, for utfallet er ikke usikkert. Svært ofte er det nødvendig å falle tilbake på denne grunnsannheten. Jeg har ofte erfart at det ikke finnes noen sikrere måte å vekke vår matte tro og drive oss til å bære korset i ro, enn å granske vår Herres eget liv slik evangeliene viser det. I samme grad som disse store virkelighetene åpner seg for oss, vinner vi tillit og trøst.

«Du har hørt de nedbøydes begjæring.» Du har gitt Kristus for dem og til dem, og med ham vil du gi dem alle ting (Rom 8,32): et fast hjerte, indre trøst, styrke og trygghet, og den stadige utfrielsen de trenger, når du lytter til deres sukk og bønner. Tror jeg dette, hva kan da mangle meg? Tror jeg det ikke – i praksis og under korset – hva gagner da min tro?

Og med troens øye ser jeg allerede at dette – «Herren er konge for evig og alltid» – har sin nødvendige følge: «Hedningene skal bli utryddet av hans land.»

15. Salme 11: Stillhet og tillit

> Til Herren tar jeg min tilflukt. Hvordan kan dere da si til min sjel: Fly til fjellet som en fugl! For se, de onde spenner buen, de sikter inn sin pil på strengen for å skyte i mørket på de oppriktige av hjertet. Når grunnvollene nedbrytes, hva makter da den rettferdige? Herren er i sitt hellige tempel. I himmelen har Herren sin trone. Hans øyne skuer ut, hans blikk prøver menneskenes barn. Herren prøver den rettferdige. Men hans sjel hater den onde og den som elsker vold. Han lar snarer regne ned over de ugudelige. Ild og svovel og glødende vind er den del de får i sitt beger. For Herren er rettferdig, han elsker rettferd. De oppriktige skal se hans åsyn. (Sal 11,1–7)

Sett i Åndens lys er det ingenting som kan virke mer underlig på oss enn de kjødelige rådene fra denne verdens mennesker. Kanskje er det nettopp her de to veiene skiller lag tydeligst. Deres råd er sannelig ikke våre. De har utelatt ett ledd i resonnementet sitt, og fordi det mangler, blir alle slutningene deres gale. «Til Herren tar jeg min tilflukt» (v. 1).

Vi undrer oss over rådet deres og refser det, vi utfordrer dem i seiersvisshet og er rolige i vår tillit (v. 1). Men det kommer ikke av at vi ikke vet hvor mange fiendene er, eller hva de tar sikte på (v. 2). Vi er heller ikke blinde for at vi står maktesløse i et slikt tilfelle som de tenker seg (v. 3): «Når grunnvollene nedbrytes, hva makter da den rettferdige?»

Han kan vente på Herren og «vinne» sin sjel ved å «holde ut» (Luk 21,19). Ofte utretter vi mer ved å være stille i Gud enn ved det som i verdens øyne er det mest virksomme og framgangsrike arbeidet. Dessuten er stillheten ofte den nødvendige forberedelsen til den største framgangen. I alle fall er slike tider ikke tider til å trekke seg

tilbake, og langt mindre til å fortvile, men til å bruke troen og bønnen desto mer inderlig.

Det er svært vanlig å råde kristne til å holde fast ved sin overbevisning, men dempe vitnesbyrdet. Det kjødelige sinnet kan finne mange gode grunner til å la være å forkynne i «en kongelig helligdom og et rikstempel» (Am 7,13). Men det kloke er ikke alltid klokt. Så langt det gjelder meg selv, sier jeg derfor: «Hvordan kan dere da si til min sjel: Fly til fjellet som en fugl!»

Hvor mange – ikke bare åpne fiender, men også de som kaller seg venner – vil ikke be oss trekke oss tilbake eller holde opp! I de falske profetenes munn eggte løgnens ånd Akab: «Dra opp! Så skal du ha lykken med deg» (1 Kong 22,12). Den samme ånden ville i Peters munn ha holdt Frelseren selv tilbake fra å gå opp til Jerusalem for å fullbyrde sin «bortgang» der (Luk 9,31). Slike saker må avgjøres etter helt andre grunnsetninger.

La gå at jeg er omringet av tilsynelatende umuligheter, og at alt synlig håp om utfrielse eller om å gjøre nytte er borte. Men hva har jeg med framtiden å gjøre – unntatt å nære «et godt håp» (2 Tess 2,16)? Troen tar seg av det som er nå; det ligger i dens natur å overlate resten. Den ser rett opp til Gud i Kristus og bort fra det mennesker kaller muligheter og sannsynligheter, enten de gir mot eller tar motet fra oss. «Alt er mulig for den som tror» (Mark 9,23).

Mitt svar på hver innvending er: «Til Jehova tar jeg min tilflukt.» Merk at det ikke bare gjelder at jeg går til ham, men at jeg stoler på ham; ikke bare at jeg ber, men at jeg venter svar; ikke bare at jeg har noen bønner, men at jeg har ham selv, som er langt over alle bønner. Jeg har overgitt meg helt i hans varetekt. Hans ord er meg nok som hjemmel, og den han er, er meg nok som borgen.

Jeg vil ikke foreskrive verken tiden eller måten for utfrielsen, men bare stole på ham – ikke i tvil, men i visshet. Det er den tryggeste, den beste og den mest salige veien. «Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!» (1 Kor 15,57). Utfallet er alltid det samme, og det er alltid hans eget verk.

Jeg må ha en tro som ikke setter grenser. Jeg må ikke søke å kjenne enden fra begynnelsen; det er hans sak, og min er å stole på ham for det. I denne fullstendige tilliten er min trosglede, mitt hjertes helligbet og min virkelige trygghet bundet sammen som i en tredobbel tråd

(Fork 4,12). Men for en elendighet, om vi alltid skulle frykte for «pil som flyr om dagen» eller «pest som går fram i mørket» (Sal 91,5–6) eller for «onde nyheter» (Sal 112,7)! «Den som tror, haster ikke» (Jes 28,16).

Og selv om grunnvollene skulle bli nedbrutt og den rettferdige ikke makte noe: «Herren er i sitt hellige tempel» – han har ikke forlatt «sin arv» (Sal 94,14). «I himmelen har Herren sin trone» – all makt er gitt vår konge (Matt 28,18). At han er til stede, betyr at han kjenner alt og styrer alt (v. 4). Saken og riket er hans. Han ser fullt ut alle menneskenes planer og leser deres innerste tanker. En som er større enn Elisja, er i det syriske rådskammeret og kjenner deres hensikter (2 Kong 6,12).

Det er troens visshet om denne guddommelige virkeligheten som gir Guds barn en så dyp hvile når de synes å være i nød. Om litt griper han inn. Da skal vi, som Israel i gamle dager, bare «stå fast» og «se Herrens frelse» (2 Mos 14,13; jf. v. 6). Er ikke det nok, både når det gjelder oss selv og vårt arbeid? Stormen som raser omkring oss, har ikke nådd himmelen. La oss vente på utgangen. La oss ikke foregripe noe og ikke «dømme noe før tiden» (1 Kor 4,5).

Til slutt har vi den usigelige trøsten i denne siste og dypeste grunnsannheten: «Herren er rettferdig, han elsker rettferd.» Vi vil ikke plage oss med det som er for høyt for oss (Sal 131,1), og ikke tynge oss med det som er for tungt. Vi vil se bort fra alt og hvile i ham. Og midt i alt dette skuer «hans åsyn» de oppriktige.[1] Lyset fra hans åsyn skinner i våre hjerter og gir oss fred. Dets nærvær leder oss på veien, og dets herlighet er vår lønn. Og dette lyset er «i Jesu Kristi åsyn» (2 Kor 4,6).

For det første: Min sjel, grip Herren fast og hold deg til ham for alltid! Min fare er, som Peters, at jeg ser på vinden og bølgene i stedet for å se på Herren (Matt 14,30). Hvordan tør jeg tynge mitt sinn og mitt hjerte med styringen av hans forsyn? Ja, hva har jeg å gjøre selv med de farene og flokene jeg står i nå? Stoler jeg helt på ham, kan jeg trygt legge alt i hans hender.

Det er nok for meg å vite at Herren er i sitt hellige tempel. Han er til; han er på stedet der de pleide å holde bønn (Apg 16,13), og der bønnen alltid blir tatt imot. Han er på den blodbestenkte nådestolen, mellom kjerubene. Men vil jeg ha full tillit til Herren, må jeg ikke rådføre meg

[1] Edersheim følger den engelske bibelen: «his countenance doth behold the upright». Norsk Bibel har: «De oppriktige skal se hans åsyn» (Sal 11,7).

med mennesker – verken venn eller fiende – eller med mitt eget hjerte. Min svakhet ligger i det som verden kaller styrke.

Det er alltid mange, av alle stender og yrker, som sier: «Hvem vil la oss se det gode?» (Sal 4,7). Altfor ofte og altfor lenge har jeg søkt til «sprukne brønner» (Jer 2,13). La meg ikke knurre når jeg nå er helt henvist til Gud alene. La meg heller glede meg over det og vente en mektig seier. Men hva som enn kommer – tilsynelatende seier eller tilsynelatende nederlag, glede eller sorg, liv eller død – vil jeg ikke slippe taket.

I dag, nå, med de vanskelighetene og det arbeidet jeg har nettopp nå, vil jeg stole på Herren. Har han gitt sin egen Sønn for meg, hva vil han da nekte meg? «Men i alt dette vinner vi mer enn seier ved ham som elsket oss» (Rom 8,37).

For det andre: «Frykt ikke, bare tro!» (Mark 5,36). Jeg kan bare lide nederlag om jeg mangler tro, ikke om jeg mangler midler. «Vær du bare riktig frimodig og sterk» (Jos 1,7) – det er det eneste vilkåret for seier. Den rettferdige Herren vil grunnfeste rettferdigheten, ved hvem og slik han vil. «Skulle ikke all jordens dommer gjøre rett?» (1 Mos 18,25). Om natten senker seg omkring meg, la meg gå inn for å finne ly og hvile. La meg søke tilflukt under hans vingers skygge «inntil ødeleggelsen er dratt forbi» (Sal 57,2).

For det tredje: Stoler jeg nå helt på ham, eller famler jeg i tvil? Venter jeg stille, eller ser jeg utålmodig etter hjelp? Overlater jeg saken til ham, eller tar jeg den i egne hender? Hva er det som tynger, plager og uroer min sjel? Nettopp i disse tingene, og ikke i en allmenn og uklar mening, vil jeg stole på Herren. Jeg vil legge bort all frykt ved å la ham være min frykt (Jes 8,13).

Og la meg ikke glemme at det er mitt kall å ære Gud både ved indre ro og ved bekjennelse utad. Den som venter på Herren, kan trygt vente. Slik gir han sine kjære søvn (Sal 127,2).[2] Tenk da, min sjel, på hva du skylder nåden, og hvem som er din Frelser, og stol fortsatt på ham: «Jeg skal ennå prise ham, mitt åsyns frelse og min Gud» (Sal 42,12).

[2] Edersheim følger den engelske bibelen: «so he giveth his beloved sleep». Norsk Bibel har: «Det samme gir han sin venn mens han sover» (Sal 127,2).

16. Salme 12: Hjelp i Herren

> Frels, Herre! For de fromme er borte. De trofaste er forsvunnet blant menneskenes barn. Løgn taler de, hver med sin neste. Med falske lepper, med tvesinnet hjerte taler de. Måtte Herren utrydde alle falske lepper og den tunge som taler store ord, dem som sier: Ved vår tunge skal vi få overtaket! Våre lepper er våre egne! Hvem er herre over oss? Fordi de elendige blir undertrykt og de fattige sukker, derfor vil jeg nå reise meg, sier Herren. Jeg vil gi frelse til dem som lengter etter den. Herrens ord er rene ord, likesom sølv som er lutret i en smeltedigel i jorden – sju ganger renset. Du, Herre, vil bevare dem. Du vil vokte dem for denne slekt for evig. Rundt om svermer de ugudelige, når det som er usselt, blir opphøyet blant menneskenes barn. (Sal 12,2–9)

Denne salmen er med rette blitt sammenlignet med en ring der vers 6 er den skinnende diamanten. En slik dyrebar edelsten trengs sannelig i den mørke innfatningen rundt den. Som i Sal 2, der den tiltakende ugudeligheten også truer Guds rike med undergang, hører den inspirerte sangeren her Guds egen røst (Sal 12,6; jf. Sal 2,6–9). Guds rike synes å være i like stor fare som dets konge, men hans folks frelse er bundet sammen med deres Herres.

Det var onde dager da menigheten ropte slik, enda David satt på Israels trone og Guds Ånd stemte strengene til hans lovsang. Men at ugudeligheten tar overhånd i verden, er ikke noe tegn på at Gud har forlatt sitt folk. «Frels, Jehova!» – det vil si: gi eller send trygghet og frelse, et «Hosianna» – er et rop både av nød og av glede, og de to blander seg når troen og bønnen er i bruk.

Mørket kan ikke bli fullstendig så lenge «rettferdighetens sol» står på himmelen (Mal 4,2). Sorgen kan ikke fylle oss helt så lenge vi har

hans løfter igjen. Og troen kan ikke svikte midt i ugudeligheten som synes å seire, så lenge vi kan rope til en nærværende og levende Gud. «Mange ganger og på mange måter har Gud tidligere talt til fedrene gjennom profetene, men nå, i disse siste dager, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har han innsatt som arving til alle ting» (Hebr 1,1–2).

Når vi tyr til denne bønnen, har vi i virkeligheten allerede seiret. For utfallet kunne aldri være uvisst. Det det gjaldt, var at vi skulle løftes over det synlige til «ro og trygghet» i Gud (Jes 32,17). Og så sikkert som bønnen stiger opp, kommer bønnhørelsen ned i vers 6, med et løfte om det som skal skje straks: «Derfor vil jeg nå reise meg, sier Herren.» For som Augustin sier så sant: «Vårt hjerte er urolig til det finner hvile i deg.» Og litt senere: «Jeg vil søke deg, Herre, idet jeg påkaller deg, og påkalle deg, idet jeg tror på deg.»

Da blir alt klart. Han som før hadde «sorgfulle tanker» og måtte «stønne» (Sal 55,3), blir i vers 7 en av dem Luther kaller «Amen-folket» – det navnet gir han i en forklaring av ordet «trofaste» i vers 2.

Den dypeste forklaringen på den triste tilstanden salmen skildrer, finner vi kanskje i siste vers: «Rundt om ferdes de ugudelige stolt når» (eller: siden) «det usle blir opphøyet blant menneskenes barn.»[1] Når det som i seg selv er lavt, usselt og verdiløst, får den høyeste plassen i menneskenes aktelse – «kommer opp til høyhet», som det kunne gjengis ordrett – da ferdes de ugudelige stolt rundt omkring. Plassert ved slutten av salmen blir dette en stående protest mot verdens store synd og en naturlig overgang til bønnen i Sal 13.

Skildringen svarer også svært nøyaktig til tilstanden når menigheten er i trengsel. Rikdom, verdslig rang, uhelliget forstand og rå makt synes å komme øverst. Menneskene ser opp til dette, og når ugudeligheten bare går sammen med slike innbilte fortrinn, skjuler den seg ikke lenger av skam. Ordene «Nå vil vi prise de overmodige lykkelige! Ikke bare går det dem vel, disse som gjør det onde» (Mal 3,15) er et treffende bilde av den gamle menighetens «siste dager». Og ordene «Salig er den mannen som setter sin lit til Herren, som ikke akter på de overmodige og dem som gir seg av med løgn» (Sal 40,5) beskriver den gudfryktige troende.

[1] NB: «Rundt om svermer de ugudelige, når det som er usselt, blir opphøyet blant menneskenes barn.»

Men et slikt sinnelag forutsetter tro, kanskje mer enn noe annet. Det er overmåte vanskelig å heve seg over menneskenes vanlige syn. Det er bare mulig i den grad vi fatter at vår Far i Kristus er nok i alle ting, at han er allestedsnærværende og allmektig. Men når jeg forstår at det virkelig er det usle som blir opphøyet – at ingen av disse tingene, og heller ikke alle sammen, kan mette meg eller gjøre meg trygg – da fyller en dyp ro min sjel. Jeg er virkelig lykkelig når jeg er virkelig fri, og jeg er virkelig fri når jeg virkelig hviler i Gud.

Men når dette er den vanlige oppfatningen blant menneskene (v. 9), forstår vi bedre bønnen i vers 2. Bare at han selv griper inn, kan rette på dette. Når vi ser oss omkring, kjenner vi dypt at vi trenger at han sender hjelp. «De fromme» – ordrett de kjærlige, de nådige – «er borte», det er slutt med dem. «De trofaste» – de som holder fast ved sannheten og blir stående i den, «Amen-folket», som Luther gjengir det så treffende – «er forsvunnet blant menneskenes barn». «Og fordi lovløsheten tar overhånd, skal kjærligheten bli kald hos de fleste» (Matt 24,12).

Akk, hvor er troskapen i tider med åndelig forfall? Hvor er de troende som lever etter det de bekjenner? Hvordan stiller de seg til mammonsdyrkelsen og tilliten til rå makt, som preger de siste tider? Vi trenger å «bli sterke i Herren» (Ef 6,10). Det er ikke nok å holde fast ved læresetninger; vi må erfare kraften i samfunnet med Gud.

Den ene sier i grunnen: «Penger kan kjøpe alt og utrette alt; egennytte og selviskhet styrer og driver alle» (v. 3). «Nei», svarer den troende, «Jehova er langt høyere og mektigere, og alt dette som ser slik ut, skal bli veltet og gjort til skamme» (v. 4). «Makt og vold vinner; hånd holder i hånd. Hvem kan stå imot det som er den vanlige, ordnede gangen i tingene, den naturlige følgen av hendelser?» (v. 5).

«Nei, det finnes ingen slik naturlig følge som du drømmer om. For å prøve vår tro, og for å fullføre sitt forsyns hemmelighet, lar han oss være fattige og undertrykte. Men vi gir oss til bønn, og allerede hører vi løftet om en åndelig og fullkommen utfrielse som snart skal bli oppfylt» (v. 6). Når vi slik har seiret ved tro i denne nærkampen, er vi rede til å ta imot den dyrebare trøsten som strømmer fra nådepakten (v. 7) og fra måten den blir forvaltet på (v. 8). Og vi forstår både hvorfor det står slik til nå, og hvor lenge det skal vare (v. 9).

Det ser nesten ut som vi her har en samtale, eller rettere en strid, mellom «den ånd som nå er virksom i vantroens barn» (Ef 2,2) og «barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far!» (Rom 8,15). Like overfor hvert utspill fra den ene står troens svar og seieren ved troen. Den gamle sannheten «Ikke ved makt og ikke ved kraft, men ved min Ånd, sier Herren» (Sak 4,6) blir trukket fram og prøvd «likesom sølv som er lutret i en smeltedigel i jorden – sju ganger renset».

Menneskene overvurderer det som i seg selv ikke bare er verdiløst, men usselt (v. 9). Det fører til at de taler «løgn, hver med sin neste» (sin kjenning eller venn) – eller rettere: det som er intet og usant, sett i seg selv. Det som er intet, er blitt gangbar mynt blant menneskene, selve prinsippet for samlivet deres, det de handler etter. «Lepper av glatthet, og med et hjerte og et hjerte taler de» (v. 3). Verbene viser her at handlingen fortsetter.

De prøver å behage andre, men i virkeligheten behager de seg selv og søker sitt eget. For et trist og sant bilde av verdens motiver og ferd! Men her tar vi vårt standpunkt. Vi skal ikke bli «revet med av hykleriet deres» (Gal 2,13). Vi vet noe annet, tror noe annet og venter noe annet. Vi kaller ikke ned dom, men vi ser dommen i forveien over «glatthetens lepper og den tunge som taler store ord» (v. 4).

Heller ikke skal vi bli fanget i deres renker eller ført vill av deres tilsynelatende visdom, deres slu planer og påfunn. Sett fra deres ståsted lover disse planene rik framgang, slik det kommer fram i vers 5, der de sier: «Med våre tunger vil vi vise kraft», eller prøve kraften – heltemot og seier – «hvem er herre over oss?» Våre råd og planer vil sikkert lykkes; hva betyr vel sannhet eller rettferdighet?

Og her blir troen, så å si, ikke lenger overlatt til å svare for seg selv. Gud selv taler nå, og hans røst blir hørt, slik den troende kjenner at han er nær. «På grunn av undertrykkelsen» (eller ødeleggelsen) «av de lidende saktmodige» (for ordet rommer begge deler), «for de fattige trengendes sukk» (også det hebraiske ordet her rommer begge deler), «nå vil jeg reise meg, sier Jehova» (verbformen viser en handling som varer). «Jeg vil sette i frelse» (sette i trygghet) «den som lengter etter den».

La derfor tålmodigheten «føre til fullkommen gjerning» (Jak 1,4). Vi blir svært lett påvirket på gal måte av tilstanden i verden. Faller vi ikke i vantro, faller vi lett i utålmodighet. Vi ergrer oss eller blir ført

vill; vi dømmer og hevner, og vi prøver å rette på tingene, eller i det minste å få rett selv. Å, om vi i tro ville bære alt vårt fram for ham og i tro vente på ham – fornøyd med det han sier, og i forventning om det han gjør!

Når vi er kommet så langt, får vi mye velsignet ro i Herren. Vi vet at Jehovas ord ikke er som menneskers ord: «Herrens ord er rene ord» (uten noen innblanding), «sølv som er smeltet i ovnen mot jorden» – det vil si smeltet i ovnen og rent ut på jorden – «lutret» (eller ført gjennom ovnen) «sju ganger».

Vi kan ta hvert ord fra Jehova; vi kan ta det til oss selv; vi kan ta det bokstavelig. Vi kan stole på det, og vi kan vente at det skal bli fullt ut virkelighet. Vårt håp står til hans ord, som er uten innblanding. Det er sølv som i trengselens ovn og troens prøve er smeltet og rent ut til oss som edelt metall – sju ganger, og sju er paktens tall. Også her står Kristus for oss, den sanne «paktens engel» (Mal 3,1).

«La oss … løpe med tålmodighet i den kampen vi har foran oss, med blikket festet på Jesus, han som er troens opphavsmann og fullender. For å oppnå den gleden som ventet ham, led han tålmodig korset, uten å akte vanæren, og har nå satt seg på høyre side av Guds trone» (Hebr 12,1–2).

Jeg kan ikke være motløs eller svikte i tro og tålmodighet når jeg ser Getsemane og Golgata for meg. Jeg trenger heller ikke være redd. «Du, Herre, vil bevare» – vokte – «dem» (du vokter dem); «du vil vokte ham» (han som lengter etter din frelse, v. 6) «for denne slekt» – og langt ut over den – «for evig».

Slik kan vi enda en gang vende tilbake til vers 9, men nå i samme ånd som Sal 73 og med denne slutten: «Jeg tenkte etter for å forstå dette. Det var en plage i mine øyne – inntil jeg gikk inn i Guds helligdommer og ga akt på hvordan det går dem til slutt» (Sal 73,16–17). «For ikke skal den fattige glemmes for alltid. De nedbøydes håp skal ikke for evig gå til grunne» (Sal 9,19).

For det første: La meg søke å se mennesker og ting med troens øyne og derfor riktig. La meg ikke bli ført vill av det ytre. Jeg kjenner at jeg står i stor fare for å bli påvirket av grunnsetningene, ferden og klokskapen hos menneskene omkring meg. Min sjel, hva søker de, og hva søker du? Hva er deres høyeste gode, og hva er ditt? Tror du dette ordet og det det sier om tid og evighet, om uro og hvile, om ve

og glede? Hvorfor da all denne hast og engstelse? Sannelig, alt dette gagner ikke; det er «bestemt til å bli brukt og fortært» (Kol 2,22).

Men la meg ikke tro at det er lett å skille meg fra verdens veier. Nesten før jeg vet ordet av det, er jeg fanget. Det jeg holder for sant, er Guds ord; det jeg holder for innflytelsesrikt og vellykket, er å eie Kristus og ha kraft hos Gud; det jeg holder for gledelig, er at hans Ånd bor i meg. Like overfor menneskenes leveregler vil jeg sette Jehovas ord, og like overfor deres planer og hensikter hans frelse, nåde, nærvær og velsignelse.

Herre, jeg vil søke deg og deg alene. La meg holde meg til deg. Bevar meg ved din veldige kraft; hold meg nær deg; hold meg ren og ydmyk; hold meg troende, rolig og forventningsfull.

For det andre: Mange ganger er ditt ord blitt prøvd i trengselens ovn og har rent ut som smeltet sølv. Prøvelsen prøver ditt ord like mye som min tro. Og hvor mye bedre er ikke ditt ord enn min tro! Hadde det ikke vært for ditt ord, ville min tro ha sviktet. Så har jeg samlet opp det smeltede sølvet i ditt ord og funnet at det virkelig er gangbar mynt. Det har dekket all min gjeld og sørget for alt jeg trengte. Å, om jeg aldri mer ville vende tilbake til denne verdens slagg!

Hvorfor skulle vi veie ut «penger for det som ikke er brød», og vår «fortjeneste for det som ikke kan mette»? La meg i dag komme og «kjøpe uten penger og uten betaling vin og melk» (Jes 55,1–2) – alt dette for intet, og alt dette fra deg. Gi meg da, ber jeg deg, en hellig uavhengighet, fordi jeg er hellig avhengig av deg.

For det tredje: Herren sier, og Herren gjør. Han taler fred inn i vår sjel ved sitt nådige løfte om utfrielse og om den frelsen vi lengter etter (v. 6). Pantet på det har vi i at han har gjort oss saktmodige, lidende, trengende og fattige, og i at vi roper til ham – alt dette er av hans nåde. Og Herren gir det han lover. Han vokter oss nå, og han vil bevare oss, ikke bare for denne slekt, men for evig (v. 8).

Jeg hviler på nådens løfte og på løftets nåde, på hans ord og på hans allmektige arm. Og jeg er trygg. Min bønn er allerede kledd i lovsangens drakt. Og det som nå er regelen for hvordan han handler med sitt folk, skal snart bli loven for hele hans styre og rike. La meg bare huske at erfaringen av hans nåde alltid kommer til uttrykk i det åndelige samfunnets språk: «Du, Herre, vil bevare dem. Du vil vokte

dem.» Derfor må det alltid være slik: med deg, så vel som fra deg og i deg.

Når Messias kommer i sin kraft
og bryter fram over dem som solen,
skinner han til sist bort de skyene
som flykter raskt fra hans åsyn.
Du rettferdighetens sol, stå opp,
stå opp med legedom under dine vinger,
jag dine fiender bort
og hersk for evig, du kongenes Konge!

Barclay

17. Salme 13: Lovsanger i natten

> Hvor lenge, Herre? Vil du glemme meg for evig? Hvor lenge vil du skjule ditt åsyn for meg? Hvor lenge skal jeg huse sorgfulle tanker i min sjel, ha sorg i hjertet hele dagen? Hvor lenge skal min fiende opphøye seg over meg? Se hit og svar meg, Herre min Gud! Oppklar mine øyne så jeg ikke skal sovne inn i døden. Da skal ikke min fiende kunne si: Jeg fikk overhånd over ham! Og mine motstandere vil ikke kunne fryde seg når jeg vakler. Men jeg setter min lit til din miskunnhet. Mitt hjerte skal fryde seg i din frelse. Jeg vil lovsynge Herren, for han har gjort vel imot meg. (Sal 13,2–6)

Dette er en nattesalme, både i bokstavelig og i åndelig forstand. Likevel er det ordene til en som av nåde hadde lært å si: «Hvor er Gud, min skaper, han som lar lovsanger lyde i natten?» (Job 35,10). Når vi selv er i mørke og trengsel, er disse vitnesbyrdene svært dyrebare for oss: En sjel i uro og angst søker fred i nådepakten og finner den. Slike vitnesbyrd kommer så ofte og passer så godt til vår tilstand at Salmenes bok virkelig blir vår åndelige dagbok.

Verken «blodet av bukker og okser» eller «asken av en kvige» som ble «stenket på dem som er urene», kunne «rense vår samvittighet fra døde gjerninger så vi kan tjene den levende Gud». De helliget bare «til kjødets renhet» (Hebr 9,13–14). De gjorde rene etter forskriftene, men lot samvittigheten bli liggende tynget av skyld og flekket av synd. Bare den «nye pakt» (Hebr 9,15), nådepakten – «din miskunnhet» og «din frelse» (v. 6) – gir tilgivelse og fred.

Disse nattlange bønnene i stor tyngsel, og denne utfrielsen ved at hans nåde blir gitt som svar på bønn og tatt imot i tro – minner de oss ikke om dagene da han var i kjødet og ved sitt mektige ord vakte opp døde, helbredet syke og drev ut onde ånder? Og gjelder de ikke oss,

«som de siste tider er kommet til» (1 Kor 10,11)? Hvordan blir ikke den tunge byrden løftet av og den engstelige frykten jaget bort, som på et øyeblikk, når han viser sitt åsyn!

«La oss derfor med frimodighet tre fram for nådens trone, for at vi kan få miskunn, og finne nåde til hjelp i rette tid» (Hebr 4,16). At vi sukker og roper, er pantet på at vi skal bli utfridd og trøstet. Det har ikke hendt oss noe underlig. Vi har bare fått et glimt, og ikke mer enn et glimt, av vår virkelige tilstand og nød. Men der han tukter litt, trøster han rikelig.

«Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7). «Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt» (Luk 19,10) – ikke det som *følte seg* fortapt. «Den som vil» – selv om han føler seg som en synder med hardt hjerte, stiv nakke og et opprørsk sinn – «han får ta livets vann for intet!» (Åp 22,17).

Det er sikkert at vi aldri kan bedre på tingene, eller gjøre oss selv mer skikket til å ta imot Kristus enn vi er nå. Det er sikkert at ingen som noen gang kom til Kristus, var bedre eller villigere i det øyeblikket han kom, enn vi er nå. Det er sikkert at ingen som ba, noen gang var mer verdig til å bli bønnhørt enn vi er. Når det gjelder skikkethet, står vi derfor alle – alle mennesker som noen gang har levd – på nøyaktig samme trinn.

Og det er like sikkert at vi alle står på samme trinn også når det gjelder adgangen til Kristus, hans vilje og hans evne til å frelse. «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). Gud «vil at alle mennesker skal bli frelst og komme til sannhets erkjennelse» (1 Tim 2,4). «Ånden og bruden sier: Kom!» (Åp 22,17). Derfor trengs det bare at vi prøver det: at vi våger oss ut på hans ord og hans frie kjærlighet og tar det til oss – og det er å tro. Og er det slik, hvorfor ikke nå?

Den firedobbelte klagen som salmen begynner med, er ikke ukjent for oss. Enten det gjelder vår sjels tilstand i det store og hele eller en bestemt byrde, kan det av og til synes som om Jehova har glemt oss og skjuler sitt åsyn for oss. Han overlater oss, synes det, til vårt eget hjertes råd og til fiendens makt (v. 2–3). Da er vår bønn sannelig en strid «for å komme inn gjennom den trange døren» (Luk 13,24). Luther beskriver disse spørsmålene svært treffende som «håp som fortviler, og fortvilelse som likevel håper».

At klagen er formet som spørsmål og rettet til ham i bønnens tone, viser at denne sorgen er gudfryktig, og er et pant på at den snart skal bli tatt bort. Å stenge sorgen eller syndenøden inne i hjertet er å fortæres. Men å komme rett til Gud med den, utøse hjertet og fortelle alle våre sorger og all vår tvil – også tvilen om at han skal glemme oss «for evig», som er tvilenes tvil – det er evangelisk omvendelse: å vende om og vende tilbake til Gud slik han har åpenbart seg i nådepakten.

Det er svært betegnende for hvordan vi opplever at Gud trekker seg bort, at spørsmålet «for evig?» dukker opp i oss. Vi kan aldri tenke på at Gud er langt borte fra oss, uten å spørre engstelig: «For evig?» Frykten for den kommende vrede er derfor ikke noe bevis på at sjelen er i naturtilstanden, så sant den blir båret fram for Gud og får form av bønn. Når jeg blir plaget slik, la meg straks gå til Gud. La meg ikke vende og vri på saken i meg selv, eller lete etter bevis i meg selv i stedet for å se etter det han åpenbarer.

Likevel er angsten svært tung hos en sjel som er forlatt på denne måten. «Jeg lette etter ham, men jeg fant ham ikke. Jeg ropte på ham, men han svarte meg ikke» (Høys 5,6). «Si meg, du som min sjel elsker: Hvor vokter du hjorden? Hvor lar du den hvile om middagen? Hvorfor skal jeg være som en tilsløret kvinne som går omkring ved dine venners flokker?» (Høys 1,7).

Det er en hellig utålmodighet i klagen i vers 2 som ikke kan finne seg i å bli avvist. Da kan sjelen ikke finne trøst i sine egne påfunn. «Hvor lenge skal jeg legge» eller sette opp «råd» (eller påfunn) «i min sjel» – nemlig om natten – og ha «sorg i hjertet om dagen?» Så langt den ene følgen av at Gud har forlatt sjelen. Den andre er: «Hvor lenge skal min fiende opphøye seg over meg?»

Det måtte være en dristig mann som ville begrense dette uttrykket til én bestemt slags fiender, når det er gitt under Den Hellige Ånds lære for hele menigheten. Det gjelder alle fiender, timelige og åndelige, innvortes og utvortes. Hvor det finnes en slik fiende, kan jeg be denne bønnen, og hver gang jeg ber den, kan jeg vente svar. «For han skal herske som konge til han får lagt alle sine fiender under sine føtter» (1 Kor 15,25).

Våre rettigheter skal ikke begrenses eller måles, for våre bønner og hans nåde og makt skal ikke begrenses eller måles. «La i alle ting bønneemnene deres komme fram for Gud i påkallelse og bønn med

takk» (Fil 4,6) – og takken er både høyst nødvendig og høyst rimelig. «Alt hører dere til, men dere hører Kristus til, og Kristus hører Gud til» (1 Kor 3,22–23).

Når bekjennelsen er gjort og byrden veltet av, kommer bønnen, ikke uten engstelige sukk (v. 4–5). Det er en firedobbel bønn, slik det var en firedobbel klage. Se hvor fast bønnen holder seg til ham! I samme øyeblikk som hans sjel er lettet – ved å legge byrden fra seg for Gud – kan han si: «Se hit» (se nøye, legg merke til), «svar meg, Jehova, min Gud!» Og det er svært betydningsfullt at han, etter å ha bedt om nåde fra vår paktsgud i Kristus, legger til: «Oppklar» (ordrett: gjør lyse) «mine øyne, så jeg ikke skal sove døden.»

«For hos deg er livets kilde. I ditt lys ser vi lys» (Sal 36,10). Lys og liv, søvn og død hører åndelig sammen. Som alle i åndelig nød ber han først om indre lys, og bare på den måten om ytre utfrielse. Vil vi ikke sove døden, trengs det at han åpner øynene våre, at lys kommer fra det høye. Men det er bare det som trengs. Kristus og frelsen er der; vi ser dem ikke, og derfor sover vi i døden. Men å se er å leve.

Å, for et emne for bønn, for en trang til bønn og for en oppmuntring til bønn! «Hva var det mer å gjøre med min vingård, som jeg ikke alt hadde gjort med den?» (Jes 5,4). Vi kan gå rett til vår Gud og straks bli flyttet fra søvn og død over til lys og liv. Å, du gylne nøkkel, den troende bønnen, som Jesus gir oss for å låse opp perleportene til lysets og livets rike! «I ham var liv, og livet var menneskenes lys» (Joh 1,4).

Jeg har alt, for Jesus er tilbudt meg. Av frykt og fare er det bare et «så … ikke» igjen, eller et «for at ikke», som ordet betyr. Dette ligger bak meg. Jeg fører det fram som grunner i min bønn, for jeg vet at «min Gud» ikke kan overgi meg «til mine fienders» vilje (Sal 27,12). «Så ikke min fiende skal si» (står og sier): «Jeg har vært i stand til det mot ham» (jeg kunne, jeg var mektig, fikk overhånd), og «mine undertrykkere» (de som trenger inn på meg, de som plager meg) «jubler» (eller fryder seg) «når» (eller fordi) «jeg vakler» (er i ferd med å vakle).

Men, som vi alt har sett, dette er forbi. Etter bønnen kommer lovsangen; etter troen kommer fred og tillit. Like overfor deres planer og jubel setter han sin egen tillit og jubel. Der blir han stående og synger lovsang for den forløsende miskunnheten. «Men jeg, til din nåde har jeg satt min lit» – tanken er her at han klynger seg til den – «mitt hjerte

skal juble i din frelse. Jeg vil synge for Jehova, for han har gjort vel imot meg» (han har gitt meg godt igjen).

Her er det fast grunn å hvile på. Vi ser ikke bakover, men klynger oss til den frie og suverene nåden. Vi griper den og holder fast ved den, selv om det i sannhet er «din nåde» som holder oss. Er ikke dette evangelium, et godt budskap, da finnes det ikke noe evangelium, verken i himmelen eller på jorden. Stå opp, min sjel, og prøv det! Lær å kjenne ham, lær å smake nåden, og lær å juble i hans frelse – med legeme, sjel og ånd, i all evighet. Amen.

For det første: La meg få svar på dette spørsmålet, som er det viktigste for meg: Hvor kommer mine sorger, min tvil og min frykt fra? Kommer de ikke alle av at lyset fra hans åsyn er trukket bort? Jeg har ikke fordi jeg ikke ber (Jak 4,2).

Er jeg i nød, hvorfor skulle jeg ikke fortelle det til ham? Dette er sannelig den eneste «håpets dør» (Hos 2,15). Er jeg tynget av synd, hvorfor skulle jeg ikke bekjenne det for ham? Er jeg vantro, hvorfor skulle jeg ikke gå til ham? Er jeg helt fortapt, ødelagt og hjelpeløs, hvorfor skulle jeg ikke søke ham? «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord» (Joh 6,68). «Jeg tror! Hjelp min vantro!» (Mark 9,24).

Syndenøden er at vi kjenner og merker hvor fremmede vi er for ham. Skulle det at jeg kjenner og merker min nød, holde meg borte fra å søke hjelp? At vi er fortapt, er grunnen og begrunnelsen for at vi går til Kristus, ikke en hindring. La meg huske dette: Grunnen til at Gud tar imot meg, er Kristus – ikke min anger, min sønderknuselse eller min omvendelse. Det er Kristus, som «elsket meg», ikke han som jeg elsket; Kristus, som «ga seg selv for meg» (Gal 2,20), ikke han som jeg ga meg selv til i hengivenhet og selvfornektelse.

La meg ikke vente frukt før grenen er podet inn på vintreet. Min rett, min eneste rett, er hans kjærlighet. Så la meg komme, la meg komme nå, la meg komme som jeg er. La meg bekjenne, be og tro, for Jesus går forbi, og «i dag er frelse blitt dette huset til del» (Luk 19,9).

For det andre: Av nåde og bare av nåde, ved tro og bare ved tro – slik, min Gud, at all ære må bli din i Kristus Jesus. Mine råd og påfunn, mine forsøk på å bedre meg, som jeg bar med meg hele natten, gir meg bare sorg hele dagen. Hos deg, Jehova, ligger det første

skrittet. Til deg vil jeg nå gå, og du er «min Gud». Siden Kristus ble «min bror», er du «min Gud». Jeg går på fast grunn.

«Brødre, vi har altså i Jesu blod frimodighet til å gå inn i helligdommen. Til den har han innviet for oss en ny og levende vei gjennom forhenget, det er hans kjød. Og vi har en stor prest over Guds hus» – det er den dobbelte grunnen – «så la oss da tre fram med sannferdig hjerte i troens fulle visshet» (Hebr 10,19–22) – det er slutningen. Jeg vil våge, jeg vil komme, jeg vil få. Så gi du, nådige Gud, både lys og liv.

For det tredje: Å, for en forandring og forvandling fra dette mørket til det lyset, fra denne døden til det livet, fra denne sorgen til den gleden! Å, du frie og suverene kjærlighet som søkte meg! Å, du uendelige og usigelige nåde som fant meg! Å, du herlige og dyrebare hemmelighet – din menneskevordelse, ditt liv, din død og din oppstandelse – som helbredet meg! Jeg vil juble i din frelse. For den rommer alt du gir, og alt jeg trenger. «Jeg vil lovsynge Herren, for han har gjort vel imot meg.»

Det finnes altfor mange utakknemlige kristne som ikke jubler. Men hvor stor grunn har vi ikke til jubel hvis vi er innenfor porten – ja, også mens vi ennå står utenfor og banker – over at det finnes en slik port og en slik En som lukker den opp! Min sjels frelse er overmåte dyrebar; friheten og livet jeg nå har i ham, er overmåte herlig.

La meg være en av de kristne som ser opp og ut, ikke en av dem som ser ned og inn. La meg prise den forløsende kjærligheten. La meg prise ham med lepper og liv, med tunge og penn, med helse og gods, i tjeneste og i lidelse, i sorg og i død. Og la meg alltid hvile i ham og klynge meg til hans nåde. Amen.

18. Salme 14: Synden og legedommen

> Dåren sier i sitt hjerte: Det er ingen Gud. Onde og avskyelige er deres gjerninger. Det er ikke noen som gjør godt. Herren skuer fra himmelen ned på menneskenes barn for å se om det er noen forstandig, noen som søker Gud. De er alle veket av, alle sammen er fordervet. Det er ingen som gjør godt, ikke en eneste. Forstår de da ingen ting, alle disse som gjør urett, disse som eter mitt folk som de eter brød? På Herren kaller de ikke. (Sal 14,1–4)

I denne salmen – Sal 53 kan regnes som en senere utgave av den – blir klagene fra de to foregående salmene dypere og vokser ut til et bilde av alle mennesker, slik de av naturen er fremmede for Gud. Derfor bruker Paulus den (Rom 3,10–12) som bibelsk bevis på at både jøder og hedninger er i elendighet og under fordømmelse.

Hvorfor skulle et slikt bilde være emnet for en av «Sions sanger» (Sal 137,3)? Svaret ligger ikke bare i den åndelige motsetningen i salmens tre siste vers. Det ligger også i at denne sannheten hjelper oss å forstå hvordan det står til nå, og gjør at vi kan bevare vår sjel i tålmodighet. Samtidig fører den oss til å ydmyke oss og gi den suverene nåden all ære. «Hør på meg, dere som jager etter rettferdighet, dere som søker Herren! Se på fjellet som dere er hogd ut av, og på den brønnen som dere er gravd ut av!» (Jes 51,1).

Slik er syndserkjennelsen veien til troen. Når vi intet har, trenger vi å få alt, og det av nåde og derfor ved tro. Videre fører mangel på ydmykhet – som er den nådige frukten av å kjenne seg selv – til utålmodighet med mennesker og forhold. I samme grad som jeg vet hva

jeg er og hva jeg fortjener, kan jeg, som trenger å få så mye tilgitt, bære over med mine medskyldnere.

Og i samme grad som jeg har lært hvordan jeg virkelig står for Gud, vil jeg bøye meg under hans førsel og ledelse i hans forsyn. Da kjenner jeg dypt at jeg, «den minste av alle de hellige» (Ef 3,8), er «uverdig til all den miskunnhet og trofasthet» som han har vist mot sin tjener (1 Mos 32,10).

Vil vi forstå hvordan vi står for Gud, er det godt å lodde dybden i vår fordervelse (v. 1). Ved roten av alt ondt, dypt i våre hjerter, ligger gudsfornektelsen. Den er den innerste kilden til både vår tanke og vår handling, til vår sjels tilstand og vårt livs tilstand: «De har vært fordervet, de har gjort avskyelige gjerninger» – eller kanskje: «de har handlet fordervet, de har gjort gjerningene avskyelige». Luther viser her svært treffende hvordan ordene hoper seg opp, så alle blir omfattet av anklagen.

Ordet «fordervet» i teksten er det samme som blir brukt om jorden før vannflommens dom (1 Mos 6,12). Det er trist og underlig hvor lik tilstanden er blitt hver gang før Gud har grepet inn på en stor måte. Han som ransaker hjertene, kaller alt det falne mennesket føler, tenker og gjør, for dårskap, hvor klokt eller dyktig det enn kan se ut i verdens øyne.

Skriften har fem forskjellige ord for dårskap. Ordet som er brukt her, *naval* (נָבָל, «dåre»), gir tanken om å visne, om å mangle saft og virkelighet. Grunntanken er et menneske som setter sine egne tomme, uvirkelige og innholdsløse tanker og veier i stedet for Guds. En fyldigere skildring av slike mennesker, med det samme ordet, finner vi i Jes 32,6. Slik blir vi vist hvor fullstendig innholdsløse og uvirkelige slike bedragerske hjertetanker er.

Her ville det være godt å granske kilden til våre egne ønsker og handlinger og se om anklagen gjelder oss. Hvor forferdelig det enn lyder, akk, også her sømmer det seg for oss å be: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13).

Hvor allmenn denne fordervelsen er, ser vi av vers 2–3: «Jehova har skuet ned fra himmelen for å se om det er noen forstandig, noen som søker» (spør etter, bryr seg om, forhører seg om) «Gud.» Menneskene fornekter i praksis den Høyeste – Elohim – og hans personlighet, styre, forsyn og krav. Men like overfor dette har Jehova, paktsguden,

skuet ned fra himmelen. Ingen så opp til ham, men han så ned på dem. Se hvor engstelig – om vi tør bruke slike ord – vår Gud spør etter hver den som søker ham, og hvor rede han er til å møte ham!

Og for et forferdelig syn er det ikke som her blir vist fra himmelen! «Alle» (ordrett: helheten) «er veket av» (har vendt seg eller gått bort fra Gud), «alle sammen er blitt råtne» (som et råtnende kadaver); «det er ingen som gjør godt, det er ikke en eneste». Slik var vi alle sammen da den suverene nåden fant oss, og slik ville vi alle sammen være hvis den suverene nåden forlot oss. Når vi har veket fra Gud, er vi en død, råtnende masse, uten et spor av godt, selv hos de mest lovende, vennlige og velvillige.

«Menneskesønn! Skal disse benene bli levende?» «Herre Herre, du vet det!» (Esek 37,3) – og bare du. «Israel, det er blitt til din ødeleggelse at du har satt deg opp mot meg, jeg som er din hjelp» (Hos 13,9). Sannelig, det trengtes at Gud grep inn i Kristus for å forandre denne tilstanden. Å, hvor «ondt og bittert» det er å forlate den levende Gud! (Jer 2,19). Først nå, når vi har fått tilgivelse, kan vi forstå ikke bare naturens tilstand, men også nådens.

Han «fridde oss og frir oss fra så svær en dødsfare» (2 Kor 1,10). Vel kan vi, som Job i gammel tid, avsky oss selv og angre «i støv og aske» (Job 42,6). Og hvordan kan vi fortsette i synden, vi som er fridd fra den? Hvor utrolig stor makt må ikke synden ha hatt over oss – sannelig «solgt til trell under synden» (Rom 7,14) – når den selv nå så ofte kan dra oss til seg!

Hver gang jeg blir fristet til slapphet, glemsel eller synd, vil jeg tenke på denne skildringen. Og hver gang jeg blir fristet til motløshet og vantro under trykket fra de ugudelige, vil jeg tenke på hvor brått han har lovt å gripe inn (v. 5).

Det er en sann lettelse å vende seg fra denne skildringen og legge merke til at salmen taler om hans menighet. Gud være lovet, hvor liten og forfulgt den enn er, finnes det et folk som Jehova her kaller «mitt folk». Verdens ferd mot hans menighet blir sammenfattet i tre ting. Den første er åndelig uvitenhet. Den andre er at de eter Guds folk, og det like likegyldig og med like stor tilsynelatende rett som om det var en selvfølge, slik mennesker eter sitt daglige brød. Den tredje er at de ikke anerkjenner Gud, ikke ber og gjør urett.

I alle disse tilfellene ser det ut som det først og fremst er syndens elendighet det tales om, mer enn dens skyld, og dens dårskap mer enn dens syndighet. For Gud nedlater seg til å tale fornuft så vel som å advare.

I første ledd viser dårskapen seg i uvitenheten deres, og det tross så mye lys: «Vet de ikke» (er det så at de er så uvitende?) «alle de som gjør det som er intet?» (*Det hebraiske ordet som står her, aven* (אָוֶן)*, binder sammen det som er intet, og det som er ondt, og rommer i tillegg det som er falskt. Synden blir altså framstilt både som noe som er intet, som falsk eller bedragersk og som urett.*)

I andre ledd av verset blir det vist hva deres ferd betyr for Guds menighet. I virkeligheten «eter de mitt folk – de eter brød». Guds menighet har alltid vært undertrykt og har ikke gjort motstand, og verden tar det som en selvfølge at vi skal bli hånet, omtalt hardt og mishandlet. Men under disse prøvelsene har vi nesten trøst nok i navnet vi får: «mitt folk». Å høre til blant dem veier langt tyngre enn alt annet.

Men verdens dårskap og synd viser seg fullest i at de ikke kaller på Jehova eller søker ham. Er dette den øverste grenen på treet, har vi ikke da alle sittet under grenene på det? Likevel kan bare en omvendt sjel fatte hele elendigheten og skylden i ikke å søke Jehova.

Men igjen: Allerede her, helt i begynnelsen, når verdens ferd blir kledd av all falsk glans og dens virkelige karakter blir sett i den evige sannhets lys, kan vi slutte at Guds folk er trygt og lykkelig. For selv om det ikke fantes et eneste løfte til i Skriften, ville jeg, mot alle fiender, være tilfreds med erklæringen og forsikringen fra hans lepper som ligger i ordene «mitt folk». «La ikke deres hjerte forferdes! Tro på Gud, og tro på meg!» (Joh 14,1).

Bare å tro er balsam nok for hvert sår i hjertet og hjelp nok mot all trengsel i verden. Herre, er det så – gjør du krav på oss og kaller oss ditt folk – da er vi trygge, evig trygge. Det er mye mer og mye bedre enn å være trygge i denne tiden, selv om det også rommer det. Og vi trakter ikke etter noe høyere gode og søker ikke noe bedre navn enn å høre til dem som «kaller på Jehova».

For det første: «Svikefullt er hjertet, mer enn noe annet, ubotelig sykt er det» (Jer 17,9). Likevel vil vi ikke fortvile. Vi fortviler over hjertet, men ikke over deg. «Han så at ingen trådte fram, og han undret

seg over at ingen førte hans sak. Da hjalp hans arm ham» (Jes 59,16). Noe av det første og noe av det siste vi må lære, er at hele vår natur er fordervet. Loven og nåden, det vi har erfart og det vi ikke har erfart, lærer oss det. Likevel, hvor sene er vi ikke her – ikke til å innrømme det, men til å bøye oss under det!

Disse slutningene vil jeg trekke for mitt eget liv: La meg kjenne og bekjenne at jeg er fortapt. La meg fortvile over meg selv. For hver hellig bevegelse, for hver begynnelse til det gode, ja, også for å kunne ta imot noe godt, må jeg helt og holdent være avhengig av «Guds nåde» som «er åpenbart til frelse» (Tit 2,11).

Jeg trenger tilgivelse; jeg trenger legedom; jeg trenger en som dør for meg og reiser meg opp ved å inngyte sitt liv i min døde sjel. Og jeg trenger noe som kommer ned til meg og møter meg der jeg er. Evangeliets tilbud er overmåte dyrebart, så fritt og fullt som det er.

Men jeg trenger mer. Jeg har ikke kraft til å ta imot det. Jeg trenger Den Hellige Ånds nåde. Og selv etter at jeg har tatt imot den nåden, trenger jeg hans Ånds stadige hjelp og støtte. Men alt dette er gitt i hans pakt, og alt som er gitt der, er fritt stilt til min rådighet.

La meg prøve meg selv på dette: Har jeg noen gang kjent syndens bitterhet, at min sjel er fortapt, og at mitt hjerte er syndig og hjelpeløst? Er jeg blitt ført ut av meg selv til Kristus? Har jeg lært å klynge meg til Kristus og leve av den nåden han gir hver dag?

På alle disse spørsmålene vil jeg gi dette svaret i praksis: å gå til Kristus på ny og bekjenne min synd og min vantro. Det jeg ikke har, kan han, og han alene, gi. Slik skal loven være min «tuktemester» (Gal 3,24); la den føre meg til troen, og troen til lovsang.

For det andre: Hvordan mitt liv enn har vært, er jeg skyldig i å fornekte Gud i praksis. Fordi vi er kjødelige og alltid tilbøyelige til å dømme etter de synlige følgene, er det denne grunnsynden vi minst legger merke til eller regner med. Vi blir urolige i samme grad som vi ser virkningene av vår synd – og det er nok et bevis på at vi fornekter Gud i praksis. Men å «se den usynlige» (Hebr 11,27) er det paradokset som er grunnprinsippet i vårt åndelige liv. Så lenge denne verden står, må det livet være en stadig fornektelse av det synlige.

All synd springer ut av at vi er fremmede for Gud, og alt godt av at vi holder fast ved ham og lever med ham. For tenk etter, min sjel: Hva skulle lokke eller drage deg inn på det ondes veier? Hva skulle kunne

rokke din troskap eller få deg til å holde kjød for din arm (jf. Jer 17,5)? Hva skulle kunne fylle deg med tvil og frykt, eller få deg til å gi etter for kjødelige innskytelser, om du var tilfreds i Gud, stille i Gud og full av Gud?

Har det ikke vært slik siden vi lærte ham å kjenne, at vår legedom som aldri svikter, var å flykte til Jesus, og at vi, når vi ville overvinne synden, heller søkte å bli overvunnet av Kristus? Vi er løftet over de sinte bølgene når våre føtter står på klippen. Derfor er det å vende om til Gud det første og viktigste i vår forandring eller omvendelse.

Herre, altfor lenge har jeg gått bort fra deg. Jeg bekjenner at det var her jeg vek av, og at det stadig er årsaken til at jeg synder. Men vend du deg i din nåde til meg, og vend meg om til deg. La dette være stedet der jeg vender om; la dette være drivkraften i mitt nye liv.

For det tredje: Likevel har han et folk, som han gjør til sitt folk og vedkjenner seg som sitt. Deres sak er ham kjær; den er hans sak. Å, om jeg hørte til blant dem! Hva hindrer det? «For Guds nåde er åpenbart til frelse for alle mennesker. Den opptukter oss til å fornekte ugudelighet og de verdslige lystene, til å leve sedelig og rettferdig og gudfryktig i den verden som nå er, mens vi venter på det salige håp og åpenbaringen av den store Guds og vår frelser Jesu Kristi herlighet, han som ga seg selv for oss for å løse oss ut fra all lovløshet, og rense for seg selv et eiendomsfolk, som med iver gjør gode gjerninger» (Tit 2,11–14).

Hvilken far vil fornekte sine sønner?
Og vil Herren fornekte sine utvalgte?
Har jeg virkelig gitt min Kristus,
min eneste Sønn, til å bløde for dem,
og skulle jeg nå holde tilbake den nåden
han kjøpte for mine utvalgte?

Barclay

19. Salme 14: Den store inngripen

> Da blir de grepet av stor redsel. For Gud er med den rettferdige ætt. Gjør bare den elendiges råd til skamme! For Herren er hans tilflukt. Å, om det fra Sion ville komme frelse for Israel! Når Herren gjør ende på sitt folks fangenskap, da skal Jakob fryde seg, Israel glede seg. (Sal 14,5–7)

Å vinne sin sjel ved å holde ut i tålmodighet er en av de særlige gavene fra hans Ånd (Luk 21,19). Kanskje er ingen annen motsetning så fullt framstilt i Salmenes bok som den mellom menigheten og verden. Det kommer kanskje nettopp av den særegne måten den gamle paktens forberedende ordning var lagt an på: I det ene, ytre gudsriket kunne de to så lett blandes sammen.

Og i den tiden med stadige under måtte ingen annen nåde oftere tas i bruk enn «utholdenheten i håpet» (1 Tess 1,3). Det er som om Herren ved sin ledelse ville fri sitt folk fra de ytre støttene de ellers lett kunne ha tydd til. Slik er det alltid. Svært ofte erfarer vi at hjelpen ikke kommer fra den kanten vi hadde ventet den.

Slike skuffelser hjelper oss å forstå en lov som går gjennom Skriften som en gylden tråd og viser seg like klart i Det gamle testamentes historie og lære: Hjelpen kommer «over naturen». Når Guds Ånd lærer oss, kan vi kjenne hvor dyrebar den er, og i ly av Guds nåde erfarer vi den bare til det gode. Men for verden er disse brå og uventede inngrepene som ødeleggelsen som rammet egypternes hær.

Det skjedde da Herren «ved morgenvaktens tid» så ned på egypternes leir «fra ildstøtten og skystøtten». Han «skapte forvirring i egypternes leir» og «slo hjulene av vognene deres, så det ble tungt

for dem å komme fram» (2 Mos 14,24–25). Til slutt feide det vendende havet de flyktende bort. Med tanke på at Gud snart skal gripe inn på samme måte, kan også menigheten spørre med undring og ærefrykt: «Forstår de da ingen ting, alle disse som gjør urett?» De husker ikke hvem som eier dem de forgriper seg på, når de eter hans folk «som de eter brød» (Sal 14,4).

For når deres dårskap er blitt fullt og endelig åpenbar, skal de ikke komme lenger. Gud venter lenge, men ikke for alltid. Den truende stillheten blir brutt av dommens torden, og etter den tåpelige tryggheten kommer en brå forferdelse. «Når de sier: Fred og ingen fare! – da kommer en brå undergang over dem. Den kommer som veer over en kvinne som skal føde, og de skal slett ikke slippe unna» (1 Tess 5,3).

«Der ble de grepet av stor redsel» – ordrett: *pachadu fachad* (פָּחֲדוּ פָּחַד, «de fryktet frykt») – «for Gud er med den rettferdige ætt.» Jehova kjenner de ikke, og ham frykter de ikke. Men nettopp Elo*him* (אֱלֹהִים, «Gud»), den mektige og veldige Gud, er midt iblant hans folk. Akk, denne oppdagelsen gjør de ikke i nåde, men i dom. Når verdens mennesker først åpner sitt sinn for en tanke om Gud, er det tanken på hans rettferdighet og dom. Her kan vi lære Jehova å kjenne – der skal de lære Elohim å kjenne.

Det er en dyrebar og søt tanke å følge ordet «ætt» gjennom de andre stedene der det står. Brukt på denne måten gjelder det alltid den lille og forfulgte menigheten: «deres ætt som spør etter ham» (Sal 24,6), «dine barns slekt» (Sal 73,15), «de oppriktiges ætt» (Sal 112,2). I den parallelle salmen leser vi: «de som ikke kjente redsel» (Sal 53,6). I sin kjødelige ro og trygghet ventet de ingen redsel, men sa: «Fred, fred!»

Ingenting er mer forferdelig enn den brå undergangen som rammer Guds fiender. Menigheten bør hver time vente sin frelse når hennes Herre kommer igjen, og verden bør hver time frykte at han skal komme brått. «Da vi altså kjenner frykten for Herren, søker vi å vinne mennesker» (2 Kor 5,11). Det er nesten som om vannet nå vender tilbake over dem, slik Rødehavet vendte tilbake over egypternes hær.

«Den elendiges råd gjør dere til skamme, for Jehova er hans tilflukt.» Her har vi både motsetningen, grunnen til at de handler slik, og vissheten om at de ikke skal lykkes. Troen blir framstilt som å flykte til Jehova for å finne vern. Det er én side ved den; en annen er å holde seg fast ved ham, og en tredje er å stole på ham.

Når vi har nådd dette høye og faste stedet, er vi trygge og kan se framover, ikke bare med ro, men med glede. Vår «forløsning stunder til» (Luk 21,28). Igjen får vi «fryde oss», denne gang over frelsen for Guds Israel, slik vi før gjorde over vår egen frelse (Sal 13,6) – ordene er de samme. Når jeg selv er i nød (Sal 13) fordi mine fiender er onde og ikke gir seg, gir jeg meg til bønn. Jeg holder meg til hans paktsnåde, og mitt hjerte skal fryde seg i hans frelse (Sal 13,6).

Når ondskapen rår vidt og bredt blant menneskene, tar den fattige, undertrykte menigheten sin tilflukt til Jehova. Også her blir det jubel og glede, som svar på ropet fra dem som lider, og på den troende bønnen fra dem som venter. Denne gangen gjelder det ikke bare de fattiges hjerter; nå heter det: «Jakob skal fryde seg, Israel glede seg.»

Den enkeltes lidelse møter vi med den enkeltes bønn, og vi holder oss fast ved Kristus. Men menigheten er ikke forlatt midt blant sine fiender. Disse båndene skal bli brutt, og «Guds barns frihet i herligheten» skal bli åpenbar (Rom 8,21). Dette er altså menighetens håp. Vi venter ikke at verden skal bli bedre, og heller ikke at forholdet mellom partene skal endre seg. Vi venter at han skal la «frelse for Israel» komme «fra Sion».

«Vi venter etter hans løfte nye himler og en ny jord, hvor rettferdighet bor» (2 Pet 3,13). Vi venter ikke at det gamle skal bli bedre, men at det skal bli tatt bort. «Når Jehova gjør ende på sitt folks fangenskap, skal Jakob fryde seg, Israel glede seg.» Og det skal skje bokstavelig. For oppfyllelsen av hans løfter og utfrielsen av hans folk er knyttet til frelse for Sions berg og på Sions berg, og til at Israel blir gjenreist.

For en herlig fullendelse, og for en jubel som skal hilse den dagen da vår Konge kommer igjen! Med disse løftene trøstet de gamle seg i mørke dager (se for eksempel Jer 46,27–28; Sak 12,10; 13,2). Med dem styrker også vi våre hjerter, for vi vet at «alle tings ende er kommet nær» (1 Pet 4,7), og vi «venter på at Guds dag skal komme, og fremskynder den» (2 Pet 3,12). Til slutt: «Derfor, mine kjære, når dere venter disse ting, så legg vinn på å bli funnet uten flekk og lyte for ham, i fred» (2 Pet 3,14).

For det første vil jeg igjen vende blikket innover for å se min naturlige stands elendighet og bli ført til det ene, store legemiddelet. Dette kan jeg ikke gjøre for mye eller for ofte. Hvor fordervet menneskenaturen er, lærer jeg best ved å granske den i meg selv. «For fra hjertet

kommer onde tanker, mord, hor, utukt, tyveri, falskt vitnesbyrd, spott» (Matt 15,19) – kort sagt hele rekken av brudd på begge lovens tavler.

Det er ikke rart at hjertet er vendt bort fra Gud, og at vi i praksis fornekter selv at han er til og har makt. La meg derfor søke å begynne forvandlingen i hjertet: «Gud, skap i meg et rent hjerte, og forny en stadig ånd inne i meg!» (Sal 51,12). Og når vi leser denne salmen, hvor dypt må vi ikke kjenne at vår Herres advarsel er sann: «Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike» (Joh 3,3)!

Vår sykdom stikker for dypt for menneskelige midler. Den krever at han griper inn, den krever en ny skapning, for det gamle er helt fordervet – «de har handlet fordervelig» (v. 1). Den krever hans frie nåde.

La meg lære min elendighets dybde nå. La meg lære den for at den kan bli tatt bort, og la meg lære den ved å lære deg å kjenne. Jeg kommer som jeg er, med min skyldbyrde og med følelsen av at jeg ikke evner noe godt. La meg bli vasket i Jesu dyrebare blod, og gjør meg ved din Hellige Ånd til en av ditt folk, av den rettferdige ætt. Ja, la meg juble over en så stor frelse!

For det andre kommer verdens fiendskap og motstand mot menigheten av at hele vår natur er fordervet. Av naturen er altså jeg like skyldig som de andre. I sin uvitenhet eter de Guds folk som brød, og i sin falske trygghet gjør de den elendiges råd til skamme. Da forstår jeg at verdens fiendskap ikke kan unngås. Det hører med til min del når jeg følger Kristus; det er «korset». «Vennskap med verden er fiendskap mot Gud» (Jak 4,4), og i Guds paktshistorie har disse to alltid fulgtes ad.

«Mine kjære! Undre dere ikke over den ilden som kommer over dere til prøvelse, som om det var noe merkelig som hendte dere. Men i samme grad som dere har del i Kristi lidelser, skal dere glede dere, for at dere også kan juble i glede når hans herlighet blir åpenbart» (1 Pet 4,12–13). Dette er altså merket og prøven på at jeg er en disippel. Vil jeg bære det? Er jeg beredt til å ta det på meg? Er jeg rede til å «gå ut» og skille meg fra dem (2 Kor 6,17)?

Også her plager det meg at hjertet mitt er fordervet og i praksis lever uten Gud. Å, om jeg fikk nåde, mer nåde, et mer levende og

kjærlig blikk på deg selv, du store korsbærer, du som er «den apostel og yppersteprest som vi bekjenner» (Hebr 3,1)!

For det tredje har hans nåde satt selv dette mørke bildet av menneskets fordervelse inn i den gylne rammen av hans løfter. Den syndtyngede jorden roper til Herren, ikke bare om hevn, men om utfrielse. Mot jordens forbannelse, tretthet og sukk finnes det ikke noe annet middel enn at han kommer. Bare det gir trygghet og grunnfester hans rike, og bare det er hans menighets håp og jubel.

Og «han som vitner dette, sier: Ja, jeg kommer snart! Amen, ja kom, Herre Jesus!» (Åp 22,20). «Hans oppgang er så viss som morgenrøden, og han kommer til oss som regnet, som et senregn som væter jorden» (Hos 6,3). «Å, om det fra Sion ville komme frelse for Israel!» Den skal komme, og det snart. Skyggene som samler seg, natten som blir dypere, og ropet som stiger, varsler alle at det lysner av dag.

«Se, Herren kommer med sine ti tusener hellige» (Jud 14). «Se, han kommer med skyene, og hvert øye skal se ham, også de som har gjennomstunget ham» (Åp 1,7).

Den hellige morgenen skal jage bort
nattens sorger.

La vårt øye stadig være vendt mot dette håpet, la det alltid gi kraft til vår arm, og la vårt hjerte hvile i det. La alt vårt arbeid og alle våre bønner alltid sikte mot det. Og la oss trøste oss med det i dag og helt til den dagen «når Jehova gjør ende på sitt folks fangenskap»!

Verden er svært ond,
tiden lider mot kveld.
Vær edru og våk,
Dommeren står for døren:
Dommeren som kommer i miskunn,
Dommeren som kommer med makt
for å gjøre ende på det onde
og krone det rette.

Og når den enbårne
på ny gir riket over
til Faderen,
som det tilhørte før –
da skal en herlighet ingen har hørt om,

spre sine stråler
og løse alle gåter:
en endeløs sabbatsdag.

Bernhard[1]

[1]Diktet er av Bernhard av Cluny (1100-tallet), i J. M. Neales engelske gjendiktning.

20. Salme 15: «Helliget Jehova»

> Herre, hvem skal bo i ditt telt? Hvem skal bygge på ditt hellige berg? Den som vandrer ustraffelig og gjør rettferdighet, som taler sannhet i sitt hjerte. Den som ikke baktaler med sin tunge, som ikke gjør sin neste ondt og ikke fører skam over den som står ham nær. Den som ser med forakt på den gudløse, men som ærer dem som frykter Herren. Den som sverger seg selv til skade og ikke bryter sitt ord. Den som ikke låner ut sine penger mot rente, og som ikke tar bestikkelser mot den uskyldige. – Den som handler etter dette, skal ikke rokkes i evighet. (Sal 15,1–5)

Denne salmen er først og fremst ment til selvprøvelse, og den tegner de sanne kjennetegnene på «den rettferdige ætt» (Sal 14,5). Som all selvprøvelse etter Skriften fører den til trøst ved at vi holder oss til Guds nåde (v. 5). Den taler ikke om ytre forrettigheter, men om det håpet Guds åndelige Israel har (v. 1). Mot en bare ytre lydighet mot lovens krav tegner den i omriss hvordan det virkelig er å vandre med Gud. Og mot all selvrettferdighet viser den til slutt til Guds nåde, den som vi står i (Rom 5,2).

Salmen viser ofte til ånden i den gamle pakts ordning, men den har også en tydelig sammenheng med to andre steder i Skriften. Ordene «den som handler etter dette, skal ikke rokkes» blir best belyst av det tilsvarende avsnittet Jes 33,13 og ut kapitlet, særlig vers 16–17: «Han skal bo på høye steder. Fjellfestninger er hans borg. Sitt brød skal han få, vannet skal ikke slippe opp for ham. Dine øyne skal skue Kongen i hans herlighet, de skal se et vidstrakt land.»

Og vår velsignede Herre selv folder ut og anvender hele salmen fullest i sin preken (Luk 6). Den slutter med likningen om huset som var grunnlagt på klippen, og som verken flom eller elv kunne rokke.

Det er sannelig søtt å begynne selvprøvelsen med å stille oss for øye de salige forrettighetene Guds folk har, både her og hisset. Det er å gjøre som ordet sier: «Streb etter de beste nådegavene!» (1 Kor 12,31). Når vi nidkjært sikter og ransaker våre hjerter, er det ikke av en sykelig følelse, men fordi vi lengter med glede etter Sion, vår Guds stad.

Guds folks glede er dobbel: «Hvem skal bo i ditt telt? Hvem skal bygge på ditt hellige berg?» Det første gjelder den stridende menigheten, det andre den seirende. Teltet og Sions berg var bilder av «de goder som skulle komme» (Hebr 10,1). Til teltet hadde bare prestene adgang, til berget bare israelittene. Men vi er alle «et kongerike av prester» (2 Mos 19,6) og «Guds Israel» (Gal 6,16).

Dette kjente David og alle de troende i den gamle pakt. De så hans dag langt borte og gledet seg (Joh 8,56; Hebr 11,13). Se Sal 27,4; 61,5; 65,2; 84,5, og sammenlign uttrykket «Guds husfolk» i Ef 2,19 i sin mest bokstavelige mening.

Det finnes ingen sikrere prøve på om vi er åndelige, enn at vi lengter etter å kjenne hans nærvær (Sal 27,4; 84,3). Legg også merke til at salmisten vender seg til «Jehova». Det viser hvor levende han kjente disse velsignelsene. Og legg merke til uttrykkene «ditt telt» og «ditt hellige berg» (se Sal 42–43). For ingenting mindre enn samfunnet med den levende Gud kan stille trangen i den sjelen som er født på ny (Sal 73,25).

Men vi er altfor tilbøyelige til å la gleden over Gud tre i stedet for tjenesten for ham. Følelsen av å være borgere i himmelen og ha samfunn med ham her på jorden – denne inderlige lengselen etter mer av hans nærvær her og etter det evige lyset hisset – er roten som er i Kristus. Vår tjeneste, både den indre og den ytre, vokser fram av den.

«Helliget Jehova» betyr å være skilt fra verden og dens veier (Sal 14). Men det er mer enn det: Det er å bære «frukt for Gud» (Rom 7,4). Det første kjennetegnet er å vandre fullkomment, helt og helhjertet med Gud – alt dette ligger i uttrykket *holekh tamim* (הוֹלֵךְ תָּמִים, «vandrer ustraffelig»). Det betyr at hjertet er tro mot ham og livet overgitt til ham, uten forbehold og uten å søke sitt eget.

Hvor mye vi enn svikter i utførelsen, er det likevel slik: Før levde vi for oss selv, og Gud var ikke i noen av våre tanker (Sal 10,4). Nå vil vi helt og uten forbehold gi oss selv – legeme, sjel og ånd – til Herren. Til dette svarer livets ytre retning: «den som gjør rettferdighet».

Det er interessant å følge grunnbetydningen av ordet «rettferdighet», *tsedeq* (צֶדֶק), fra roten, «å være fast», grunnfestet og sterk. Derfra går den i to retninger: på den ene siden til sannferdighet, pålitelighet og trofasthet, og på den andre siden til seier og overmakt. Enda tydeligere åndelig og indre er det som ligger til grunn for all vår ferd: «som taler sannhet i sitt hjerte».

Denne åndelige oppriktigheten i omgangen med mennesker er like langt fra smigerens egennytte som fra svikets kaldsinn, likegyldighetens skjødesløshet og syndens grusomhet. Å tale sannhet i hjertet innebærer sanne følelser like mye som sanne ord og sann handlemåte. Slike forhold bygger på vårt sanne forhold til Gud. Fordi Gud ble vår Far, ble menneskene våre brødre.

Det rommer all kjærlig, åndelig omsorg for dem og all hellig varsomhet mot dem. Det begynner i hjertet og viser seg i livet. Det er vår nye natur, og det blir naturlig for oss å elske brødrene (1 Joh 3,14). Spørsmålet «hvem er min bror?» er for lengst besvart. Å stille det på ny viser bare at vi er blitt fremmede for vår «eldste bror».

Men hvor sørgelig svikter vi ikke her, både i den høyeste og beste meningen og i hverdagslivet! Kanskje har smiger mer enn noen annen synd stengt himmelens dør for mange. Å være sannferdige og kjærlige – sanne fordi vi elsker, og kjærlige fordi vi er sanne – er sannelig å «gjøre rettferdighet».

Skriften ser ut til å legge særlig vekt på tungen. Det er ikke bare fordi den hos mange er det mest virksomme lemmet, men fordi talen er det som skiller mennesket fra andre skapninger. Tungen er også redskapet som vi velsigner «Herren og Faderen» med (Jak 3,9). «Den som ikke snubler i tale» – har han lært den himmelske visdom der – «er en fullkommen mann, i stand til å holde hele legemet i tømme» (Jak 3,2).

Ingenting kunne være mer anskuelig enn tungens synder (v. 3) gjengitt ordrett: *lo ragal al-leshono* (לֹא־רָגַל עַל־לְשֹׁנוֹ, «som ikke går omkring på sin tunge»). Det er en som med tungen «blander seg i andres saker» (1 Pet 4,15). En slik vane springer ofte ut av lediggang og blir drevet i tankeløshet, men den egentlige kilden er at vi ikke kjenner oss selv, og at vi mangler kjærlighet.

Nå blir skildringen av det onde dypere etter som faren vokser. Uttrykket «som ikke gjør sin neste ondt» viser ikke bare hvordan synden

skrider fram. Grunnbetydningen av ordet for «neste», *rea'* (רֵעַ), er «den en er knyttet til» eller «står i fellesskap med», og det viser hvor avskyelig og unaturlig synden er. Og som for å betegne det ondes høydepunkt kalles den «å føre skam over den som står ham nær», ordrett *qerovo* (קְרֹבוֹ, «den som er nær ham»).

Få synder er mer avskyelige og samtidig mer vanlige enn den lettvinte og ukjærlige måten kristne taler om hverandre på. La oss aldri tale om vår neste til andre slik vi ikke ville tale om ham til Gud. Bønnen er den beste prøven på sannhet og kjærlighet. Tal i bønnens tone, også når du ikke bruker bønnens ord. «For den som ikke elsker sin bror som han har sett, hvordan kan han elske Gud, som han ikke har sett?» (1 Joh 4,20).

Første ledd i vers 4 er blitt oversatt «ringe i egne øyne, foraktet» og tatt som et uttrykk for ydmykheten, som er så typisk for de troende. Men tungtveiende grunner – både fra selve teksten og fra sammenhengen – taler for den vanlige oversettelsen. Den viser et trinn i kristen oppriktighet som altfor sjelden blir nådd.

Ikke å dømme etter det ytre, men å «felle en rettferdig dom» (Joh 7,24), ikke å se opp til mennesker for skammelig vinnings skyld og ikke å la verdslige hensyn styre våre valg og hva vi setter pris på – det krever en svært levende sans for de åndelige virkelighetene. Så enkelt det kan synes, blir det nevnt som et av løftene om bedre dager at «dåren skal ikke lenger kalles edel, og den svikefulle skal ikke kalles fornem» (Jes 32,5).

Når jeg blir fristet til å sette for stor pris på verdens innflytelse, på uhelliget begavelse og på rikdom i seg selv, vil jeg huske hvor lite alt dette kan utrette eller hindre. «Du dåre! I denne natt kreves din sjel av deg» (Luk 12,20). Men «Herren troner til evig tid» (Sal 9,8). Bønnen kan stenge eller åpne himmelens sluser (Jak 5,17–18), og troen kan flytte fjell (Matt 17,20).

Å ære dem «som frykter Jehova», er å ære Jehova selv, han som skal «vise seg herlig i sine hellige» (2 Tess 1,10). Hvem som helst av Guds små fortjener og bør få vår aktelse, for han er en av «Guds arvinger og Kristi medarvinger» (Rom 8,17).

Har vi slik seier over verden – «vår tro» (1 Joh 5,4) – blir vi ved nåden i stand til å gjøre vår plikt rett, også i vanskeligheter og fristelser. Vi

har den ene Herren og er satt fri fra de «mange herrer» (1 Kor 8,5) som holder verdens mennesker i trelldom hele sin livstid (Hebr 2,15).

Sann kristendom viser seg like mye i alle livets forhold og kår. Personlig tap kan ikke avgjøre hvordan vi skal handle; personlig vinning må ikke påvirke oss, og personlige hensyn er ikke det som bestemmer oss. De tre kjennetegnene i vers 4 og 5 kan vi se som like mange livsforhold og måter å ferdes på. Nåden gjennomtrenger hele mennesket, og de motivene nåden gir, er alltid til stede.

Mange forpliktelser ser ut til å true med tap og skade, men de binder oss ikke mindre av den grunn. Når det gjelder plikt, er det alltid farlig å regne ut følgene på forhånd. Satan resonnerer langt bedre enn noen av oss. Gir vi rom for beregning, blir det ikke vanskelig å komme fram til at vi står fritt til å bryte vårt ord. Det finnes få, om noen, virkelige plikter som går mot våre tilbøyeligheter, uten at de ser ut til å kreve selvoppofrelse og «skade».

Men også dette kan drives til den motsatte ytterligheten. Ingenting kan virkelig være vår plikt som ikke er i samsvar med Guds hellige vilje og hans åpenbarte sinn. Her som i alt annet må regelen være å leve og handle som for hans åsyn. Samtidig må vi ha en dyp og ydmykende følelse av vår egen svakhet og våre mangler, og inderlig be om tilgivelse for våre synder ved Jesu blod, som taler fred.

Er det vanskelig å unngå egennyttens beregning når den kommer i fryktens skikkelse, er det enda vanskeligere å stå imot når den kler seg ut som fordel. Én fare er å la være å gjøre det som er vår plikt, av frykt for skade. En annen, og en større og mer listig fare, er å gjøre det som er vår plikt – eller kanskje av og til det som ikke er det – av egennytte eller av lave motiver.

Vi omgir oss med en slik tåke av spissfindigheter at vi ikke ser våre handlinger i deres sanne lys. Mye som ser vennlig ut, er bare egennyttig. Advarselen mot å «låne ut sine penger mot rente» – ordet *neshek* (נֶשֶׁךְ) betyr ordrett «det som skjærer inn» eller «biter» – må forstås ut fra motsetningen mellom ordene «gi» og «bite», og slik Luk 6,32–36 belyser den.

Kristen godgjørenhet er den frie utstrømningen fra et hjerte som har funnet fred i Jesus og har lært å elske. Spørsmålet om å få noe igjen kommer aldri inn når vi arbeider for Herren. Her som i alt er det store målet å tjene Herren direkte, gjennom de kanalene han åpner –

enten det er i hans fattige, hans syke, hans lidende eller til og med i de utakknemlige.

Så lenge vi hjelper mennesker, eller gjør det for menneskers skyld, har vi forfeilet det rette, evangeliske motivet og grunnlaget. En kristen er en som ser alt, kjenner alt og gjør alt som i Kristus. «For meg er det å leve Kristus» (Fil 1,21).

Men det vanskeligste er kanskje å bli så fri fra alle personlige hensyn i våre meninger og dommer at vi står imot alt som lokker. Da går vi inn i ånden i advarselen mot å ta «bestikkelser mot den uskyldige». For det finnes bestikkelser av mange slag, og mange måter å ta imot dem på. Det er utvilsomt sant om verden at «hver mann har sin pris».

Den kristne er fri fordi han er løskjøpt. La oss derfor ikke på nytt bli treller under «den svake og fattige barnelærdom» (Gal 4,9). Her trengs ytterste våkenhet over vårt eget hjerte og et flittig samfunn med Gud. Og det finnes ingen som ikke har grunn til å ydmyke seg for hans åsyn og søke nåde til i fullere mål å vandre i Ånden, slik vi også lever i Ånden (Gal 5,25).

Svært dyrebar og trøsterik er slutten på salmen: «Den som handler etter dette, skal ikke få rokkes i evighet» – slik kan vi rett gjengi meningen i grunnteksten. Ja, nåden skal bære oss og bevare oss. Han tar seg av sitt folk. Peter ble voldsomt rystet, men han skulle ikke få rokkes, for den store ypperstepresten hadde bedt for ham (Luk 22,31–32). Han skal ikke la oss bli fristet over evne, men gjøre både fristelsen og utgangen på den slik at vi kan tåle den (1 Kor 10,13).

Når vi ser framover, skal vi alltid nære troen på hans forsyn, som er satt til å virke sammen med hans nåde. «Led oss ikke inn i fristelse» er en bønn som blir hørt daglig og bokstavelig. «Endog hårene dere har på hodet, er talt alle sammen» (Matt 10,30). Vi skal ikke få rokkes i all evighet. Han skal «dyktiggjøre» og «stadfeste» oss (1 Pet 5,10).

Vi har en talsmann ved Guds høyre hånd, som alltid går i forbønn for oss og våker over oss. «For vi har ikke en ypperstepresten som ikke kan ha medlidenhet med oss i vår skrøpelighet, men en som er prøvd i alt i likhet med oss, men uten synd» (Hebr 4,15).

For det første: Hvorfor skulle vi være motløse når vi har et løfte om nåde? Var vi overlatt til oss selv, kunne vi gjerne vike tilbake for selvprøvelsen og frykte selv etter at vi hadde fått tilgivelse. Men å frykte når nåden står foran oss, er ikke å tro. Alt er gitt fritt, alt er gitt

fullt, og alt er gitt i kjærlighet. Tanken på nåden skulle sannelig rive oss med i fryd.

Det ligger i nådens vesen å møte hver og en, og å møte ham der han er. Paulus hadde ikke større krav på nåde enn jeg har. Nåden har sin grunn i seg selv; den springer ut av Guds kjærlighet i Kristus Jesus, hans Sønn. Riktignok møter ikke nåden alle på samme måte, men alle kan få den like fullt. «Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde nattverd med ham, og han med meg» (Åp 3,20).

Jeg skal ikke resonnere over dette løftet, men tro det og ta imot det. Mitt spørsmål om «hvordan» det skal bli oppfylt, skal bli besvart – eller rettere, det skal bli møtt – når jeg som mannen med den visne hånden har rakt hånden ut på hans befaling (Luk 6,10). La meg derfor i dag komme, lydig mot barmhjertighetens kall. La meg nå tro – flykte til ham, holde meg fast ved ham og stole på ham – og leve.

For det andre: Hvor dyrebar er ikke sjelens forløsning! La meg grunne på hvor mye den er verd. La meg se en evighet i herlighet levende for meg, og la meg nå smake gleden ved å ha samfunn med ham i troen. Sannelig, jordens gull er bare slagg og dens gleder bare leketøy. Du, Herre, er selv min sjels glede og styrke.

Hvor snart skal ikke denne skiftende skueplassen forgå for alltid – og hva så? Å, om jeg bare kunne «drive handel» til han kommer (Luk 19,13)! Hvor snart skal ikke jorden og alt som er bygd på den, brenne opp (2 Pet 3,10)? «Salige er alle som tar sin tilflukt til ham» (Sal 2,12). Vi lever for mye i tiden og for tiden.

La meg i dag trenge meg nærmere, om det så bare var for å røre ved minnedusken på kappen hans, for det går en kraft ut fra ham (Matt 9,20; Luk 6,19). Av alle tanker er den mest dyrebare at vi får vandre med Jesus, her og hisset. Og nå, Herre, er du nær meg. Kom og ta meg, og gjør meg helt til din.

For det tredje: Likevel må ikke gleden over det som venter i evigheten, gjøre oss uskikket eller uvillige til pliktene i dette livet. Den skal omgi dem som en strålekrans av herlighet. La meg i min daglige vandel huske at innskriften på yppersteprestens hodeplate (2 Mos 28,36) «på den dagen» skal stå selv «på hestenes bjeller» (Sak 14,20). La meg med den største omhu bevare mitt hjerte, for «livet utgår fra det» (Ordsp 4,23).

Jeg må være en kristen i alt jeg tar meg fore og alt jeg gjør, like mye som i alt jeg tror og håper. Slik må jeg søke å ære Gud, og slik må jeg vise fram den nye naturen. Og la meg alltid huske, ikke bare når det gjelder fruktene, men også når det gjelder selve dens art, at det er en ny natur, «skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger» (Ef 2,10). Herre, lev og hersk i meg, så jeg kan leve og herske med deg!

Hvem er han, si det om du kan,
som skal vinne den faste bolig?
Pilatus skal si: «Se det mennesket!»
og Johannes: «Se der Guds lam!»

Barclay

21. Salme 16: Himmelsk borgerrett

> Bevar meg, Gud! For jeg tar min tilflukt til deg. Jeg sier til Herren: Du er min Herre! Jeg har intet gode utenfor deg. Jeg holder meg til de hellige som er i landet, de herlige, som jeg har all min glede i. Mange sorger får de som løper etter andre. Jeg vil ikke utgyte deres drikkoffer av blod eller ta deres navn på mine lepper. Herren er min tilfalne del og mitt beger. Du bevarer min arvedel. (Sal 16,1–5)

Dette er en dyrebar salme om menigheten og hennes Konge. Den er sann om menigheten fordi den ble sann i Kristus, og den var sann om Kristus fordi han var menighetens hode. Løftene i den gjaldt Kristus i all sin fylde og helt bokstavelig (Apg 2,29–32; 13,35–37). Og fordi de hadde fått sitt «ja» og sitt «amen» i ham (2 Kor 1,20), gjaldt de også David og alle som i likhet med ham kaller Jesus Herre.

At menigheten er ett med Kristus og Kristus ett med menigheten, utgjør en stor del av det messianske i Salmene. Kanskje var det nettopp fordi deres kunnskap var så dunkel, at de troende i den gamle pakt kjente denne paktsenheten mellom hodet og lemmene enda sterkere enn vi.

Det er en gradvis stigning i disse lengslene, inntil de to sidene nesten ser ut til å flyte sammen – om vi kan si det slik – på en måte som minner om foreningen av de to naturene i Kristus. Det som blir sagt til oss, er sant i Kristus, og det som blir lovt oss, blir rakt fram i Kristus. Og det er vår glede å ha alt samlet i ham. Denne enheten med Jesus er selve hjørnesteinen i vårt håp.

Helt fra begynnelsen merker vi at det heller er en som står fram på alles vegne, som taler i denne salmen, enn David eller noen annen

«Israels glade sanger» (2 Sam 23,1). Vi merker også at de var en bønn i mørke og urolige tider. Det ser ut som om frykt for død og undergang har kalt fram denne sangen i natten.

Slik er det alltid: Det er prøvelsen som prøver og stadfester vår tillit. Sorgens tider er dyrebare såtider som forbereder herlighetens høst. Fordi Gudmennesket led, blir hans lidelser og hans seier våre. Samtidig ser vi hvordan den frimodige forventningen om at vi ikke skal få rokkes (Sal 15,5), her blir til bønn (Sal 16,1) og så igjen kommer til uttrykk i den glade troens språk (v. 8). For det vi venter av Guds nåde, ber vi om, og det vi ber om, ber vi om i tro.

Hvor søtt er det ikke for den troende å trenge seg fram på denne måten! Han kjenner seg selv igjen i ordene til ham som taler på alles vegne, og ser opp til Jesus gjennom den lange rekken av dem som om morgenen har salvet sin Betel-stein, som var deres hodepute, med gledens olje (1 Mos 28,18). Mesteren selv hvilte ved denne kilden og drakk av dens vann. Om ham og ved ham er disse løftene sanne.

Gud være lovet: Jorden slik den nå er, er ikke vårt hjem. Ikke et fotsbredd tilhører oss, og likevel hører alt oss til, både liv og død, tid og evighet (1 Kor 3,21–22). Våre sjeler er flekket av synd, men likevel vasket rene. Våre skritt er usikre, men likevel kan vi ikke rokkes. Også våre legemer forfaller, men likevel er deres støv dyrebart.

Det er dette håpet som gir så stor ro og glede. Jesus «gikk inn som forløper for oss» (Hebr 6,20) – han gikk inn som forløperen, og han gikk inn for oss. Vår Josva har gitt oss hvile. Derfor taler ikke denne salmen frykt og motløshet, enda de hardeste kamper og prøvelser står foran. Mer enn andre salmer taler den gledens og seierens språk. Som det er sagt: «Ropet om hjelp blir nesten ikke til å høre for den overstrømmende følelsen av salighet og håpets fred.»

Slik er det alltid. Det blir rikelig gitt oss inngang (2 Pet 1,11): «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?» (1 Kor 15,55). Likevel begynner vi alltid med bønn. «Bevar meg» – eller: vokt meg, våk over meg – «Gud, for jeg tar min tilflukt til deg», ordrett: «hos deg har jeg søkt tilflukt». Herren våker over sitt folk og bevarer det slik. Fordi vi har søkt tilflukt hos ham, kan vi be om den nåden vi trenger.

Vi har «en sterk trøst», vi «som har tatt vår tilflukt til å gripe det håpet som ligger foran oss» (Hebr 6,18). Det er så søtt å lene seg slik på

den elskedes arm og ha det som har vært, som pant på det som skal komme.

Og nå er det som om hele hans sjel går opp i å se på Gud. Bønnen går over i lovsang: «Min sjel, du har sagt til Jehova: Du er min Herre! Mitt gode» – min velferd – «er ikke utenfor deg», det vil si: ikke noe utenom deg eller ved siden av deg.[1]

Her vil sjelen ha Gud alene, og den akter «alt for tap, fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd» (Fil 3,8). Det er loven gjort åndelig, eller rettere «frihetens fullkomne lov» (Jak 1,25), skrevet «på hjertets kjødtavler» (2 Kor 3,3). For på ordet «Jeg er Herren din Gud» svarer sjelen: «Du er min Herre!» Og på budet «Du skal ikke ha andre guder enn meg» (2 Mos 20,2–3) svarer den i nåde: «Mitt gode er ikke utenfor deg.» «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord» (Joh 6,68).

Her har altså Tomas i den gamle pakt lagt fingrene i naglemerkene og bekjenner tilbedende: «Min Herre og min Gud!» (Joh 20,28). For et salig hvilested å nå fram til – å være stille i Gud og finne alt i ham! Nå har vi virkelig ro, for vi eier alt vi trenger og ønsker. En slik troende erkjennelse av Gud i Kristus og en slik fullstendig overgivelse til ham fører alltid til fred og glede.

Det som ligger utenfor Gud, er tomhet og «jag etter vind» (Fork 1,14). «For meg er det å leve Kristus, og å dø en vinning» (Fil 1,21). Jesus er den «meget verdifulle perle» (Matt 13,46).

Den troendes skatt er i himmelen, og derfor har han sin glede hos dem som bærer «bildet av den himmelske» (1 Kor 15,49). «Til de hellige som er på jorden» – kanskje en fortsettelse av vers 2: «Min sjel, du har sagt» – «De er de herlige, all min glede er i dem.» Ordet *addire* (אַדִּירֵי) betyr egentlig «de herlige», de strålende, for det kommer av et verb som betyr «å skinne».

Kjærligheten til Gud og kjærligheten til brødrene, hellighet og herlighet er her forent. Dette er sannelig et troende syn på mennesker og ting, slik en kunne ha det like før en går over Jordan. Alle Guds barn er hellige. «For ditt hus sømmer seg hellighet» (Sal 93,5). Og de skinner og er herlige i hans rettferdighets kappe og hans frelses drakt (Jes 61,10).

[1] NB har «Jeg sier til Herren: Du er min Herre! Jeg har intet gode utenfor deg.»

«Kristus elsket menigheten» (Ef 5,25), og de kristne elsker menigheten. Her finnes ingen sekterisme; det er Jesus som blir elsket i hans folk. Den ringeste av Guds hellige er en av Guds hellige. Og legg særlig merke til hvor varm og frisk denne kjærligheten er. Den kjenner igjen og vedkjenner seg hans herlighet, også når den er skjult i menneskelig fattigdom og svakhet. Utenfor Kristus kunne sannelig ikke denne salmen være sann.

Men jorden er et sted der vi ser dunkelt og samfunnet blir brutt. Vi får ikke bygge hytter her, om det så var til Jesus, Moses og Elia (Matt 17,4). Det er godt å være her, men ikke å bli her. Vi er fremmede og gjester, som alle våre fedre (Sal 39,13). Menigheten er en liten hjord, og en foraktet hjord (Luk 12,32).

«Mange sorger får de som bytter seg til en annen» – eller: de som kjøper seg en annen i bytte.[2] Tanken og ordene svarer til Jer 2,11: «Men mitt folk har byttet bort sin ære mot det som ikke kan hjelpe.» Slik dårskap fører til slik sorg. Men akk, hvor vanlig er den ikke! Og likevel finnes det ingen annen. «Jeg, jeg er Herren, og uten meg er det ingen frelser» (Jes 43,11).

Under slike forhold er et hellig skille i gudslivet og i livet ellers ikke bare vår plikt, men så å si en nødvendighet for vår nye natur. «Jeg vil ikke utgyte deres drikkoffer av blod eller ta deres navn på mine lepper.» Enten offeret deres er frukt av vold og blod eller er blandet med blod: Hvert offer som ikke er en nedbrutt ånd (Sal 51,19), er en vederstyggelighet for Herren. Vi må ikke gjøre «felles sak med dem» (Ef 5,7) i deres onde gjerninger.

Det som kommer til uttrykk her, er ikke hat, men redsel. Vi frykter dommen som visselig skal ramme alle som gjør urett, og må skynde oss ut over grensene for den dødsdømte byen. Ikke alt er gudsdyrkelse som ser slik ut. Det finnes til og med drikkoffer «av blod». Der hjertet er vendt bort fra Gud og bytter ham mot «en annen» – hvem den andre så er – blir selve deres «bord» «til en snare» for dem (Sal 69,23).

I hellig motsetning til dem «som har sin lønn i dette liv» (Sal 17,14), hevder den troende sin stilling og sin rett som en av dem som hører til «et kongerike av prester» (2 Mos 19,6). I dem ble det levittiske forbildet oppfylt: «Jeg er din del og din arv blant Israels barn» (4 Mos 18,20).

[2] NB har «Mange sorger får de som løper etter andre.»

«Jehova er min tilfalne del» – det som er tilmålt meg, eller som tilfaller meg som eiendom – «og mitt beger. Du bevarer min arvedel.»

Den eiendommen han arver ved loddkasting i kraft av sin nye fødsel, er Jehova selv. Og som et av barna blir han et medlem av «Guds husfolk» (Ef 2,19). Han får plass ved Kongens bord, og der skjenker Herren som en far i begeret hans – og det han skjenker, er ingen annen enn Herren selv. Jehova er vår faste arv, Jehova er vår daglige næring, vinen i vårt beger – til vederkvegelse, styrke og glede. Dette er rikets «nye vin» (Matt 26,29).

Av dette roser sjelen seg, og den forkynner høyt at det er nok. Likevel er også dette av nåde. Vi har ikke utvalgt ham, men han har utvalgt oss (Joh 15,16). Det er ikke våre henders verk, men «vår tilfalne del og vårt beger». Og det nåden har gitt, bevarer nåden. Den bereder det for oss og oss for det: «Du bevarer min arvedel.»

Slik blir vi oppdratt til «de helliges arv i lyset» (Kol 1,12) – ved at vi daglig er avhengige av ham og daglig har samfunn med ham. Fra først til sist skylder vi nåden alt, fra først til sist finner vi alt i Jehova, og fra først til sist blir vi vist bort fra oss selv og til ham.

For det første: Sammenhengen mellom tro og bønn er svært nær. Bønnen er troens språk, og troen er frukten av bønnen.[3] Hvert «jeg tar min tilflukt til deg» har et «Bevar meg, Gud» som sin følge. Og hvert rop om å bli bevart ender i den glade vissheten: «Du er min Herre!»

Vår tro er altså ikke tom grubling eller kunnskap om noen sannheter. Den er blikket oppover fra en sjel som har funnet sin frelser i Kristus. Luften den puster i, er samfunnet med Gud, ja, med Faderen. Troen er «full visshet om det en håper, overbevisning om ting en ikke ser» (Hebr 11,1), og ut fra sitt vesen er den henvist til bønnen for å holde seg i live. Troen er «Guds gave» (Ef 2,8), og ut fra sin opprinnelse må den leve av bønnen.

Når jeg slutter å be, må jeg slutte å tro, og når jeg slutter å tro, kommer jeg til å slutte å be. Derfor er det ene en nøyaktig prøve på det andre. Alt jeg tror etter Skriften, kan og skal jeg be om, og alt jeg ber om etter Skriften, kan og skal jeg tro. Bønnen er troens forrett: Den ryster av seg alle hindringer og gjør krav på alt som er tilsagt oss

[3] Se Rom 10,13–14.

i nådepakten. Og troen er pantet og forskuddet på at det vi har bedt om, skal bli gitt.

La meg derfor bruke dette fritt. Gir nåden meg nå å sette min lit til Jesus som min frelser, så la meg be om å bli bevart. Nåden til å holde ut og nåden til å bli stående blir gitt som svar på den troende bønnen.

Hvor mange er ikke farene og syndene jeg trenger å bli vernet mot! Hvor dyrebart er det ikke at min sjel blir bevart, og at jeg dermed blir skilt ut for ham! Og hvor salig er ikke vissheten om at en slik tro og bønn skal bli fulgt av den freden som består i en inderlig tilfredshet med Jesus, han som er alt jeg trenger!

For det andre: Men er jeg virkelig klar over at jeg eier Gud slik, og ham alene? Når min sjel er sunn, trenger jeg ikke bli minnet om at Jehova er min tilfalne del, eller bli formant til nå å gjøre ham til mitt beger. Den sjelen som nåden har vakt til liv, ser det guddommelige så levende og har så salig glede av ham at den stiger opp til ham, fordi den kjenner at den ikke kan være uten hans nærvær. Er det slik med meg? Hvordan ser jeg på framtiden, og hva kjenner jeg overfor det som er nå?

En trenger heller ikke å ha nådd særlig høyt for å nære slike følelser. De består ikke i å se for seg det vi har, men det han har. Det er glede, ikke i oss selv, men i Kristus. Og denne gleden går godt sammen med det ydmykeste syn på det vi selv har nådd og evner – ja, den forutsetter det. «Du bevarer min arvedel.» Slik er all æren hans.

Dag for dag kjenner vi hvor vanskelig det er å holde disse følelsene friske i hjertet. Og dag for dag lovpriser vi Gud, som både ved sitt forsyn og ved sin nåde, ved prøvelser og ved trøst, løser båndene som binder oss til jorden, og strammer dem som knytter oss til himmelen. Vi er fremmede og pilegrimer (1 Pet 2,11), og sannelig ikke det ene uten det andre.

Å være fremmed uten å være pilegrim ville være sykelig menneskehat; å være pilegrim uten å være fremmed ville være tom bekjennelse. Det ene viser vårt forhold til jorden, det andre vårt forhold til himmelen. Fremmede fordi vi er pilegrimer, og pilegrimer fordi vi er fremmede – la oss slik få nåde til å seire, ved at Kristi kjærlighet, som tvinger oss (2 Kor 5,14), seirer over oss.

For det tredje: Ved siden av den troende bønnen og gleden i Gud har vår borgerrett et tredje kjennetegn: at vi akter og har kjær Guds

folk. Vår aktelse for dem viser seg i hvordan vi ser på «de hellige» og «de herlige». Vi lever i dager da de troende særlig er utsatt for verdens hån, og spott er vanskeligere å bære enn selv forfølgelse.

Vi vil stille oss på Guds folks side, uansett hva det fører med seg. Noen er alltid rede til å komme med spottende anklager mot Guds folk eller stemme i med dem (Jud 9). Selv om deres feil var så store som noen sier, husker jeg den alvorlige advarselen i det som hendte med Kam (1 Mos 9,22–25). Og som Moses vil jeg heller lide ondt sammen med Guds folk enn ha en kortvarig nytelse av synden (Hebr 11,25).

La «de hellige» være mine utvalgte følgesvenner. Samfunnet med Guds folk kommer nærmest etter samfunnet med Gud selv. Og la meg i dag i hjerte og bønn søke å glede meg over begge deler, mens jeg venter den evige dagen med Kristus og de hellige!

Iblant blir den kristne
overrasket av et lys mens han synger:
Det er Herren som går opp
med legedom under sine vinger.
Når trøsten svinner,
gir han sjelen igjen
en stund med klart solskinn
for å glede den etter regnet.

Hymnologia Christiana[4]

[4]Salmen er av William Cowper.

22. Salme 16: Kristus, vår forløper

> En arvedel er tilfalt meg på fagre steder. Ja, jeg har en herlig arv! Jeg vil prise Herren som har gitt meg råd – også om nettene minner mine nyrer meg. Jeg setter alltid Herren for meg. Han er ved min høyre hånd, jeg skal ikke rokkes. Derfor gleder mitt hjerte seg, og min ære fryder seg. Også mitt kjød skal bo i trygghet. For du vil ikke overgi min sjel til dødsriket. Du skal ikke la din hellige se tilintetgjørelse. Du vil kunngjøre meg livets vei. Fylde av glede er det for ditt åsyn, livsalighet ved din høyre hånd i evighet. (Sal 16,6–11)

Jo nærmere vi ser på vår himmelske arv, desto mer ydmykende og sørgelig blir det å se hvor lavt og kjødelig vi tenker om den. Vi kan forstå at de som ikke har noe bedre håp, klamrer seg til denne verden med hver fiber i hjertet. Men det er underlig at kristne kan tenke så høyt om verden og så lavt om Gud og himmelen. Er det slik at også de kloke jomfruene slumrer og sover mens brudgommen drøyer (Matt 25,5)? Eller nøyer vi oss med å leve så langt under det nåden har gitt oss at vi bare så vidt holder oss over sultegrensen?

Her er det svært viktig å huske at hovedsaken i vår tro ikke er at vi slipper unna den evige fortapelse. Det er riktignok det første vi trenger, og de som taler lettvint om en slik erfaring, har glemt at «å frykte Herren er begynnelsen til visdom» (Sal 111,10). Men det er bare begynnelsen, ikke summen og kjernen.

En tro som bare er født av frykt eller består av frykt, er ikke frihetens tro, langt mindre gledens. Å bli fridd fra «vreden som kommer» (1 Tess 1,10), er sannelig et under av nåde, som godt kan

kalle fram en takkesang som aldri tier. Likevel er det, så å si, bare den negative siden av vår tro.

Vår glede ligger ikke bare i at vi har sluppet unna, men i det vi har funnet; ikke bare i det som er tatt fra oss, men i det som er gitt oss. Denne motsetningen kommer fullest fram i Jes 61,3. Det er ikke det negative, men det positive gode som vekker vår takk og kjærlighet, og det i den grad vi tar det til oss i tro. Kanskje ligger også hemmeligheten ved vår styrke her.

I denne sammenhengen er det påfallende at den ene siden av vår tro mest handler om oss selv, den andre mest om ham. Den ene viser hva vi trenger for å bli berget, den andre hva han er, og hva han gir til sin egen ære.

Og det er sannelig en underfull nedlatenhet at Gud gir seg selv til oss – ikke bare i det som kommer, men allerede nå, i det han gir sjelen å leve av, og i vår åndelige glede. Alt det han er i Kristus, er han for oss og til gode for oss.

«Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom, kjøp og et, ja kom, kjøp uten penger og uten betaling vin og melk!» (Jes 55,1). «Venner, et og drikk! Drikk dere glade, mine kjære!» (Høys 5,1).

Når sjelen har fått tak i at den eier alt i Kristus, bryter den ut i sang. Intet ord kan bli for sterkt og ingen forventning for stor for dem som har Jehova selv til sin «tilfalne del» og sitt «beger» (Sal 16,5). Vi kan sannelig ikke annet enn forkynne hans pris – og desto mer når vi samtidig ser hvor vi står av naturen, og hva vi har fortjent. Når det gjelder vår stand nå, er vers 6–7 vår erfaring; når det gjelder vårt håp for framtiden, er vers 9–10 vår forventning. Enten det gjelder nå eller siden, eier vi derfor den glade vissheten i vers 11.

«Snorene» – det vil si målesnorene (*chavalim*, חֲבָלִים) – «er falt for meg på fagre steder. Ja, jeg har en herlig arv!» Ordrett står det: «Også min arv stråler over meg.»[1] «Så ligger nå rettferdighetens krans rede for meg, den som Herren, den rettferdige dommer, skal gi meg på den dagen – ja, ikke bare meg, men alle som har elsket hans komme» (2 Tim 4,8). Så klart så også de hellige i den gamle pakt både det de eide her, og arven som ventet dem siden.

[1] NB: «En arvedel er tilfalt meg på fagre steder. Ja, jeg har en herlig arv!» (Sal 16,6).

Den troen som hviler i enfoldig og fullkommen tillit til Herren – som ikke lener seg på sin egen styrke og ikke henter sin oppmuntring fra sine egne gjerninger – nærer ingen tvil. Tvil er skyer som glir inn mellom Kristus og sjelen vår og skjuler ham for oss. Jo mer vi ser innover i stedet for utover, desto mer rom gir vi for frykten. Det er nesten som om horisonten blir videre og utsikten klarere jo nærmere vi i vår åndelige forståelse kommer Kristus (v. 9–10). Vi når fram til vissheten og lovsangen når vi griper Jesu død og oppstandelse.

Det er også verdt å merke seg hvordan frelsesvisshet og følelsen av at nåden er fri og suveren, hører sammen. Når Guds Ånd gir oss denne læren, gjør den oss ikke urolige, men ydmyke – og nettopp derfor løfter den oss opp. «Jeg vil prise Herren som har gitt meg råd.» Dette rådet kommer fra Herren. Evig takk tilkommer ham som ved sin nåde og sin Ånd har opplyst vårt sinn så vi kjenner hans kjære Sønn, og som har gjort hjertet vårt levende så vi tar imot sannheten og elsker den.

Det må være en dyp og levende glede i Herren som fører til takk, ikke bare om dagen, men også om natten: «Også om nettene minner mine nyrer meg.» Ordet gjelder først natten i bokstavelig forstand, men vi trenger ikke begrense det til den. I medgang og motgang gleder vi oss like mye over det vi eier nå, og over arven som venter. Den kan ingen makt på jorden eller i helvete røve fra oss. Ja, alt som hender, hvor uheldig det enn kan se ut, tjener bare til å vise oss stadig tydeligere hvor virkelig og verdifull den er, og til å gi oss et fastere grep om den.

Det er nesten vanskelig å følge med i denne glade flukten oppover. «Jeg setter alltid Herren for meg.» Dette er sann åndelig vilje og sann åndelig styrke. Ansiktet vendt mot ham og øyet festet på ham, nå og til alle tider – slik er sjelens vane, og slik er lengselen den ikke kan holde tilbake. Som Israel i gammel tid bryter vi opp og slår leir sammen med paktens ark. Men heller ikke dette er vårt eget: «Han er ved min høyre hånd, jeg skal ikke rokkes.» Det er den frie nåden vi skylder at vi blir bevart i nåden.

Som Peter ville vi synke om ikke hans mektige arm var der, og om ikke den hånden ble rakt ut i rette øyeblikk (Matt 14,30–31). Og denne makten kan vi alltid gripe. Slik er nådens pakt: Den sørger for alt vi trenger, og alt den gir, er av ham og i ham. De som frykter, har ikke

riktig lært hvor salig det er å tro. Men la oss legge iver til vår tro: «Våk og be for at dere ikke må komme i fristelse!» (Matt 26,41).

«Derfor gleder mitt hjerte seg, og min ære» – eller sjelen, for sjelen er vår ære – «fryder seg. Også mitt kjød» – eller legemet – «skal bo i trygghet.»

Ordet for trygghet kommer av et verb som opprinnelig betyr å være vid, utstrakt og omfattende. Med takk merker vi oss at utsikten til glede og trygghet gjelder alle delene av vårt vesen: ånden eller hjertet, sjelen eller æren, kjødet eller legemet.

Faktisk er dette apostelens bønn som blir virkelighet: «Må deres ånd, sjel og legeme bevares fullkomne, ulastelige ved vår Herre Jesu Kristi komme!» (1 Tess 5,23). Og dette håpet hviler på samme grunn som Davids: «Han er trofast som kaller dere, han skal òg gjøre det» (1 Tess 5,24).

Mens vårt hjerte allerede har gledet seg, skal altså sjelen, som på den dagen virkelig skal være vår «ære», fryde seg. Også legemet skal bo i trygghet og føres til trygghet – både i betydningen vern og i betydningen endelig herredømme over jorden.

Men det ville være galt å tro at dette løftet bare gjelder våre døde legemer. Uttrykket «mitt kjød skal bo i trygghet» er allment og gjelder legemet både i livet og i døden. Det rommer vår hvile i håpet, men også vår tjeneste i håpet. Og løftet om legemet slutter ikke ved graven, men når ut over den til den salige oppstandelsen. Både nå og siden skal legemet, like så vel som ånden og sjelen, bevares ulastelig til Herrens komme.

Slutningen David kommer fram til, bygger i høyeste grad på troen: «For du vil ikke overgi min sjel til dødsriket»[2]. Jeg heller til å mene at ordet som her er gjengitt med «sjel»[3], omfatter om ikke hele menneskets liv – legeme, sjel og ånd – så i alle fall dets åndelige del. Det kunne faktisk gjengis med ordet «liv». Herren vil ikke forlate oss eller overgi oss til gravens makt.

Når det gjelder vårt hode, Kristus, er det verdt å merke seg at Peter gjengir løftet slik: «Du vil ikke forlate min sjel i dødsriket» (Apg 2,27) – på gresk egentlig «inn i dødsriket». Fordi han ikke ble overgitt eller forlatt i dødsriket, blir heller ikke vi forlatt der.

[2] **«For du vil ikke overgi min sjel til dødsriket»** she'ol, שְׁאוֹל

[3] **«sjel»** nafshi, נַפְשִׁי

Ett skritt til, og høydepunktet er nådd: «Du skal ikke la din hellige se tilintetgjørelse.» Slik vil vi gjengi ordet heller enn med «graven», selv om de to tankene faller sammen. Det som gjaldt Kristus på en enestående måte, gjelder alle hans folk. Det dyrebare støvet skal samles: «Det blir sådd i vanære, det reises opp i herlighet» (1 Kor 15,43).

Nå ser vi hvordan David har lagt all frykt langt bak seg og «vinner mer enn seier» ved ham som seiret (Rom 8,37). Med denne endelige seieren for øye – når «den siste fiende» er overvunnet (1 Kor 15,26) – har vi fullkommen frihet, trygghet og glede. Verken liv eller død kan skille dem Kristus døde for, fra Gud (Rom 8,38–39). Nåden binder dem til ham som er den levende og livgivende Gud.

«Du vil kunngjøre meg» – egentlig la meg kjenne, erfare, ja, kjenne på – «livets vei», i videste forstand: både hans lære og hans ledelse på veien. Høyere og stadig høyere stiger det henrykte blikket, forbi perleportene, dit der troen går over i beskuelse og bønnen i lovsang. «Fylde av glede er det for ditt åsyn» – ordrett: «metthet av gleder er hos ditt ansikt», det vil si i samfunnet med det. Ett glimt av ham som vi elsker og tilber, fyller og metter sjelen med glede allerede her. Hva da, når ingen sky eller noe slør kommer imellom, og ingen synd eller vantro forstyrrer!

Og enda vi er mettet og fylt, skal vi stadig få nye gaver av den uendelige fylden som er i ham. «Livsalighet ved din høyre hånd i evighet.» Ordet for evighet her, *netsach* (נֶצַח), kommer av et ord som betyr å binde, å seire og derfor å vare. Slik slutter denne salmen om Kristus og hans menighet, en salme som i sannhet er en åpenbaring: med synet av herligheten i dens fulle lysglans og i full nytelse av dens velsignelser.

For det første: La meg tenke på hvordan Guds folk er, og hvordan de er sinnet. Sannelig, alt er av nåde, og fordi det er av nåde, la oss søke å stå fast ved bønn. Vi har gjort Herren til vår tilflukt, og han skal bevare oss. Hvor fullt skal ikke denne bønnen bli besvart, når ikke bare vårt hjerte skal glede seg og vår ære fryde seg, men selve kjødet vårt skal bo i trygghet! Kristus har forløst hele mennesket, Den Hellige Ånd gjør hele mennesket til sitt tempel, og Faderen bevarer hele mennesket. Også i denne forstand må vi bære frukter som svarer til det.

Herren er vårt eneste «gode» (Sal 16,2), og alle gaver, velsignelser og goder vi har, timelige eller åndelige, kommer direkte fra Gud. Jeg kan ha fullt spiskammer og dekket bord, og likevel ber jeg ikke mindre inderlig enn min fattigste bror: «Gi oss i dag vårt daglige brød» (Matt 6,11). Min manna kommer fra himmelen hver dag. Den kan godt kalles manna – «Hva er det?» (2 Mos 16,15) – for navnet viser at den har sitt opphav i himmelen.

Det sømmer seg også for oss som Guds utvalgte å skille oss fra verden – ikke fra omgang med den, men fra samfunn med den, også i dens mest tiltrekkende former. «Vet dere ikke at vennskap med verden er fiendskap mot Gud?» (Jak 4,4). Hvor nøye de enn holder de ytre skikkene, er de dypt i hjertet fremmede for ham. Det kan ikke være noen pakt mellom oss og dem – det burde ikke engang være våpenhvile.

For det andre: Sjelens fryd når den tar sin himmelske del inn over seg, kjenner nesten ingen grenser. Det finnes en sann forakt for verden – ikke for menneskene, men for det verdslige – som følger av seg selv når den himmelske arven metter oss så inderlig. Og stadig på ny gleder vi oss over å føre alt tilbake til ham som er troens «opphavsmann og fullender» (Hebr 12,2). La oss samtidig holde fast ved den åndelige beslutningen å «alltid sette Herren for» oss. Mesteparten av vår tvil og våre vansker kommer av at vi forsømmer dette.

Et udelt øye er forutsetningen for å være full av lys (Matt 6,22). Herre, la meg ikke søke mitt eget; la meg være nidkjær for deg; det som angår din sak og ditt rike, angår meg. Hold meg nær til deg, ja, vær du ved min høyre hånd for evig!

For det tredje: Jeg skal ikke nære sykelige følelser om dette livet, som om det ikke var det beste for meg nå, og heller ikke et sykelig ønske om å legge ned rustningen før kampen er over. Men la meg stadig på ny vederkvege meg med tanken på seieren, hjemmet og hvilen. Slik blir jeg best rustet til striden.

Og hvor varsomt sømmer det seg ikke for meg å vandre! Ja, hvilken høy verdighet får ikke selv legemet, når vi ser hvordan Gud har sørget for oss, som han har forløst med legeme, sjel og ånd! Det som bærer merket av å være Kongens eiendom, er ikke alminnelig. Det som er bestemt for Mesterens hus, skal holdes rent og blankt.

Vi kommer ofte til kort fordi vi ikke tar inn over oss vår verdighet og det som er gitt oss. Å, om jeg hadde nåde til å leve denne uken og

denne dagen med «de helliges arv i lyset» (Kol 1,12) for øye! La meg nå, av den fylde av glede som er for ditt åsyn, få nok til trøst, styrke og vederkvegelse – og gi meg alltid å drikke av dette vannet (Joh 4,15)!

Jesus er mitt håp og trøst,
han, min Frelser, er i live,
derfor jeg med fryd og lyst
alltid meg tilfreds vil give,
hva endog meg dødens stund
gir for tanker mangelund.

Jesus Krist, min Frelsermann,
lever visst, og jeg skal skue
ham i det forjetted' land,
hvorfor skulle jeg da grue?
Han er hoved, jeg et lem,
han med seg meg fører hjem.

Disse mine øyne og
ham, min Frelser, skulle kjenne,
jeg, jeg selv – forklaret dog –
av hans kjærlighet skal brenne,
så at ingen del hos meg
være skal forkrenkelig.

Luise Henriette av Brandenburg, fra Landstads salmebok

23. Salme 17: Skyggen av et veldig fjell

> Herre, hør på en rettferdig sak, lytt til min klage! Vend øret til min bønn, den kommer fra lepper uten svik. La min frifinnelsesdom gå ut fra ditt åsyn. La dine øyne se hva som er rett. Du har prøvd mitt hjerte, gjestet det om natten. Du har ransaket meg, du fant intet. Min munn viker ikke av fra mine tanker. Etter ordet fra din munn har jeg tatt meg i vare for menneskenes gjerninger, for voldsmannens stier. Mine skritt holdt fast ved dine fotspor, mine skritt ble ikke ustøe. Jeg roper til deg, for du svarer meg, Gud. Vend ditt øre til meg, hør mine ord! Vis din miskunnhet i underfulle gjerninger! Dem som tar sin tilflukt til deg, frelser du med din høyre hånd fra motstanderne deres. Vokt meg som din øyensten! Skjul meg under dine vingers skygge for de ugudelige som ødelegger meg, mine dødsfiender, som omringer meg. De lukker sitt forherdede hjerte, de taler hovmodig med sin munn. Nå omringer de meg hvor vi går. De tar sikte på å slå meg til jorden. Han er lik en løve som er ivrig etter å fortære, en ungløve som ligger på lur på sitt gjemmested. Reis deg, Herre! Gå imot ham, slå ham ned. Frels min sjel fra den ugudelige med ditt sverd. Fri meg, Herre, med din hånd fra menneskene – denne verdens mennesker, som har sin lønn i dette liv. Du fyller deres buk med dine skatter. De er rike på sønner og etterlater sin overflod til sine barn. Jeg skal i rettferdighet få se ditt åsyn. Når jeg våkner, skal jeg mettes ved synet av din skikkelse. (Sal 17,1–15)

Det er dyp sannhet i det som er sagt, at når vi skal forklare denne og noen av de andre salmene, må det venstre øyet være festet slik på David at det høyre ser på Kristus. For uten et slikt fast blikk på Jesus (Hebr 12,2) kan vi verken forstå begrunnelsen, bønnene eller håpet i

denne «bønnen av David». Som bønn, og anvendt på det vi opplever og trenger nå, har den samme ånd som Sal 16, så noen har endog ment at de to salmene hører organisk sammen. Vi ser den som en fast og sikker anvendelse av det nådige håpet den troende har i Kristus.

Troen har fått en dobbel seier: Vi skal seire, og vi har seiret. For «tro er full visshet om det en håper, overbevisning om ting en ikke ser» (Hebr 11,1).

Vi har ikke bare det sikre håpet om en utfrielse som skal komme; allerede nå kjenner vi at vi står seirende og glade fordi vi eier Kristus. Det som skal komme, er bare en utfoldelse og anvendelse av det vi har nå. For Kristus er ikke bare pantet, men førstegrøden av det «alt» som hører oss til (1 Kor 3,21). Derfor gleder vi oss «alltid» (Fil 4,4), også i trengslene (Rom 5,3) – og det, som i denne salmen, «med en usigelig og herliggjort glede» (1 Pet 1,8).

Troen begynner her «av det dype» (Sal 130,1) og klatrer opp til den ytterste høyde (v. 15). Den vinner sin seier ved å stille Guds rikes arv opp mot denne verdens arv (v. 14). Og la oss ikke glemme at denne høyden nås på bønnens stige. Men også det nederste trinnet står på klippen (v. 1). Bønnen har ingen nøling eller tvil: «Men han må be i tro, uten å tvile» (Jak 1,6). Grunntonen i salmen lyder faktisk svært likt første kapittel av Jakobs brev, sagt på kne.

Det er ingen selvrettferdighet i bønnen «Hør, Herre, rettferdighet!»[1] For «nå er Guds rettferdighet, som loven og profetene vitner om, blitt åpenbart uten loven, det er Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus, til alle og over alle som tror» (Rom 3,21–22). Guds folk er rettferdige ved Kristi tilregnede rettferdighet. Men de er også rettferdige i en annen viktig forstand: De har renset seg «fra all urenhet på kjød og ånd» (2 Kor 7,1). Det ville være vantro å be i noe annet navn enn Jesu, og det ville være spott å be for noen annen sak enn «rettferdighetens».

Rettferdighet over meg og rettferdighet i meg – begge av nåde og ved tro – er forutsetningene for all sann bønn. Slike følelser strider heller ikke mot den dypeste skyldfølelse. De blir utfylt og forklart av en annen «bønn» og «salme av David»: «Gå ikke i rette med meg, din tjener! For ingen som lever, er rettferdig for ditt åsyn» (Sal 143,2).

[1] NB: «Herre, hør på en rettferdig sak» (Sal 17,1).

Det ser nesten ut som om bønnen om å «høre» blir forklart med uttrykket «min klage» – ropet i angst og nød – og ordet «rettferdighet» med tillegget «fra lepper uten svik». Indre sannhet er kanskje det som mest kjennetegner helliggjørelsen. At det jeg bekjenner og ber om, virkelig uttrykker det jeg er overbevist om og føler – denne åndelige oppriktigheten kan tas som en prøve på vår kristendom.

Likevel er det svært merkelig: På samme måte som han som drev ut onde ånder og kom for å gjøre ende på djevelens gjerninger (1 Joh 3,8), ble kalt «Be'elsebul» (Matt 10,25), blir Guds folk særlig beskyldt for hykleri. Men også her har det en svært viktig hensikt at Gud tillater en så grunnløs baktalelse. For den viser hvor nødvendig det er å dyrke en dyp indre sannhet, en helhjertet gudsfrykt og en avgjort kristen ferd.

Følelsen i vers 2 står i grunnteksten i framtid og uttrykker mer håp enn bønn. Den «dommen» vi venter på, skal «gå ut fra ditt åsyn». Det er noe som vekker hellig ærefrykt, og som samtidig er dyrebart, i tanken på at Jehova hører og ser slik. Det venter vi gjerne på. I mellomtiden har prøvelsene enda en virkning. Gjennom dem åpner Gud, så å si, vårt hjerte, ser inn i oss og lar oss også selv se inn i oss (v. 3). For en gjennomgripende prøving og gjestning dette er! Uttrykket «du har ransaket meg» er det samme som brukes om å prøve, smelte og rense edle metaller.

Resultatet er den åndelige beslutningen: «Du fant intet. Jeg har satt meg fore at min munn ikke skal synde.»[2] Prøvelsen fører oss først til å kjenne igjen hans hånd, og deretter til å vende blikket innover. Slik bærer den frukt til helliggjørelse. Så stiger sjelen opp til ham i inderlig bønn og sterk tro om utfrielse. Det kommer ikke noe åndelig hovmod inn når sjelen slik blir «vrengt» for Gud. Tvert imot kjenner vi dypt at det bare er «etter ordet fra din munn» at vi tar oss i vare for «voldsmannens stier».

Synden er i sannhet ødeleggelse – ordet betyr egentlig å bryte gjennom og rive ned – og den eneste måten å holde seg borte fra den på, er å holde seg nær til Ordet. Da blir det sannelig «en lykt for min fot og et lys på min sti» (Sal 119,105). «I mitt hjerte har jeg gjemt ditt ord for at jeg ikke skal synde mot deg» (Sal 119,11). Til slutt, i motsetning til

[2] NB: «Du har ransaket meg, du fant intet. Min munn viker ikke av fra mine tanker» (Sal 17,3).

all tillit til seg selv, ender dette avsnittet svært treffende med bønnen i vers 5.[3]

Slik har bønnen gått fram, skiftevis med bekjennelse av synd og bekjennelse av tro, til det åpner seg en vid utsikt over vår Guds trofasthet og paktsmiskunn. Stien er nå blitt «jevn», og alt vi trenger, er å bli ledet på den. Dette blir derfor hovedsaken i neste strofe. Den begynner med en ettertrykkelig forsikring om troskap i fortiden og tillit for framtiden. Uttrykket «Jeg roper til deg» betyr det samme som «Men jeg» og står i motsetning til verdens mennesker.

Grunnen til at vi gir oss til bønn, er vissheten om svar: «for du svarer meg, Gud». Og dette fører i sin tur til enda mer inderlig bønn: «Vend ditt øre til meg, hør mine ord!» Det er ikke lett å holde ut i bønnen når svaret ser ut til å la vente så lenge på seg. Hvor mange av Guds hellige har ikke grått, trodd, håpet, gledet seg og bedt seg gjennom denne salmen! Bare den store dagen skal vise hvor mange rettferdighetens planter som har vokst opp ved hver av disse bekkene og fått næring av dem.

Det første her er indre styrke og visshet i Herren. Siden, i Guds egen tid, kommer den ytre utfrielsen. Slik når vi selve kjernen i denne «bønnen», som er en bønn om nåde og utfrielse: «Vis din miskunnhet i underfulle gjerninger!» – egentlig: la din nåde bli utmerket, vis den som underfull. «Dem som tar sin tilflukt til deg» – eller flykter til deg – «frelser du med din høyre hånd fra motstanderne deres.» Det er altså den suverene nåden, underfull i sitt vesen og særskilt i måten den viser seg på, David og menigheten ber om.

For et «navn» og et «minne» vår Gud er kjent ved: Han er de troendes frelser! «Herrens navn er et fast tårn, til det løper den rettferdige og blir berget» (Ordsp 18,10). «Vend tilbake til festningen, dere fanger som har håp!» (Sak 9,12). Vi er de som «har tatt vår tilflukt til å gripe det håpet som ligger foran oss» (Hebr 6,18). Denne bønnen merker vi oss for vår egen del hver gang faren er særlig stor, eller håpet blir svakt.

Har jeg ingen annen grunn å vise til, la meg i det minste ha bønnen: «Vis din miskunnhet i underfulle gjerninger!» La det bli et slags under, du som frelser dem som stoler på deg. Jeg har tatt min tilflukt

[3] Edersheim leser vers 5 som en bønn, slik den engelske bibelen har det: «Hold mine skritt oppe på dine stier.» NB har: «Mine skritt holdt fast ved dine fotspor, mine skritt ble ikke ustøe» (Sal 17,5).

til deg, og jeg tar den fortsatt. Alt taler mot meg, men undrenes tid er ikke forbi så lenge undrenes Gud lever. Jeg har ingenting, er ingenting og kan ingenting; men du har alt, er alt og kan alt. La det da være nåde, en underfull åpenbaring av nåde, du Frelser Jesus!

Og Gud gir en slik tro ære. Det forholdet han i nåde har nedlatt seg til å opprette mellom seg og oss, er det nærmeste og ømmeste som finnes. «Vokt meg som din øyensten!» Uttrykket i grunnteksten er særegent og vanskelig, og det sier kanskje enda mer enn den åpenbare, men underfulle sannheten det rommer. «Vokt meg» – eller våk over meg, vern meg – står ordrett «som den lille mann, øyets datter»[4]. «Den lille mann» brukes vanligvis om øyet, fordi en annens bilde speiler seg i det.

Men i så fall er det vanskelig å forklare hvorfor det andre og ulike bildet, «øyets datter», er føyd til. Kanskje betyr det: «Vern meg som det lille bildet på netthinnen.» Er det slik, kommer hele fylden av sannheter i verset svært slående fram i uttrykket.

Både denne bønnen og den neste, i vers 8, bygger på løftene i 5 Mos 32,10–11 og peker fram mot Frelserens ord i Matt 23,37. Den ene bønnen gjelder den ømme omsorgen hos ham som alltid har vårt bilde malt i sitt øye – slik stammenes navn var gravert inn på yppersteprestens brystduk. Den andre peker på den fullkomne tryggheten de troende har. Ja, mer enn det: Den rommer kjølig, deilig skygge og trøst under hans utbredte vinger.

Dette forholdet gjør at vi kan vurdere fiendene våre annerledes enn folk flest (v. 9–12). Det får et treffende uttrykk i bønnen i vers 13: «Reis deg, Herre! Gå imot ham» – tre fram, ja, styrt fram for hans ansikt og still deg mellom meg og den løven – «slå ham ned» – egentlig: få ham til å bøye kne – «frels min sjel» – egentlig: la min sjel slippe unna – «fra den ugudelige, ditt sverd», enten i betydningen «du sverd» eller «med ditt sverd». (*Om det ikke er for dristig, kunne vi etterligne det brå i grunnteksten ved å gjengi verset ordrett slik: «Jehova, å, reis deg! Fram, mot hans ansikt, og få du ham til å bøye kne! La du min sjel slippe unna fra den ugudelige, du sverd!»*)

Skildringen av fiendene har bare altfor ofte og altfor slående slått til i menighetens historie til alle tider. De er hjerteløse: «De lukker

[4] **«som den lille mann, øyets datter»** ke'ishon bat-ajin, כְּאִישׁוֹן בַּת־עָיִן

sitt forherdede hjerte», ordrett «de har lukket sitt fett» (jf. 1 Joh 3,17; Sal 119,70; Jes 6,10). De skryter hovmodig, de er ivrige i sitt fiendskap og grusomme i sine planer: «De tar sikte på å slå meg til jorden» (v. 11; jf. v. 12).

Men klarest er den siste appellen i vers 14, der motsetningen til verden kommer så tydelig fram. Den lidende og ventende troende tar opp igjen tanken fra vers 13 og roper om å slippe unna «menneskene – som er din hånd, Jehova! – denne verdens mennesker, som har sin del i dette liv».[5] «Denne verden» står for det timelige i motsetning til det åndelige og evige. Denne verden er deres hjem, deres lyst og deres eiendom.

Å elske verden, slå seg til ro, ete og drikke og glemme advarselen «Du dåre! I denne natt kreves din sjel av deg» (Luk 12,20), har alltid kjennetegnet det kjødelige sinn. På Davids tid fantes det en menighet i menigheten, slik det også gjør i de siste dager. Jakobs «del» er ikke som deres (Jer 10,16), og her viser skillet mellom menigheten og verden seg.

Det ser nesten ut som om dette avgjørende øyeblikket får den troendes håp fram klarere enn noen gang: «Jeg skal i rettferdighet få se ditt åsyn. Når jeg våkner, skal jeg mettes» – grunnbetydningen er å drikke seg mett, til det flyter over – «ved synet av din skikkelse.» Dette gjelder uten tvil døden og oppstandelsen. Etter den korte og urolige natten i dette livet og denne tiden venter det oss en framtid så herlig at ingen tunge kan si det, og det er ikke kommet opp i noe menneskes hjerte hva Gud har beredt for sitt folk (1 Kor 2,9).

Likevel vil våre gleder i hovedsak være av samme slag som nå, bare uendelig mye høyere. Dessuten skal vi være rett for hans åsyn, fri fra syndens byrde, fra verden og fra døden med alt det onde de står for – rettferdiggjort, helliggjort, herliggjort. Vi skal se hans herlighet, og når vi våkner, skal vi mettes fullt ved synet av hans skikkelse! En slik visshet kan godt holde oss oppe. Når vi skriver den opp som vår del, over for verdens del, kan den føre oss til å rense oss (jf. 1 Joh 3,3) for ham og være «et eiendomsfolk, som med iver gjør gode gjerninger» (Tit 2,14).

[5] NB: «Fri meg, Herre, med din hånd fra menneskene – denne verdens mennesker, som har sin lønn i dette liv» (Sal 17,14).

For det første: La meg i alle mine vansker straks søke til Herren. Hvor langt ned jeg enn blir ført, og hvor hard og sterk motstanden enn er, har jeg to ting igjen: en bønn og en visshet. Bønnen er: «Vis din miskunnhet i underfulle gjerninger!» Vissheten er: Du frelser dem som tar sin tilflukt til deg. Det er kanskje ikke vanlig nåde eller utfrielse jeg trenger. Men det finnes undere av nåde – ja, nåden selv er et under.

Her blir jeg altså oppmuntret til å be om alt. Det finnes ikke noe tilfelle en kan tenke seg, som ikke er rommet i denne bønnen. Og slik jeg kan be om alt, kan jeg tro alt. For ingen vanske er for stor for ham som frelser dem som tar sin tilflukt til ham. Slik er det både min plikt og min rett å «be uten opphold» (1 Tess 5,17) og se opp i fullkommen tillit. Det kan ikke være formastelig å gi Gud æren.

For det andre: La meg i dag ta disse salige sannhetene i bruk og stige opp til å glede meg over det Gud har gitt meg i Kristus Jesus, min Frelser. «Han er trofast som kaller dere, han skal òg gjøre det» (1 Tess 5,24). Herren selv skal stride for oss (2 Mos 14,14). Vi trøster oss i ham. Han vokter og verner oss som bildet som er malt i øyet; vi har et søtt ly i hans vingers skygge.

La meg tenke over hva jeg har, og hvem jeg skylder det. Jeg er ikke bedre enn andre, men du har kalt meg ved en særskilt nåde og ført meg til å finne tilflukt hos deg. Og alt jeg eier, hvor søtt og dyrebart det er, er bare en forsmak på det du vil gi. Dette er barnas del. Vi misunner ikke verden, og vi teller ikke opp rikdommen dens med knurrende røst.

Men utover all den nåden vi nå erfarer, venter «den herlighet som skal åpenbares» (Rom 8,18). «Når jeg våkner», «din skikkelse» og «mettes» – alt dette, og deg selv – Herre, hva mer trengs for din ære eller mitt beste?

For det tredje: Men når jeg ber, venter, stoler på og håper slik, må jeg huske at hellighet er kjennetegnet på barnekåret. Gud tar oss ikke bare til sine barn, men gjør oss også til sine barn. Alt dette må virke for meg «en evig fylde av herlighet i overmål på overmål» (2 Kor 4,17). «Dersom jeg hadde urett for øye i mitt hjerte, så ville Herren ikke høre» (Sal 66,18). Det finnes noe som heter å avlegge et hellig løfte for Herren: «Jeg har satt meg fore: Min munn skal ikke synde.»

La meg dyrke åndelig oppriktighet og søke å være helt hans som helt har gitt seg selv for meg. La meg følge Jesus, og for å kunne det, la meg leve mer i åndelig samtale med «ordet» fra hans «munn». La meg ta imot det som om det kom friskt fra hans munn. Må Ånden tale det på ny inn i mitt hjerte. Bare slik skal jeg ta meg i vare for voldsmannens «stier».

Og la denne Guds samtale med meg følges av min samtale med Gud. La meg daglig søke nåde til at «mine skritt» må holdes oppe på hans stier. «Men all nådes Gud, som har kalt dere til sin evige herlighet i Kristus Jesus, etter en kort tids lidelse, han skal dyktiggjøre, stadfeste, styrke og grunnfeste dere. Ham tilhører makten i all evighet! Amen» (1 Pet 5,10–11).

24. Salme 18: Vår trygghet

> Herre, jeg har deg hjertelig kjær, du min styrke! Herren er min klippe og min festning, min frelser. Min Gud er min klippe, som jeg setter min lit til, mitt skjold og min frelses horn, min borg. Jeg påkaller Herren, han som vi lovpriser, og jeg blir frelst fra mine fiender. Dødens rep omspente meg, fordervelsens strømmer forferdet meg. Dødsrikets rep omringet meg, dødens snarer truet meg. I min trengsel påkalte jeg Herren, jeg ropte til min Gud. Fra sitt tempel hørte han min røst, og mitt skrik kom for ham, til hans ører. Da ristet og bevet jorden, fjellenes grunnvoller skalv. De ristet, for hans vrede var opptent. Røk steg opp fra hans nese, fortærende ild fra hans munn. Glør luet fram fra ham. Han bøyde himmelen og steg ned, mørke var under hans føtter. Båret av kjeruber fløy han, på vindens vinger for han fram. Han gjorde mørket til sitt skjul, og teltet rundt om ham var mørke vann, tykke skyer. Ut fra stråleglansen foran ham brøt hans skyer fram – hagl og glødende kull. Herren tordnet i himmelen, Den Høyeste lot sin røst høre – hagl og glødende kull. Han skjøt ut sine piler og spredte sine fiender, med lyn i mengde forvirret han dem. De dype renner i havets bunn ble synlige, jordens grunnvoller ble lagt bare – ved din trussel, Herre, ved pusten fra din neses ånde. Fra det høye rakte han ut sin hånd, han grep meg, han dro meg opp av dype vann. Han fridde meg ut fra min sterke fiende, fra dem som hatet meg – for de var for sterke for meg. De overfalt meg på min ulykkes dag, men Herren ble min støtte. Han førte meg ut i fritt rom. Han frelste meg, for han hadde behag i meg. Herren gjengjeldte meg etter min rettferdighet, han lønnet meg etter mine henders renhet. (Sal 18,2–21)

Denne salmen, som vi også finner i en annen form i 2 Sam 22, kan kalles Davids utsikt fra Pisga over livet sitt. Ved slutten av sitt jordiske

løp ser han tilbake på alt Gud har gjort mot ham i paktsmiskunn. Så ser han forbi det, til den åndelige oppfyllelsen i Kristus Jesus av det nådige løftet om at hans trone skulle stå fast. I sin fulleste mening gjelder salmen bare Kristus og det som er i Kristus, og som det blir den to ganger uttrykkelig anvendt på vår Herre (Hebr 2,13; Rom 15,9).

Men den gjelder også alle som «ved tro seiret over kongeriker, håndhevet rettferdighet, fikk løfter oppfylt, stoppet gapet på løver, slokket ildens kraft, slapp unna sverdets egg, fikk styrke etter sykdom, ble veldige i krig, fikk fienders hærer til å vike» (Hebr 11,33–34). For er vi lik Davids Sønn, må også vi fullendes «gjennom lidelser» (Hebr 2,10).

Men hvor dyrebart er det ikke å høre Jehovas røst i hver kamp og kjenne hans hånd i hver prøvelse – å kjenne at «godhet og miskunnhet» har fulgt oss alle våre dager (Sal 23,6)! Må vi, når vi om kvelden legger ned rustningen, kunne lovprise når vi ser tilbake, og glede oss når vi ser fram!

Men skal vi slik bli ett med det salige evangeliets endelige seier, må vi i vårt liv og arbeid ha gjort oss ett med Kristi liv og verk. Og å gjøre vår historie til ett med hans og lese den som i Kristus – det er virkelig å ha en historie.

Hovedformålet med salmen er å vise vår levende forening med Kristus, Davids Sønn. Første del viser hvordan han gjør seg ett med oss, andre del hvordan vi gjør oss ett med ham. Fordi han gjør seg helt ett med oss, er vår utfrielse så sikker, så særskilt, så tydelig og så slående. Fordi vi gjør oss så helt ett med ham, er vår styrke så stor, vår seier så avgjort, vår triumf så varig, og vårt håp og vår forventning så åndelige.

Noen har sagt at disse to delene av salmen viser David som passiv i Guds hånd og som virksom sammen med ham. Vi har sett dem som de to sidene ved at vi er ett med Kristus i nådepakten. Skillet kommer tydelig fram i teksten (v. 2–32 og v. 33 til slutten). Begge delene innledes med et uttrykk for følelser som svarer til den erfaringen som skal komme til orde.

Begynnelsen er svært edel: en bekjennelse som uten videre innledning ser ut til å bryte fram av fylden i et takknemlig hjerte. Her er ingen kulde, ingen tvil eller nøling. «Det hjertet flyter over av, det

taler munnen» (Matt 12,34). Likevel kan selv den svakeste troende leve seg dypt inn i den.

«Herre, jeg har deg hjertelig kjær, du min styrke!» Ordet for kjærlighet (*erchamcha*, אֶרְחָמְךָ, «jeg har deg kjær»), som i denne formen bare står her, uttrykker ikke bare en dyp og øm hengivenhet, men en som varer, som klynger seg tett inntil og bærer. Kjærligheten som knytter menigheten til sin Herre, har ingen like på jorden, ja, ikke engang i himmelen. Den er enestående – dyp, øm, varig, tett og bærende. Og som i brudens ord (Høys 2,6) er bekjennelsen av denne kjærligheten knyttet sammen med bekjennelsen av vår svakhet og hans styrke.

Det er påfallende at også ordet for «styrke»[1] er enestående. Svært betegnende kommer det av et verb som opprinnelig betyr å binde fast sammen. Igjen er bekjennelsen vår dobbel: om hans fylde og vår tomhet, om vår kjærlighet og hans nåde. Vår kjærlighet til ham og hans styrke mot oss er uløselig knyttet sammen. Vår kjærlighet til ham er enestående, og vår styrke i ham er også enestående.

Det finnes ingen klippe som Jakobs klippe. Derfor kan vi, med den dypeste følelse av vår egen svakhet, men med troens grep om ham som er vår Gud i Kristus, synge og bryte brått ut av bare glede: «Herre, jeg har deg hjertelig kjær, du min styrke!»

Det er treffende sagt at navnene som blir gitt vår Gud her, er frukter av lidelser. For i prøvelsens tider lærer vi å kjenne og nevne vår Gud rett. Da blir vi kjent med ham, ikke av det ryktet meldte, men med egne øyne (Job 42,5). Det fineste gullet er det som har gått gjennom ilden igjen og igjen. Derfor kaller David Gud med navn som er knyttet til de største utfrielsene i hans liv.

Også vi liker å kalle oss med hans navn og å nevne ham på en måte som ligner «Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud» (2 Mos 3,15). Derfor taler vi om *Jehova-jire* (יְהוָה יִרְאֶה, «Herren ser», 1 Mos 22,14), *Jehova-nissi* (יְהוָה נִסִּי, «Herren er mitt banner», 2 Mos 17,15) og *Jehova-sjalom* (יְהוָה שָׁלוֹם, «Herren er fred», Dom 6,24). «Herren er min klippe og min festning, min frelser. Min Gud er min klippe, som jeg setter min lit til, mitt skjold og min frelses horn, min borg.»

[1] **«styrke»** chizki, חִזְקִי

Men vi må huske at disse navnene ikke bare uttrykker en erfaring fra fortiden, men også fra nåtiden. David har prøvd Jehova og funnet at han er slik, og derfor vender han seg til ham nå og for alltid.

Det er rørende å se minnene om tidligere steder og farer fra den tiden Saul forfulgte ham. Dette fjellet og den klippen var hans vern og høye borg. Men det var ikke de, det var Jehova i dem. For rett gjennom disse naturlige midlene så han opp til den overnaturlige første årsak. Og da den særskilte anledningen ikke lenger fantes, kalte han fortsatt Jehova med disse navnene. Slik gjør også vi når vi i tro ser tilbake på det som har vært.

Selv en hedensk dikter taler om gleden ved å se tilbake på prøvelser som er over. Men vi ser heller på en nærværende Frelser enn på en lidelse som er forbi. «For dere som tror, er han dyrebar» (1 Pet 2,7).[2] Uttrykket «min Gud, min klippe, som jeg tar min tilflukt til» – eller skjuler meg hos; verbformen viser at det fortsetter inn i framtiden – har et særlig ettertrykk.[3] Det uttrykker dyp glede og tillit og er knyttet både til fortiden og framtiden for Guds Israel.

Det minner oss om «Israels Klippe» (1 Mos 49,24). Det står i Moses' sang – «Klippen!» (5 Mos 32,4) – som det faktisk ser ut til å være hentet fra. Det kommer igjen i Sal 92,16: «han, min klippe», og i «Lammets sang», Jes 26,4: «For i Herren Herren har vi en evig klippe» – ordrett «evighetenes klippe».[4] Det svarer til Ef 3,21: «Ham være ære i menigheten og i Kristus Jesus, gjennom alle slekter i alle evigheter! Amen.»

På alle disse stedene ser ordet t*sur* (צוּר, «klippe») ut til å peke særlig på vår Guds trofasthet og på nåde som varer. Selve ordet kommer av å samle sammen eller hope opp det som derfor skal bli stående.

Et slikt håp fører med nødvendighet til bønn, som i vers 4. Bønnen har en særegen tone: «Den Lovpriste»[5] – han som får halleluja – «vil jeg påkalle, Herren, og fra mine fiender blir jeg frelst.»[6] Bønnen rommer vissheten om svar, og selve tiltalen «den Lovpriste» er allerede en takk. Er ikke dette tilbakeblikket på Davids liv og tro nesten den

[2] NB: «Æren tilhører altså dere som tror.»

[3] NB: «Min Gud er min klippe, som jeg setter min lit til» (Sal 18,3).

[4] Jes 26 er lovsangen som skal synges i Juda land «på den dagen» (Jes 26,1). «Lammets sang» står i Åp 15,3.

[5] **«Den Lovpriste»** mehullal, מְהֻלָּל

[6] NB: «Jeg påkaller Herren, han som vi lovpriser, og jeg blir frelst fra mine fiender» (Sal 18,4).

modneste av hans salmer, når han som en som kjenner Gud, ber med visshetens glede (Jak 1,6–7)?

Våre bønner blir lammet hvis de kommer skjelvende fram. Denne verden har vi i alle fall ikke; er også vårt grep om ham og vår tillit til ham usikker, hva har vi da igjen? Med våpen i skjelvende hender vinner vi ikke kampen. Når vi gir slipp på all kjødelig hjelp og utfrielse, har vi desto mer «håp til Gud» (Apg 24,15).

For som Luther sier: «Du kan ikke tro hvilket mektig legemiddel en slik lovprisning av Gud er i farens stund. For straks du begynner å prise Gud, avtar det onde, motet vokser, og påkallelsen av Gud med tillit følger. Det finnes folk som roper til Herren og ikke blir hørt (v. 42). Men hvorfor? Fordi de ikke priste Herren når de påkalte ham, men sto ham imot. De har ikke stilt Herren for seg, hvor søt han er, men bare sett på sin egen bitterhet. … La hvem som helst prøve det og begynne å prise Gud når hjertet synker i ham; han skal straks kjenne lettelse.»

Denne tittelen på Gud, «den Lovpriste», kommer ofte igjen i Salmene. Sal 48,2: «Stor er Herren! Høyt er han lovprist i vår Guds by, på hans hellige berg.» Sal 96,4: «For stor er Herren og høylovet, forferdelig er han over alle guder.» Sal 113,3 og 145,3 er andre eksempler.

På alle disse stedene er Jehovas pris knyttet til hans storhet – og hans største storhet er at han i nåde bøyer seg ned og blir sitt folks «Lovpriste». Slik hører Jehovas uendelige storhet og uendelige kjærlighet alltid sammen i nådepakten. Med alt dette for øye kunne vårt hode selv godt si ordene i vers 3, slik de er sitert i Hebr 2,13.

En slik tillit trengs sannelig når farene omringer oss. Det er ikke vanlig fiendskap vi møter, men fiendskapet fra sjelenes fiende. Det er ikke en vanlig utfrielse vi må be om, men å bli dratt «opp av dype vann» (v. 17–18). «For vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12).

Hvor fryktelig kampen er (v. 5–6), viser seg nok av hvor den kommer fra – «døden», «fordervelsen», på hebraisk *belija'al* (בְּלִיַּעַל), og «dødsriket» – og av hvor truende nær disse «repene», «strømmene» og «snarene» er. Det troende hjertet kan best fatte hva som står på spill i kampen til David og «Davids Sønn». Og i noen grad kan vi alle leve oss inn i den som en del av vår egen erfaring.

Desto mer opphøyd er bildet av utfrielsen (v. 8–21), som kom som svar på ropet til himmelen (v. 7). Vi merker oss naturens medfølelse, som ved Sinai (v. 8); hvor fryktelig han griper inn (v. 9); at det er han selv som kommer (v. 10); hans majestet (v. 11); mørket som vender mot fiendene (v. 12); dommene som slår ned støtvis (v. 13–16); den veldige kraften utfrielsen ble utført med, som ved Rødehavet (v. 16); at han berges som Moses, dratt opp av vannet (v. 17); at kampen ligner Josvas (v. 18); og det særlig davidske, ja, kristne preget den får når vi litt etter litt kommer ut «i fritt rom» (v. 19–20).

Nå kommer motsetningen mellom Gud og mennesker svært slående fram. I vers 19 er den markert med «men Herren ble min støtte», og i vers 20 blir utfrielsen tilskrevet den suverene nåden alene: «for han hadde behag i meg». Tenk deg denne «Moses' sang og Lammets sang» (Åp 15,3) sunget av menigheten i Jerusalem der oppe, eller på den nye jorden! Den tegner svært nøyaktig menighetens historie og, i en viss forstand, historien til hvert enkelt lem i den.

En slik seier er sannelig verd å kjempe for, be for, vente på og lide for. «For det er i sannhet rettferdig av Gud å gi trengsel til gjengjeld for dem som fører trengsel over dere, men dere som lider trengsel, skal han gi ro sammen med oss. Dette skal skje når Herren Jesus åpenbarer seg fra himmelen med sin makts engler. Han kommer med flammende ild, og tar hevn over dem som ikke kjenner Gud og over dem som ikke er lydige mot vår Herre Jesu evangelium» (2 Tess 1,6–8). La oss i denne sammenhengen heller ikke glemme bønnen som følger like etter (2 Tess 1,11–12).

Men tror vi virkelig at alt en gang skal bli gjort rett, og håper vi på det – det vil si, venter vi tålmodig på det? Vi står stadig i fare for en dobbel villfarelse: Vi mister «Herrens komme» av syne, og vi slutter oss til menneskene i «denne slekt». Hvorfor skulle vi frykte denne verdens innflytelse, midler eller styrke, eller hvorfor skulle vi søke dens gunst, om vi gjør Jehova til vår støtte?

Her ligger de fattiges og svakes overlegenhet: De vender blikket rett opp. Forakt for verden, i sann og sunn forstand, har sin rot bare i en tro som tar det usynlige inn over seg. I den grad vi lever i den kommende verden, har denne verden mistet sin makt over oss. Vi ser tilbake på Moses og tenker at også vi er dratt opp av store vann. Vi

tenker på vandringen gjennom Rødehavet og minnes at også ved vår utfrielse «ble de dype renner synlige».

Vi minnes Josvas kamper og vet at også vår Jesus har seiret og fridd oss ut fra vår sterke fiende og fra dem som hatet oss – for de var for sterke for oss.

Vi tenker på Sinai og ser fram til den gang han «enda en gang» skal ryste «ikke bare jorden, men også himmelen. Men dette ordet: enda en gang, gir til kjenne at de ting som rystes, skal bli tatt bort. For de er jo skapte ting. Og så skal det som ikke kan rokkes, bli stående. Da vi altså får et rike som ikke kan rystes, så la oss være takknemlige og derved tjene Gud til hans behag, med blygsel og ærefrykt. For vår Gud er en fortærende ild» (Hebr 12,26–29). Framfor alt minnes vi Jehova, vår Gud i Kristus, og støtter oss til ham.

For det første: Hvilke utfrielser av åndelig art har jeg å merke meg? Og hvordan merker jeg meg dem? Det som kjennetegner dem som er åndelig opplært, er at de alltid ser gjennom de mellomliggende årsakene rett til Gud. Det finnes sannelig hendelser, tider og utfrielser i vår historie som vi knytter særskilte navn på Jehova til, fordi han åpenbarte seg på en særskilt måte og svarte særskilt på våre bønner. Det er våre «hellige steder», men vi vil ikke tilbe ved disse helligdommene, for vår Gud er den levende Gud. De er bare veivisere som peker på ham.

Oppover, stadig oppover! En åndelig erfaring hører aldri fortiden til; den er et evig nå. Det han var, er han og skal være, i all evighet. Framfor alt: Kjenner vi ham som «den Lovpriste», den «Høylovede»? Lovprisning følger nødvendig av nåden. Hva har jeg da å prise ham for i dag? Hvordan priser jeg ham? Hvorfor priser jeg ham ikke bedre? Hvordan skal jeg lære ham å kjenne nærmere og prise ham fullere? Og hvilket sted skal ikke himmelen bli – den evige lovsangens tempel, der den evig «Høylovede» er!

For det andre: «Herre, jeg har deg hjertelig kjær, du min styrke!» Du er selv grunnen til min kjærlighet; du er selv det som gjør meg i stand til å elske; alt er i deg. Dette er en dyrebar beslutning, verd å skrive over porten til det nye hjertet og det nye livet. Når jeg ser tilbake, finner jeg spor av deg overalt, og overalt finner jeg deg i nåde, og i din nåde finner jeg overalt min trygghet. Lenger enn til deg kan jeg ikke komme.

Du har elsket meg og gitt deg selv for meg (Gal 2,20). Du er blitt svakhet for å bli styrke for meg; du steg ned til meg for at jeg skulle stige opp til deg. Å Golgata, å kors, å salige Jesus – for en underfull nåde! La meg sitte ved brønnen i Samaria og drikke av dens vann for alltid!

For det tredje: La meg få helt klart for meg i sinn og hjerte hvordan lovsang og bønn hører sammen. Det finnes tider da jeg ikke kan se noe lys og ikke kjenner noen glede. Da skal jeg be, og først be om lys og frihet. La meg fortelle Gud om «mørket», de «mørke vann» og de «tykke skyene». La meg søke pust til å be. Så la meg ta inn over meg hvordan hans nåde er, og hvilken fri adgang jeg har – ikke for det jeg er eller tror, men for det han er, og det han gjør.

Den ber virkelig som ber i visshet. Den påkaller som påkaller med et mål; den ber som venter svar. Spørsmålet om min verdighet – eller rettere uverdighet – skal heller ikke få komme inn her. Det spørsmålet er møtt med min yppersteprests verdighet. Jeg må holde ham i forgrunnen og meg selv i bakgrunnen. Jeg må vise til blodet «som taler bedre enn Abels blod» (Hebr 12,24). Sannelig: «Dersom jeg hadde urett for øye i mitt hjerte, så ville Herren ikke høre» (Sal 66,18). Men jeg har det ikke for øye; jeg ser på Kristus, ikke på synden eller meg selv. Ham søker jeg, og ham har jeg «hjertelig kjær».

«Så la oss da tre fram med sannferdig hjerte i troens fulle visshet, med hjertet renset fra en ond samvittighet og med legemet badet i rent vann» (Hebr 10,22). Tenk på hva en slik bønn, som tar Guds løfter inn over seg, kan få fra Gud, og hold ikke hånden tilbake. «Du burde ha slått fem eller seks ganger! Da hadde du slått syrerne og gjort ende på dem» (2 Kong 13,19). Og til slutt: La meg nå, når jeg ber, huske at tvil ikke er selvprøvelse, og motløshet ikke er bedrøvelse etter Guds sinn. Tvilen er av løgnens far, men troen er av Den Hellige Ånd.

Jeg vil elske deg, all min skatt!
Jeg vil elske deg, all min styrke!
Jeg vil elske deg uten mål
og elske deg helt til enden.
Å, jeg vil elske deg, du guddommelige lys,
til jeg dør og finner at du er min!

Angelus Silesius

25. Salme 18: Kongen i hans herlighet

Han førte meg ut i fritt rom. Han frelste meg, for han hadde behag i meg. Herren gjengjeldte meg etter min rettferdighet, han lønnet meg etter mine henders renhet. For jeg har tatt vare på Herrens veier, jeg vek ikke i ondskap fra min Gud. For alle hans lover hadde jeg for øye, jeg støtte ikke hans bud fra meg. Jeg var ulastelig i min ferd for ham, jeg voktet meg vel for min synd. Og Herren gjengjeldte meg etter min rettferdighet, for mine hender var rene i hans øyne. Mot den fromme viser du deg from, mot den rettvise mann viser du deg rettvis, mot den rene viser du deg ren, mot den forvendte viser du deg vrang. For du frelser elendige folk, og du tvinger høye øyne ned. Ja, du lar min lampe skinne! Herren min Gud lyser opp mitt mørke. For ved deg stormer jeg løs på fiendeskarer, ved min Gud springer jeg over murer. Gud – hans vei er fullkommen. Herrens ord er rent. Han er et skjold for alle dem som setter sin lit til ham. For hvem er Gud uten Herren? Og hvem er en klippe, uten vår Gud? Den Gud som omspenner meg med styrke og gjør min ferd ulastelig. Han gir meg føtter som hindene og setter meg på mine høyder. Han lærer opp mine hender til krig, så mine armer spenner kobberbuen. Du gir meg din frelse til skjold, og din høyre hånd støtter meg. Din nedbøyelse gjør meg stor. Du gjør rommet vidt for mine skritt under meg, mine ankler svikter ikke. Jeg skal forfølge mine fiender, og tar dem igjen. Jeg vender ikke tilbake før jeg har gjort ende på dem. Jeg knuser dem, så de ikke makter å reise seg. De faller under mine føtter. Du omspenner meg med styrke til krig. Du bøyer mine motstandere under meg. Du lar mine fiender vende meg ryggen, og jeg utrydder dem som hater meg. De roper, men det er ingen som

> redder dem – til Herren, men han svarer dem ikke. Jeg knuser dem som støv for vinden, jeg tømmer dem ut som søle på gaten. Du redder meg fra folks angrep, du setter meg til hode for hedninger. Folkeslag som jeg ikke har kjent, tjener meg. Bare de hører om meg, adlyder de meg. Fremmede kryper for meg. Fremmede visner bort og går skjelvende ut av sine borger. Herren lever! Min klippe være lovet! Opphøyet er min frelses Gud. Han er den Gud som gir meg hevn og som legger folkeslag under meg. Han er den som frir meg fra mine fiender. Ja, over mine motstandere opphøyer du meg. Fra voldsmenn redder du meg. Derfor vil jeg prise deg blant hedningene, Herre, og lovsynge ditt navn. Han gjør frelsen stor for sin konge. Han viser miskunn mot sin salvede, mot David og mot hans ætt til evig tid. (Sal 18,20–51)

Når sjelen i ubetinget tillit vender seg til Jehova om hjelp, kjenner den en åndelig lettelse som knapt kan sies med ord. Jo større faren var, desto sterkere kjenner vi miskunnen vi har fått. Men selv om utfrielsen er like stor i alle tilfeller, kjennes overgangen ikke alltid like brå. Vi trenger ikke tvile på at vår omvendelse er ekte, selv om vi ikke har gått gjennom en bestemt erfaring. Også andre porter enn den som kalles «Den fagre» (Apg 3,2), fører inn i templet.

Ikke alle går gjennom det samme, men alle går «over fra døden til livet» (1 Joh 3,14). Noen må utholde «stor kamp og lidelse» (Hebr 10,32) eller gå gjennom dype vann. Andre blir ledet «på den rette sti» (Sal 27,11), og hos dem kan overgangen skje så gradvis at det knapt går an å si når de ble omvendt. Hva gjør det, om vi bare virkelig er «født på ny» (Joh 3,3)? Han har mange veier og mange hensikter å fullføre, og i Kristus blir «Guds mangfoldige nåde» (1 Pet 4,10) delt ut.

Men i det erfaringen fører til, er vi alle enige. Vi vet at vi som var blinde, nå ser (Joh 9,25). Vi kjenner at «han dro meg opp av fordervelsens grav, av den dype gjørmen. Han satte mine føtter på en klippe, han gjorde mine trinn faste. Han la i min munn en ny sang, en lovsang for vår Gud» (Sal 40,3–4). Om oss alle gjelder det (v. 19–20): «De overfalt meg på min ulykkes dag, men Jehova ble min stav»[1] (jf. Sal 23,4).

«Han førte meg ut i fritt rom. Han frelste meg» – egentlig: han dro meg ut – «for han hadde behag i meg.» Ordet *chafets* (חָפֵץ, «ha behag i») betyr opprinnelig å bøye seg mot noe, og kan også gjengis «han

[1] NB: «men Herren ble min støtte».

hadde sin hu til meg». Her er altså Guds frie nåde grunnen, og hans mektige hjelp følgen. Her hører også de to sammen, hans nåde og vår tro: «Jehova ble min stav.» Å lene seg på Jehova som på sin stav, det er å være trygg.

Livets vei er så enkel. Den krever verken egen styrke, egen visdom eller egen godhet. Den forutsetter ingen kunstferdige bønner, og den trenger ingen innviklede menneskelige ordninger. Sjelen finner sin trygghet i Gud. Å finne dette er å bli «ført ut i fritt rom» – både når det gjelder selve funnet, for troen er Guds gave, og når det gjelder det den fører til.

Det er nesten som om vi i versene som følger, hører «den nye sangen» som ble lagt i hans munn. I v. 21–25 er det ikke en tøddel selvrettferdighet, slik vi allerede har vist (se betraktning 23). Når den troende skildrer hvordan Gud handler, slår han fast en evig grunnsetning: «Jehova lønner meg etter min rettferdighet, etter mine henders renhet gjengjelder han meg.»

Tross alle feil finnes det sannhet i det indre. Vi kan falle, men vi kan ikke falle fra; det finnes svakheter, men det kan ikke bli frafall.[2] Og Jehova gjengjelder oss ikke *for*di våre hender er rene, men *etter* deres renhet.

Dette er en sann grunnsetning: «Vi vet at Gud ikke hører syndere» (Joh 9,31) – ikke syndige mennesker i alminnelighet, men mennesker som elsker synden og følger den. Blikket kan ikke gå oppover og nedover på samme tid. Å «vike i ondskap fra min Gud» er umulig for den nye naturen, og det ser vi av nesten hvert ord i skildringen av den. Grunnen kommer fram i v. 23: «For alle hans lover hadde jeg for øye, jeg støtte ikke hans bud fra meg.»

Det er ikke vår styrke, men hans, og den får vi gjennom stadig samfunn med ham og ved å grunne på hans ord og hans veier. Men noe mindre enn slik årvåkenhet strekker ikke til: «Våk og be for at dere ikke må komme i fristelse!» (Matt 26,41).

Alt ville bli vel om de som så sykelig dveler ved sine følelser – til nød for sjelen og til skade for sitt åndelige liv – heller brøt med det som har vært, hva det enn var, og på ny, som for første gang, hvilte i Gud

[2]Dette er reformert lære om at de troende ikke kan falle fra. Skriften advarer de troende mot å falle fra og viser at det kan skje: «Husk derfor hva du er falt fra. Omvend deg» (Åp 2,5); «Demas forlot meg, fordi han fikk kjærlighet til den nåværende verden» (2 Tim 4,10); «i kommende tider skal noen falle fra troen» (1 Tim 4,1).

i Kristus. «Hvorfor søker dere den levende blant de døde?» (Luk 24,5). Det kan heller ikke være riktig eller sant å viske ut den vesentlige forskjellen mellom tingene. Kampen mellom kjødet og Ånden må ikke blandes sammen med det grunnleggende og onde frafallet fra Gud som preger hjertet i dets naturlige tilstand.

La oss også huske at det David bekjenner om seg selv i v. 23, slett ikke strider mot syndsbekjennelsen i Sal 51,5: «min synd står alltid for meg». Tvert imot blir det fullstendiggjort av den. Uttrykket blir dessuten belyst av v. 24: «Og jeg er helt med Gud, og jeg vokter meg vel for min synd»[3]. At hans hjerte var helt vendt mot Herren og levde i samfunn med Gud, ser vi av at han våket nøye mot all synd som så lett henger ved.

Begge deler er sanne: fullkommen i Kristus og på vei mot fullkommenhet i Kristus. Vissheten om hvilen i Kristus gjør oss bare mer årvåkne, og årvåkenheten bryter ikke vissheten ned. Vi arbeider på vår frelse med frykt og beven, «for Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,12–13).

At den synden som henger fast ved oss, fortsatt truer oss hver dag og hver time, gir heller ikke grunn til å tvile på vår del i Kristus eller på at vår omvendelse er ekte – om vi bare gir oss helt til Herren og «våker og ber», så vi ikke «kommer i fristelse». Slike alvorlige og ydmyke lengsler etter ham, vakt og holdt oppe av hans nåde midt i mye frykt og uro for oss selv, vil Herren i nåde høre. Det sier v. 25, der grunnteksten har «og», ikke «derfor».

Alt dette er i samsvar med hvordan nådepakten blir forvaltet. Her kommer de grunnsetningene til anvendelse som vår Herre la så utførlig fram i Bergprekenen (v. 26–29): «Mot den kjærlige viser du deg kjærlig, mot den mann som er helt med deg, viser du deg helt med ham.»[4] Ordet *chasid* (חָסִיד, «from, kjærlig») viser til den siden av gudsfrykten som er hjertets kjærlighet til Herren, og verbformen bærer tanken om at han *åpenbarer* seg. Derfor er det så sant: «For den som har, til ham skal det bli gitt. Men den som ikke har, skal bli fratatt selv det han synes å ha» (Luk 8,18).

Og der hjertet er helt vendt mot ham, vil Herren i nåde holde våre skritt oppe og – om vi tør bruke slike ord – være oppriktig, trofast og

[3] NB: «Jeg var ulastelig i min ferd for ham, jeg voktet meg vel for min synd».
[4] NB: «Mot den fromme viser du deg from, mot den rettvise mann viser du deg rettvis».

helt med oss. «Herren har fortrolig samfunn med dem som frykter ham, og hans pakt skal bli dem kunngjort» (Sal 25,14). For det nåden begynner, fullender også nåden. «Herren gir nåde og ære» (Sal 84,12). «Og dem som han forut bestemte til dette, dem har han også kalt. Og dem som han har kalt, dem har han også rettferdiggjort. Og dem som han har rettferdiggjort, dem har han også herliggjort» (Rom 8,30).

Den samme sannheten blir utfoldet videre i v. 27: «Mot den som renser seg, viser du deg ren, og mot den forvendte» – egentlig den krokete og floket, det motsatte av den rette – «viser du deg vrang»[5]. Ordet *titt**a**pp**a**l* (תִּתַּפָּל, «viser deg vrang») betyr egentlig knyttet i en knute eller vridd sammen, og gir tanken om en som ikke er til å komme inn på.

I det ene tilfellet minnes vi 1 Joh 3,3: «Og hver den som har dette håpet til ham, renser seg selv, likesom Han er ren.» I det andre minnes vi den fryktelige trusselen at han vil «le når ulykken rammer» (Ordsp 1,26), liknelsen om de uforstandige jomfruene (Matt 25,1–13) og hvordan dette slo til i historien (Rom 1,28).

De trenger ingen annen fordømmelse enn at Herren overlater dem til seg selv, like lite som det trengs annen helliggjørelse enn at Herren åpenbarer seg som den som helliggjør. Og den dypeste grunnsetningen er den vår Herre uttalte: «Jeg priser deg, Far, himmelens og jordens herre, fordi du har skjult dette for vise og forstandige, men åpenbart det for umyndige» (Matt 11,25). «For du frelser» – eller: du skal frelse – «elendige folk» – de fattige og trengende – «og du tvinger høye øyne ned» (v. 28).

Evangeliet for de fattige og trøst for Lasarus – men den rike mannen fikk sin trøst i denne verden (Luk 16,25). Disse to blir alltid stilt opp mot hverandre: åndelig fattigdom, nød og elendighet på den ene siden, stolthet og høye øyne på den andre. Utgangene står også mot hverandre: fri frelse av hans nåde ved evangeliet for den ene, evig ydmykelse for den andre. Den siste blir så ofte forkynt, som i Jes 2,10–11, at vi knapt kan se likegyldigheten hos «de stolte» som noe mindre enn en blindhet som er Guds dom.

Frelsen er Guds gave, Kristus er «trøsteren», og nåden er det båndet som knytter oss til ham som skal «tørke bort hver tåre» (Åp 21,4). Slik

[5] NB: «mot den rene viser du deg ren, mot den forvendte viser du deg vrang».

blir de fattige og trengende frelst, ikke av gjerninger, men av nåde (Rom 11,6), og slik møter han vår lengsel etter ham ved å gi oss seg selv (v. 27–28).

Slike innsikter og erfaringer leder over i troens seierssang (v. 29–46). Den inspirerte profeten bryter gjennom nåtidens trange grenser. Han ser at disse dyrebare nådegjerningene ikke bare gjelder ham selv og hans etterkommere, men hører sammen med Jesus Kristus, den sanne «Davids sønn». Han taler på vegne av menigheten til alle tider, og her flettes to ting søtt sammen: det som gjelder oss i vårt opphøyde hode, og det som i full forstand bare gjelder ham – og det nettopp fordi det gjelder ham.

Israels «lampe» skulle ikke tas bort fra Jerusalem før rettferdighetens sol gikk opp med legedom under sine vinger (1 Kong 11,36; Mal 4,2). Heller ikke for menigheten, eller for oss som lemmer i den, skal det lyset noen gang slokne, ikke engang midt i «mørket» (v. 29). Det er svært dyrebart å vite at det som gjelder menigheten som helhet, også gjelder hver enkelt av oss. For «alt makter jeg i ham som gjør meg sterk» (Fil 4,13). «Men Gud være takk, som alltid lar oss vinne seier i Kristus» (2 Kor 2,14).

I Gud – v. 30 bør egentlig gjengis «i deg» – er ingenting umulig, verken for våre bønner eller for våre anstrengelser. Likevel er en slik tillit og jubel så dypt rotfestet i Gud at vi snart vender oss fra oss selv til ham (v. 31–32). Tre ting oppdager vi med glede hos Gud. Det første er hans gjerning: «hans vei er fullkommen» – hel, fullendt, uten mangel. Framtiden, tid uten ende, kan vi ikke tvile på.

Men heller ikke nå blir vi latt i uvisshet. For «Herrens ord er rent», som gull som er renset for all innblanding. Hvert av hans ord kan tas bokstavelig, gjøres til bønn og ventes oppfylt, og det er sannelig den beste måten å lese hans ord på. Og så er vår Guds nåde helt sikker og pålitelig: «Han er et skjold for alle dem som setter sin lit til ham.»

Hvilket vern dette gir, forstår vi best av de allmenne ordene det blir sagt med. Det skal skje oss etter vår tro (Matt 9,29). Det er umulig å tenke seg noen omstendighet, timelig eller åndelig, fortidig, nåværende eller framtidig, som dette ikke gjelder. Det finnes tider da vi ser det så levende at vi nesten bryter ut i utfordringen i v. 32: «For hvem er Gud uten Herren? Og hvem er en klippe, uten vår Gud?» Det skjer ikke mindre, men desto mer når alt ellers ser mørkt og farlig ut.

For våre sterkeste øyeblikk er gjerne de som i det ytre er svakest, og Guds folk har ofte en dypere glede i tilliten kvelden før slaget enn kvelden etter. Når vi tydelig ser at det må komme av hans nåde, og kjenner at han er vår Gud, da står vi fast og ser «Herrens frelse» (2 Mos 14,13). Dette er noen av troslivets indre gleder, som ingen fremmed blander seg inn i (Ordsp 14,10). Aldri gikk David gladere fram enn da han hadde lagt fra seg Sauls rustning og grepet sin egen slynge og sine steiner (1 Sam 17,38–40).

Legg også merke til tonen av dyp kjærlighet (som i v. 2) og av takknemlig og hengiven tilknytning til ham. I hver utfrielse kjenner den troende ham igjen som «den Gud som omspenner meg med styrke» og – egentlig – «gir min vei fullkommen». Slik er han, slik har han vært, og slik vil han vise seg å være. Dette vitnesbyrdet er gitt menigheten for alle tider: om en tro som ble hardt prøvd av mennesker, og om en trofasthet som ble hardt prøvd ved sørgelige tilbakefall. Med slike løfter blir hvert foretak lett og lykkes i sannhet (v. 33–34).

Og igjen vender sangen tilbake til grunntonen (v. 36), denne gangen sterkere, kraftigere og tydeligere enn noen gang før i den gamle pakts tid: «Du gir meg din frelse til skjold, og din høyre hånd støtter meg» – holder meg oppe og styrker meg – «din nedbøyelse gjør meg» – egentlig – «mange», det vil si stor. Aldri før hadde David sett så klart hvordan han stod i forhold til nådepakten. For dette talte han om Kristus.

Det som mer dunkelt blir skimtet i Sal 113,6, og som blir gitt menigheten som søt trøst i Jes 57,15 og 66,2, blir her sagt klart.

Hans nedbøyelse til vår lave og fortapte stand har gjort David stor, og den gjør oss store. Det er han «som, da han var i Guds skikkelse, ikke holdt det for et røvet bytte å være Gud lik, men uttømte seg selv idet han tok en tjeners skikkelse på seg, da han kom i menneskers liknelse. Og da han i sin ferd var funnet som et menneske, fornedret han seg selv og ble lydig til døden – ja, døden på korset» (Fil 2,6–8). Denne hemmeligheten, hans nedbøyelse, er uendelig dyrebar for våre sjeler.

Og når salmisten først har fått «se Jesus» (Joh 12,21), taler han fra nå av mest om ham. Han ser ham bare gjennom sin egen historie, slik han før hadde sett seg selv gjennom Kristus. Versene 37–46 er Davids syn på Kristus: Davids historie anvendt på Jesus, en lysende

oppfyllelse av forbilledlige hendelser, selv om den ennå er kledd i forbilledlig språk.

Salmen slutter med en dobbel lovprisning, v. 47–49 og v. 50–51. Den første gir uttrykk for Israels følelser. De kom enda fyldigere fram i de tre lovsangene før vår Herres komme (Luk 1), og særlig i ordene til presten Sakarias, som er helt båret av Israels håp: «Lovet være Herren, Israels Gud, fordi han så til sitt folk og forløste det! Han oppreiste for oss et frelsens horn i sin tjener Davids hus, slik han fra gammel tid av har talt ved sine hellige profeters munn – en frelse fra våre fiender og fra alle deres hånd som hater oss, for å gjøre miskunn mot våre fedre og komme sin hellige pakt i hu» (Luk 1,68–72).

Den andre lovprisningen (v. 50–51) anvender forløsningen på hedningene, og i Rom 15,9 blir den uttrykkelig knyttet til Jesus. Den minner oss om den andre delen av Sakarias' lovsang (Luk 1,77–79).

Slik slutter dette tilbakeblikket på hvordan Jehova har handlet: med et halleluja til Jesus og i troende forventning om at hans rike skal nå langt ut over grensene for folk og tid. Det er som om vi hørte det i den gamle pakts toner: «Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred, etter ditt ord, for mine øyne har sett din frelse, som du har beredt for alle folks åsyn, et lys til åpenbaring for hedningene, og en herlighet for ditt folk Israel» (Luk 2,29–32).

For det første: Gud være lovet, vi kjenner vår Herre Jesu Kristi nåde, «at han for deres skyld ble fattig da han var rik, for at dere ved hans fattigdom skulle bli rike» (2 Kor 8,9). Vi kjenner hans «nedbøyelse» – men har den gjort oss «store»? Vi har alltid en tilbøyelighet til først å prøve å komme opp til ham, i stedet for å ta imot ham når han kommer ned til oss. Men «all vår rettferdighet ble som et urent klesplagg» (Jes 64,5). Og hvilken uendelig miskunn at Herren bøyer seg ned til oss!

Se, vi er lave og fortapte, usle og hjelpeløse for ditt åsyn. Herre, møt du oss, for vi kan ikke møte deg. Når vi er tømt for alt vårt eget, kjenner vi at hans nåde er nok for oss (2 Kor 12,9). I ham har vi både rettferdiggjørelse og helliggjørelse. «Du gir meg din frelse til skjold, og din høyre hånd støtter meg.» Når vi kommer til Kristus som vi er – fattige, trengende og tynget av synd – skal vi sannelig erfare at «Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt» (Luk 19,10).

For det andre: «Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk» (Fil 4,13). Min eneste omsorg må være at jeg virker som i ham. Troen har det bønnen søker, for løftet er sikkert og fast. Det finnes ingenting innenfor det som er hellig å ville og gjøre, som vi ikke får bære fram for Herren. Ja, alle våre bekymringer og sorger kan vi legge fram for ham som «vet hvordan vi er skapt» (Sal 103,14).

Et barns fulle tillit viser seg i at det kommer til faren med alt det trenger. Det betyr heller ikke at barnet knurrer om faren ikke finner det godt å gi det det ber om, i akkurat den formen det ber. Gir han ikke *dette*, gir han noe bedre. Og når prøvelsen er slik at det menneskelig talt ikke finnes noen jordisk utvei, kan han gjøre «vei i havet og sti i veldige vann» (Jes 43,16). I alle fall er vi ikke henvist til jordiske utveier.

Vårt liv er et troens liv. Troen hviler helt og fullt på hans ord når vi ikke ser – ja, også mot det vi ser. «Salige er de som ikke ser, og likevel tror» (Joh 20,29). Til en slik tro er det knyttet en egen salighet, uavhengig av alt annet: en nærhet til Gud og en hvile ved Kristi bryst, lik den disippelen han elsket, hadde. Ingen oppgave synes for vanskelig, om den bare blir begynt og ført videre i Gud. Det vi trenger, er mer kraft, mer bønn og mer tro. Herre, «øk vår tro!» (Luk 17,5).

For det tredje: Hva er kilden til det jeg gjør og håper? La meg prøve meg selv og se tilbake på det som har vært. Hvordan står jeg i forhold til Gud og til nådepakten? «Mot den rettvise mann viser du deg rettvis, mot den rene viser du deg ren.» Det store vilkåret for å lykkes i enhver åndelig oppgave er å søke, ikke vårt eget, men hans. Vil vi virkelig først og fremst tjene ham og søke hans ære, hellige oss selv og fremme hans sak, og er ikke vårt eget jeg i noen skikkelse det egentlige motivet, da går vi frimodig fram i hans navn.

Men: «Hvem merker vel alle sine feiltrinn? Tilgi meg hver ubevisst synd!» (Sal 19,13). Og selv da – hvilken dyp medfølelse og barmhjertighet har han ikke med vår svakhet og fattigdom! Hvem kunne ha grunn til å miste motet, eller unnskyldning for å være lat, med slike løfter for øye? Og likevel, Herre: Å, om jeg kunne vandre nærmere deg!

Seierrike konger tar sine navn
etter fiendene de fører i fangenskap;
Jesus tar sitt ved en edlere gjerning,

etter de tusener han har satt fri.
Ja, intet annet navn er gitt
menneskene under himmelen
som kan få de døde til å stå opp
og løfte dem opp i det høye.

Det Kristus vant med så hard strid,
det han kjøpte så dyrt,
den frelsen – si meg, dere mennesker,
vil dere i dårskap kaste den bort?
Bær heller med glede for det navnets skyld
korset, og tål vanæren;
å dø med glede for ham
er ikke død, men seier.

Hymnologia Christiana

26. Salme 19: Guds gjerninger

> Himlene forteller Guds ære, hvelvingen forkynner hans henders verk. Den ene dagen lar sin tale strømme fram til den andre, og den ene natten forkynner den andre sin kunnskap. Det er ikke tale, det lyder ingen ord, deres røst høres ikke. Men målesnoren deres er gått ut over hele jorden, deres ord til jorderikes ender. I dem har han reist et telt for solen. Den er lik en brudgom som kommer ut av sitt kammer, den gleder seg som en helt til å løpe sin bane. Fra himmelens ende går den ut, og til dens ende gjør den sitt omløp. Ingen ting er skjult for dens hete. Herrens lov er fullkommen, den omvender sjelen. Herrens vitnesbyrd er trofast, det gjør den enfoldige vis. (Sal 19,2–8)

Et av fiendens vanligste og mest sørgelige bedrag er å få oss til å skille naturens Gud fra nådens Gud. Av de mange som sier at de ser den ene, hvor få er det ikke som virkelig kjenner den andre! Og når verden ikke kjenner nådens Gud, kan ikke de troende stundom bebreides at de svikter – om ikke i å kjenne naturens Gud, så i å fatte at nådens Gud også er naturens Gud? Fikk denne overbevisningen sin rette plass, ville vi få et helt nytt, ja et åndelig syn på naturen.

Ugudelighet – at vi ikke vil bøye oss for Jehova – ligger dypt skjult i våre hjerter. Kanskje finnes den samme surdeigen av gudløshet i den sykelige askesen som ikke gleder seg over Herrens gaver, som i den grove ugudeligheten vi tar anstøt av.

Men dessuten er det minst sagt en sørgelig mangel ikke å se Herrens skjønnhet i hans gjerninger like så vel som i hans ord. Vi skulle ikke trenge å bli gjort særskilt oppmerksomme på dem, og det skulle ikke være nok for oss å gi et mekanisk ja til at de forkynner hans ære. De som har lært å høre hans røst, skulle være raske til å se Herrens hånd.

Videre er det svært nødvendig å få rett undervisning om dette, ikke bare for tilbedelsens skyld, men for trøstens. De troende gleder seg over at naturen er deres, i den grad de kjenner at dette er deres Fars gjerninger. For dette herlige riket kan ikke for alltid bli liggende under synd og død. Og endelig får de troende et annet syn på hvordan naturlovene er ordnet og avpasset, på hvordan verden blir styrt, og dermed på bønnens seirende kraft, når de helt går inn i denne erfaringen: «Alle dine gjerninger skal prise deg, Herre, og dine fromme skal love deg» (Sal 145,10).

Her har vi en morgensang som stiller den sunne åndelige tilstanden hos en troende levende fram for oss. Han våkner av hvilen – «jeg våknet, for Herren støtter meg» (Sal 3,6) – og åpner øynene for alle underne omkring seg. I himmelen, i solen, månen og stjernene leser han sin Guds navn og herlighet. Men langt klarere enn all deres herlighet og langt sterkere enn all deres lovsang ser og hører han det som nådepakten åpenbarer. Dette er sannelig det kjæreste for hans hjerte.

Det er ikke slik at han ser bort fra det ene, men det fører ham videre og oppover. «Alt dette og himmelen attpå», sa en framstående kristen i våre dager da en av de vakreste utsiktene på våre øyer åpnet seg for ham. Ja, alt dette og en himmel allerede nå, og samfunn med vår Frelser allerede nå. Hva var vel himlene uten himmelens Gud, som også er vår Gud og Far? Og som det er sagt: Himlene forteller Guds ære, men de forteller ikke hans vilje, den viljen som vi er blitt rettferdiggjort og helliget ved (jf. Hebr 10,10).

Alt dette er vårt, og himmelen er vår. Derfor har vi sann glede, for vi har funnet ham som Moses og profetene talte om (Joh 1,45). Med et slikt glad sinn ser vi oss omkring, fordi vi har fått eie den kostbare perlen (Matt 13,46).

Sannelig, Gud har ikke latt seg «uten vitnesbyrd» (Apg 14,17). «For det en kan vite om Gud, ligger åpent for dem, for Gud har åpenbart det for dem. For hans usynlige vesen, både hans evige kraft og hans guddommelighet, har vært synlig fra verdens skapelse av. Det kjennes av hans gjerninger» (Rom 1,19–20). Hele dagen og hele natten, på hvert sted, blir det holdt stille prekener. Akk, at menneskene ikke gir akt på vitnesbyrdet! De er opptatt av annet, eller de glemmer Skaperen over skapningen, og så går det som kunne ha blitt dyrebar undervisning, tapt for dem.

Men bare for dem. For når vi ser opp, «forteller himlene» – beretter, forteller om – «Guds ære, hvelvingen forkynner» – kunngjør, melder – «hans henders verk». Stjernehimmelen med sine utallige verdener forteller om hans makt og visdom. Den blå himmelen over oss, med alle sine under, kunngjør at den har sitt opphav i Gud. Den travle dagen med sine mange tunger «lar sin tale strømme fram til den andre», og den stille natten «forkynner den andre sin kunnskap».

Det en dag ikke fikk sagt ferdig, strømmer som vannet i en elv som aldri tørker ut, over i neste dag. Hver dag tar opp den avbrutte fortellingen, og hver lever for kort til å fullføre den. Det en natt lærte uten ord, tar søsteren hennes opp igjen, til de stille nettene en gang bryter ut i den lyse og endeløse dagen med evig halleluja. Fortellingen er alltid den samme. Når jeg åpner øynene om morgenen, er det til fortsettelsen av gårsdagens fortelling om under. Når jeg legger meg om kvelden, bringer de tause vekterne over meg med seg beretningen om miskunnen i natten som gikk.

Denne solen har gått opp over Betel og sett mang et Betel siden. Denne natten har med alle sine stille lærdommer gitt Abraham kunnskap, og den lærte gjeterne på markene ved Betlehem det samme som den hadde lært ham som så Kristi dag langt borte (Joh 8,56). Og den kunsten som ordnet disse himlene, den hånden som spente ut denne hvelvingen, og den makten som fylte både himlene og hvelvingen, tilhører «Fader vår, du som er i himmelen» (Matt 6,9).

Der han har satt stumme vitner, vil han sikkert også ha levende og talende vitner. Og disse kunngjøringene, som blir slått opp i alle deler av hans skaperverk, er selv et vitnesbyrd og et pant på at han skal ta styret i egne hender. «Amen, ja kom, Herre Jesus!» (Åp 22,20).

Det ser ut som om denne salmen og Sal 32, som i en viss forstand fullstendiggjør det den lærer, var yndlingssalmer for Paulus. Og grunnen er tydelig. Den ene var for ham en stadig åndelig utleggelse av naturen i hans arbeid langt borte blant hedningene. Hedningene var selv tause, og de hadde så sørgelig misforstått og misbrukt det naturen lærer. Sal 32 kunne på sin side vise ham hvor lett den frie nåden kunne fullføre det den frie nåden hadde lovet.

Disse to salmene er sannelig gode misjonssalmer. Langt borte fra hjemmet og dets goder har misjonæren for lengst fått stille forkynnere i forveien. De taler til ham, slik de taler til dem som ikke forstår

det de lærer. «Det er ikke tale, det lyder ingen ord, deres røst høres ikke» (v. 4) – slik bør verset etter vår mening gjengis. Men selv om himmelens og hvelvingens vitnesbyrd er uten ord og ikke høres, er «målesnoren deres gått ut over hele jorden, deres ord til jorderikes ender» (v. 5).

I alle fall én forstod språket til disse sendebudene. For hans troende blikk har de målt opp jordens grenser som Kongens eiendom, og for hans troende øre har de ropt ut Kongen. Når vitnesbyrdet deres blir gjentatt dag og natt, har vi altså et pant – dyrebarere enn regnbuen var for Noah – på at Jesus skal ta sitt rike i eie og regjere. Slik leser vi Rom 10,18. Lik serafene (Jes 6,3) forkynner disse herolderne Gud uten opphold, uanfektet av all den ondskap og usselhet som stadig blir drevet for øynene deres.

Som brudgommen trer ut fra sitt kammer, slik sender den herlige solen sitt friske og livgivende lys tidlig om morgenen. Lik en helt i sin kraft går den sin bane, og ingen ting er skjult eller unndratt for strålene dens. I naturen er solen det fyldigste bildet på Guds åpenbaring, slik den også er kilden til vår jordiske velferd. Dens lys, liv og varme, og strålenes gjennomtrengende, livgivende og legende kraft, minner oss alltid om rettferdighetens sol med legedom under sine vinger (Mal 4,2)!

Så langt det naturen lærer. Og nå vender den hellige tilbederen seg brått til høyere åndelige virkeligheter (v. 8) – nesten som om han hadde blitt for lenge i hedningenes forgård. To ting skal vi omhyggelig vokte oss for: at vi ikke hører Guds røst i naturen, eller at vi blir stående fortryllet av det som tross alt er sang uten ord. I en sann forstand blir vi ført opp «fra naturen til naturens Gud». Men også her er det svært farlig å bli for lenge utenfor.

Den troendes hjerte lengter etter å høre den elskedes røst. Det er nåden – at vi har fått del i alt fordi vi har del i ham – som drar oss og holder oss fanget. Å, for en Gud vår Gud er! Han har gjort himlene til strenger på sin harpe og skrevet sitt navn på himmelen. Den endeløse fortellingen om hans herlighet strømmer ut hver dag til siste åndedrag, og kunnskapen om ham blir lært natt etter natt til en taus verden. Hans sol, som gir sine gaver overalt, er bare et svakt forbilde på ham den ligner i lys.

Men korset og Golgata, nåde og sannhet, er alltid vårt hovedemne. Vi vet mer enn himlene forkynner, for Gud har i disse siste dager talt til oss gjennom Sønnen (Hebr 1,2). Likevel er det godt å knytte naturen og nåden sammen på denne måten. For da vil hver morgens sol også gi nytt liv og varme til våre hjerter og bære oss på sine stråler opp til ham som er sjelens lys og liv.

For det første: «Ved tro skjønner vi at verden er skapt ved Guds ord, så det en kan se, ikke er blitt til av det synlige» (Hebr 11,3). Min sjel, vokt deg for den gudløsheten i praksis som finnes hos dem som alltid ser de nærmeste årsakene, men aldri kjenner den første årsak. Alt dette er hans skapninger. De ble til ved hans skapende ord, og derfor må de være ment til hans ære, og en gang skal dette målet bli nådd. Allerede nå tjener de svært viktige åndelige formål. De forkynner allerede hans ære, og han bruker dem i sin gjerning.

Gud har mange slags sendebud. Ikke bare «store sjødyr og alle dyp» lover ham, men også «ild og hagl, snø og skodde, stormvinden som setter hans ord i verk» (Sal 148,7–8). Det er svært dyrebart og trøsterikt å tenke på at disse skapningene hans setter «hans ord i verk». Hvor lett kan han ikke kalle dem fram «fra sitt kammer» (Job 37,9)! Og hvor lett kan ikke han som «bød og lot det komme en stormvind som reiste store bølger» (Sal 107,25), gjøre «stormen til havblikk» og få «bølgene til å tie» (Sal 107,29)!

La meg derfor ikke frykte noe i det ytre; alt dette er Guds tjenere. Selv når det gjelder djevelen, heter det hos en av kirkefedrene: «Bare hans vilje er ond, men hans makt er rettferdig; for viljen har han av seg selv, men makten har han av Gud.» Hvilken sterk trøst og trygghet har ikke vi, som har denne Gud til Far i Kristus! Vi vet at uansett hvilket sendebud eller hvilken tjener han bruker – om det så er storm eller pest, hungersnød, sykdom eller nød – er hans hensikter uendelig og evig nådige.

For det andre: La oss lære dette igjen og igjen: «alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud» (Rom 8,28). Vår kristendom må ikke visne når fristelsene kommer, eller kveles av det vi eier og nyter i denne verden. Når vi gleder oss over skapningen, la oss lære hvor forgjengelig dens skjønnhet er, og hvor herlig og nådig Skaperen er. Blir noe godt i skapningen tatt fra oss, la det bare føre oss nærmere til ham som «ikke blir trett» og «ikke blir utmattet» (Jes 40,28).

Det er en sykelig askese som stenger seg inne fra verden. Helliggjørelsen er ikke noe negativt, men noe positivt. Den er ikke å si nei til verden, men å si ja til Gud i den. Vår gudsfrykt består ikke i å trekke oss bort fra verden, men i å gjennomsyre den med evangeliet som en surdeig.

Men hvor uhyre vanskelig er det ikke å få det rette sinnelaget i dette! Herre, jeg farer alltid vill ved å gå for langt. Jeg har satt for høy pris på det synlige og timelige og glemt giveren over gaven. Ja, jeg er blitt revet langt bort fra deg og har valgt mine egne veier.

Dine gaver har ført meg bort fra deg i stedet for til deg. Jeg har ikke lest ditt navn i naturen og ikke sett at skapningen tilhører deg. Tilgi, Herre, og lær meg visdom. Eller vi har gått vill til den motsatte ytterligheten. Selv om vi ikke la noen fortjeneste i det, trodde vi at vi hadde overvunnet synden ved å trekke oss så langt bort fra hans skapninger som vi kunne. Men alt dette skulle tjene til din ære. Hjelp meg så å leve at jeg lever for deg. Først da bruker jeg skapningen rett, når den alltid viser hen til deg.

For det tredje: «Målesnoren deres er gått ut over hele jorden, deres ord til jorderikes ender.» Hvor vi enn går for å forkynne hans navn, har han hatt en forkynner der før oss. Vi trenger ikke miste motet i vårt arbeid. Hans sol, hans måne og hans stjerner skal skinne på hans jord. «Ennå ser vi ikke at alt er ham underlagt» (Hebr 2,8). Men det stjernene må ha vært for Abraham etter det herlige løftet (1 Mos 15,5), det og mye mer er hans gjerninger for oss.

Og likevel holder de prekener uten ord! Hvor mye større goder er ikke gitt oss! Vi vet klart det som de bare antyder dunkelt: Denne Gud er vår Far i Kristus Jesus, som elsket oss. Skal da vi alene blant alle hans gjerninger tie – vi som har fått mest miskunn? Merk deg dette, min sjel: Alle hans gjerninger gjenspeiler hans herlighet. Frykt ikke skapningen, tilbe Skaperen. Elsk ikke skapningen med en kjærlighet som tar alt; «elsk Herren, alle dere hans fromme» (Sal 31,24).

Tjen Herren i og med alt dette, og forkynn storheten til ham som har gitt deg del i alt dette ved å gi deg del i seg selv (jf. 1 Pet 2,9). La meg i dag i tro kjenne Gud i verden, og i tro bruke verden for Gud.

Der er ingen voksende eller minkende måne,
ingen sol og ingen stjerner i lysende baner;
for Lammet er den glade byens

evige lys.
Der skinner dagslyset for evig,
og tid og natt er ukjent.

For de hellige stråler i skjønnhet,
de skinner i lys og ren herlighet;
kronet med seierens glødende ære
gleder de seg trygge med én røst,
og i trygghet forteller de om sine slag
og om sine fienders nederlag.

Kristus, du ditt stridsfolks seierspalme,
før meg inn i denne din frie by
når jeg legger fra meg
mitt stridsbelte,
så jeg får del i dine gaver
sammen med dine salige.

Petrus Damiani (i Wackerbarths gjendiktning)

27. Salme 19: Guds ord

> Herrens lov er fullkommen, den omvender sjelen. Herrens vitnesbyrd er trofast, det gjør den enfoldige vis. Herrens forskrifter er rette, de gleder hjertet. Herrens bud er rent, det opplyser øynene. Herrens frykt er ren, den varer til evig tid. Herrens lover er sanne, de er alle sammen rettferdige. De er mer dyrebare enn gull, fint gull i mengde. De er søtere enn honning, ja, honning som drypper fra vokskakene. Også din tjener blir påminnet ved dem. Den som holder dem, har stor lønn. Hvem merker vel alle sine feiltrinn? Tilgi meg hver ubevisst synd! Bevar også din tjener fra skammelige synder, la dem ikke herske over meg. Så blir jeg uklanderlig og uten skyld i store overtredelser. La min munns ord og mitt hjertes tanke være til velbehag for ditt åsyn, Herre, du min klippe og min gjenløser! (Sal 19,8–15)

«Store og underfulle er dine gjerninger, Herre Gud, du Allmektige! Rettferdige og sanne er dine veier, du folkenes konge. Hvem skulle ikke frykte deg, Herre, og ære ditt navn? For du alene er hellig. Alle folkene skal komme og tilbe for ditt åsyn, for dine rettferdige dommer er blitt åpenbare» (Åp 15,3–4). Slik lyder Moses' og Lammets sang, og de hellige på jorden stemmer i, så langt deres begrensede kunnskap og svake tro rekker.

Det er nettopp kjennetegnet på Guds folk at de knytter sitt troende syn på skaperverket sammen med synet på forsynet, og begge deler med en from forståelse av nådepakten. I den forstand er verden vi lever i, ikke et fremmed sted for oss. Den er vår Fars verk, og han har ikke trukket seg tilbake fra den. «For i ham er det vi lever og rører oss og er til» (Apg 17,28). I denne verden finnes hans «veier», «rettferdige

og sanne», og fra dens lepper, når de er åpnet igjen, skal lovsang og bønn stige opp til den treenige Jehova.

Med slike tanker og følelser leser vi aller helst i den åpne boken om Guds gjerninger. Men vi er ikke overlatt bare til en slik undervisning. Gud har talt til oss, og «i disse siste dager har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har han innsatt som arving til alle ting» (Hebr 1,2). Slik lærer vi virkelig å forstå naturen når vi har lært å forstå hans ord.

Vekker hans gjerninger vår tilbedende undring, strekker språket knapt til når vi skal si hvor høyt vi verdsetter hans dyrebare og livgivende ord. Gjerningene viste oss Skaperen, ordet åpenbarer oss vår Far. Ved troen tar vi dette til oss og gleder oss i Gud, den herlige Skaper og nådige Gjenløser.

Guds gjerninger og hans ord er de to delene av hans åpenbaring. De motsier ikke hverandre, men kaster lys over hverandre. Likevel er det godt å huske at gjerningene ikke taler noe språk, mens ordet klart åpenbarer for oss veien til Faren. Derfor er skiftet i navnene som blir brukt om Herren i salmens to deler, svært påfallende. Når det gjelder hans gjerninger, blir han alltid kalt Gud eller Den Høyeste; i nådepakten – som i denne andre delen av salmen – står han fram som Jehova.

Vi har gått opp trappene til templet, og vi er gått inn i hans forgårder med sann glede. Det vi har sett og kjent av og i naturen, har gledet våre hjerter, og nå strømmer vår lovsang ut. Himmel og jord forkynner hans ære og hans henders verk. Også vi forkynner hans ære og er hans verk (Ef 2,10). De forkynner hans makts herlighet, vi hans nådes. De er de stumme minnesmerkene over hans miskunn, vi de levende.

I de tolv prisordene om loven (v. 8–10) – Luther sammenligner dem med de tolv slags frukt på livets tre (Åp 22,2) – leser vi hvor høyt den troende sjelen, eller rettere Den Hellige Ånd, verdsetter åpenbaringen av vår Fars vilje. Disse prisordene er noe helt annet enn all lovtrelldom. De uttrykker følelsene hos en som har lært å glede seg over Guds lov etter det indre menneske (Rom 7,22).

De gjelder ikke vår rettferdiggjørelse ved lovgjerninger, men vår helliggjørelse ved at vi skuer inn i «frihetens fullkomne lov» (Jak 1,25), og vår dype glede i samfunnet med Gud. Vi må heller ikke glemme at loven på den tiden kanskje var den eneste delen av Guds skrevne vilje som fantes i sin nåværende form. «Hele Skriften

er innåndet av Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettledning, til opptuktelse i rettferdighet, for at Guds menneske kan være fullkomment, satt i stand til all god gjerning» (2 Tim 3,16–17).

Som teologene sier (Calvin, *Institutio* II,7,9–13), har loven en tredobbel bruk. Den er tuktemester til Kristus (Gal 3,24). Den stenger syndere inne og hindrer dem i grove misgjerninger. Og den lærer de troende stadig fyldigere, dag for dag, hva deres Fars vilje er, og formaner dem til å vandre i den.

Trengtes det bevis for det hellige sinnelaget hos Guds folk, ville det vise seg tydeligst i deres syn på Guds lov. De er ikke, og vil ikke være, fri fra lovens krav, men fra dens forbannelse; ikke fra dens åk, men fra dens trelldom. Vi gleder oss ikke mindre, men desto mer over den, fordi vi ikke er under den som en pakt, men har den som rettesnor for livet. Ved nåden er «du skal» blitt til «jeg vil» – ikke uten ydmyk bekjennelse og inderlig bønn. Da vi var mest lovtrelle, var vi de verste lovbryterne; nå som vi er mest fri fra loven, holder vi den best.

Loven er «fullkommen», og derfor «omvender» den «sjelen» – eller rettere: gir den nytt liv og vederkveger den. Hele Guds vilje er fullkomment lagt fram, og når den skinner på oss, vederkveger den den trette sjelen ved å vise «hva som er Guds vilje: det gode, det som han har behag i, det fullkomne» (Rom 12,2). Om en slik lov gjelder Augustins ord: «Gi hva du befaler, og befal hva du vil.»

Sett fra en annen side er den ikke bare lov – *tora* (תּוֹרָה) betyr egentlig undervisning eller lære – men også «vitnesbyrd», og det viser til at den formaner og leder. Som sådan er den «trofast», fast og pålitelig, og derfor «gjør den den enfoldige vis». «Enfoldig» er et navn på de troende, og det viser deres naturlige svakhet, lik barnets. Også i denne forstand vil han føre «blinde … på en vei de ikke kjenner» (Jes 42,16).

Vi makter ikke å styre vår gang (jf. Jer 10,23), men i hans ord har vi en sikker veileder, og overgir vi oss i enfold til det det lærer, er vi trygge. Selv opphavet til ordet «enfoldig», *peti* (פֶּתִי), har en egen betydning, for det betyr egentlig åpen eller mottakelig. «Vær ikke lik hest og muldyr, som ikke har forstand! Deres smykke er tømme og bissel til å tvinge dem med. De vil ikke komme nær til deg» (Sal 32,9).

Men hvor ofte og sørgelig har vi ikke misforstått hva loven betyr, mens vi var under dens herredømme! Da talte den bare om oss, nå taler den bare om ham. Da talte den med Sinais torden, nå taler

den med røsten til ham som har et «gagnlig» åk og en «lett» byrde (Matt 11,30). Da talte den kravene til en ukjent Gud, nå taler den som vår himmelske Fars kongelige vilje. Da var den vår forbannelse og vår frykt, nå er den vår frihet og vår glede.

Denne forandringen har nåden virket ved liksom å flytte oss over til den andre, lyse siden av skyen (2 Mos 14,20) og gjøre oss til hans barn ved troen på Kristus Jesus (Gal 3,26). Nå er alt forandret. «Herrens forskrifter» – eller krav – «er rette», det vil si rett fram og uten krokveier. Langt fra å tynge eller skremme «gleder de» derfor «hjertet». Det er ikke noe hardt bud, dette kravet som omfatter alt: «Min sønn! Gi meg ditt hjerte» (Ordsp 23,26). Større glede har vi ikke og kjenner vi ikke enn å se Herrens vei og bli ledet på den.

«Herrens bud er rent, det opplyser øynene.» «Når dine ord åpner seg, gir de lys» (Sal 119,130), og de kaster lys over mennesker og saker. Virkningene svarer til denne doble karakteren. «Herrens frykt er ren, den varer til evig tid.» Disse følelsene forsvinner ikke; de blir renset og prøvd, og derfor varer de til evig tid. Og videre: «Herrens lover» – eller hans avgjørelser – «er sanne, de er alle sammen rettferdige.»

Når Guds ord er slik, kan vi forstå hva Guds folk føler for det. Hvor dyrebart det er i seg selv, og hvor stor glede det gir oss, blir framstilt i de sterkeste bilder (v. 11). Det valget verden så ofte gjør, blir ikke bare snudd om, men snudd om med samme ettertrykk som i Paulus' erfaring: «Ja, jeg akter i sannhet alt for tap, fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd» (Fil 3,8). Det er ikke bare at vi har valgt vår lodd der; vi setter det høyt og gleder oss over det som vår beste skatt. Vi ville ikke ha det annerledes.

Det vi trenger, er ikke mindre av hans lys, men mer av hans kjærlighet. For som Calvin bemerker, gjelder disse uttrykkene ikke det nakne budet, eller budet skilt fra håpet om tilgivelse og fra nærværet av hans Hellige Ånd. Og det er dette Luther kaller det store under: at det som før mishaget oss mest av alt, nå behager oss mest. Sannelig, her står vi på evangelisk grunn.

Det er Herrens «tjener» som ikke bare opphøyer denne loven, men også taler om den for hans nådetrone: «Også din tjener blir opplyst ved dem. Den som holder dem, har stor lønn» (v. 12)[1]. Ordet for lønn,

[1]NB: «Også din tjener blir påminnet ved dem».

ekev (עֵקֶב), betyr svært talende enden eller følgen, og det er nært beslektet med *akev* (עָקֵב, «hæl»). Opplysning nå, men bare for hans tjenere, og evig lønn, det vil si lønn som varer inn i evigheten – det er de to velsignelsene som er knyttet til en slik åndelig forståelse av loven.

Det er en stor feil å bannlyse tanken om «lønn» fra vårt syn – lønn i Det nye testamentes mening, ikke som fortjeneste, men som løfte. «Den som sår rikelig, skal høste med rik velsignelse» (2 Kor 9,6). Det finnes ulike grader av herlighet, svarende til det ulike målet av nåde. Og dette gir oss stadig ny spore til å tjene: «Derfor, mine elskede brødre, vær faste og urokkelige, alltid rike i Herrens gjerning, da dere vet at deres arbeid ikke er forgjeves i Herren» (1 Kor 15,58).

Men i samme grad som vi gleder oss over Guds lov etter det indre menneske, finner vi en annen lov i våre lemmer, som strider mot Åndens lov (jf. Rom 7,23). Dette gjør ikke Guds lov mindre dyrebar, men gjør oss selv mer opptatt av tilgivelse og helliggjørelse. Derfor er bekjennelse og bønn innholdet i salmens slutt. Akk, til tross for alt jeg vet og kjenner: «Hvem merker vel» – legger merke til og kjenner – «alle sine feiltrinn?» De er flere enn hårene på vårt hode (Sal 40,13), og «all vår rettferdighet ble som et urent klesplagg» (Jes 64,5).

Det er svært talende at disse feiltrinnene, *shegi'ot* (שְׁגִיאוֹת), blir betegnet med et ord for svakhetssynder eller synder av uvitenhet, i motsetning til kjente og forsettlige synder. Det gamle mennesket lever ennå, og vi er fulle av alt ondt. Slike synder går oss vanligvis forbi uten at vi merker dem, bortsett fra kilden de springer ut av, og det de fører til: at hjertet blir fremmed for Gud. Men også disse syndene bekjenner vi i dyp ydmykelse.

Som en gammel tysk teolog sier det: Fall ned for ham i ditt indre og bekjenn din skyld og din elendighet, be om tilgivelse og nåde, og fatt også i full oppriktighet hellige forsetter – «og pin deg så ikke lenger». Derfor følger vi denne bekjennelsen opp med bønnen: «Frikjenn meg for skjulte synder»[2]. Ordet *naqqeni* (נַקֵּנִי, «frikjenn meg») svarer til rettferdiggjørelse i den rettslige betydningen, slik teologene sier: en dommers erklæring om at en er «ikke skyldig». Vår skyld er jo lagt på ham som gikk i borgen for oss.

[2]NB: «Tilgi meg hver ubevisst synd!»

Naturlig nok følger det så en bønn om helliggjørelse (v. 14). Vi ber om å få tilgivelse for de skjulte syndene og bli bevart fra «skammelige synder» – fra overmodige, bevisste, forsettlige og kjente overtredelser. Gir vi etter for slike synder eller leker med dem, blir de synder som henger fast ved oss og «hersker» over oss. Derfor: «La oss legge av alt som tynger, og synden som henger så fast ved oss, og løpe med tålmodighet i den kampen vi har foran oss, med blikket festet på Jesus, han som er troens opphavsmann og fullender» (Hebr 12,1–2).

Og med tanke på begge slags synd og vårt dobbelte behov for rettferdiggjørelse og helliggjørelse: «La oss derfor med frimodighet tre fram for nådens trone, for at vi kan få miskunn, og finne nåde til hjelp i rette tid» (Hebr 4,16). «Så blir jeg ustraffelig» – uskyldig – «og rettferdiggjort» – erklært fri – «fra den store overtredelsen»[3]. Og med en ydmyk bønn om at dette åndelige offeret av lepper og hjerte må bli tatt imot – uttrykkene er hentet fra offerspråket – slutter denne sant evangeliske salmen.

For det første: «Herre, du min klippe og min gjenløser!» Hvilken fylde av håp og erfaring ligger ikke i disse ordene! Dette er sannelig bønn, når den slutter med en så tillitsfull tone. Det er Det nye testamentes språk i Det gamle testamentes tid. Og hvorfor skulle vi, som har fått et fyldigere lys, være uvillige eller ute av stand til å stige opp til en slik troens visshet? At han er en klippe og en gjenløser, er det han åpenbarer i nåde; at han er *min* klippe og *min* gjenløser, er det jeg tilegner meg i tro.

For troen våger å skrive det lille ordet «min» inn i Guds løfter, og den gjør det med Guds egen innbydelse som hjemmel. Derfor bærer den sanne troen gledens preg. Til deg flyr jeg; du har kjøpt meg med ditt dyrebare blod. Finnes det noe mindre jeg i dypeste ydmykhet kunne si om meg selv, eller noe mer jeg i høyeste lovsang kunne si om ham? Slik møtes de to i Kristus: rettferdigheten som har fordømt meg, og miskunnen som har frikjent meg. Nåden kan ikke stige lenger ned eller høyere opp; alt er i Kristus, og alt er for meg.

For det andre: Bekjennelse og bønn – ikke sykelig selvopptatthet og ikke selvrettferdig strev, for alt er fra deg og i deg. «For om vårt hjerte fordømmer oss, så er Gud større enn vårt hjerte og kjenner alle

[3] NB: «Så blir jeg uklanderlig og uten skyld i store overtredelser».

ting» (1 Joh 3,20). «Hvem merker vel alle sine feiltrinn? Tilgi meg hver ubevisst synd!» Men dette gjelder den tilgivelsen hans folk får igjen og igjen. Om vår rettferdiggjørelse og om tilgivelsen for våre synder i det store og hele har vi Sal 32 og 51. Ja, «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7).

Men rettferdiggjørelse og helliggjørelse er nært forbundet i vår erfaring og i våre bønner (se Rom 8), og begge springer ut av vår forening med Kristus. Mye av vår uro kommer av de utallige og stadige feilene som skyldes vår uvitenhet, vår svakhet og vår glemsomhet. Men «den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene, han er jo helt ren» (Joh 13,10). En annen grunn til vår engstelse er at vi ikke makter å stå imot selv de overmodige syndene, og særlig ikke den synden som henger fast ved oss.

Her ber vi og tror: «Bevar også din tjener» (Sal 19,14), og: «Led oss ikke inn i fristelse» (Matt 6,13). Han skal gjøre «både fristelsen og utgangen på den» (1 Kor 10,13). Derfor gleder vi oss i Herren, og gleder oss alltid (Fil 4,4). La oss søke å ta til oss de goder vi har fått. Herre, miskunn deg over meg! Herre, helbred meg! Herre, frels meg! Jeg flyr til deg!

For det tredje: Guds gjerninger og Guds ord er begge fullkomne, og begge forkynner storheten til ham som kalte oss «fra mørket til sitt underfulle lys» (1 Pet 2,9). Gjerningene er den ordløse åpenbaringen, ordet den talte åpenbaringen av ham som er vår Far i Kristus. Vi vet lite om himmelen, bortsett fra det som er knyttet til Gud. Men det er nok for oss. Der må det være rikelig å gjøre og stadig glede. Og er det vi nå ser dunkelt, så lysende, hvordan må det da ikke bli i det fulle lyset fra hans åsyn?

I mellomtiden skal vi verken være uoppmerksomme eller uandektige når vi ser på hans verk. La oss lære av ham som er «nedbøyd og ydmyk av hjertet» (Matt 11,29). La oss knytte det vi ser av hans gjerninger, sammen med det vi vet av hans ord, og gå fram i Gud Herrens navn «fra kraft til kraft», til vi alle «trer fram for Gud på Sion» (Sal 84,8). «Hvorfor står dere her ledige hele dagen?» (Matt 20,6). Er det ingenting å beundre, ingenting å be om og ingenting å gjøre for ham? Og fortsatt vil vi beite blant liljene, dine løfter, «innen dagen blir sval og skyggene flyr» (Høys 2,16–17).

Herre, ditt ord blir stående
og leder våre skritt;
den som tror dets sannhet,
får lys og glede.

Når fiendene er nær oss,
gir ditt ord oss mot:
trøstens røst,
frelsens budskap.

Miskunnens ord, som gir
hjelp til de levende,
livets ord, som gir
trøst til de døende!

Å, at vi, som skjønner
dets hellige lærdom,
Herre, må elske og frykte deg
og alltid være nær deg! Amen.

Hymnologia Christiana

28. Salme 20: Sterkt rop

> Måtte Herren bønnhøre deg på nødens dag, må Jakobs Guds navn opphøye deg! Måtte han sende deg hjelp fra helligdommen og støtte deg fra Sion! Måtte han komme i hu alle dine matoffer og finne ditt brennoffer godt! Sela. (Sal 20,2–4)

Dette er en salme full av glad tillit, og den passer godt til erfaringen i Sal 19. For «dette er den frimodige tilliten vi har til ham, at dersom vi ber om noe etter hans vilje, så hører han oss, og dersom vi vet at han hører oss, hva vi enn ber om, da vet vi at vi har fått våre bønneemner oppfylt hos ham» (1 Joh 5,14–15). Tilliten kommer så sterkt til uttrykk her at bønnen nesten blir slukt av lovsangen. Som Luther sier, er det et seiersrop før seieren og et gledesrop før hjelpen.

Et annet særtrekk, som henger nær sammen med det første, er at en slik tro holder seg til Gud alene. Den lukker ikke liksom øynene for det synlige, men ser bevisst på det – og så bort fra det, til langt høyere virkeligheter. En slik tro forutsetter at vi dypt kjenner at Kristus er nær, og at han er nok. For en nærværende Kristus som er nok, er alltid grunnen til vår glede. Han fyller alt, så ingenting blir stående tomt: Ingen nød er uten hjelp, ingen frykt uten lindring, ingen bønn uten svar og ingen lengsel uten oppfyllelse.

I en slik glede vet vi ikke om vi mest skal juble eller mest skjelve, for det er en hellig glede, virket i oss av Guds Ånd. Derfor er det alltid best og mest passende at gleden vår tar form av bønn, og at den strømmer ut i samfunn med Gud og i bønner om det som er etter hans vilje.

I sin fulleste mening gjelder salmen Kristus, kongen, og hans rike, som skal grunnfestes. Hva som enn var den første og nærmeste foranledningen til at den ble skrevet, rakk den langt ut over David. Den er menighetens bønn, og i den kan hver enkelt troende finne sin

rett til å vente svar. Vår seier er innbefattet i seieren vårt opphøyde hode vinner over alle sine fiender. Salmen er full av søt trøst for hvert hjemsøkt Guds barn, og den er også svært dyrebar fordi vi kan bruke den i bønn for våre brødre i nød.

Ønskeformen som verbene har i bibeloversettelsen, står i grunnteksten i futurum. Det betyr mye for troens øye, for «vi vet at vi har fått våre bønneemner oppfylt hos ham». «Herren bønnhøre deg» – eller: *vil* bønnhøre deg – «på nødens dag» (egentlig: sorgens, angstens, trengselens dag); «Jakobs Guds navn opphøye deg» – eller: *vil* opphøye deg – og slik videre i de fire første versene (v. 2–5).

Det finnes dager med trengsel og angst, med ensomhet og forlattethet. Og ingen fremmed kan legge sin egen målestokk på det jeg kjenner som min angst; våre sorger er enda mer våre egne enn våre gleder. Hva har vi da igjen? Sannelig ikke hjelp fra mennesker. Selv der den er mulig, er den ikke nok. Som han i gamle dager (2 Kong 19,14) må vi lære å legge vår sak fram for Gud. Og han hører oss på nødens dag – ikke før den, men mens den varer.

Her er det ikke grunn til overmot og heller ikke til motløshet. Hjelpen er ikke ordnet på forhånd, men den kommer heller ikke for sent. Prøvelsen er nødvendig, og kanskje er hjelpen ikke slik vi hadde ønsket. «Sårene» kan nemlig være like nødvendige som prøvelsen av vår tro, men han «forbinder» dem (Job 5,18). At hjelpen kommer i rett tid, er særlig kjennetegnet på vår ypperstepresten, som har medfølelse med oss, og det både øver og trøster vår tro. Vi må lære å stole på ham helt til prøvelsens dag. Han som gikk i borgen for oss, svikter visselig ikke.

Tanken på «Jakobs Guds navn» knytter seg til 1 Mos 35,3: «La oss bryte opp og dra til Betel. Der vil jeg bygge et alter for Gud, han som bønnhørte meg den dagen jeg var i fare, og som var med meg på den veien jeg har vandret.» La oss heller ikke glemme det som gikk foran: De fremmede gudene ble ført bort, de renset seg og skiftet klær (1 Mos 35,2). Og vår paktsgud vil sette oss høyt, der fiender ikke kan komme nær oss – på et sted med styrke og herlighet. Fiendene blir kanskje ikke tatt bort, men vi kan bli løftet over dem.

Jo mer troen blir øvd, desto sterkere blir den. «Han vil sende din hjelp fra helligdommen og din støtte fra Sion.» Vi legger alt i hans hender og venter på at han skal oppfylle sine løfter. Både hjelp og

støtte er det sørget for – hellig hjelp og paktens støtte. Med ærbødighet kan vi si: Når Herren går i forbund med oss, må vi vente at han hører oss, men også at han straffer våre egne påfunn. Og støtten vi får, svarer til det nådepakten har sørget for og fastsatt.

Hvem av Guds folk kan ikke sette sitt segl under dette når han ser tilbake på sitt liv? Skulle vi da ikke for framtiden stole på «Jakobs Guds navn» og minne?

Dere redde hellige, fatt nytt mot!
De skyene dere frykter slik,
er tunge av miskunn og skal briste
i velsignelser over deres hode.

Dette dobbelte sinnelaget bør vi alltid søke å nære: dyp kjærlighet til Jesus som vår frelser, og den glade frimodigheten i en tro som venter. Han glemmer ikke, og kan ikke glemme, dem han har utøst sitt dyrebare blod for. Ja, i sin nedlatenhet forsikrer han oss om at han «ikke er urettferdig, så han skulle glemme det verket dere har gjort, og den kjærligheten dere har vist mot hans navn» (Hebr 6,10). Kornelius fikk høre i et syn: «Dine bønner og almisser er steget opp for Guds åsyn, så han er blitt minnet om deg» (Apg 10,4).

«Han vil komme i hu alle dine matoffer, og ditt brennoffer vil han gjøre fett» – kanskje: han vil brenne det til aske, nemlig ved å sende ild ned ovenfra.[1] Disse to offerne var bilder på den tjenesten hjertet, livet og takken skylder Gud, og på at vi overgir oss helt til ham. De to hører sammen. Hvor ulik formen enn er når de bæres fram i dag, er de i ånd og sannhet de samme som i den gamle pakts tid.

Men også i våre offer er det han som står for den viktigste delen. Han kommer i hu vår nye lydighet, og han gjør vår fulle overgivelse til ham fett, det vil si velbehagelig. Dette er den evige sannheten i bildet fra Det gamle testamente: Slik matofferet ble båret fram for ham, må også vår nye lydighet bæres fram direkte for ham.

Almissene vi gir, arbeidet vi gjør, trøsten vi deler ut – alt vil vi legge rett på hans alter. Vi tjener Herren Jesus når vi tjener hans folk eller fremmer hans sak, og derfor betyr det forholdsvis lite gjennom hvilken kanal og ved hvilken anledning det skjer. Alt er slik han fastsetter

[1] NB har «Måtte han komme i hu alle dine matoffer og finne ditt brennoffer godt!» Grunnteksten bruker et ord som betyr «gjøre fett» eller «gjøre til aske».

det. Slik er det også med vårt brennoffer, vår fulle overgivelse til ham: Han må «gjøre det fett».

Gregor den store kaller troens gjerninger «fete brennoffer» når de er vannet med våre tårer i dypeste anger og mest ydmyke bekjennelse. Han tenker på henne som salvet Jesu føtter, vætte dem med tårene sine og tørket dem med håret sitt. Og sannelig: Alabastkrukken som rommet myrraen av Jesu navn, var først blitt knust i hennes hjerte, før alabastkrukken – hennes kjærlighetsgave – ble knust ved Simons bord.

Ingenting er for dyrebart til å være et matoffer for Herren, vår frelser. Vi gir ham det vi har kjærest, selv om vi kanskje gir det gråtende. Han som kjenner våre hjerter, stanser ikke våre tårer. Likevel byr han oss: «Gå bort i fred!» (Luk 7,50).

Det åndelige brennofferet kjennetegnes av dette: Vi er alene med Jesus i Simons fulle festsal, vi bryter gjennom alle hensyn, vi glemmer alle andre og alt annet, og vi overgir oss helt. Han gjør det fett – og vi vil legge til, uansett om dette er den første betydningen av uttrykket: «Han brenner det til aske ved å sende sin ild fra himmelen.»

For det første: I nødens tider kan det iblant se ut for oss som om vi knapt før har kjent hvor mye bønnen er verd. Vi kjenner den som en så frisk, så stor og så trøsterik rett at vi undrer oss over at vi så sjelden gikk til nådens trone og ble så kort der.

I slike tider gir sinnet seg stille og glad inn under Guds løfter og kjenner at de er sanne, lenge før det har erfart at de er det. Og noen av oss trenger flere og høyere rop enn andre, fordi hjertet vårt er så egenrådig. Slik lærer vi å rose oss «også av trengslene» (Rom 5,3).

Vi undrer oss over hvordan verdens mennesker kan bli holdt oppe i sine sorger, og vi undrer oss over hva som kan mangle dem som sitter i søt stillhet ved Jesu føtter. Tenk på det, min sjel, at du kan be om alt! Ingenting som han kan gi sammen med seg selv, blir holdt tilbake for deg. Nådepaktens grenser er de eneste grensene for din bønn og for hans gave. Tenk på hvor høyt Jesus har elsket deg, da han ga seg selv for deg, og dvel ved det.

Ingen «nød» kan ligge utenfor rekkevidden av nåden hos ham som har fridd deg ut fra døden. Med hver fristelse gir han også utgangen på den. Det meste av min «nød» kommer innenfra, ikke utenfra. Det er min vantro, ikke hans uvilje, som står i veien for indre ro og ytre

trygghet. Det kommer riktignok nødens dager for hver og en av oss, da himmelen ser ut til å være helt overskyet. Men kan vi ikke si noe annet, så vet vi at himmelen skal gi oss en søtere hvile. «Om kvelden kommer gråt som gjest, om morgenen er det frydesang» (Sal 30,6).

La oss bare ikke tvile på ham, men rope desto mer inderlig og holde fast ved Jesus. Herre, tynget som jeg er – du ble tynget for meg og tok bort min tunge byrde. Sannelig, dette er din hånd, min Far. Jeg vil ydmyke meg, jeg vil bekjenne min synd, jeg vil søke deg. «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg» (1 Mos 32,26). «Bli hos oss» (Luk 24,29) denne triste og ensomme kvelden, du som har åpnet Skriftene for oss og vist oss din egen herlighet!

For det andre: Vern, hjelp og styrke – denne tredobbelte velsignelsen trenger jeg. Mine fiender er mange: Vern du meg! Jeg er helt maktesløs: Hjelp du meg! Jeg er svak: Gi du meg styrke! La meg her se tilbake på den lange beretningen om hvordan han har handlet med slike som meg, ja, la meg tenke på mitt eget liv. Bønnen begynner med ingenting og ender med alt. Selve tanken om bønn forutsetter min fullstendige fattigdom og hans uendelige rikdom.

Hvor ofte har jeg ikke erfart alt dette, fra den dagen han kalte meg fra mørket til sitt underfulle lys (1 Pet 2,9), og til denne timen, da jeg igjen står som en trengende bønnfaller ved hans nådetrone! «Et nedbrutt og knust hjerte vil du, Gud, ikke forakte» (Sal 51,19). Jeg har syndet og sviktet og har ikke fortjent annet enn din vrede og din rettferdige harme. Likevel, Herre: Hjelp meg og tilgi meg! Kan ikke min skyld stenge meg ute fra deg, kan sannelig ingenting annet gjøre det. Likevel vil jeg bekjenne min synd og ydmyke meg dypt.

Herre, for Jesu skyld: Sett nå ditt segl på mitt hjerte, så jeg kjenner din tilgivelse og din kjærlighet. «Vis oss» deg selv, «og det er nok for oss» (Joh 14,8). Det finnes ingen sorg og ingen nød som kan skille oss fra Jesus, eller som hans nærvær ikke er nok for.

For det tredje: Men la meg våke nidkjært over mitt «brennoffer» og mitt «matoffer». Vi må ha en åndelig historie som – sett fra vår side – begynner med at vi overgir oss til Herren, og som folder seg ut i bevisst hengivenhet til ham. Det må være vårt første mål å være viss på dette. Og har vi aldri før søkt ham, hvorfor ikke i dag, i dette øyeblikket? At tilbudet gjelder *nå*, er et av de store kjennetegnene ved

evangeliet. Han tilbyr tilgivelse *nå*, og den er nok for hver og en av oss *nå*. Bare øyeblikket som er, hører oss til.

«Skynd deg å være føyelig overfor din motstander mens du ennå er med ham på veien!» (Matt 5,25). Nå vil vi komme ved Kristus Jesus, som er veien, sannheten og livet. Hør oss, Herre, og frels oss, din nåde til pris!

Øker strevet ditt og smerten,
stormer fienden uten stans?
Se med klar tro,
se med åpne øyne
på korset!

Frykter du den strengeste prøven?
Skjelver du for at Kristus skal fornekte deg?
Hvil aldri uten det,
slå armene om det –
det kjære korset!

Si da: Mester, så lenge jeg holder fast
ved dette søte håpet, kan jeg ikke gå fortapt!
Når livets historie er endt,
gi du meg herligheten
for korsets skyld!

Metodios

29. Salme 20: Troen holder seg til Gud alene

> Må han gi deg det ditt hjerte begjærer og fullføre alle dine planer! Vi vil juble over din frelse og løfte seiersmerket i vår Guds navn. Herren oppfylle alle dine bønner! Nå vet jeg at Herren frelser sin salvede. Han svarer ham fra sin hellige himmel med frelsende storverk ved sin høyre hånd. Noen priser vogner, noen hester, men vi priser Herrens, vår Guds navn. De synker og faller, men vi står og holder oss oppe. Frels, Herre! Kongen bønnhøre oss på den dagen vi roper! (Sal 20,5–10)

Når vi har lettet sjelen ved å velte byrdene over på ham, følger en dyrebar følelse – ikke bare av lettelse, men av stille forventning. Ingenting er for stort til at han kan gi det, og vi venter bare på at han skal åpenbare seg. I mellomtiden gjør vi våre bønner kjent og ser opp til Herren. Det er ikke oljen som stanser; det er bare «ikke flere kar» til å ta imot den. Slik kan vi ikke bare betale «gjelden», men også «leve av det som blir til overs» (2 Kong 4,6–7).

Bønnen som følger i vers 5, er svært dristig. Kanskje ville vi heller be den for andre enn for oss selv, eller vi ville, om vi ba den for oss selv, holde den i allmenne ord og ikke gå ned i det enkelte. Når hjertet vårt er båret fram som et helt brennoffer og livet vårt som et matoffer – men bare da – kan vi både be og vente: «Han vil gi deg etter ditt hjerte og fullføre alle dine planer.»[1]

Det er underfullt hvordan hjerte og sinn finner ro når vi er visse på at vi er hans, og først og fremst søker å tjene ham, også i det ytre. Da kan vi også bære fram bestemte bønner, også om ytre ting, og vente

[1] NB: «Må han gi deg det ditt hjerte begjærer og fullføre alle dine planer!»

et fullt svar («alle dine planer») når vi knytter dem til hans ære. Det ville være ugudelig å be om midler til å tilfredsstille oss selv. Men det er ingen grense for hva vi kan be om og vente av midler til å tjene Gud på den bestemte måten han leder oss til. Slik er det med alle ytre ting og med bønnene våre om dem.

Men det er av dypeste betydning at vi steg for steg husker at brennofferet alltid må komme før slike forventninger. Om jeg sluttet å be om de ytre ting som trengs og er ønskelige for hans tjeneste og ære – selv om folk holder meg for en sværmer fordi jeg venter slikt – kunne jeg like gjerne slutte helt å be. Men ba jeg om dem uten brennofferet som må gå foran og følge med, ville jeg forvende Guds nåde til skamløshet (Jud 4).

La oss her også huske at Gud ikke har satt andre grenser for våre bønner enn seg selv, det vil si sitt vesen, sin ære og sine hensikter. Innenfor disse grensene kan vi be om alt, og jo mer, desto bedre. Den som ber smått, gir som regel også smått. Det skjer oss etter vår tro, i enhver forstand. Lukker vi ikke munnen vidt opp (Sal 81,11), må det komme av uvitenhet, vantro eller egennytte. Og den som ikke lukker munnen vidt opp, synger neppe godt, og han har heller ikke stort å synge om.

Vi har altså ikke trangt rom hos ham; la oss da se til at vi ikke har trangt rom i oss selv (2 Kor 6,12). Menigheten ville ha hatt langt mer kraft, og den ville ha utrettet noe helt annet, om vi hadde lært å be rett og å be nok. Det ville ikke mangle midler, menn eller framgang, om vi bare søkte det på rett sted, og om hele vårt eget jeg ble fortært som et helt brennoffer mens vi ba.

Og det vi ber om på denne måten, ber vi tross alt ikke bare om i Herren Jesu navn, men for Herren Jesus, for hans rike og hans ære – slik vi har sett at denne salmen i virkeligheten gjelder ham og hans rike. Til sist: Svaret på bønnene våre ser kanskje ikke alltid ut til å komme ordrett, selv om det innenfor de grensene vi har nevnt, visselig blir gitt. Men han gir etter vårt hjerte, om ikke etter våre ord, og han fullfører våre planer, om ikke våre foretak.

Akk, det er altfor få som ikke bare vil gjøre, men også våge noe for Kristus. En feig ånd har tatt oss i besittelse, og den kommer av at vi mangler en tro som gjør det usette virkelig for oss. Selv de kloke jomfruene «slumret inn og sov» (Matt 25,5). Vi er slått av frykt for å

mislykkes og av menneskefrykt, fordi vi henter vår inspirasjon og vår hjelp hos mennesker. Vi tror sannelig ikke så fast på at Gud virker over naturen, som verden tror på naturens krefter. «Denne verdens barn er klokere mot sin egen slekt enn lysets barn» (Luk 16,8). Vi tror som om vi ikke trodde.

Likevel – hvor oppmuntrende er det ikke for troen til Guds folk å vite om slike bønnesvar! «Vi vil juble over din frelse og folde ut» – eller: løfte – «våre banner i vår Guds navn. Herren oppfylle» – eller: vil oppfylle – «alle dine bønner!»

Vi kan nesten tenke oss at vi hører sangen om «glede i himmelen» over en synder som vender om (Luk 15,7). Dyp og inderlig er medfølelsen, og nært er båndet som binder Guds barn sammen. En frelst sjel kaller på jubel, ikke bare fordi den føyer en ny krone til vår forløsers mange kroner og bringer Gud ære, men for den usigelige utfrielsen som er skjedd.

Og når det gjelder menigheten på jorden, vil bønn som blir hørt slik, få oss til å løfte våre banner i vår Guds navn. Du kan si at dette er krig etter seieren, og i en viss forstand er det så. Men vår strid er aldri virkelig slutt før vi om kvelden legger oss til hvile. Menigheten blir sammenlignet med «hærskarer med sine banner» (Høys 6,10), og bannerne blir foldet ut og vist fram i hans navn.

Slike bønnesvar gjør også at vi får langt større tillit til ham som vi bærer bønnene fram ved, og for hvis skyld de blir hørt. «Nå vet jeg at Herren har bønnhørt sin salvede. Han svarer ham fra sin hellige himmel med sin høyre hånds frelsende kraft.»[2] Troen blir visshet når den ser på Kristus som den Gud har opphøyet «til høvding og frelser» (Apg 5,31). Da er det ikke lenger noe som bare hører framtiden til; i Kristus er alt fullbrakt. Og slike svar kommer «fra hans hellige himmel», fordi han i paktstroskap holder sine løfter.

Her trer det svært tydelig fram at troen holder seg til Gud alene. Vi inntar vår stilling ikke bare med tanke på fiendene, men også når vi ser omkring oss på den tilliten verdens mennesker vanligvis har: «Disse har vogner, de andre hester, men vi vil komme i hu» – det vil si minnes med lovprisning og tillit – «Herrens, vår Guds navn.»[3]

[2]NB: «Nå vet jeg at Herren frelser sin salvede. Han svarer ham fra sin hellige himmel med frelsende storverk ved sin høyre hånd.»

[3]NB: «Noen priser vogner, noen hester, men vi priser Herrens, vår Guds navn.»

For en edel motsetning! Her er kjøttets arm, verdens makt og midler. Men av alle veiene som står åpne for oss, velger vi bevisst den som er menneskelig svakhet, men guddommelig styrke.

Hjelpen vi søker, kommer ikke fra jordiske våpen; vår tillit er helt og holdent åndelig. Vi forakter ikke midlene, men vi setter ikke vår lit til dem. «Jeg har lov til alt – men jeg skal ikke la noe få makt over meg!» (1 Kor 6,12). Det er ikke et regnestykke med krefter, og sannsynligheter har ingen plass her. Det er én «som har makt både til å frelse og til å ødelegge» (Jak 4,12).

Dessuten velger sjelen Gud bevisst og med glede. Om vi så hele verden stilt opp mot oss, ville det ikke senke vår tillit, og om vi så hele verden på vår side, ville det ikke øke den.

Krysostomos sa: «Befaler keiserinnen at jeg skal sages i stykker, så la henne gjøre det; det samme ble gjort med profeten Jesaja. Lar hun meg kaste i havet, tenker jeg på Jona. Lar hun meg kaste i den brennende ovnen, lider jeg med de tre gudsmennene. Gir hun meg til villdyrene, vil jeg minnes Daniel i løvehulen. Befaler hun at jeg skal halshugges, har jeg Johannes til følgesvenn. Vil hun at jeg skal steines, så la henne gjøre det; slik endte Stefanus.»

Men her er mer enn denne villigheten til å holde ut. «Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk» (Fil 4,13). Det viser hjertets aller sterkeste følelse å klynge seg slik til Herren – bevisst, med fullt forsett og til ham alene. «Selv om han slår meg, vil jeg stole på ham» (Job 13,15). Og en slik tro har visselig seieren: «I alt dette vinner vi mer enn seier ved ham som elsket oss» (Rom 8,37). Hva skulle vi frykte?

Med inderlig bønn og kamp legger vi hans nådige paktsløfter og vår nød fram for ham. Ja, om vi så måtte bekjenne tusen frafall og synder, er han trofast, for «han kan ikke fornekte seg selv» (2 Tim 2,13). Og med stille glede hviler vi i ham. Vi kommer hans navn i hu og stoler på ham, og følgen av en slik tillit er det stikk motsatte av det verden venter. «De synker og faller, men vi står og holder oss oppe» – og å, med hvilken annen holdning!

«Jeg, jeg er den som trøster dere. Hvem er du, at du frykter for et menneske som skal dø, for et menneskebarn som skal bli lik gress, og at du glemmer Herren, din skaper, som utspente himmelen og grunnfestet jorden – at du alltid hele dagen engster deg for undertrykkerens

vrede, når han legger pilen til rette for å ødelegge? For hvor er undertrykkerens vrede?» (Jes 51,12–13).

Salmen slutter svært passende med et «Hosianna, Davids sønn!» (Matt 21,9) og med vedvarende bønn. «Hør du oss,» skriver Luther, «du som i sannhet er vår konge. For David, som er din tjener, er ikke vår konge, og det er ikke sitt eget rike han styrer, men ditt. Med en slik inderlighet beveger han Gud sterkt – det vil si: han lærer oss å bevege Gud – for Gud blir beveget når vi blir beveget. For hvordan skulle han ikke høre når hans rike, hans sak og hans ære står i fare? Altså ber vi aller mest inderlig når vi har den tillit at vi er Guds rike og hans arvelodd. For da søker vi ikke vårt eget, og vi er visse på at han ikke vil svikte en sak som hører ham til, eller et rike som er hans, særlig når vi ser opp til ham for det.»

For det første: Den sterkeste visshet og glede springer ut av at troen holder seg til Gud alene – nettopp det verden ville kalle dens svake punkt. Bare tre hundre mann skulle gå med i Gideons hær, og selv de skulle seire, ikke med sverd, men med basun og fakkel. Virkelig hjelp kommer aldri før vi gir opp alt håp til oss selv eller til mennesker. Dette gjelder både åndelig og ytre utfrielse. Moses måtte være førti år i ørkenen før han kunne føre Israel ut av Egypt. Et menneske må bli lite for å bli stort; vi må slå rot nedover før vi kan vokse oppover.

Dette er en av grunnene til at Herren fører sitt folk inn i trange kår. En annen er at æren helt skal være hans. Men veien dit er svært smertefull, ja, den er en korsfestelse av kjødet. Likevel – når vi har nådd denne høyden og i noen grad kan fatte hele meningen i ordene «Herren er konge», for en utsikt over det lovede land åpner seg ikke da, som fra Pisga! Hvem kan stå oss imot, og hvilke virkelige hindringer finnes, når Gud er med oss?

La oss søke å bli visse på dette i dobbelt forstand: at vår sak er hans sak, eller rettere at hans sak er vår, og at vi har kastet oss på ham alene og i full tro. For selv hans sak kan gå dårlig i våre hender. Ja, i stedet for å sikre seieren kan selve Herrens ark for en tid bli ført bort til filisternes land – likevel ikke som fange, men som seierherre.

For det andre: Å, om vi hadde et hjerte som er rett for Gud, og planer som er hentet fra hans råd! Å, om vi var helt overgitt og stadig hengitt til ham – et helt brennoffer og et matoffer! Hva hindrer det? Vår sjels dypeste lengsel står til deg, du levende Gud. Vår eneste hjelp

og vår eneste tillit er hos deg. Vi søker deg heller ikke bare for å få hjelp; vi søker deg for å få glede. Men vi kan ikke ha den gleden i deg uten først, og hele tiden, å ha hjelpen fra deg.

Våre sjeler må vaskes fra sin skyld, og våre hjerter må helliggjøres ved din Hellige Ånd. Da kommer din hjelp dag for dag gjennom nådepaktens vanlige ordning, slik at «alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud, dem som etter hans råd er kalt» (Rom 8,28). Det trengs ikke særskilte under der det skjer et stadig under. Du selv er vårt pant på det gode – du er selv alt godt og pantet på alt godt.

Lær oss da å kjenne deg mer, du som det er evig liv å kjenne (Joh 17,3). Dra oss nærmere til deg selv, og hold oss alltid hos deg ved din kjærlighet, som overvinner alt. Når vi er overvunnet av deg, er alle våre fiender overvunnet; når vi står og holder oss oppe, synker de og faller.

For det tredje: Det er glede i himmelen og blant Guds hellige engler over én synder som omvender seg (Luk 15,7.10). Seirene til Guds folk er våre seire. Det som rammer ett lem, rammer alle lemmene. Og våre bønner for andre er svært søte. Iblant, når vi knapt kan be for oss selv, lærer vi å gjøre det ved først å be for andre. Ingenting er heller mer oppmuntrende enn beretningen om hvordan Gud har svart på bønner.

Steinen i Betel ble salvet og ble både en minnestein og et alter. Hvert bønnesvar er et segl på Guds trofasthet. Det er i virkeligheten vår yppersteprest som går i forbønn, og hvert svar er et svar til ham. Å, for en frimodighet i bønnen gir ikke dette! Og for en ny kraft til arbeid for Herren gir ikke en slik frimodighet i bønnen, hvor umulig arbeidet enn kan se ut for mennesker!

Herre, hjelp oss slik å be at vi arbeider, og slik å arbeide at vi ber; hjelp oss slik å se at vi tror, og slik å tro at vi ser. Og all æren skal være din, ved Kristus Jesus, vår opphøyde konge!

Kongens banner går fram,
korset lyser i hemmelighetsfull glans;
der bar han, som skapte vårt kjød, i kjødet
vår dom og betalte vår løsepenge.

Oppfylt er alt det David sa
i sann profetisk sang fra gammel tid:

Blant folkene, sier han, har Gud
regjert og seiret fra treet.

Du skjønnhetens tre, du lysets tre,
du tre som er kledd i kongelig purpur!
Utvalgt til at de hellige lemmer
skulle finne hvile mot ditt seiersbryst.

På dine kjære armer, så vidt utstrakt,
hang løsepengen for verden,
for å betale prisen for menneskeslekten
og ta byttet fra røveren.

Fortunatus

30. Salme 21: Håpets sang

> Herre! Kongen gleder seg over din makt. Hvor høyt han jubler over din frelse! Det hans hjerte ønsket, har du gitt ham, og det hans lepper ba om, har du ikke nektet ham. Sela. For du har møtt ham med velsignelse og lykke. Du satte en krone av gull på hans hode. Han ba deg om liv, og du ga ham det, et langt liv for evig og alltid. Stor er hans ære fordi du frelste ham, høyhet og herlighet har du lagt på ham. Du gjør ham til velsignelse for evig. Du fryder ham med glede for ditt åsyn. For kongen setter sin lit til Herren. Han rokkes ikke, for Den Høyeste er nådig. Din hånd skal finne alle dine fiender, din høyre hånd skal finne dem som hater deg. Du vil gjøre dem som en brennende ovn når du viser ditt åsyn. Herren vil oppsluke dem i sin vrede, ilden vil fortære dem. Deres livsfrukt skal du utslette av jorden, etterkommerne deres blant menneskenes barn. For de har lagt opp onde planer mot deg, de har uttenkt onde råd. De skal ikke makte noe. For du får dem til å vise ryggen når du gjør ferdig din bue mot deres ansikt. Reis deg, Herre, i din kraft! Vi vil lovsynge og prise ditt storverk. (Sal 21,2–14)

Jo nærmere vi kommer synet av Golgata (Sal 22), desto tydeligere messianske blir de profetiske ordene i Salmene. Det er mindre av forbildet og mer av oppfyllelsen, til David nesten forsvinner i «Davids sønn». Vår salme tar opp løftet som opprinnelig ble gitt «langt fram i tiden» (2 Sam 7,19): «Ditt hus og ditt kongedømme skal stå fast til evig tid for ditt åsyn, og din trone skal være grunnfestet til evig tid» (2 Sam 7,16). Dette var både Davids og Israels herlighet og «alle folkenes lengsel» (Hag 2,7).

Ja, salmen peker så tydelig på «kongen» at den jødiske targumen – den gamle arameiske omskrivningen – gjengir ordet med «kong

Messias», og selv senere jødiske utleggere bruker det om ham. Her har vi altså en sang om Kristus. At hans kongedømme skulle grunnfestes, opphøyes og seire, ble svakt forbildet i David, men tydelig lovet ham.

Den gamle menighetens forventninger ville sannelig vært ynkelige om håpet om løftet hadde vært samlet om Davids etterfølgere. Like ynkelig ville vårt håp vært om vi gjorde hans dyrebare forsikringer om menigheten ytre og brukte dem om et ytre, synlig samfunn. For i denne tiden er menigheten «av de førstefødte» (Hebr 12,23) usynlig og har ennå ikke trådt fram, slik dens Herre i den gamle pakt ennå var usett og var håpets mål.

Alt som nå sies om Kristi ene og udelelige kirke, gjelder den nåværende, synlige kirken bare i samme forstand som løftene om Kristus i Det gamle testamente gjaldt Davids hus. Ja, det ser nesten ut som om Herren med vilje lot Davids ætt synke så lavt i det ytre, for at Israels håp ikke skulle hvile på slike jordiske støtter. På samme måte har han tillatt ufullkommenhetene og splittelsene i kirken nå, for desto fullere å feste vårt sinn og hjerte på håpet om at han kommer.

Likevel er vi som kirke én og fullkommen i Kristus Jesus, vår Herre, i en svært viktig forstand – og i den eneste sanne. Hele slekten i himmelen og på jorden har «én Herre», likesom vi har én tro og har bekjent den i én dåp (Ef 4,5). Det menigheten i våre dager lengter etter og venter, var også menighetens håp i den gamle pakt, og dens sanger om den seieren den ventet, er også våre.

Dette ser vi særlig i vår salme. Den skiller seg merkbart fra andre ved at den er menighetens sang – ikke Davids bønn, men Israels lovsang. Det som i Sal 20 var gjenstand for tro, er her gjenstand for *håp*. Den bryter glad fram fra leppene til dem som alt ser den første, forbilledlige oppfyllelsen, og i den, langt borte, «Kristi dag».

Det er et særlig privilegium, og et av kirkens kjennetegn, at den får være den som minner Gud (Jes 43,26; 62,6–7). Vi kan påberope oss løftene som hører Kristus til, og – underfullt å tenke på – vi kan be for ham som ber for oss. Dette er den høyeste herligheten i at vi er gjort ett med Kristus: Vi får del med ham som tok del med oss, og slik han gjør seg ett med oss i vår lave stand, gjør han oss også ett med seg i sin opphøyelse.

«Dette er til ære for alle hans fromme» (Sal 149,9) – å stille seg ved hans side som «Guds barn» og «arvinger til herligheten». Hver gang

vi ber om at riket må komme, tar vi derfor i virkeligheten på oss våre kongeklær. Og den høyeste stillingen de troende kan nå her, er å ta Herrens ord og forme det til en håpets sang.

Den brå begynnelsen passer godt til det ståstedet troen vår har: «Herre! Kongen gleder seg over din makt. Hvor høyt han jubler over din frelse!» Makten det er tale om her, er ikke den som bor i ham, men den som blir åpenbart, og ikke bare til forsvar, men til angrep, som i den lignende bønnen: «Våkn opp, våkn opp, kle deg i styrke, du Herrens arm!» (Jes 51,9). Ordet kan også stå om det en slik åpenbart makt fører til: lovprisningen.

Den dyrebare sannheten i forsikringen om at det «blir glede blant Guds engler over én synder som omvender seg» (Luk 15,10), blir liksom uendelig mangfoldiggjort når den brukes om Kristus og hans rike. «Fordi hans sjel har hatt møye, skal han se det og mettes» (Jes 53,11). Her blir våre trange tanker om Guds kjærlighet irettesatt på den mest salige måte, fordi det treffer så presist. Hans lyst var alltid hos menneskenes barn (Ordsp 8,31), og når tiden kommer da han avdekker sin hellige arm og åpenbarer sin frelse (Jes 52,10), hvor høyt skal han ikke juble!

Å ha samme sinn som Kristus i dette betyr at vi ikke bare i tro, men med glede ser fram til vår forløsning. Men vi kan ikke glede oss over at Kristus skal komme, uten først å ha gledet oss over at Kristus er kommet. Menigheten ser Kristus som en som alt har tatt imot herredømmet (v. 3). Da Gud reiste ham opp fra de døde, opphøyet han ham «til høvding og frelser» (Apg 5,31). Det han døde for, er vunnet; det han ba om, er gitt. Gud har tatt imot Kristi fullbrakte verk.

Han elsket oss og ga seg selv for oss, og «det hans hjerte ønsket, har du gitt ham». Han gikk i forbønn for oss og vant frelsens velsignelser: «Det hans lepper ba om, har du ikke nektet ham.» De som er satt fri, vet hvor stor utfrielse de har fått, og hvem de skylder den. Hvorfor skulle det være så vanskelig for oss å fatte hvor inderlig hans kjærlighet er og hvor fullkomment hans verk er? Men vissheten springer ikke fram i vårt eget hjerte. Den strømmer ut fra synet av Kristus på korset.

Når vi kjenner at vi er bundet sammen med ham og leser vår egen sak i at han fikk sitt hjertes ønske, blir vi glade, fordi vi vet at vi er trygge. For så vidt ordene i v. 3 kan brukes om våre egne bønner, sier

Luther med rette at hjertets ønske alltid må gå foran leppenes bønn. Men det er søtere å bruke dem om Kristus alene.

Skildringen som følger (v. 4–7), leses nesten som en beretning om hvordan Kristus ble tatt imot da han for opp til himmelen. I den mottakelsen den oppstandne frelseren fikk, kan vi lese vår egen, for den hilste ham som menighetens hode. «Velsignelsen» som møtte ham, var den fylden som «vi alle har fått» av, «og det nåde over nåde» (Joh 1,16). «Kronen av gull» var vår konges kongekrone, det vil si at han ble innsatt i herredømmet over jorden – og det innebærer at jorden til sist skal bøye seg under hans styre.

Det evige «lange livet» er at hans embete som mellommann varer, og i kraft av det er han «prest for alltid» (Hebr 7,3). Storheten i hans ære, høyhet og herlighet består i dette, «at i Jesu navn skal hvert kne bøye seg, deres som er i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære» (Fil 2,10–11). Den salighet han har, og hans store glede for Guds åsyn, er Faderens velbehag.

Og alt dette er bundet sammen med vår frelse. Menigheten er derfor et vitne om Messias' seire, og den har den dypeste del i dem. Går vi dypere inn i ånden i v. 7, leser vi det slik: «Du gjør ham til velsignelse for evig. Du fryder ham med glede for ditt åsyn.» Faderen har velbehag i ham for hans rettferdighets skyld. «Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd» (Joh 3,35). Slik er løftet til Abraham oppfylt: «Jeg vil velsigne deg og gjøre ditt navn stort, og du skal bli en velsignelse» (1 Mos 12,2).

I v. 8 skjer det en tydelig overgang fra lovsangen til Faderen i versene foran til den troende forventningen som utgjør salmens andre halvdel. Ordene har Det gamle testamentes språkdrakt og gjaldt først Isais sønn, men v. 8 er uten tvil sant om kong Jesus. Den ubrutte tilliten var det sønnlige i Kristi lydighet. Og denne lydigheten blir uttrykkelig nevnt (Fil 2,7–8; Hebr 5,8–9; 12,2 og andre steder) som grunnen til at han ble opphøyet som konge og fikk sitt rike grunnfestet. «For kongen setter sin lit til Herren. Han rokkes ikke, for Den Høyeste er nådig.»

Noe mer dyrebart enn at Davids trone står fast i evighet, kan ikke tenkes. Som Calvin sier: Mens alt i denne verden går rundt som et hjul, er Judas kongedømme – eller rettere det det pekte fram mot,

Kristi rike – et unntak. I ham har alle Guds løfter «fått sitt ja» og «sitt amen» (2 Kor 1,20). Og dette skjer ved Den Høyestes velvilje, nåde og kjærlighet – eller, som NB sier: «for Den Høyeste er nådig».

Navnet «Den Høyeste» forbereder oss på en strid der hans overhøyhet viser seg i at nåden varer, og dermed i at hans rike varer. For at riket består, avhenger av at hans nåde stadig strømmer til. Og her er det i én forstand svært trøsterikt for oss at fiendene rett og slett blir kalt «dine fiender» og «dem som hater deg». At vi slik er gjort ett med Kristus, viser at vår sak er god, og gir pant på sikker seier.

I sannhet er det «mot Herren og mot hans salvede» (Sal 2,2), og ikke mot oss, at de uttenker onde råd. De kan ikke angripe Guds sak på annen måte enn gjennom hans folk. Og det er alltid trygt å stille seg ved Guds helliges side, særlig i tider da lunkenhet og frafall er alminnelig.

Med en fryktelig hast og fullstendighet innhenter dommen fiendene (v. 10–11). Men det skal likevel vise seg at det bare sto i deres makt å legge opp «onde planer» og å uttenke «onde råd», men at «de skal ikke makte noe» (v. 12). Vi er altfor redde for dem som hater Herren. Makten deres svarer ikke til hensikten deres. Han holder dem i tøylen, han som når som helst kan stanse dem. De fleste av våre farer finnes bare i vår engstelse, og det gjelder både kirken og den enkelte kristne.

Var vi fornøyd med å la morgendagen være morgendagens, ville roen vår være mer ubrutt. Fiendene bare gaper mot oss; de kan ikke sluke oss. Dagen i dag er lett, for Kristus bærer den med oss; morgendagen er tung, for den rommer en byrde uten mål. De mørkeste tidene både i kirkens og i vår egen historie har vært slike tider da vi så framover på denne måten.

Hans ord forsikrer oss om at «alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud» (Rom 8,28), og det ville sannelig være vanskelig å finne noen hendelse som ikke er med i dette «alle ting». Å gå fram i tro – ikke i selvtillit, men i tillit til Jesus, til hans fullbrakte verk og hans urokkelige rike, med alt dette innebærer – er ikke bare en salig lettelse, men sann visdom.

Vi vil minnes at hans fiender ikke makter noe, hver gang Guds sak, hans ord eller hans ordninger blir angrepet. Det er et forsøk på det umulige. Skildringen av hvor fullstendig hjelpeløse slike fiender er, er også svært levende. Den minner oss nesten om fortvilelsens bønn

om at fjell og klipper skal falle over dem og skjule dem for Guds og Lammets vrede (Åp 6,16).

I denne meningen er v. 13 med full rett gjengitt slik: «Men du vil drive dem på hodeløs flukt og tvinge dem til å vende ryggen til. De vender riktignok ryggen til, såret av dine piler, men du møter dem på flukten og skyter dødelige piler mot ansiktet deres.» Hvor trygt kan vi ikke la Guds sak være i Guds hånd, enten saken er kirkens vel eller den enkelte troendes ve og vel!

I mellomtiden er det vår sak bare å se opp (v. 14). Bønnen, eller lengselen, om at Kristus må bli opphøyet «i sin kraft», at han må ta herredømmet og regjere, er Det gamle testamentes rop: «Amen, ja kom, Herre Jesus!» (Åp 22,20). Dette «kirkens større håp» rommer hver enkelt og særskilt åpenbaring av at han har «nøkkelen til Davids hus» (Jes 22,22), og at «herredømmet er på hans skulder» (Jes 9,6).

Vårt er det å «lovsynge og prise» kong Jesu storverk – nå, og hver gang han viser sin kraft. Hver slik gang er en begynnende, liksom forbilledlig oppfyllelse av hans kirkes store håp. Slik slutter også denne salmen med kirkens håp og med de dype følelsene for Jesus som er selve kjernen i alt åndelig liv.

For det første: Jesu fullbrakte verk er grunnen for vår tro og vår glede. Det temaet blir kirken aldri trett av. Det er alltid «nytt», og alltid et «godt budskap». At han har fullført det verket Faderen ga ham, og at han er gått inn i sin herlighet, er hans folks glade trøst. «Du for opp i det høye, bortførte fanger, tok gaver blant menneskene, også blant de gjenstridige» (Sal 68,19). Hans lidelse, død, oppstandelse og himmelfart er aldri virkelig fortid; de er et evig nå.

La meg i dag vende meg som en trett og tørst pilegrim til disse vannkildene. Bare Jesus kan gi trøst og styrke. Overbevisningen om at han er død for meg og nå lever for meg, er selve kjernen i at troen tilegner seg evangeliet.

Har jeg rett til å tilegne meg det slik? Ja, for troen kan alltid tilegne seg det personlig; troen får ta alt den kan gripe. Har den noen grenser, ligger de alltid innenfor, ikke utenfor. Og la meg ikke tro at jeg noen gang skal finne fred eller tilgivelse noe annet sted enn i Jesu person og verk – hvordan forholdene enn er, og hva jeg enn særlig trenger.

For det andre: La meg være viss på at alle anslag mot Kristus må mislykkes, enten de gjelder hans flokk eller hans får, kirken eller

de troendes sjeler. Fra første stund er de slått med maktesløshet. Faren ligger bare i at vi blander oss inn på feil måte. «Gi rom for vreden» (Rom 12,19). Når vi tar dommen i egne hender, legger vi lett hindringer i veien for det han gjør. Her kjenner vi på den ene siden faren for vantro og på den andre faren for et galt og ukjærlig sinnelag mot andre. Kanskje er de tross alt ikke det de ser ut til å være – hans fiender.

Det trengs mye nåde for å være nidkjær for sannheten uten å være det mot enkeltmennesker. Men hva betyr det vel hva folk sier mot Herren, Herrens dag, Herrens sak, Herrens folk eller Herrens ord? Hver gang jeg kan sette min Herres navn på noe, er det trygt. Og hvor søtt å tenke på at den røde snoren berget til og med Rahabs hus og slekt! Et engstelig sinn er et vantro sinn; den som er full av bekymringer, er full av seg selv. Kast skipsutstyret og lasten over bord, om du vil nå trygt i land. Der Kristus er, faller de baklengs som blir sendt ut mot ham.

For det tredje: Jeg vil ikke være full av bekymringer og tom for Kristus – ikke et skip med bare ballast, men et som fører god last. Derfor vil jeg søke å få mer av Kristus. La meg med glede dvele ved hvem han er og hva han har gjort. Hver lekse jeg lærer, vil jeg gjemme i mitt innerste hjerte, og likevel alltid elske den høyere enn jeg kjenner den. Allerede her får troen ta del i kirkens seierssang. Og vi venter på at han skal komme. Vi lar oss ikke skremme av fiendenes råd eller rokke av deres spott, men venter på ham etter hans løfte.

La oss heller ikke tro at det fører til noe når halvhjertede troende prøver å forbedre evangeliets enkelhet og vender seilene etter hver bris av folkegunst. Evangeliet kan ikke forbedres, og verden vil ikke bli forbedret: «La den rettferdige fortsatt gjøre rettferdighet», og «la den urene fortsatt bli uren!» (Åp 22,11). Evangeliets tone kan ikke senkes, og verdens tone kan ikke heves. Disse ynkelige påfunnene vil lykkes like lite som de åpne fiendenes angrep.

Men la det være vår sak å stå ved evangeliet i all dets enkelhet. Kristi kors vil alltid være en upopulær lære, og bare Herrens komme vil gjøre ende på tingenes nåværende tilstand. La oss med tanke på den dagen være helt alvorlige, ærlige og oppriktige i vår kristendom. Og la oss fortsatt trøste oss, mens vi venter, ber og arbeider, med dette

salige og visse håpet: «Reis deg, Jehova-Jesus, i din kraft!» Både nå og siden vil vi «lovsynge og prise ditt storverk».

Forferdes ei, du lille hop,
skjønt fiendeskarens larm og rop
fra alle sider gjalle!
De juble ved din undergang,
men deres fryd ei blive lang,
thi la ei motet falle!

I Jesu navn vårt håp er visst,
at Herren fienders vold og list
dem selv i graver fører.
De vorde skal til spott og skam,
med oss er Gud og vi med ham,
og seiren oss tilhører.

Johann Michael Altenburg (Gustav Adolfs slagsang), etter Landstads salmebok

31. Salme 22: Dødsangsten

> Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg? Langt borte fra min frelse er min klages ord. Min Gud! Jeg roper om dagen, og du svarer ikke – og om natten, jeg tier ikke. Like fullt er du hellig, du som troner over Israels lovsanger. Til deg satte våre fedre sin lit. De stolte på deg, og du fridde dem ut. De ropte til deg og ble reddet. Til deg satte de sin lit, og de ble ikke til skamme. Men jeg er en orm og ikke et menneske, jeg er spottet av mennesker og foraktet av folk. Alle som ser meg, spotter meg, vrenger munnen og rister på hodet: Sett din vei i Herrens hånd! La ham redde ham! Han skal befri ham siden han har behag i ham. Ja, du er den som dro meg fram av mors liv, som lot meg hvile trygt ved min mors bryst. På deg ble jeg kastet fra mors liv, fra mors skjød har du vært min Gud. Vær ikke langt borte fra meg, for trengselen er nær, og det er ingen som hjelper. (Sal 22,2–12)

Dette er salmenes salme. I den får vi Jesus Kristus «malt for øynene som korsfestet» (Gal 3,1). Ikke noe sted i Det gamle testamente, ikke engang i Jes 53, er «Kristi lidelser og herligheten deretter» (1 Pet 1,11) skildret fullere. Det som bare i en svært avledet mening kunne gjelde David eller menigheten, står her fram for oss. Ellers ser vi gjerne Kristus gjennom David, men her er det nesten som om vi bare ser David gjennom Kristus.

Vi undrer oss neppe over at Luther, da han skulle legge ut denne salmen, stengte seg inne i tre dager og tre netter for å være alene med dens store virkeligheter. Salmen har tre strofer på ti vers hver, og vers 12 danner overgangen. De skildrer den store Forløserens indre lidelser, hans ytre trengsler og frukten av hans sjels møye (jf. Jes 53,11). Språket fyller oss snart med ærefrykt, snart med dyp glede

og lovsang. Skjelver vi når vi stiger ned i dypet av hans dødsangst, så jubler vi når beretningen om hans seire blir åpnet for oss.

I den siste strofen (v. 23–32) ser vi at skilleveggen mellom jøde og hedning er revet ned. Skillet mellom fattig og rik er tatt bort (v. 30), og til slutt sprenges selv tidens trange grenser (v. 31–32). Over alt dette skriver vi: Kjærlighet. For oss fornedret han seg, for oss døde han, for oss stod han opp, og for oss sitter han ved Guds høyre hånd og går i forbønn. Akk, hvor uverdige er vi, men hvor herlig er han, han hvis død er vårt liv!

Bildet av hans lidelser, slik evangelistene forteller om dem, og av verdens frelse, slik den henger sammen med hans oppstandelse, er så nøyaktig at det, som det er sagt så treffende, er som om vi leser «ikke så mye profeti som historie». Når vi grunner på denne salmen, er det ikke gitt oss å trenge helt ned i dens hemmelighetsfulle dyp. Men overalt mellom linjene leser vi ordene «for oss». Undrende og glade tar vi dem som nøkkelen som låser opp dens usigelige skatter.

Brått og uten forberedelse stiger vi ned i det dypeste dypet. Lyset – eller rettere lynet – som først bryter inn i det tette mørket, viser oss Golgata. Det første vi hører, er et av de siste ordene på korset: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg? Langt borte fra min frelse er min klages ord.» Likevel er dette ikke et fortvilelsens rop, bare et rop i dødsangst og lengsel.

Den tyngste byrden, den som tynget Frelseren ned, var verken den legemlige lidelsen eller i første rekke fiendenes ondskap og raseri. Det var følelsen av å være forlatt av Faderen, fordi han bar sitt folks samlede skyld. Det var dette han fryktet, og det var her han til slutt «ble bønnhørt» (Hebr 5,7). For Gud kunne ikke overgi hans sjel til dødsriket, og heller ikke la sin hellige se tilintetgjørelse (Sal 16,10).

Den troende sjel som i liten grad har fattet hvor forferdelig skylden er, og forstått at en hellig og rettferdig Guds vrede nødvendigvis følger med den, har bare skuet et lite stykke ned i det avgrunnsdypet som Jesus steg ned i. Hans hellige person vek tilbake for synden, men nå ble den lesset med hans folks skyld, og Faderen vendte sitt åsyn bort fra ham.

Som i medlidenhet skjulte solen seg, og jorden skalv i den forferdelige timen da menighetens skyld, lagt på Jesus, ble naglet til korset og hang mellom jord og himmel. Og det var ikke bare en følelse av at

Gud trakk seg bort. Som mellommann, i sitt innerste vesen som Kristus, kjente Jesus seg virkelig forlatt. Ikke engang Faderens uendelige kjærlighet kunne lette den byrden. Den var der, den var vår byrde, og den måtte bæres for å bli båret bort.

Om dette midtpunktet i menneskehetens historie kan det sies at fordi Kristus kom, kan ingen mennesker si at Gud har «forlatt» ham. Ingen ville heller våge å spørre: «Hvorfor har du forlatt meg?» Men alt dette er fordi Jesus virkelig ble forlatt. Likevel viser det gjentatte ropet «Min Gud, min Gud» også hvor fast han holdt seg til Faderen, og i seg selv er det pantet på hans seier. Selv da og der – og nettopp der – er det «min Gud, min Gud».

Gjennom alle tider lyder denne røsten fra korset og vekker gjenklang i våre hjerter. Siden den døende Kristus ropte dette ordet, kan dødens stillhet aldri mer ruge over vår jord.

Der henger Kristus, et syn av ve, korsfestet av meg, korsfestet for meg! Hva skal jeg gi Herren igjen for alle hans gaver til meg? Å, du forunderlige nådegave, altfor stor til at jeg kan fatte den! Hvem kunne være vantro eller tvile på kraften i dette verket når han har forstått hva det er?

Ropet i dødsangst får ikke noe svar. En uendelig avstand – men bare en avstand – synes å skille «min klages ord» fra «min frelse». Frelsen finnes, men langt borte. Begeret må tømmes til den siste bitre dråpen. Å, min synd, du er malurten i Forløserens lidelsesbeger! Å, min skyld, du er årsaken til at hjelpen er så langt borte!

Ropet er høyt som løvens brøl – det hebraiske ordet *sha'agah* (שְׁאָגָה, «brøl») betyr egentlig det – men det har ord og tar form av bønn: «min klages ord». Disse ordene var altså i virkeligheten ord i forbønn. Blodet fra vår Abel, utøst av brodermorderen Kain, talte i sannhet «bedre» (Hebr 12,24) – ikke om hevn, men om tilgivelse og fred.

Ropet på korset var bare uttrykket for den siste og mest sammentrengte dødsangsten. Lenge hadde den fylt hans sjel og gjort den «bedrøvet inntil døden» (Matt 26,38), så «svetten hans ble som bloddråper som falt ned på jorden» (Luk 22,44).

«Fra den sjette time falt det et mørke over hele landet», men først «ved den niende time ropte Jesus med høy røst» (Matt 27,45–46) – med sin klages ord. Det ser også ut til å ligge i vers 3, der vi for tredje gang møter det ropet som skjærer oss i hjertet: «Min Gud!» Disse ordene og

disse hendelsene står alltid for oss, enten til ydmykelse eller til tro. Han er «livets brød» (Joh 6,35).

Det er nesten som om alle skogens trær skjelver, og selve jorden de har røttene i, ryster i stormen som bøyer livets tre (v. 4–6). Alle løftene og all deres oppfyllelse hadde sin rot i Kristus. All Guds miskunn i fortiden var paktshandlinger, og de hadde sitt midtpunkt i Israels hode og konge (v. 5–6). Ja, all din pris sprang ut av din paktstroskap. Kan du da tie nå overfor ham i hvem alt har fått sitt «ja» og sitt «amen» (2 Kor 1,20)?

Jordens grunnvoller rokkes i denne kampens dødsangst, og vannene går over hans sjel. «Like fullt er du hellig, du som troner over Israels lovsanger.» Hellighet er ikke bare renhet; den er også sannhet og trofasthet. Slik Gud «troner over kjerubene» (Sal 80,2; 99,1), troner han over Israels lovsanger – ordet og uttrykksmåten er nøyaktig de samme.

Paktsberetningen om hvordan han handlet i nåde med sitt paktsfolk, er en sang som aldri dør ut eller blir forbi. Båret oppe av disse sangene som av kjerubenes vinger åpenbares hans nærvær i Israel. Her er det særlig beretningen om utfrielsen fra Egypt som trer fram (v. 5–6), et så tydelig forbilde på den store frelsen. Tre ganger blir tilliten nevnt, og det viser hvor forferdelig kampen er, hvor stor nøden er, og hvor stort Guds inngrep er. Tillit, bønn, utfrielse og at de ikke ble til skamme, blir her stablet oppå hverandre for å reise en Eben-Eser.

Du er hellig – det kan ikke være! Du åpenbarte deg i gamle dager – det kan ikke være! Fortiden, nåtiden, du selv sier det – det kan ikke være! Slik bar han «med sterkt skrik og tårer» fram «bønner og nødrop» (Hebr 5,7). Og slik ser vi også at vår Kristus så å si lever gjennom Israels historie og trykker seg som et segl på deres beretninger.

Men enda dypere stiger den guddommelige Forløseren ned. Med ord som gir gjenlyd i Jes 53, sier han om seg selv: «Men jeg er en orm og ikke et menneske, jeg er spottet av mennesker og foraktet av folk.» Det er som for å forklare hvorfor han synes å være et unntak fra regelen om at Gud hjelper. Jesus er gått lavere enn mennesket ved at han ble menneskehetens stedfortreder i dens skyld og fortapte tilstand.

Å, min sjel, om slike syn på Kristus ikke driver ut all vantro, bryter all hardhet og smelter all kulde, da har du aldri sett korset eller skuet «det mennesket» (Joh 19,5)! Ordet for «orm» er svært talende. Det he-

braiske tola'at (תּוֹלַעַת) er egentlig purpurmakken, og av dens blod laget man fargen til det kongelige purpur. Denne fargen ble brukt i presteklærne (2 Mos 28) og ved renselsen av den spedalske (3 Mos 14,4). Vår yppersteprest bærer prestekledningen farget i sitt eget blod, og han renser den spedalske med den samme dyrebare strømmen. Forbildet blir helt sant.

Under korset ble profetien i vers 8–9 oppfylt til punkt og prikke, uten at de visste det. De som gikk forbi, «spottet ham, ristet på hodet» og sa: «Han har satt sin lit til Gud, la nå Gud fri ham om han har behag i ham» (Matt 27,39.43). Det svarer til vers 9: «Velt det over på Jehova! La ham redde ham, la ham fri ham ut, for han har behag i ham» – Jehova har behag i Kristus.[1]

Likevel er dette et høyst dyrebart vitnesbyrd, selv fra fiendene hans, om at han alltid vendte seg til Faderen. Ingen av dem kunne vitne om noe ondt hos ham, og selv deres falske vitnesbyrd stemte ikke overens. De vitnet bare om sin egen vantro, slik vi bare vitner mot oss selv når vi har lave og falske tanker om Kristus.

Og for en alvorlig – for dem forferdelig – oppfyllelse av deres hånord skal ikke den dagen bringe! Å, «kyss Sønnen, for at han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien» (Sal 2,12)! Men langt mer enn ved Herrens redsler ber vi menneskene ved Jesu døende kjærlighet og vår Guds paktsmiskunn: «La dere forlike med Gud!» (2 Kor 5,20).

Det er noe enestående, ikke bare ved Kristi lidelser og ved hans person, men også ved hans liv. Denne tilsynelatende lavheten, denne stadige kampen, denne ydmyke fødselen og denne fullstendige avhengigheten av Gud fra krybben i Betlehem til korset på Golgata er kjennetegn på «smertenes mann» (v. 10–11). Det ligger et særlig ettertrykk i ordene: «Fra mors skjød har du vært min Gud.»

Vi minnes beretningen om hans menneskeblivelse og Marias lovsang. Det er svært betydningsfullt at det bare tales om hans mor, og at ordet dermed peker enda høyere – til hans Far i himmelen. Fødselens og avhengighetens hemmelighet blir enestående og blir helliget i den annen Adams fødsel. Han ble ikke til av jorden ved Guds maktord, som den første Adam, men av en kvinne ved nådens Ånd. Han var ikke under synden som vi, men «hellig, uskyldig, ren» (Hebr 7,26).

[1] NB 88/07 har: «Sett din vei i Herrens hånd! La ham redde ham! Han skal befri ham siden han har behag i ham.»

I kraft av hemmeligheten ved hans menneskeblivelse, som var bundet til Gud, klynger denne ene mann seg nå alene til Gud (v. 12). Han er forlatt av mennesker, alene mot mennesker og alene for mennesker. Slik blir hemmeligheten ved hans menneskeblivelse så å si oppfylt i hans lidelse og død – helt åpnet, anvendt og stadfestet.

En enestående person, en enestående fødsel, et enestående liv, enestående lidelser, en enestående død! Han holder seg med hver fiber til menneskeheten og med hver tanke og følelse til Guddommen – sant menneske og sann Gud, vårt paktshode og hans paktsmellommann. Å, «det er et troverdig ord, fullt verdt å motta» (1 Tim 1,15)! Å, dette som «englene trakter etter å skue inn i» (1 Pet 1,12)! Å, «stort er gudsfryktens mysterium: Gud åpenbart i kjød, rettferdiggjort i ånd, sett av engler, forkynt blant folkeslag, trodd i verden, tatt opp i herlighet» (1 Tim 3,16)!

For det første: «Dra dine sko av føttene! For det stedet du står på, er hellig grunn» (2 Mos 3,5). Vi har Forløseren rett foran oss, korsfestet for oss. Forbannelsens tre er blitt livets tre. To ting er her viktigst av alt: hans fullkomne rettferdighet og at han helt og fullt trådte i vårt sted. Ved sin fullkomne lydighet, både i det han led og det han gjorde, betalte han gjelden og brakte en evig rettferdighet. Som vår stedfortreder tok han vår plass og løftet oss opp til sin plass.

Kristus ble den israelitten som står for hele folket, den sanne Davids sønn, Israels konge – ja, den annen Adam. Nå står veien inn til det aller helligste åpen for oss. Verket er fullbrakt, alt er båret og gjort, og «det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser» (2 Kor 5,19). Fra hans side er det ikke noe som holder igjen eller hindrer. La meg i dag ta imot dette underfulle som hans nåde har gjort i stand. Og siden «Ånden og bruden sier: Kom!» (Åp 22,17), så la meg komme, tro og leve.

For det andre: For et uendelig dyp av kjærlighet som drev vår Frelser til å lodde dypet av usigelig dødsangst! Vi hadde ikke noe krav på ham, bare elendighet som kunne vekke hans medlidenhet. Likevel elsket han oss og gav seg selv for oss (Gal 2,20). Denne frie kjærligheten som strømmer ut fra ham, og denne fulle åpenbaringen av hans nåde, er grunnen til at vi, skyldige og fortapte, har rett til å komme til ham.

I Jesu lidelser leser jeg min forferdelige skyld. Men jeg leser også min frie innbydelse til å ta imot en tilgivelse som hans kjærlighet har gjort i stand og hans rettferdighet har vunnet. «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7). Tårer, sorg, anger og anstrengelser fra vår side kunne aldri ha tatt bort skylden. Da Israel hadde ødelagt seg selv, var Jehova vår hjelp. Han grep inn, ja, han stilte seg selv imellom. Han gav seg selv, og han gav seg helt. Å tvile nå ville være å tvile på ham – å gjøre ham til en løgner.

Å, om denne høyde og dybde, denne lengde og bredde av kjærlighet (Ef 3,18) alltid stod for mitt hjerte! Akk, hvor kald og ufølsom er jeg ikke! La meg gå på ny til Golgata og stå på avstand sammen med kvinnene (Luk 23,49). Kan selve evigheten være nok til å synge lovsangen over en slik forløsende kjærlighet?

For det tredje må jeg likevel i dag ta korsets blod i bruk for meg selv. Jeg vil komme på ny og vaske bort alle mine flekker, som om jeg aldri hadde kommet før. Med et sønderbrutt og knust hjerte vil jeg søke tilgivelse og fred der.

Jeg legger min finger i naglegapet (Joh 20,25), men ikke i vantro, og tilber «min Herre og min Gud» (Joh 20,28). «Min ånd fryder seg i Gud, min Frelser» (Luk 1,47), og «Herre, jeg har deg hjertelig kjær, du min styrke!» (Sal 18,2). Ja, med ord og gjerning, i hjerte og liv, i arbeid og tålmodighet vil jeg forkynne hans storhet, «han som kalte» meg «fra mørket til sitt underfulle lys» (1 Pet 2,9).

O hoved, høyt forhånet
med blodig sår og ve!
O hoved, tornekronet
til smerte, spott og spe!
O hoved, som har været
tilbedet idelig,
men nå så høyt vanæret,
vær hilset hjertelig!

Jeg takker deg av hjerte,
av ganske sinn og sjel,
min Frelser, for din smerte,
du mente det så vel.
La meg, o Jesus Kriste,

ved troen holde meg;
når øynene vil briste,
da la meg dø i deg.

Paul Gerhardt, norsk ved M. B. Landstad

32. Salme 22: Korset og kronen

Vær ikke langt borte fra meg, for trengselen er nær, og det er ingen som hjelper. Sterke okser omringer meg, Basans okser omgir meg. De spiler opp sin munn imot meg som en rovgrisk, brølende løve. Jeg er utøst som vann, og alle mine ben skiller seg at. Mitt hjerte er som voks, smeltet inne i meg. Min kraft er opptørket som et potteskår, og min tunge henger fast ved mine gommer. I dødens støv legger du meg. For hunder omringer meg, de ondes hop gjerder meg inne. De har gjennomboret mine hender og mine føtter. Jeg kan telle alle mine ben. De stirrer, de ser på meg med skadefryd. De deler mine klær mellom seg og kaster lodd om min kappe. Men du, Herre, vær ikke langt borte! Du min styrke, skynd deg å hjelpe meg! Redd min sjel fra sverdet, mitt eneste fra hunders vold. Frels meg fra løvens gap, og fra villoksenes horn – du bønnhører meg! Jeg vil kunngjøre ditt navn for mine brødre, midt i menigheten vil jeg lovprise deg. Dere som frykter Herren, pris ham! All Jakobs ætt, gi ham ære! Og vis ham ærefrykt, all Israels ætt! For han har ikke foraktet og ikke avskydd den elendiges elendighet. Han har ikke skjult sitt åsyn for ham, men da han ropte til ham, hørte han. Fra deg kommer min lovprisning i en stor forsamling. For deres øyne som frykter ham, vil jeg holde mine løfter. De nedbøyde skal ete og bli mette! De som søker Herren, skal prise ham. Må deres hjerter leve til evig tid! Alle jordens ender skal minnes det og vende om til Herren, og alle hedningenes ætter skal tilbe for ditt åsyn. For riket hører Herren til, og han hersker over folkene. Alle jordens rikmenn skal ete og tilbe. For hans åsyn skal de bøye seg, alle de som stiger ned i støvet, og den som ikke kan holde sin sjel i live. Etterkommerne skal tjene ham. Det skal fortelles om Herren til etterslekten. De skal komme

og kunngjøre hans rettferdighet for det folk som blir født, at han har gjort det. (Sal 22,12–32)

Enda en gang går vi fram til Golgata. For et følge som omgir Frelseren i hans sjels dødsangst, i hans dødskamp med Gud! En ny bølge, denne gangen utenfra, truer med å sluke ham: «Trengselen er nær, og det er ingen som hjelper» (v. 12). Jehova kan ikke være «langt borte» fra ham. Snart skal vi høre det: «Det er fullbrakt!» (Joh 19,30). Men begeret som Faderen har gitt ham – skulle han ikke drikke det? (Joh 18,11).

Raseri og styrke har gått sammen mot ham. Mange og sterke okser fra Basans ensomme fjellbeiter omringer ham og omgir ham. Som «en rovgrisk, brølende løve» spiler de opp sin munn imot ham. Det er som om hele den falne skapningen var sluppet løs på ham, framstilt ved ville dyr og ved erkefienden, som «går omkring som en brølende løve og søker noen han kan oppsluke» (1 Pet 5,8).

I disse bildene fra dyreriket lærer vi ikke bare historien om vårt fall og om vårt forhold til skapningen. Vi lærer også, som det er sagt, at dyrenes instinkter ble målt og betraktet i lyset av menneskehetens moralske grunnsetninger. Nå tåler han det verste som mennesker og djevler kan påføre ham.

Kom enda nærmere og se «smertenes mann» (Jes 53,3): de åpne sårene som strømmer av hans dyrebare blod, benene som skiller seg at mens han henger på korset, dødsangsten, kraftløsheten, tørsten og den siste kampen (v. 15–16). Og alt dette for oss! Ikke én ve av alle de lidelser som kunne ramme ham, blir spart ham, «for at han ved Guds nåde skulle smake døden for alle» (Hebr 2,9). Var det ikke for den andre siden, for den herlige oppstandelsesmorgenen, ville vi for alltid skjule ansiktet i denne mørkeste timen.

Å, min sjel, du var der under dette korset i dem som stod for deg. Som med vilje, for at vi alle skal være med, blir de skildret i bilder som rommer den falne menneskehetens kjennetegn. Men hvor underfullt at Guds kjærlighet nettopp i denne gjerningen, der min skyld er aller verst, har lagt grunnen og retten til min høyeste nåde og salighet! At jeg har stått under dette korset, regner meg med blant dem som Kristus døde for. Slik forvandler nåden alltid våre synders skarlagenrøde farge til snøens hvithet (Jes 1,18).

Og hvor forferdelig trofast er ikke skildringen av korsfestelsen! Vi lærer dens kvaler nesten bedre å kjenne av denne salmen enn av

evangelienes beretninger. Det dypeste av alle ve var at Faderen lot de opprørske kreftene rase løs omkring ham: «I dødens støv legger du meg.»

«Det behaget Herren å knuse ham. Han slo ham med sykdom» (Jes 53,10). Han «ble gitt for våre overtredelser» (Rom 4,25). «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss» (2 Kor 5,21). «Han ble forrådt etter Guds fastsatte råd og forutviten, og dere slo ham i hjel idet dere naglet ham til korset ved lovløse menns hender» (Apg 2,23). «Men Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere» (Rom 5,8).

Her står vi og tilber i ydmykhet før vi ser den siste dødsangsten. Det som var særegent forferdelig ved korset – det Tertullian kaller «korsets egen gru» – var gjennomboringen av hans hender og føtter. Slik forstår vi vers 17, og de aller fleste vitnesbyrd peker i den retningen. Den blir innledet av en ny billedlig skildring. Hundene som omringer ham, er egentlig «de ondes menighet». Ordet som står her, *'edah* (עֵדָה), er en av de faste betegnelsene på menigheten i gammel tid, og gjengir vi det med «hop», kommer ikke den triste sannheten fram.

I én forstand er menigheten under korset «de ondes menighet». Det gjelder ikke bare Israel, som korsfestet sin konge. Det gjelder det menigheten virkelig er når den blir sett uten hans rettferdighets klesdrakt – og særlig under Kristi kors. Her, om noe sted, kjenner vi at vi hører til «de ondes menighet». Og her, om noe sted, forstår vi hva nåden betyr, og hvilket bytte den gjør.

Dette særtrekket ved korset, som syntes å være et særlig tegn på forbannelsen, er det også tale om i Jes 53,5: «Han ble gjennomboret for våre overtredelser.»[1] Det samme gjelder Sak 12,10: «De skal skue opp til meg som de har gjennomstunget.»

Så kommer det at han kan telle alle sine ben, som korsfestelsen har vridd ut av ledd, og at de deler hans klær, ned til den detaljen at de kaster lodd om kappen, det innerste plagget (Joh 19,23–24). Dette er oppfylt så bokstavelig, og bare i Kristus, at selv den mest innbitte vantro knapt kan nekte for at det gjelder ham.

Men en slik historisk oppfyllelse har først og fremst verdi fordi den stadfester de dype åndelige sannhetene som hver enkelt kan ta til seg.

[1] NB 88/07 har «såret»; Edersheim gjengir hebraisk *mecholal* (מְחֹלָל) med «gjennomboret».

Profetien og underet – undergjerningen i ord og undergjerningen i gjerning – er begge gitt som vitnesbyrd om dem. Og til denne åndelige kjernen vil vi holde oss, takknemlige mot ham som har gitt oss den i et dobbelt skall.

Etter at han har båret all indre dødsangst og alle ytre angrep, kommer igjen ropet om hjelp og utfrielse. Det gjelder det trefoldige onde han frykter: «min sjel fra sverdet», «mitt eneste fra hunders vold» og «meg fra løvens gap». Men han har allerede seiret ved at han har båret alt som kunne bæres: «og fra villoksenes horn – du bønnhører meg!» «Det er fullbrakt! Og han bøyde sitt hode og oppga sin ånd» (Joh 19,30).

Hans død var ikke bare den virkelige enden på hans lidelser, men begynnelsen på hans seier. Ved sin død oppslukte han døden til seier (1 Kor 15,54). Dette er det siste vi ser av de gamle fiendene, Satan og døden, med det enevelde de før hadde. Nå er de overvunnet, og de venter bare på at dommen skal fullbyrdes.

Her begynner en helt ny orden. Det som nettopp har skjedd, gir ikke lenger grunn til frykt, men blir forkynt som grunn til lovsang. Det som skjedde på Golgata, blir kunngjort som evangeliet. Innskriften på korset er skrevet på alle kjente språk. At denne enestående hendelsen gjelder alle, er grunnlaget for vers 23. Frelserens stedfortredende lidelse og lydighet er grunnen til at nåden kan forkynnes for alle.

Slik ble han virkelig vår bror, og når han gir oss del i velsignelsen av sitt verk, gjør han oss også til sine sanne «brødre». Slik blir verset også forklart i Hebr 2,12, der det hebraiske ordet for «menighet» med rette er gjengitt med det greske *ekklesia*. De to ordene synes å dekke hverandre, både etter opprinnelse og betydning.

Det er også verdt å merke seg at Faderen blir lovprist «midt i menigheten» i forbindelse med Sønnens verk. For i dette verket viser ikke bare vår Guds hellighet og sannhet seg, og hans miskunn når han frelser skyldige mennesker, men særlig hans kjærlighet da han gav sin elskede Sønn. Å gi Sønnen er et tegn på den dypeste kjærlighet hos Faderen, like dyp som kjærligheten hos ham som gav seg selv. Legg også merke til forskjellen mellom å forkynne for «brødrene» og å lovprise «i menigheten».

Før selve evangeliet i vers 25 kommer det som er blitt kalt en storslått inngangssang, der Guds Israel blir kalt til å frykte, ære og vise ærefrykt for ham. For evangeliet må forkynnes med slike følelser – med hellig «frykt og beven» (Fil 2,12) når vi ser «Guds godhet og strenghet» (Rom 11,22), og med ære og lovsang til ham som har så uendelig medfølelse og kjærlighet.

Selve evangeliet blir forkynt i vers 25. Det glade budskap om stor glede består ikke i budet om å tro, heller ikke i noen advarsel til de vantro, ja, ikke engang i første rekke i en innbydelse til å komme til Jesus. Det består ganske enkelt i kunngjøringen av at Gud har tatt imot Kristi verk, at han har gjort ende på synden, og at paktens hensikter er nådd. «Og da han var fullendt, ble han opphav til evig frelse for alle dem som er lydige mot ham» (Hebr 5,9; se sammenhengen).

At Gud ikke har skjult sitt åsyn for Kristus, ikke foraktet hans elendighet, men hørt ham, er evangeliet. Det er kunngjøringen av at hans verk er tatt imot, og dermed av hans oppstandelse. På denne grunnen forkynner vi syndenes forlatelse ved vår Guds miskunn.

At dette er rett forstått, viser også ordene som evangeliets budskap er kledd i. Gud har ikke foraktet og ikke avskydd «den elendiges elendighet». Ordet for «elendighet» viser her til sjelens indre nedbøyning, som det også er tale om i Jes 53,4.7 og Sak 9,9. Ordet for «den elendige» gir tanken om ytre lidelse. Når det heter at Faderen ikke «avskydde» denne elendigheten, så sikter det til at den hang sammen med skyld. Det var altså nettopp med tanke på hans verk som stedfortreder at Faderen «ikke skjulte sitt åsyn for ham», men hørte hans rop.

På grunnlag av dette evangeliet, kunngjøringen av en fullført og godtatt frelse, innbyr vi alle mennesker til å omvende seg og tro. Derfor blir evangeliets gjestebud holdt her. Sannhetene i lignelsen om kongens gjestebud ser vi her ligge til grunn for offerforskriftene (v. 26–27): Gjestebudet er ferdig, og alle er innbudt, men bare de som har bryllupsklærne – den åndelige ydmykheten – får ta del i det.

Hans lovsang lyder i den store forsamlingen. Det store offeret er båret fram, og nå gjelder ordet: «Kjøttet av et fredsoffer som bæres fram som takkoffer, skal etes» (3 Mos 7,15; jf. 3 Mos 9). Alle «nedbøyde» er innbudt til dette offermåltidet. De får forsikring om at de skal bli rikelig mettet, og løfte om at de som søker, ikke bare skal finne, men skal prise Jehova i gleden over hans frelse.

Ja, Kongen selv ønsker gjestene velkommen til sitt bord med paktsløftet om at de skal være trygge, ikke bare nå, men også i framtiden – at de skal holde ut til enden: «Må deres hjerter leve til evig tid!» (v. 27). Seierssangen stiger høyere og høyere, like høyt som ropet i dødsangst før sank dypt. Evangeliet sprer sine usigelige velsignelser langt ut over det som nå er.

Skilleveggen mellom Israel og hedningene er revet ned (Ef 2,14). Den lenge glemte kunnskapen om Gud og budskapet om hans Sønn blir «minnet». «Alle jordens ender» vender om til Jehova, og «alle hedningenes ætter skal tilbe» for Jesu åsyn (v. 28). For en dag dette er, og for en frukt av hans sjels møye! Og alt dette med rette. For Faderen har gitt ham, som mellommann, «riket» og herredømmet (v. 29). Jorden og menneskene kan ikke bli stående i opprør mot ham som levde og døde på jorden, som levde og døde for menneskene.

Enda lenger når det profetiske synet. Ved enden av denne tiden blir det igjen gjort i stand et gjestebud. Kongen er kommet igjen, og gjestene hans er samlet hos ham. Skillet mellom rik og fattig, høy og lav, er tatt bort, og alle kommer de like. «Alle jordens rikmenn skal ete og tilbe. For hans åsyn skal de bøye seg, alle de som stiger ned i støvet, og den som ikke kan holde sin sjel i live» (v. 30).

«Herren, hærskarenes Gud, skal på dette fjellet gjøre et gjestebud for alle folk, et gjestebud med fete retter, et gjestebud med gammel vin – med fete, margfulle retter og med klaret, gammel vin. På dette fjellet skal han tilintetgjøre det sløret som tilslører alle folkene, og det dekket som dekker alle hedningefolkene. Han skal oppsluke døden for evig. Og Herren Herren skal tørke tårene av alle ansikter. Sitt folks vanære skal han ta bort fra hele jorden» (Jes 25,6–8).

Salmen slutter med et storslått halleluja, og det er den sanne tolkningen av det siste ordet på korset: «Det er fullbrakt!» Alle tidens grenser sprenges, og menigheten er grunnlagt, evig, på klippen. «En ætt skal tjene ham, den skal regnes til Herren som hans slekt,»[2] og stadig blir nye lagt til hans folk. Vitner skal stå fram overalt, og for folk som ennå ikke er født, skal Jesu rettferdighet bli kunngjort – «at han har gjort det».

[2] NB 88/07 har: «Etterkommerne skal tjene ham. Det skal fortelles om Herren til etterslekten.»

Med et ord som minner om fullføringen av den første skapelsen (1 Mos 2,2–3), slutter slik beretningen om den andre skapelsen, og her begynner den evige sabbat. «Amen, ja kom, Herre Jesus!» (Åp 22,20).

For det første: Hvor herlig er ikke den utsikten som Messias' død og seier åpner for menigheten og for vår jord! Til da må mange spørsmål stå ubesvart og mye disharmoni stå uløst. Israels og verdens skjebne skal avgjøres i nåde når han kommer igjen for å ta riket til seg.

Menigheten trenger slike løfter for å holde seg våken og troende. Det er ikke en usikker eller fjern framtid som ligger foran oss. Vi arbeider ikke som «de andre, de som ikke har håp» (1 Tess 4,13). Vi tror at alt som skjer under Guds forsyn, hvor ulikt det enn kan synes, er med på å berede veien for hans komme.

Det har den største betydning for livet at vi holder sinn og hjerte vendt mot den salige forløsningens dag. Slik skal vi forstå tidens tegn og kunne bruke dem rett. Slik skal vi også «trøste hverandre med disse ordene» (1 Tess 4,18). Våre døde, «de døde i Kristus, skal først stå opp. Deretter skal vi som lever, som er blitt tilbake, sammen med dem rykkes opp i skyer, opp i luften, for å møte Herren. Og så skal vi for alltid være sammen med Herren» (1 Tess 4,16–17).

Å arbeide med alt dette for øye – med det store gjestebudet «på dette fjellet» – er å stride med seieren i sikte. Men er vi rede, og gjør vi oss rede, til «Herrens dag»? Mer enn noen gang kjenner vi her at vi trenger din suverene nåde til å lære oss og holde oss oppe, så våre hjerter kan være «ulastelige i hellighet for vår Guds og Fars ansikt når vår Herre Jesus kommer med alle sine hellige» (1 Tess 3,13).

For det andre: Evangeliet er kunngjøringen av en salig kjensgjerning: Gud har gitt en utvei i Kristus Jesus, og han har tatt imot hans fullkomne rettferdighet og fullbrakte verk i vårt sted. Dette skal vi tro. Evangeliets kall er en innbydelse til alle og enhver, på grunn av Guds kjærlighet og deres egen nød, om å tro dette budskapet og ta imot de velsignelsene det forkynner.

Troen er at vi lyder denne innbydelsen; at vi hviler på denne grunnvollen; at vi stoler på det som Kjærligheten har gjort i stand, Rettferdigheten har utført, Retten har godtatt, og Sannheten og Nåden har delt ut. Slik består vår tro først og fremst i å holde budskapet for sant og ta imot det. Hvilken av disse to er det du er urolig for, min sjel? Kan du mistro hans hensikt eller hans verk?

Jeg kjenner min nød så dypt. Men det er gjort i stand nok for meg, av Herren selv, til prisen av hans dyrebare blod. Finnes det ikke her bevis på en uendelig medfølelse og kjærlighet til de skyldige, da kan det ikke finnes noe sted.

Hvorfor nøler jeg da med å komme? Er det for vantroens og uviljens skyld, som er naturlig for vårt hjerte? Da vil jeg be hans Hellige Ånd om å lede meg, og ha denne sterke forsikringen i tankene: «Hvis da dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham» (Luk 11,13).

For det tredje: La oss enda en gang i andakt grunne på salmens siste vers (v. 24–32). For en underfull ordning Guds nåde har gjort! Se hvor dypt han er steget ned! Se hvor godt gjestebudet han har dekket, passer for oss! Se hvor herlige følgene er, og hvor dyrebar enden er! Sannelig, vi skal «ete og bli mette» – og det av deg selv, velsignede Herre, du som gir deg selv ikke bare for oss, men til oss.

Her vil jeg tilbe for hans åsyn og undre meg over at en slik nåde har nådd meg, og over hva den nåden kan virke, også i meg. Dette er ditt evangelium. Å, før meg nærmere til deg, og gi meg nå å glede meg over det som din nåde så snart skal gi din menighet å glede seg over.

Syng, min tunge, om den herlige striden
som er endt i fullbrakt seier,
og fortell om kampens triumf
over korsets seierstegn –
hvordan verdens Forløser seiret
da han gav sitt liv.

Når du, verdens Dommer, kommer
i din guddommelige herlighet
og byr ditt kors' seier
å stråle klart over stjernene,
da vær du lyset og frelsen
for det folk som er ditt!

Venantius Fortunatus (i John Mason Neales gjendiktning, noe endret)

33. Salme 22: Å følge på avstand

> Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg? Langt borte fra min frelse er min klages ord. Min Gud! Jeg roper om dagen, og du svarer ikke – og om natten, jeg tier ikke. Like fullt er du hellig, du som troner over Israels lovsanger. Til deg satte våre fedre sin lit. De stolte på deg, og du fridde dem ut. De ropte til deg og ble reddet. Til deg satte de sin lit, og de ble ikke til skamme. Men jeg er en orm og ikke et menneske, jeg er spottet av mennesker og foraktet av folk. Alle som ser meg, spotter meg, vrenger munnen og rister på hodet: Sett din vei i Herrens hånd! La ham redde ham! Han skal befri ham siden han har behag i ham. Ja, du er den som dro meg fram av mors liv, som lot meg hvile trygt ved min mors bryst. På deg ble jeg kastet fra mors liv, fra mors skjød har du vært min Gud. Vær ikke langt borte fra meg, for trengselen er nær, og det er ingen som hjelper. (Sal 22,2–12)

Samlet oversikt og anvendelse

På avstand, og bare på avstand, kan de troende her følge i Mesterens fotspor. Han bar korset, og vi bærer det også. Men for oss er det ikke forbannelsens tre. Det er det treet han hang på, og som har sprunget ut til nytt liv. Den gang var det vinter, nå er det vår, og knopper og blomster er kommet fram på treet. Likevel er det vår lodd å følge Menneskesønnen i hans fornedrelse, og også vi må «dø hver dag» (1 Kor 15,31).

Selv i den avledede meningen salmen har for oss, er det forferdelige erfaringer den skildrer. Ikke alle av oss blir kalt til å gå gjennom så dype vann, men alle har åndelig forstand på hva salmen sikter til. Luther sier: «La oss derfor gjemme disse ordene i hjertet og ta godt vare på dem til den rette tiden kommer da vi får bruk for dem. Og den

som ikke kan fatte dem, får bli igjen hos folket nede på sletten, mens disiplene går opp til Kristus på fjellet (Luk 6,12–17).

«For ikke alle ordene i denne salmen passer like godt for alle, slik heller ikke alle har de samme gavene eller de samme lidelsene. Etter våre ulike behov byr Skriften melk til de umyndige og vin og fast føde til de sterke. Slik finner de svake sin rette næring i Skriften, og like så de sterke og de som må gjennom en stor kamp og lidelse.»

Men la oss merke oss at når salmen i avledet mening gjelder de som blir prøvet og fristet, så gjelder den kanskje mer enn noen annen salme bare Guds folk. Det ser vi av hvor inderlig ropet «Min Gud» er. Til dette håpet og denne sannheten klynger den troende seg, og det bevarer ham fra den ytterste fortvilelse.

Frykten og redselen for å være forlatt, enten den kommer av at vi ser på oss selv, eller av fiendens angrep, kan bli slik at det er som om det bare er «et hårsbredd mellom død og liv». Bølgene synes å lukke seg omkring oss, og Gud er «langt borte fra» vår frelse og fra vår «klages ord». Vi kan ikke «tie» før svaret kommer fra helligdommen (v. 3). Også dette er et vitnesbyrd om at hans Hellige Ånd virker i nåde.

Det finnes ikke noe argument, verken fra hans vesen (v. 4) eller fra historien om hvordan han har handlet (v. 5–6), som ikke blir brukt. Det kan se ut som om alt dette blir sagt som en klagende motsetning, men det gir ny grunn til håp og bønn. Så nådig lar han oss utøse hele vårt hjerte, legge fram all vår tvil og alle våre vansker og gjøre selv dem om til grunner til å be om miskunn.

Selv fiendenes hånord gir ny grunn til å påkalle ham. For Gud kan ikke overgi oss til fiendenes vilje, og gjerne tar vi imot utfordringen til å «velte» vår sak over på ham som er full av nåde og sannhet (v. 9). Byrden er for tung for oss, og vi husker apostelens formaning: «Ydmyk dere derfor under Guds veldige hånd, for at han kan opphøye dere i sin tid. Og kast all deres bekymring på ham, for han har omsorg for dere» (1 Pet 5,6–7).

At vi er hans skapninger på jorden, regner oss med blant dem som han har sørget for i sin nåde. Det blir enda tydeligere ved at vi er helt avhengige av ham fra første øyeblikk vi er til (v. 10–11). Hvordan kunne vi ellers stå oss mot slike fiender? Vår kraftløshet, som vi kjenner så godt, viser seg, som Luther sier, i «den indre angst, redsel og gru, så stor og brå at den visner og tørker ut den naturlige saften

i alle lemmene våre» (v. 16). Men selv her er blikket stadig vendt mot Gud, og i det ligger vårt håp om at vi til slutt blir fridd ut.

Den forferdelige ødsligheten i sjelen når den frykter den evige død, går over all beskrivelse. «Så rasende er den grumme fienden at profeten følte at ikke engang sverdets skarphet var nok til å beskrive det. Derfor nevner han også de rasende, ville hundene som river, den sultne løvens gap, som allerede står åpent, rede til å sluke oss, og de grusomme villoksenes store og voldsomme vrede.»

Desto mer ærer det ham at vi her får vissheten om at vi er bønnhørt (v. 22). Nå bryter sjelen ut i lovsang og priser hvor stor frelsen er som vi har fått erfare, hvor fullt den strekker til, hvor salig den er, og hvordan den metter til evig tid.

Med Luthers ord enda en gang: «Slik gjør Gud herlig vel og svært kjærlig mot oss, så alt hans folk må elske og prise ham, fordi hans øyne ser på og vender seg til de sørgende og de fattige. Jo mer foraktet og forkastet et menneske er, desto nærmere og nådigere er Gud ham. Det er som om han sa: ‹Se og lær av mitt eksempel, jeg som har vært den mest foraktede og forkastede blant menneskene (v. 7), men nå er den som blir sett på med mest kjærlighet, tatt imot og hørt.›»

Sett i dette lyset er vår salme en salme om en troende fortvilelse, som sjelen litt etter litt kommer ut av, fram i klart lys. Den viser hvor stor faren er, og at hjelpen er enda større. Alle Jehovas brenninger og bølger synes å gå over sjelen (Sal 42,8). Ja, de stiger så høyt at de går forbi mennesket og brytes ved Gud-menneskets føtter. Og det er dette lidelsesfellesskapet med Jesus som lyser opp vår sky og tar bort vår byrde.

Fordi denne sorgen er så stor, fordi den stiger over mennesket og går forbi det, fordi den brytes ved Forløserens føtter, er jeg trygg. Stormen som han en gang seiret over, kan ikke overvelde meg. Båten som bærer Kristus, kan aldri synke. Men slike virvelvinder, som river opp og fører med seg alt som er vakkert og godt, slike nærkamper mellom sjelen og døden, er ikke sjeldne i Guds folks historie. De er forferdelige ødeleggelser, men «om morgenen er det frydesang» (Sal 30,6).

Det er som om vi skal drives fra den ene forsvarslinjen til den andre, til vi kommer til den innerste linjen: historien om hvordan Gud har handlet, og vårt opprinnelige forhold til ham som hans skaperverk. Bak disse vollene vil vi gjerne finne et standsted vi kan

holde. Det kan ikke nektes at du var våre fedres Gud, og at deres tro ikke var forgjeves. Men hvordan kan jeg sette meg på linje med dem? Både innvortes og utvortes er det helt annerledes med meg. Men jeg er da i det minste dine henders verk. Du kan ikke forlate meg helt.

Men jeg er en orm og ikke et menneske. Slik synes all grunn å bli revet bort under meg. Jeg har ikke annet igjen enn den frie nåden alene. For en herlig stripe av morgenlys når vi når alterets horn (v. 22)! En høy og salig lovsang bryter ut fra våre lepper, like stor som den elendigheten vi kjente i den lange natten. Så lyder seiersropene: Riker blir lagt under, de døde blir kalt til live igjen, og smilet fra en ny vår synes å glede jorden.

Overgangen er like brå som den er stor. Å, for en utfrielse er ikke dette! Den er virket av Guds nåde alene, gjennom en troende bønn som har gitt opp både seg selv og alt annet: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg» (1 Mos 32,26).

For det første: Å, min sjel, når du er i din dypeste fortvilelse, så husk at denne salmen, som skildrer din kamp, er en Kristus-salme. Det er ham den gjelder i sin fulleste mening, for Herren lot «den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6). I dette er det en usigelig trøst for min sjel. Kristus er vår følgesvenn i sorgene våre – eller rettere: Kristus har båret våre piner (Jes 53,4). Synden, som er sorgens og dødens brodd (1 Kor 15,56), er tatt bort. «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28).

La oss ikke se på sorgen, men på Kristus og på hvor sterk hans kjærlighet er. For en trøst i Kristus! «Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet?» (Rom 8,35). Å, la meg miste meg selv i Kristus! Ikke jeg, men Kristus (Gal 2,20). Jeg er et lem på Kristus; Kristus er i meg, Kristus er for meg, Kristus er med meg.

For det andre: Likevel er dette en nærkamp med mørkets makter. Gå fram, min sjel, dit martyrenes og de helliges store hær har gått fram, og der de har seiret (v. 3–6)! Men jeg blir drevet tilbake. Den kampen blir ikke avgjort i andres kraft eller på allmenne grunner (v. 7–9). Gå likevel fram igjen, min sjel! Du er Guds skapning, og han kan ikke forlate sine egne henders verk (v. 10–12). Men igjen blir jeg drevet tilbake. I denne ulike kampen kjenner jeg bare skapningens svakhet (v. 13–19).

Men å, gå enda en gang fram, min sjel! Det er ikke historien eller skapelsen som er din grunn – alt er av nåde. Jeg påkaller din makt, jeg griper din utrakte arm, jeg kaster meg helt og uten forbehold på deg for å bli fridd ut (v. 20–23). Alt er av deg, og alt er av nåde. Og se, nå er alt seier! Mine fiender er slått og flykter, for «riket hører Herren til» (v. 29).

For det tredje: «Så står det da en sabbatshvile tilbake for Guds folk» (Hebr 4,9) – en herlig sabbat i Kristus her, og en enda herligere sabbat med Kristus hisset. Så hvil da, min sjel! For dødsangsten i hagen er forbi, og seieren er hans!

Kort er livet som er vår lodd her,
kort sorgen, kortvarig bekymringen;
livet som ikke kjenner noen ende –
livet uten tårer – er der.
O salige gjengjeld!
Kort strev, evig hvile;
for dødelige og for syndere
en bolig hos de salige!

Natten var full av redsel,
morgenen er lys av glede;
korset blir vår havn,
og vi seirer etter sorgen.
Ja, Gud, min konge og min del,
i hans nådes fylde
skal vi da se for evig
og tilbe ansikt til ansikt.

Da skal alle Sions saler
for alltid være fullkomne,
og i skjønnhetens land
skal alt som er skjønt, møtes.

Bernhard av Cluny (i John Mason Neales gjendiktning)

34. Salme 23: Den gode hyrde

> Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting. Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til hvilens vann. Han fornyer min sjel, han fører meg på rettferdighets stier for sitt navns skyld. Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt. For du er med meg, din kjepp og din stav, de trøster meg. (Sal 23,1–4)

Denne søte salmen om hvile følger med god grunn etter skildringen av den forferdelige kampen og den herlige seieren som ble vunnet. Offermåltidet er gjort i stand, og her møter vi erfaringen til dem som er innbudt til å ta del i det. Getsemane og Golgata ligger bak, og oppstandelsens morgen har grydd. Nå trenger ikke sjelen lenger bære på engstelige bekymringer.

Noen mener at salmen ble skrevet i en tid med åndelig fred og vederkvegelse, da ingenting forstyrret gleden over Guds nåde. Hans velgjerninger var da, som Calvin sier, trinnene i stigen som salmisten steg stadig nærmere Gud på. Det er likevel rimeligere at salmen uttrykker en rolig og fast tillit til Herren til alle tider, også med den skarpeste smerten for øye – dødens. Men sannhetene den bærer fram, er like trøsterike i begge tilfeller.

Grunntonen blir slått an i første vers. Jehova-Jesus er hyrden, han er blitt vår hyrde, og han sørger for alt. Han er hvile for den trette (v. 2), nytt liv for den trengende (v. 3), vern og trøst i all fare (v. 4), mat og drikke og skjønnhet for den som er hardt stedt (v. 5). Og det gjelder ikke bare for tiden, men langt mer for evigheten. Når salmisten ser tilbake på hele Guds ledelse, vokser derfor erfaringen i vers 1 ut til den frimodige forsikringen i vers 6. Slik får vi «ro og trygghet» (Jes 32,17), «glede og fred i troen» (Rom 15,13).

Det er svært vanskelig å trenge helt inn i det salmen vitner om. Den sier så mye om hvem Kristus er og hva han gjør, at når vi har beitet på disse engene og drukket av dette vannet, hver etter sin trang, kjenner vi at det fortsatt ligger rikelig føde og dyrebar nåde igjen til trette pilegrimer – ting vi slett ikke har lagt merke til. Fra først til sist er salmen en lovsang til ham som både er vår hyrde og vår vert. Nettopp som vår hyrde er han vår vert, og han deler ut paktens gaver i paktens miskunn.

For uttrykket «Jehova er vår hyrde» rommer alt vi trenger for legeme og sjel, for tiden og evigheten. Det taler om hans stadige trofasthet, omsorg, forsørgelse og vern, og det gjør det fordi han har sluttet pakt med oss. «Vi er det folk han før, den hjord hans hånd leder» (Sal 95,7). Skriften selv har ikke noe kjærere eller dyrebarere navn på Kristus enn «hyrde». Det taler om hans verk for oss, da han kjøpte oss til å være sin hjord, og om hans verk i oss og med oss, når han tar seg av oss og har omsorg for oss.

Den ene siden av denne sannheten finner vi derfor i profetier som Sak 11 og særlig Sak 13,7: «Sverd! Våkn opp mot min hyrde, mot den mann som er min neste!»

Den andre siden hadde alltid vært menighetens håp, som i Jes 40,11: «Som en hyrde skal han vokte sin hjord. I sin arm skal han samle lammene, og ved sin barm skal han bære dem. De får som har lam, skal han lede.» (Se også Esek 34,13–20 og Mi 7,14–15.) Disse løftene er rikelig oppfylt i ham som er «den gode hyrde» (Joh 10,11) og «fårenes store hyrde» (Hebr 13,20). Til ham er vi av nåde «nå omvendt», til våre «sjelers hyrde og tilsynsmann» (1 Pet 2,25).

Slik tar vi i tro imot Jesus som vår hyrde og overgir oss til hans ledelse. Han eier alt, og derfor kan vi ikke mangle noe. Det vi har, har vi fra ham og i ham, og noe annet ønsker vi ikke.

Luther sier det så vakkert: «Alle de andre navnene på Gud lyder så herlige og majestetiske at de alltid fører ærefrykt og frykt med seg når vi hører dem nevnt, slik som når Skriften kaller Gud vår Herre, Konge, Skaper osv. Men ordet ‹hyrde› er ikke slik. Det lyder så vennlig, og når Guds folk leser eller hører det, gir det dem straks tillit, trøst og trygghet, slik som ordet ‹far›.»

Skulle vi trenge noe mer for å verdsette denne sannheten, så er det dette: Det tilsvarende bildet – fårene, som står for hans folk – viser vår

svakhet og hjelpeløshet. Slik har han bøyd seg ned til oss i vår lave og fortapte stand, og i seg selv og ved seg selv dekker han alt vi trenger.

Her er det av største betydning å huske at dette løftet – eller rettere denne åndelige virkeligheten: «det mangler meg ingen ting» – står fast, også når vi føler oss forlatt, kjenner sorg og frykter vrede.

Som det er sagt: «For straks vender salmisten seg bort fra sine egne følelser og griper Gud ved løftet hans og tenker: La det gå meg som det vil, dette er likevel mitt hjertes trøst at jeg har en nådig og barmhjertig Herre. Han er min hyrde, og hans ord og forsikring styrker og trøster meg. Derfor skal det ikke mangle meg noe. Dette alene er den gylne kunst: å holde seg til hans ord og forsikring og dømme etter det, og ikke etter hjertets følelser. Da skal hjelp og trøst visselig følge, og ingenting skal mangle.»

For en grenseløs utsikt som åpner seg for oss her! Og hvor trygt kan ikke vi, som har overgitt våre sjeler i hans varetekt, legge alle bekymringer og engstelser fra oss! Men vi kan bare glede oss over disse løftene i den grad vi fatter at Kristus har bundet seg til oss i en pakt, og at vi står i et slikt forhold til ham.

Den første velgjerningen Kristi får merker – det første de kjenner at de savner, og som han gir dem – er hvile. Skriften priser den ofte (Sal 116,7 og overalt der den lover fred). Og vårt mest påtrengende behov er sannelig hvile: med tanke på det som har vært, det som er, og det som skal komme, og overfor Gud, vår egen sjel og våre fiender. I Kristus blir denne hvilen tilbudt oss; han gir den. Vår del er å søke Kristus, hans del er å gi fred. Ingen har noen gang funnet fred ved å søke freden først, men hver og en kan finne den ved å søke Kristus.

Både denne hvilen og måten vi nyter den på, er særegne. «Han lar meg ligge» – et ord fra hyrdelivet om å hvile, særlig i dagens hete, som i Høys 1,7 – «i enger med friskt, mykt og grønt gress». Ordet for «enger» kommer av et ord som opprinnelig betyr et hvilested eller en oase. «Han leder meg til hvilens vann.» I dagens hete og tretthet velger han ut slike stille hvilesteder for oss, i mykt, grønt gress og ved det svale vannets milde sildring.

Og dette skjer i «et tørstende land» (Jes 32,2). Hvordan blir det da når løftet blir oppfylt: «For Lammet, som er midt for tronen, skal vokte dem og føre dem til livets vannkilder. Og Gud skal tørke bort hver tåre fra deres øyne» (Åp 7,17)? Det gjelder heller ikke bare én gang

eller to, for det står «vann» i flertall. Det finnes mange slike bekker: mange løfter, mange åpenbaringer, mange tegn på hans forsyn, mange sammentreff og mange slags trøst som blir hvilesteder for oss – for ikke å nevne hans egne dyrebare nådemidler og hans enda dyrebarere nærvær.

Hvilestedene er gjort i stand, men vi er dumme, svake og hjelpeløse får, og derfor må han selv lede oss dit og la oss legge oss ned der. Uten den gode hyrdes ledelse ville vi stundom ikke se dem for bare tårer, eller ikke finne dem for bare tretthet. Eller vi ville, som Hagar, være nær ved å dø i fortvilelse, nesten innen hørevidde av den sildrende kilden. Hvor godt kjenner han ikke vår sak, og hvor ømt har han ikke omsorg for den! «Og Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og deres tanker i Kristus Jesus» (Fil 4,7).

En slik søt hvile har vi i Jesus. Alle våre synder er tilgitt, og vi er under hans ledelse. Mildt og godt, trygt og varsomt leder han oss. Den andre velgjerningen som følger av at vi står i pakt med ham, er nytt liv. Hvile uten hellighet ville ikke være Kristi hvile, og heller ikke den kristnes fred. Men her viser «den gode hyrde» oss en dobbel nåde. Han har gitt sitt liv for fårene, og han gir sitt liv til fårene. Det kristne livet er Kristi liv, gitt til oss. Han er blitt for oss «visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» (1 Kor 1,30).

Først «fører han min sjel tilbake», henter den hjem og lar den vende om.[1] Ordene minner nesten ordrett om 1 Pet 2,25. Hvor langt hadde vi ikke gått bort fra ham da han søkte oss, og med hvilken uendelig kjærlighet og tålmodighet har han ikke ført oss tilbake til seg selv! Like tydelig ser vi hans nådes makt og hans makts nåde. Fremdeles har vi ofte grunn til å synge om at han fører oss tilbake slik, og noen ganger er det så gjennomgripende at det nesten er som en ny omvendelse.

Det sjelen kjenner når den blir ført fra sitt mørke inn i solskinnet fra hans ansikt, kan med full rett kalles å bli ført tilbake. For da merker vi at vi før slett ikke hadde noe liv, og vi undrer oss over det vi nå av nåde ser, hører og kjenner. Og det Gud har begynt, fører han videre og fullfører. «Han fører meg på rettferdighets stier.» Verbfor-

[1] Edersheim bygger på den engelske ordlyden «He restoreth my soul», som han forklarer som «fører den tilbake». Norsk Bibel har: «Han fornyer min sjel» (Sal 23,3).

men her taler om en iherdig, omhyggelig og særskilt ledelse, som i parallellstedet Sal 143,10.

Dette er den gode hyrdes trofasthet. «Han er trofast som kaller dere, han skal òg gjøre det» (1 Tess 5,24). «Mine får hører min røst, jeg kjenner dem, og de følger meg» (Joh 10,27). Han «går foran dem, og fårene følger ham, fordi de kjenner hans røst» (Joh 10,4). Det trengs mye omhyggelig, iherdig og særskilt ledelse for å få oss til å vandre «på rettferdighets stier».

Tror vi dette, hvorfor skulle vi da knurre, tvile eller klage over måten den gode hyrde leder oss på? Målet han har for øye, og enden på reisen har han åpenbart klart for oss. Alt det han gjør med oss i sitt forsyn og i sin nåde, er bare «hvordan» – måten han leder oss på.

Å, du svake og dumme hjerte, som verken vet hva du ber om eller hva du avslår, hva du håper på eller hva du frykter! Du har altfor liten tro på ham og altfor stor tillit til deg selv; du er dristig der du burde skjelve, og du skjelver der du burde være ved godt mot! Hvordan skulle det gå med fårene uten den gode hyrde? Egenrådige som de er, hvor snart ville de ikke bli et bytte for glupske ulver!

Hver dag, hver time og hvert øyeblikk skylder vi Jesus på ny det livet han først gav oss tilbake. Men under hans ledelse – ofte uten at vi vet det, enda oftere mot vår vilje, men alltid i nåde – blir vi bevart fra å falle. Vi blir ført videre «fra kraft til kraft», «fra herlighet til herlighet, som av Herrens Ånd» (2 Kor 3,18), til hver og en «trer fram for Gud på Sion» (Sal 84,8).

Alt dette får vi, ikke for vår egen rettferdighets skyld, men av fri nåde, «for sitt navns skyld». Det er ikke mine bønner, mine løfter eller mine anstrengelser, men hans trofasthet mot pakten som er grunnen til at jeg blir bevart. Slik har han åpenbart seg før, og han er «i går og i dag den samme, ja, til evig tid» (Hebr 13,8). Det han er, borger for at det skal gå meg vel, og det han har gjort, er et pant på det han vil gjøre. Han kan ikke lyve, og han vil ikke forandre seg.

Og hvilke vitnesbyrd har vi ikke om dette, vi som har hele beretningen om hvordan han handlet med menigheten både i den gamle og i den nye pakt foran oss, og som selv har erfart hans godhet og trofasthet! For en grunn gir ikke dette oss å påberope oss når vi ber til vår Gud: at han må akte oss «verdige for sitt kall», og at han må fylle oss «med all lyst til det gode og med kraft til troens gjerning, så at vår

Herre Jesu navn må bli æret ved» oss, og vi «i ham, etter vår Guds og den Herre Jesu Kristi nåde» (2 Tess 1,11–12).

For det første: Hvor dyrebart og rikt er ikke navnet hyrde når det blir gitt Kristus! I dette navnet leser vi både hans kjærlighet og vår trygghet, og det forteller oss at han har sørget for alt vi trengte. Vi er fattige, svake og villfarne, men han gir oss alt, bærer oss i alt og leder oss til alt godt. Sannelig, det skal ikke mangle oss, det mangler oss ikke, og det kan aldri mangle oss noe godt så lenge han er vår hyrde.

Se oppover: Vi kan ikke mangle rettferdighet når han har utøst sitt dyrebare blod for oss. Se utover: Vi kan ikke mangle det vi trenger når han gir oss seg selv. Se framover: Vi kan ikke mangle hjelp når han er ved vår side. Se innover: Vi kan ikke mangle trøst når han etterlater oss sin fred.

Men er jeg et av hans får? Overgir jeg meg helt til hans ledelse? Akk, hvor ofte går jeg ikke bort fra ham, og hvor mange smerter gjennomborer jeg ikke meg selv med! La meg søke nåde til å trakte etter dette framfor alt: å være helt hans. De som kjenner ham og hører hans røst, søker ikke sitt eget, men hans. De er rede til å følge ham, uten å bli hengende etter eller skynde seg foran, og de venter alt av ham alene. Men, Herre, når jeg ikke kjenner deg eller kjenner deg igjen, så kjenn du meg, før meg til deg og hold meg alltid der.

For det andre må jeg søke Jesus først og søke Jesus framfor alt; da skal jeg finne fred – både hvile og nytt liv. Å søke freden først og Kristus etterpå er å gå feil vei.

Men gjør vi oss ikke skyldige i nettopp denne feilen når vi ser etter en eller annen skikkethet eller forberedelse før vi går til Kristus? Korset er det som gjør oss skikket, og han selv er vårt liv. Annen skikkethet har vi ikke, og vi kan heller ikke skaffe oss den.

Kjenner jeg meg i dag tynget av synden eller matt av min svakhet, så la meg ydmyke meg, men ikke fortvile, og gå på ny til ham. «Desto større er nåden han gir» (Jak 4,6).

For det tredje sørger han for alt dette, nå og siden, «for sitt navns skyld»! Den frie nåden deler ut Kristi rikdom til oss. Han sørger så kjærlig for oss og legger merke til hvor trette og matte vi er. Hvordan blir det da siden, når vi får «det som intet øye har sett og intet øre hørt, og det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte» – det «Gud har beredt for dem som elsker ham» (1 Kor 2,9)? Sannelig, bruden kan si

i takknemlig kjærlighet: «Slik er min elskede, slik er min venn, Jerusalems døtre!» (Høys 5,16).

Min Gud er min hyrde! Jeg frykter ikke
det minste vindpust som rører seg.
La vindene blåse og stormen bruse –
Jehova tar vare på sin hjord.

Barclay

35. Salme 23: Kongen er vår vert

> Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt. For du er med meg, din kjepp og din stav, de trøster meg. Du dekker bord for meg like for mine fienders øyne. Du salver mitt hode med olje, mitt beger flyter over. Bare godhet og miskunnhet skal etterjage meg alle mitt livs dager, og jeg skal bo i Herrens hus gjennom lange tider. (Sal 23,4–6)

Nå skifter scenen. Eller rettere: Vi ser bare en ny side av det samme, for vår nød er fortsatt den samme, og hjelpen finnes i Kristus. Nå gjelder det ikke lenger bare tretthet og matthet; nå er det faren i sin verste form som skal møtes og fjernes. Bildet av hyrden går over i virkeligheten: en stadig forsorg som strekker til for alt og virker i alt. Ikke bare i gode og stille tider, men også i onde tider, når de grønne engene er byttet ut med den mørke dalen, viser han at han har omsorg for oss.

Det er akkurat nok igjen av hyrdebildet til å fortelle oss at han er den samme, og at det som hjalp oss i fredens dager, vil vise seg like tilstrekkelig i motgangens tider. Vi er fremdeles hans får. Jesu hyrdekjepp er der fortsatt, og den blir den staven vi støtter oss til. «Din kjepp og din stav» – din ledelse og din støtte, du selv som vår veiviser og vår støtte, og nå mer enn noen gang i nært fellesskap med deg – «de trøster» oss.

Selv her får vi mer enn utfrielse; vi har glede og fred i troen. Å, du fiende, du har gjort ditt ytterste, men du kan ikke legge oss øde så lenge Kristus er med oss. Å, du mørke, hvor tett, kaldt og trist du enn er; du død, hvor bitter du enn er; du verden med dine makter,

hvor sterk du enn er – se, der er han som har seiret over dere, den oppstandne Frelser!

Den hellige tilliten den troende gir uttrykk for når han kjenner at Kristus er nok, er ikke tillit til egne følelser. Erfaringen «Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt» blir straks fulgt av forklaringen: «For du er med meg, din kjepp og din stav, de trøster meg.» Vi roser oss altså ikke av vår egen standhaftighet, men av hans. Vi frykter ikke for det verste onde, fordi han er nær og holder oss oppe. Det er Jesus som blir lovsunget, ikke troen.

Denne rosen skal verken mennesker eller djevelen ta fra oss, «for at – som skrevet står: Den som roser seg, han rose seg i Herren!» (1 Kor 1,31). Men her må vi våke nøye. For det er fullt mulig å gjøre den dårskap å stole – om ikke på vårt gamle, så på vårt nye hjerte. Troen selv er alltid et tomt skrin, som bare har verdi fordi det rommer Kristus. Og vår erfaring, selv når den triumferer, er bare erfaring her og nå. Den rekker ikke inn i framtiden, og derfor er ordene «frykter jeg ikke» uttrykk for et hellig forsett, med blikket festet på at Kristus er nok.

Denne vissheten står fast selv i omstendigheter som for det ytre øyet kunne se ut som om Gud hadde forlatt oss. «Om» vi «enn skulle vandre» i den mørke dalen – og den er svært mørk – frykter vi ikke «for ondt», verken for moralsk ondt eller for ytre undergang (etter sin opprinnelse betegner ordet nettopp det siste). Bare de som ikke er hans får, har grunn til å frykte i den bitre prøvelsens time.

Grunnen både til vår trygghet og til vår trøst er hans nærvær. Om det sier Luther treffende at det «ikke kan fattes med våre fem sanser, men troen merker det og holder det for visst og sikkert at Herren er oss nærmere enn vi er oss selv».

Og om hvordan vi skal forholde oss i slike tider, heter det: «Her gir David alle kristne en felles regel: Det finnes ikke noe annet middel eller råd på jorden mot alle slags fristelser enn at en kaster sin byrde på Herren, griper ham ved hans nådeord, holder fast ved det og ikke på noen måte lar det bli tatt fra seg. Den som gjør det, kan være tilfreds, enten det går ham vel eller ille, enten han lever eller dør. Til sist skal han kunne bli stående, og han må vinne over alle djevler, verden og alt ondt.»

Slike prøvelser kommer helt sikkert over oss. Farer, angst og død er alle menneskers lodd, og vårt forhold til Kristus fritar oss ikke for dem. Men det holder oss oppe i dem og gir oss en glad seier, og det er nok. Selv Guds folk er tilbøyelige til å legge byrder på seg selv ved å se inn i framtiden. Noen som ellers ikke frykter for noe, er nesten «av frykt for døden … i trelldom hele sin livstid» (Hebr 2,15). Noen har treffende sagt at en kristen kan frykte for å dø, men ikke for døden.

Her finnes både legemlig og åndelig svakhet. Den ene holder Herren underfullt oppe, fra den andre frir han oss i sin nåde. Om hans folk kan vi holde dette for avgjort: Herren gir nåde til å dø på dødsdagen – da, men ikke før. I noen tilfeller kan solen ha gått ned bak skyer, slik det så ut for dem som sto omkring. Men bak disse skyene kan det likevel ha vært desto større glans til sist.

To praktiske råd bør vi ta med oss. Det første: Slå alle tanker om framtiden fra deg, eller skill dem i det minste ikke fra Kristus. Det andre: Hold fast ved en enkel tro. Slik trøst springer ikke ut innenfra, av din tro, men utenfra – fra Kristus. Mål ikke håpet ditt etter følelsene dine, men etter hans fortjeneste og hans nåde.

Og kan du ikke si det i den rekkefølgen David bruker her, så prøv å snu den. Si først: «Din kjepp og din stav, de trøster meg», så vil du lettere kunne legge til: «Jeg frykter ikke for ondt.» Men husk at vi må ha trøst nå i hans kjepp og stav om vi ikke skal frykte for ondt i framtiden.

Men det de troende får av Kristus, er ikke bare at noe blir tatt bort. Hvile for den trette, nytt liv for den matte og støtte i all fare er en stor lettelse, men Gud har utsett «noe bedre for oss» (Hebr 11,40). Derfor skifter bildet nå: Han som var vår hyrde, står fram som vår vert. I festmåltidet han dekker for oss (v. 5), mangler ingen ting. Han gjør selv i stand «bordet» og maten (ordet som brukes her, betegner en plate som maten blir satt fram på). Og det er «mitt tilmålte brød» (Ordsp 30,8), nøyaktig tilpasset det vi står i, og det vi trenger.

Begeret han fyller med rikets nye vin, er så fullt at det flyter over. Gud «gir alle, villig og uten bebreidelse» (Jak 1,5). Det er ikke verdens mat og drikke, men Kristi: «For mitt kjød er i sannhet mat, og mitt blod er i sannhet drikke» (Joh 6,55). Og for at ingenting skal mangle i bildet, salver han gjestene sine med «gledens olje» (Sal 45,8). Han gir all kraft, all vederkvegelse og all glede. Slik har Guds suverene nåde

sørget for oss, og slik blir fattige, skyldige og trengende syndere tatt imot.

Ikke rart om vi blir fylt av undring over en slik mottakelse. Vi hadde fortjent noe helt annet, og kanskje hadde vi også ventet noe helt annet! Hvert kar skal fylles etter hvor mye det rommer, men hvert kar skal fylles. Slik gjentar han hver dag undret i Kana i Galilea og gjør vann til vin. For disse velsignelsene er ikke holdt tilbake til vi når den himmelske byen, selv om vi først der skal nyte dem fullkomment og uavbrutt. Allerede her og «like for mine fienders øyne» blir de gitt.

Fiendene kan ikke bryte vårt fellesskap med Gud eller ta fra oss gleden i ham og fra ham. Festmåltidet vårt er gjort i stand helt uavhengig av alt det ytre. Ja, fiendene må se på; de blir holdt tilbake og bundet. Desto herligere står Guds nåde fram, den som seirer over alle slike hindringer. Slik blir våre stille hvilesteder til steder for åndelig fest og glede.

Hvor ofte har ikke Guds folk fått erfare dette, og særlig like for øynene på sine fiender! Mens fiendene truet og raste, hadde sjelen ikke bare stor ro i Gud, men også rikt samfunn med ham og stor glede. «De ledes fram med fryd og jubel, de går inn i kongens slott» (Sal 45,16).

Slik er sjelens troende forventninger, og slik er dens erfaringer. Ved slutten (v. 6) vender salmen derfor tilbake til grunntonen fra vers 1. Det som i begynnelsen var en overbevisning, et troende blikk framover, er nå, når salmisten ser tilbake på det hele, blitt en erfaring som stadfester det – et troende blikk bakover. Men han ser ikke bare til det som har vært. Han ser også framover, og denne gangen har synskretsen hans ingen grense. Han går ikke inn på enkeltheter; det er nok at han skal «bo i Jehovas hus for alltid».[1]

«La ikke deres hjerte forferdes! Tro på Gud, og tro på meg! I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, da hadde jeg sagt dere det. For jeg går bort for å gjøre i stand et sted for dere. Og når jeg er gått bort og har gjort i stand et sted for dere, kommer jeg igjen og skal ta dere til meg, for at også dere skal være der jeg er» (Joh 14,1–3).

Ordene han bruker når han ser tilbake på Guds veier, er helt særegne, ja, enestående: «Bare godhet og miskunnhet» – eller nåde – «skal

[1]Edersheim følger den engelske bibelen: «for ever». Norsk Bibel har: «gjennom lange tider» (Sal 23,6).

etterjage meg alle mitt livs dager.» I stedet for det onde han kunne frykte i «dødsskyggens dal», møter han «bare godhet», og denne godheten blir båret fram og fulgt av «nåde». Han ble forfulgt av fiendene sine, men nå ser han at det i virkeligheten hele tiden var «bare godhet og nåde» som etterjaget ham – i fienders skikkelse, og ofte ved fienders hånd.

Slik «samvirker alle ting til gode» (Rom 8,28). Alle forfølgelser viser seg til sist å være «bare godhet og nåde» som jager etter oss. Dette er den sanne forklaringen på Guds veier med oss og på vårt liv. Hver gang vi lider eller frykter, la oss huske dette verset og søke nåde til å få del i trøsten det gir. For slik blir vi løftet høyt over alle våre fiender. «Nå løfter jeg mitt hode høyt over mine fiender rundt omkring meg. Jeg vil ofre jubeloffer i hans telt. Jeg vil synge og lovsynge for Herren» (Sal 27,6).

Og dette er bare begynnelsen. Bak denne flyktige dagen ligger en evig dag; bak dette teltet et hus; bak denne troen beskuelse; bak denne bønnen lovsang!

For det første, min sjel: Tenk enda en gang på hva Herren har gjort for deg. Bare måten han vant alt dette på, kan måle seg med det han har gitt. Det er og blir den største av alle hemmeligheter at han som var «i Guds skikkelse», og som «ikke holdt det for et røvet bytte å være Gud lik», «uttømte seg selv idet han tok en tjeners skikkelse på seg» (Fil 2,6–7). Noe annet og bedre vil jeg ikke søke enn å ha ham til hyrde. Men desto ivrigere vil jeg søke å kjenne ham, for å kjenne ham er evig liv (Joh 17,3).

«Det mangler meg ingen ting» – og er det slik, trenger jeg ikke bekymre meg, og jeg må ikke frykte. La meg heller ikke på noen måte gjøre løftet hans mindre. Det rekker like vidt som forsikringen: «Og hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen. Om dere ber meg om noe i mitt navn, så skal jeg gjøre det!» (Joh 14,13–14). Dette blir gjentatt i samme form minst fire ganger i evangeliene. La meg tro det fast, sette fingeren på det i tvilens og mørkets tider og holde fram for ham hans eget ord.

Så stort dette er, står det slett ikke i misforhold til det som har vunnet det. For tenk på den ene siden på hva Jesu Kristi blod taler, og tenk også på hvor dyp kjærlighet det ligger i at Kristus ofret seg.

Derfor vil jeg overgi min ånd i din hånd, Herre Gud, du som har forløst den (Sal 31,6).

For det andre vet jeg ikke hva som er mest forunderlig: hvor rikelig eller hvor uventet nåden har sørget for oss. Alle våre behov er fullt dekket, og ingenting er glemt. Men det er noe særegent ved det: Selv om vi vet det, er det som om vi alltid kommer uventet over det. Mens vi går gjennom en mørk dal, tenker vi knapt på at vi skal finne et dekket bord like for øynene på våre fiender når vi kommer ut av mørket.

Det synes så vanskelig å se en vei ut av alle våre trengsler at vi blir glade når vi blir drevet til det som tross alt er det rette sinnelaget: å slutte å grunne og bekymre oss og overgi oss helt til ham. Og likevel er det så lett for ham å åpne veier at vi står der i takknemlig forundring når han har gjort det. La meg se på mitt eget korte og skiftende liv. Har det ikke vært slik også for meg? Og ville det ikke være den største dårskap og utakknemlighet å tvile med tanke på framtiden?

Her lærer jeg dette: Én ting skal være mitt største anliggende – at jeg har lodd og del i de åndelige velsignelsene, for alt jeg trenger, er sikret meg i Kristus. Men la meg ikke prøve på det stygge kunststykket å få det beste ut av begge verdener. Det trengs begge hender for å gripe korset. Her er den sanne visdom: «Én ting har jeg bedt Herren om, det søker jeg etter» (Sal 27,4). Et Guds barn kan ha Marta-sinnet, men det sinnet blir alltid irettesatt (Luk 10,41–42). Så la meg gå min vei og glede meg i Herren, i dag og alltid.

For det tredje vil jeg ikke gi rom for vantro når jeg tenker på døden og evigheten. Mange av Guds kjære barn gruer for å gå inn i den mørke dalen. Hvorfor tenke på det? Eller om vi tenker på det, hvorfor ikke straks knytte det til trøsten i hans kjepp og stav? «Dyrebar i Herrens øyne er hans frommes død» (Sal 116,15). Han vil visselig sørge for oss også her. «For han vet hvordan vi er skapt, han kommer i hu at vi er støv» (Sal 103,14).

Kan du ikke tro, og slik legge denne engstelige bekymringen fra deg? Har du betrodd ham din sjels frelse, kan du da ikke overlate til ham tiden og måten han skal kalle deg hjem til seg på? Svar hver engstelig bekymring: «Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting.» Han vil gi langt mer enn du venter, han som sier om hver og

en av sitt folk: «Han tar vare på alle hans ben, ikke ett av dem blir brutt» (Sal 34,21).

Gi meg mitt muslingskall av stillhet,
min trosstav å gå med,
min skreppe med glede – udødelig føde! –
min flaske med frelse,
min herlighetskjortel, håpets sanne pant;
så tar jeg ut på min pilegrimsferd.

Blod må salve mitt legeme,
mens min sjel, lik en fredfull pilegrim,
vandrer mot himmelens land;
annen salve blir ikke gitt.
Over sølvfjellene,
der nektarkildene springer,
der vil jeg kysse
salighetens skål
og drikke meg evig mett
på hver melkehvite høyde.
Før vil min sjel være tørst,
men siden skal den aldri tørste mer.

Sir Walter Raleigh

36. Salme 24: «Talita kumi!»

> Jorden hører Herren til – og alt det som fyller den, verden og de som bor der. For han har grunnlagt den på hav og stilt den fast på strømmer. Hvem skal stige opp på Herrens berg? Hvem skal stå på hans hellige sted? Den som har skyldfrie hender og et rent hjerte, som ikke har vendt sin hu til løgn og ikke sverger falskt. (Sal 24,1–4)

Dette er en salme om Kristi komme, og den følger svært passende etter salmen der den troende priste de velgjerningene han hadde fått erfare. Emnet er Herrens herlighet og hans krav på å bli kjent og tilbedt av alle. Israels «hyrde», han som er vert for sitt folk, er også «herlighetens konge», «Herren, hærskarenes Gud», «Herren, sterk og veldig», «Herren, mektig i strid». Det han er for oss, burde han derfor være for alle.

I sammenheng med dette blir også spørsmålet «Hvem er hans sanne undersåtter?» besvart: «Ikke alle som stammer fra Israel, er virkelig Israel» (Rom 9,6). «Guds Israel» (Gal 6,16), Jakobs sanne ætt, er de som er vasket i hans dyrebare blod og fornyet ved hans Hellige Ånd, og som for alltid «står på hans hellige sted». Det de lengter etter og trakter etter, svarer til hvem de er og hva de bekjenner (v. 6). Vidt og bredt forkynner de – ja, alle forkynner de – at denne himmelske kongen kommer, og de roper til «de evige dører» at de skal slå seg helt opp og ta imot sin konge.

Noen har ment at salmen ble skrevet da paktens ark ble ført opp til Sion-berget. Den skulle da på en svært talende måte slå fast de åndelige grunnreglene i Jehovas rike – som om det skulle lyde en advarsel mot å forstå den prektige tempeltjenesten kjødelig, nettopp idet den ble innstiftet. Men gamle utleggere har med rette brukt salmen om Herrens komme. Den gjaldt forkynnelsen av hans første komme, og

vi kan se den som en sang som døperen Johannes' forkynnelse var anvendelsen av. Og tenker vi på hva denne hendelsen var for Israel og for hele verden, synes ordene sannelig altfor svake til å få fram hva den betydde.

Det har heller ikke liten betydning at skapelsen står som innledning til forløsningen. Det er ikke bare fordi de to henger sammen innvortes, men fordi det viser den uendelige nedlatelsen hos ham som har dratt inn i Sion som dens konge. Salmen kan også ses som et rop som virkelig blir rettet til våre hjerter – de er bestemt til å være «et tempel for Den Hellige Ånd» (1 Kor 6,19) – om å ta imot sin Herre og Konge. Sett slik svarer kravet om hellighet i første del til innbydelsen i andre del om å ta imot ham.

Til sist kan den ha vært englenes sang den stjerneklare natten på markene ved Betlehem, og dessuten deres og menighetens hilsen til ham da han sto opp og fór opp til himmelen – slik den også er menighetens rop til alle tider, i bønn, håp, glede og gjerning: «Ja kom, Herre Jesus!» (Åp 22,20). Så er den da en sann adventssalme.

Det er et svært talende sammentreff at salmen ble sunget i tempeltjenesten på ukens første dag, Herrens dag. På mandag sang de Salme 48, på tirsdag Salme 82, på onsdag Salme 94, på torsdag Salme 81, på fredag Salme 93 og på lørdag – jødenes sabbat – Salme 92. På Herrens dag ble vår salme sunget mens prestene i sin daglige tjeneste helte ut drikkofferet for Herren. Og fortsatt synger vi denne salmen om hans komme med takk og ber den i tro og håp når vi bærer fram våre drikkoffer.

Vidt og dypt legger han grunnvollen som Guds rike skal reises på. «Jorden hører Jehova til – og alt det som fyller den, verden» – egentlig «den fruktbærende verden» – «og de som bor der.»

Se deg omkring! Hele denne store og mektige verden, all dens rikdom og skjønnhet, all dens grøde og alle dens folk, tilhører vår paktsgud og står under hans herredømme. Selv om verden nå har gjort opprør mot ham, er den like fullt hans, både fordi han skapte den og fordi han har gjenløst den. Ikke bare Israel, ikke engang bare menigheten, men alt hører ham til. Og nettopp dette er pantet på at den til sist skal bøye seg under hans herredømme.

Da Jesus sto opp fra graven, da den allmektige hånden rullet steinen bort og han trådte fram i morgenluften på den jorden han selv

hadde helliget, hilste hele skapningen ham som sin Herre. To engler lot han bli igjen i den tomme graven for å vokte dødens bånd som han hadde vært svøpt i – engler som fortsatt vokter likklærne til dem som sover i Jesus.

Men steinen er rullet bort, og graven har mistet sitt bytte («Barnet er ikke død, hun sover», Mark 5,39). Englene vokter det dyrebare støvet til oppstandelsens morgen – for jorden hører Jehova til og alt det som fyller den. Og de som er overgitt i jordens varetekt, skal komme fram av gravene når hun gir sine skatter tilbake til ham som med rette eier dem.

La blikket vandre vidt over den bebodde jorden. Disse vrimlende folkemengdene tilhører Kristus. Når vi forkynner evangeliet, forkynner vi «for fanger at de skal få frihet» (Luk 4,18), for vi kunngjør det som er både folkenes herlighet og deres lykke: «Han er din herre, og du skal falle ned for ham» (Sal 45,12). Det er treffende vist hvordan det første verset er blitt brukt på flere måter. Apostelen bygger læren om vår kristne frihet på det (1 Kor 10,26). Kall ingenting vanhellig eller urent! Alt bærer Herrens eiermerke; det tilhører ham og kan brukes for ham.

En annen og enda høyere frihet er også bygd på dette verset. En keiser truet en gang et kristent vitne med landsforvisning for å få ham til å tie, og vitnet svarte med å vise til dette verset. For hva betyr det om vi er rike, og hvordan våre ytre kår ser ut, når «jorden hører Jehova til og alt det som fyller den», og denne Gud er vår Far i Kristus?

Selv en jødisk rabbiner har fanget ånden i verset. Han utledet av det at vi har plikt til å be ved bordet, og sa at den som nyter jordens goder uten å takke, gjør seg skyldig i helligbrøde; for «jorden hører Jehova til og alt det som fyller den».

Derfor kan vi alltid be om alt vi trenger, i samsvar med hans ære. Hvor lett er det ikke for ham å åpne sitt skattkammer og dele ut til oss av fylden! Når vi ser på Gud som vår skattmester og tar imot alt som en del av hans eiendom, lever vi av ham dag for dag. Og slik er vi virkelig lykkelige.

Et slikt syn på verden gir ikke bare dyp ro, men dyp glede. Det var både løgn og gudsbespottelse da Satan gjorde krav på alle verdens riker som sine egne (Luk 4,6), fordi han hadde lagt jorden øde og for en tid hadde fått makt over den. Men Gud har ikke forlatt sin jord. Hans

kjærlighets råd er virkeliggjort ved at Kristus har gjenløst verden. Jorden tilhører like lite Satan som de døde tilhører døden.

«Jorden hører Jehova til» er jubelsangen i den andre skapelsen, som fullt ut har nådd det den første skapelsen var ment til. Englene sang den ved hans første komme, og menigheten ved hans oppstandelse. Slik skal jorden selv, «verden og de som bor der», ta imot ham med denne sangen av erkjennelse og pris når han kommer igjen.

Vi skal ikke her gå inn på den indre samstemmigheten som vil vise seg mellom Bibelens skapelsesberetning og vitenskapens riktige resultater (v. 2). Men det er svært trøsterikt å se at Gud for det første bygger sitt krav på verden på at han har skapt den og stadig holder den oppe: «For han har grunnlagt den på hav og stilt den fast på strømmer.»

Den store byggmesteren, som «henger jorden på intet» (Job 26,7), har lagt dens grunnvoll på havene. Han har tenkt den for seg selv og gitt den til oss for at vi skal bo i den og forvalte den for ham. Han har grunnlagt den helt fast, enda underlaget er så ustøtt, og på samme måte har han «stilt den fast» midt i like store farer. Han har satt en grense for vannet, så det ikke kan flomme over (Jer 5,22).

Når han ikke bare grunnla den i begynnelsen, men fortsatt holder den oppe ved sitt forsyn, kan vi da tvile på at han gjør krav på den som sin egen? Slik kan også vi trøste oss: Når han har skapt oss og holder oss oppe, kan vi slutte at han har kjærlige tanker med oss.

Men desto forferdeligere er skylden ved vårt frafall, og desto mer alvorlig blir spørsmålet i vers 3: «Hvem skal stige opp på Jehovas berg? Hvem skal stå på hans hellige sted?» Spørsmålet har en dobbel mening. Selv om Jehova er så høy og opphøyd, kaller han likevel et utvalgt folk opp på sitt «berg» og lar dem bo for sitt åsyn. Og siden det er hans berg og «hans hellige sted», hvordan bør da ikke de være som håper å få et slikt samfunn med ham!

Luther sier med rette om dette: «På dette spørsmålet svarer alle stolte helgener, og særlig jødene, uten å nøle: Vi er dette folket. For fra verdens begynnelse har det vært, og det er fremdeles, og det skal være til tidens ende, to slags slekter av dem som spør etter Gud. Den første består av dem som tjente og fremdeles tjener Gud uten hjerte, uten nåde og uten forstand, bare med ytre gjerninger, forordninger,

offer og seremonier – slik Kain bar fram sitt offer, men holdt tilbake sitt hjerte og seg selv.»

Slike tomme bekjennere, som i iver og tilsynelatende fromhet ofte synes å gå lenger enn Guds barn, finnes det mange av i menigheten til alle tider og under alle kår.

Men vi stiller ikke spørsmålet for å dømme andre. Vi stiller det bare for å unngå «slett selskap» (1 Kor 15,33) og for å prøve oss selv i denne saken, som er viktigere enn alt. Husk at verset knytter det å stige opp på berget sammen med det å bo og bli der, og at det gir den advarselen som trengs, når det kaller berget Jehovas berg og «hans hellige sted».

Så slutter vi med Luther: «Ikke den som sier eller synger så og så mange salmer, eller faster eller våker så og så mange dager; ikke den som preker for andre, eller som er mild, rettskaffen og vennlig; kort sagt, ikke den som forstår alle kunster og språk og har alle dyder og gode gjerninger som noen gang er skrevet eller talt om – men bare den som har dette ene: at han er ren innvortes og utvortes.» Derfor ber vi: «Skjul ditt åsyn for mine synder, og utslett alle mine misgjerninger! Gud, skap i meg et rent hjerte, og forny en stadig ånd inne i meg!» (Sal 51,11–12).

For det første: Jorden og alt som fyller den, hører Jehova til. Det er nok – både for at vi skal ta imot alt som fra hans hånd, og for at vi skal vie alt til ham. Det vi nyter, har vi fått, og det vi har fått, bærer vi fram og vier til ham. Vi kan ikke mangle noe når slike forråd er lagt opp; vi eier alt og eier likevel ingenting, for alt hører ham til.

«Fra deg kommer det alt sammen, og av det som din hånd har gitt oss, har vi gitt deg» (1 Krøn 29,14). «Herre vår Gud! Alle disse rikdommer som vi har samlet sammen … de kommer fra din hånd, og ditt er det alt sammen. Jeg vet, min Gud, at du ransaker hjerter og har behag i oppriktighet» (1 Krøn 29,16–17).

Når vi vier vår tid, våre evner, våre midler og vår innflytelse til ham, bærer vi derfor bare fram det som med rette er hans. Det evangeliske i vår tjeneste er at vi erkjenner dette og gir det vårt ja i kjærlighet, takk og glede.

Når vi nyter godene, er vi som prestene som åt skuebrødene som hadde ligget framme for Herren. Og når vi tjener, gir vi villig til ham. «For Kristi kjærlighet tvinger oss, idet dette er avgjort: Én er død for alle, og derved har de alle dødd. Og han døde for alle, for at de som

lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem» (2 Kor 5,14–15).

Denne sannheten skal vi alltid søke å ha for øye, så vi verken gjør krav på egen rettferdighet eller blir trette av å gjøre det gode (Gal 6,9). Like mye som i den gamle pakt, ja, mer, kan vi legge våre gaver på alteret. Enda mer gjelder alt dette når vi vier våre hjerter til Herren. De er hans, og vi gir dem villig til ham. Ham elsker vi, enda vi ikke har kjent ham; ham tror vi på, enda vi nå ikke ser ham, og vi fryder oss «med en usigelig og herliggjort glede» (1 Pet 1,8).

For det andre kan vi trygt overgi alt i Herrens varetekt, som «til den trofaste Skaper» (1 Pet 4,19). Ham vil vi betro ikke bare våre sjeler, men også våre legemer og dem vi har kjær. En av kirkefedrene har sagt det vakkert: Herren sa med vilje til Jairus' datter: «Talita kumi!» – «Pike, jeg sier deg: Stå opp!» (Mark 5,41). For hadde han bare sagt «Stå opp!», ville alle de døde straks ha sprunget fram fra gravene sine. Slik kan han med én berøring vekke opp jorden og alt som fyller den.

Som det med rette er sagt, har vi et pant på dette i de tre beretningene i evangeliene om at han vakte opp døde. Der er hver alder med – piken, ynglingen i Nain og mannen Lasarus – og hver måte døden kan holde oss fast på: piken på dødsleiet, ynglingen på båren og Lasarus i graven. Også hver måte å vende seg til ham på er med.

«Derfor er vi alltid frimodige, selv om vi vet at så lenge vi er hjemme i legemet, er vi borte fra Herren» (2 Kor 5,6). «Derfor setter vi også vår ære i – enten vi er hjemme eller borte – å være ham til behag» (2 Kor 5,9).

For det tredje: Herre, hvor ofte har jeg ikke tvilt og fryktet i stedet for å se med glede bort fra meg selv og regne alt for ditt! Og når du gav meg rikelig og ufortjent, hvor tilbøyelig har jeg ikke vært til å regne det som mitt eget og bruke det som mitt eget! Men bitterhet og skuffelse har fulgt med. Å, lær meg fra nå av å vie alt til deg ved først å overgi meg selv til deg. Og la meg ved din nåde stige opp på ditt berg og bo på ditt hellige sted for evig!

Du lysets konge! Vår dypeste lengsel
er grunn mot dypet i din nåde.
Dyp er den nød som er vår,
men langt dypere din glede i å velsigne.
Lær oss å stole på Faderens kjærlighet

og alltid se opp til Sønnen.
Salige Ånd, la sanne bønner og lovsanger
strømme gjennom vår ånd for evig.

Jesus, du som fyller dine egne med rik nåde,
utøs din mektige velsignelse over oss.
La nytt liv strømme gjennom hvert lem,
utgått fra deg, det levende hode.
Vis oss hvor lett ditt milde åk er,
og hvordan det fri oss fra selvets harde åk.
Lærer du dine husfolk slik,
skal gjerningene vise Mesterens hånd.

Zinzendorf

37. Salme 24: Adventssalme

> Den som har skyldfrie hender og et rent hjerte, som ikke har vendt sin hu til løgn og ikke sverger falskt. Han får velsignelse fra Herren og rettferdighet fra sin frelses Gud. Dette er deres ætt som spør etter ham – som søker ditt åsyn – Jakobs barn. Sela. Løft hodene, dere porter! Og dere evige dører, løft dere, så herlighetens konge kan dra inn! Hvem er denne herlighetens konge? – Herren, sterk og veldig. Herren, mektig i strid. Løft hodene, dere porter! Og dere evige dører, løft dere, så herlighetens konge kan dra inn! Hvem er denne herlighetens konge? – Herren, hærskarenes Gud, han er herlighetens konge. Sela. (Sal 24,4–10)

Kanskje er det ikke noe som så tydelig preger vår lengsel etter samfunn med Gud her og etter å nyte hans nærvær siden, som en hellig mistro mot oss selv. Jo mer vi setter pris på disse velgjerningene, desto bedre forstår vi hva de innebærer åndelig, og at vi trenger tilsvarende nåde for å få nyte dem. «Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud» (Matt 5,8), og det ligger i sakens natur at bare de kan «skue Kongen i hans herlighet» (Jes 33,17). Herren gir oss ikke bare barnekåret, men «barnekårets Ånd» (Rom 8,15): familielikheten sammen med familiens rettigheter, ikke bare barnenavnet, men også barnesinnet.

Også i dette er vi, så langt det gjelder det vi lengter etter, skapt på ny etter hans bilde som skapte oss. Det som tynger våre sjeler, er ikke bare skyld og fordømmelse, men synden og fremmedheten for Gud.

Nåden har gjort at vi ikke ville gå inn i himmelen slik vi er av naturen, selv om vi kunne. Vi har lært å frykte ikke bare syndens følger, men synden selv, og å lengte etter å bli lik ham som vi håper å få stå for hans salige åsyn. Vi vil «bli likedannet med hans Sønns

bilde» (Rom 8,29) og «bli forvandlet ved at» vårt «sinn fornyes», så vi «kan dømme om hva som er Guds vilje: det gode, det som han har behag i, det fullkomne» (Rom 12,2).

Vers 4 uttrykker derfor egentlig vår glade bekjennelse og vårt hjertes lengsel, ikke i selvrettferdighetens språk, og langt mindre i overmotets. På spørsmålet «Hvem skal stige opp på Jehovas berg? Hvem skal stå» (det vil si: bli) «på hans hellige sted?» svarer den troende uten å nøle: «Den som har skyldfrie» (uskyldige, uten skyld) «hender og et rent hjerte» (den som er uskyldig på hendene og ren av hjertet), «som ikke har vendt sin hu til løgn» (egentlig: ikke har løftet sin sjel mot det tomme) «og ikke sverger falskt.»

Vers 5 er føyd til både for å advare mot all selvrettferdighet og for å vise hvordan denne evangeliske rettferdigheten blir virkeliggjort i oss. Det trengs knapt å sies at skildringen omfatter både rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen. «Jeg vasker mine hender i uskyld, og vil ferdes om ditt alter, Herre» (Sal 26,6). Skyldfriheten – at synden er tatt bort – er forbundet med indre renhet, og det ene går foran det andre. Det er også treffende at salmen nevner to former for den synden «som henger så fast ved oss» (Hebr 12,1).

Å overgi sjelen til det tomme og la seg drive av egennytte er nemlig ikke bare kjennetegn på verdslige mennesker. Det er fristelser som også de troende stadig er utsatt for, slik forholdene er nå. Fra disse snarene blir vi bare fridd når vi tar vare på hjertets renhet – den renheten som bevares og øker når vi kjenner at «Kristi kjærlighet tvinger oss» (2 Kor 5,14), og når vi lever i stadig samfunn med Gud.

Det kan ikke gjentas for ofte: Når vi holder oss borte fra verdens kløkt og veier, er det frukten av den hellige uavhengigheten som springer ut av at vi kjenner at Kristus er nok, og gleder oss i ham.

Slik er det en stor forskjell mellom verden og menigheten i liv, hjerte og mål – men mest i hjertet. Blir denne forskjellen visket ut, enten fordi vi mangler visshet, eller fordi vi ikke holder oss atskilt, er det hovedgrunnen til vår svakhet.

Nådeløftene til dem som vandrer på hans veier, er like mange som de er nødvendige for å oppmuntre og trøste oss. Men legg merke til at de fra først til sist ikke blir gitt som noe vi har krav på, men av nåde (v. 5). Det er de to hovedgavene vi lengter etter: hans velsignelse, som vi får kjenne, og rettferdighetens gave. Begge er knyttet til miskunns-

pakten i Kristus Jesus og kommer til oss fra vår «frelses Gud». Når vi er vasket i hans dyrebare blod, vandrer vi i solskinnet fra hans åsyn og får hans rettferdighet som gave.

Når vi er renset innvortes, har vi ro og fred. Hellige tanker og følelser spirer fram i oss som blomster om våren. Og med disse indre eiendelene er vi utenfor rekkevidde av de savnene verden kjenner, og de fristelsene verden gir etter for. Verken prestevelsignelsen i Det gamle testamentes tid eller den levittiske renheten kunne tre i stedet for disse høyere virkelighetene. «Jakob» – «Guds Israel» (Gal 6,16) – har alltid vært ætten av dem som spurte etter ham og søkte hans åsyn (v. 6).

Ytre fortrinn, hvor dyrebare de enn er, kan ikke gjøre oss til sanne lemmer av Kristi menighet. Det ville være en full misforståelse å tro at noe mindre enn Guds velsignelse i Kristus og rettferdigheten i enhver forstand – både rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen – er de godene som er særegne for menigheten. Det er ikke en menighet, og de er ikke lemmer av den, som ikke har lodd og del i dette. Og for å nå disse velsignelsene er ingen ytre bekjennelse, ingen ritus eller seremoni – ingenting et menneske kan gi eller gjøre – nok.

Slike åndelige virkninger er knyttet til åndelige årsaker. Tilgivelse (de skyldfrie hendene), et fornyet hjerte, atskillelse fra verdens veier og mål og en stadig søken etter ham, ja, etter lyset fra hans åsyn som vi får kjenne – det er kjennetegnene på «Jakob». «Dette er deres ætt som spør etter ham – som søker ditt åsyn – Jakobs barn» – det er dem som er Jakob. «Ikke alle som stammer fra Israel, er virkelig Israel» (Rom 9,6). Derfor er menigheten ikke noe enkelt synlig samfunn, men et usynlig brorskap, bundet til Kristus og i ham til hverandre ved samme tro, håp og kjærlighet.

Tre ting er særlig tydelige i denne skildringen av menigheten. De troende blir kalt en *ætt*. Ordet *dor* (דּוֹר) betyr egentlig en tidsalder eller periode, og det kommer av et verb som betyr «gå i ring». Trolig skal det vise at de består fra slekt til slekt.

Videre blir navnet «Jakob» omskrevet med «de som spør etter ham», for å vise hva som er deres felles og særegne mål. Til sist viser verset at de troende ikke kan slå seg til ro med noe mindre enn lyset fra hans åsyn, og at de får nyte det i samfunn med ham.

Å, om vi kunne finne oss selv i denne skildringen og kjenne at vi – hvor svakt og matt det enn er – søker Jehova, Israels Gud, av hele vårt hjerte og i full oppriktighet!

Slik er folket – men hvem er deres konge? Vi har sett ham som den underfulle byggmesteren av denne verden, han som «tømrer i vannene sine høye saler» (Sal 104,3) og har satt en mur rundt jorden mot det flommende vannet. Vi har sett ham «underfull» i sine hellige (2 Tess 1,10), dem han har kalt, renset, helliget og herliggjort. Men selv er han langt høyere enn alle sine gjerninger. Skapelsen og forløsningen er blitt kalt fram for å stille opp sine under. Nå blir skapelsen og menigheten kalt til å ta imot sin Herre. Skillet mellom jøde og hedning er oppslukt i den høyere enheten som er «Guds Israel».

Slå dere vidt opp, dere porter! Dere evige dører, erkjenn at kongen er nær! Han kommer som herlighetens konge; gi hans navn den ære det skal ha, når dere hyller ham. Englebasuner varsler at han drar fram; englerøster forkynner hans pris. Jord, din byggmester kommer – verden, han som holder deg oppe, kommer – lovsyng ham! Menighet, din gjenløser, din brudgom, din Herre og Frelser kommer – lovsyng ham! Porter som hans hånd har reist – jordens porter, himmelens porter – løft hodene, se opp og se deres Gud! La koret stige og svulme; la det levende og det livløse, alt hans hånd har formet, erkjenne hans makt og herredømme.

Og dere dører som han har hengt på sitt tempel, dere evige dører, løft dere, så musikken innenfra kan blande seg med musikken utenfra, og jord og himmel, skapelsen og menigheten, samstemt kan bryte ut i en adventssalme. Kristus, Frelseren, er kommet; Kristus, Frelseren, kommer; Kristus, Frelseren, skal komme! La alt som er til, erkjenne Herren så langt det evner. «Hosianna, Davids sønn! Velsignet være han som kommer i Herrens navn!» (Matt 21,9). Se ham, «herlighetens konge», og tilbe ham i ydmykhet!

Og hvordan skal vi kjenne ham, han som er herlighetens konge? Vi kjenner ham på hans styrke og velde, vi kjenner ham på hans seire. Vi kjenner ham fordi han har sprengt fengselsportene og brutt jernbommene i stykker; vi kjenner ham fordi han «bortførte fanger» (Ef 4,8); vi kjenner ham fordi han har seiret over alle fiender. Vi kjenner ham på arrene, vi kjenner ham på sårene, vi kjenner ham på tornekronen;

vi kjenner ham på hans oppstandelsesherlighet, vi kjenner ham på de mange seierskronene (Åp 19,12).

Vi kjenner ham som Lammet som ble slaktet, og vi kjenner ham som «løven av Judas stamme» (Åp 5,5–6). Vi kjenner ham på brystduken over hans hjerte (2 Mos 28,29), og vi kjenner ham på «Davids nøkkel» (Åp 3,7). Vi kjenner ham på hans kjærlighet, og vi kjenner ham på hans nåde. Sving palmegrenene, dere martyrer og hellige; løft din sang, du jomfrumenighet! Erkjenn ham, jord; forkynn ham, himmel!

Nå vender han tilbake som «herlighetens konge», han som i ydmykhet bøyde seg ned og drakk «av bekken … på veien» (Sal 110,7). Herre over jorden og Herre over himmelen, de helliges konge og konge over himmelens hærskarer – vi erkjenner deg, vi tilber deg, vi priser deg. Vi slår våre hjerters porter vidt opp; vi ønsker deg velkommen og ber deg: Kom og regjer! Ja, kom snart. Amen!

For det første: La oss med varm og dyp hengivenhet dvele ved den salige sannheten at han kommer. Den er ingen gold spekulasjon, men en herlig virkelighet, og den er håpet både for menigheten og for jorden selv. Inntil da må vi vente uorden og forvirring. Men han skaper orden av det alt sammen og lar alle ting samvirke til hans ære og vårt beste. «Jeg vil vende opp ned, opp ned, opp ned på det som er … inntil han kommer som retten tilhører» (Esek 21,27).

Og hver gang evangeliet blir forkynt, og hver gang hans rike går fram, er det et rop til portene og de evige dørene om å løfte seg og ta imot herlighetens konge.

For en tittel: herlighetens konge! Og hvor underfullt at vi skal få være med og gi ham den! For menigheten blir kalt «Kristi ære» (2 Kor 8,23). Hvem vil stå imot dette ropet, eller la være å bære det glade budskapet videre? Herre, gi meg i dag først å lyde ordene i vers 7 og så å la dem lyde videre.

For det andre forstår vi bedre enn noen gang, med tanke på den dagen, at hellighet sømmer seg for Herrens folk (se Sal 93,5). Sions konge må sannelig ha slike undersåtter. Kristi herlighet viser seg i hans styrke, hans velde og hans seire. Disse blir åpenbart på jorden: De er vist i det han har gjort, og de vises i det han fortsatt gjør i våre hjerter og i verden. Kristi himmelske herlighet viser seg i at han har befaling over de utallige hærskarene. Men hans herlighet som Jesus

består i at «han brøt i stykker porter av kobber og hogg ned bommer av jern» (Sal 107,16).

Det sikter særlig til at han for sitt folk «sendte sitt ord og helbredet dem, og reddet dem fra graven» (Sal 107,20). Det sikter også til at han styrer sitt forsyn og sitt rike etter det nådepakten har som mål. Slik henger hellighet, trygghet og herlighet sammen.

For det tredje: Herre, enda en gang ber jeg: «Gud, skap i meg et rent hjerte, og forny en stadig ånd inne i meg!» (Sal 51,12). Når jeg tenker på den store dagen da du kommer, ville mitt hjerte synke i meg og miste motet om det ikke var for din nåde. Men vi kjenner deg som «full av nåde og sannhet» (Joh 1,14) – for du er herlighetens konge. Likevel, Herre, sett enda en gang ditt segl på mitt hjerte med en søt visshet om tilgivelse, og la meg kjenne ditt nærvær og din kraft.

Herre, jeg vil søke deg, jeg vil søke ditt åsyn. «Skjul ikke ditt åsyn for meg! Støt ikke din tjener bort i din vrede. Min hjelp har du vært. Slipp meg ikke og forlat meg ikke, min frelses Gud!» (Sal 27,9). La meg den dagen bli funnet ved din høyre hånd. Ja, hjelp meg også i dag å gi meg selv til deg og leve til din ære, du herlighetens konge.

Dette er virkelig å leve: å ære Gud. Og er det slik, kan jeg sannelig ære ham, hvor ringe min plass i livet enn er. Om dette, som om alle andre gaver som er lagt på hans alter, vil jeg huske: «For dersom villigheten er til stede, da er den til behag etter det den har, og ikke etter det den ikke har!» (2 Kor 8,12). Og du nådige Frelser, tilgi fortsatt rikelig og hjelp i barmhjertighet dine tjenere som stoler på deg!

Så kom, å kom, du fullkomne konge,
grenseløs herlighet, grenseløs kilde!
Stå opp og la den fulle dagen gry,
Jesus, du som lenge er ventet!

Fra Guds høyre hånd, din rettmessige trone,
vend tilbake, du elskede, til dine egne!
Din seier er for lengst vunnet –
å, ta nå det du har seiret til deg!

Bernhard

38. Salme 31: Den kristnes vandresang

> Til deg, Herre, tar jeg min tilflukt, la meg aldri i evighet bli til skamme. Frels meg ved din rettferdighet. Vend ditt øre til meg! Skynd deg og fri meg ut! Vær du mitt klippevern, en borg til min frelse. For du er min klippe og min borg. For ditt navns skyld vil du føre og lede meg. Du vil ta meg ut av garnet som de hemmelig har lagt for meg, for du er mitt vern. I din hånd overgir jeg min ånd, du forløser meg, Herre, du trofaste Gud. (Sal 31,2–6)

Disse versene viser kanskje fyldigere enn noe annet lignende skriftsted hvordan den troende står i pakt med sin Gud. Her taler barnet i bønn, og det uttrykker ikke bare et godt håp i nåde, men også trygghet i all fare, ro og fred når vi overgir vår ånd til Gud, og vissheten om at vi er forløst. Salmen er en dyrebar livssang for troen og en kjær kveldssang når døden kommer. Den begynner (v. 2) med en overbevisning som slutten (v. 6) viser var fullt ut grunnet.

Når vi leser den, er det nesten som om vi kjenner oss omgitt av «en så stor sky av vitner» (Hebr 12,1). Hvor mange av Guds kjære barn har ikke trøstet seg med disse ordene under sin store «kamp og lidelse» (Hebr 10,32)! Hvor mange har båret fram sine bønner og sitt håp med salmens ord, og hvor mange har erfart at trøsten i den er virkelig og sann! Og fremfor alt: For hvor mange er ikke ordene i vers 6 blitt både deres siste bønn og deres glade farvel til jorden da de la seg til hvile i Kristus!

Gjør nå deres verste, verden og tid, fiender og død – vi er utenfor deres rekkevidde! «I din hånd overgir jeg min ånd, du forløser meg, Jehova, du trofaste Gud.» Mange hellige menn i gammel tid har dødd

med disse ordene på leppene. Polykarp og Jan Hus trøstet seg med dem på veien til bålet, og Luther og Melanchthon gjentok dem på dødsleiet. Luther sier: «Salige er de som ikke bare dør for Herren, slik martyrene, og ikke bare i Herren, slik alle troende, men også med Herren, slik de som utånder med dette ordet.»

Men enda bedre enn alt dette er at det var de siste ordene vår salige Herre selv sa på korset (Luk 23,46). Det er sagt slik: «David overga sin ånd til Gud for ikke å dø; den andre David for at han ved å dø ikke skulle dø.» Igjen er det altså troens fellesskap med Kristus som gjør denne salmen, som er et forbilde på ham, så dyrebar for hans folk. Han har gått denne veien, og vi følger etter ham. Fordi den var sann om ham i all sin fylde, gjelder den oss i all sin rikdom.

Salmen begynner med en frimodig tillit: «Til deg, Jehova, tar jeg min tilflukt» – ordet betyr egentlig å flykte i ly. Altså er det Jehova, Gud i Kristus, som er min trøst, ikke min tro eller mine følelser. Når jeg på forhånd regner med at han vil kjennes ved meg, gir jeg ham bare æren som «den trofaste Gud». Likevel er også dette kledd i bønnens ord, for vi husker at alt er av nåde, og at vår tro lett kunne svikte: «La meg aldri i evighet bli til skamme. Frels meg ved din rettferdighet.»

Begge deler er sant: Guds folk kan umulig bli til evig skam, og de skal heller aldri bli skuffet. Det første, som er de ugudeliges lodd, kunne bare skje om vårt håp gikk til grunne. Også det andre er sikret oss i løftet om en nåde som varer.

Vår utfrielse ligger i vår Guds «rettferdighet». For det er rettferdig at den utfrielsen Kristus har kjøpt for sitt folk, også blir gitt dem, og det er rettferdig av ham å oppfylle de løftene han har latt oss sette vår lit til. «Det er i sannhet rettferdig av Gud å gi trengsel til gjengjeld for dem som fører trengsel over dere, men dere som lider trengsel, skal han gi ro sammen med oss» (2 Tess 1,6–7).

Legg også merke til hvordan tilliten vokser i et hellig framskritt i denne bønnen. Det er stort å kunne si uten å nøle: «Til deg, Jehova, tar jeg min tilflukt», å gripe den utrakte hånden og få fast fotfeste på denne grunnvollen. Men å vente ikke bare utfrielse nå, men utfrielse som varer, er et tydelig skritt videre: «La meg aldri bli til skamme.» Og når vi til slutt ikke bare venter hjelp, men straks svar på våre bønner

– «Skynd deg og fri meg ut!» – viser det den hellige alvoren hos Guds sanne Israel.

Slike bønner hører vår Gud alltid. Det er verken tvil eller noe «kanskje» ved dem. Vi vet hvem vi tror på (2 Tim 1,12), og vi er fullt visse på at det han har lovt, vil han også gjøre (Rom 4,21). Vi løper ikke «som på det uvisse» og fekter ikke «i løse luften» (1 Kor 9,26). Ordene «Gud er i Kristus» gir oss både vissheten om vår frelse og pantet på hvert løfte. «Den som tviler, ligner en bølge på havet, som drives og kastes av vinden» (Jak 1,6).

Vi kan i grunnen bare tvile på én av to ting: enten på det vi ber om, eller på ham vi ber til. Det siste er vantro, og den kommer av at vi ser på oss selv, eller av at vi ikke ser ham slik han er i Kristus. Herren hører min bønn, ikke for det jeg er, men for det han er – ikke for min tros skyld, men for sin uendelige kjærlighets skyld i Kristus og for sin nådepakts skyld (Hebr 4,14–16).

Å være usikker på det vi ber om, er tvil i strengeste forstand, og som tvil er den slått med kraftløshet. Men la oss huske at alt vi kan knytte til Guds ære, straks bør tas ut av tvilens område.

«Frels meg ved din rettferdighet.» Jeg ønsker å ha en slik barnlig tillit til ham at jeg kan lette hele mitt hjerte for ham. Om ordene svikter, taler sukkene, og om jeg står «bak» ham, kan jeg likevel nå hans føtter med mine tårer (Luk 7,38). Det skillet som noen ganger blir gjort mellom åndelige og kjødelige ting, er selv altfor ofte kjødelig. Brukt på bønnen er det ikke stort bedre enn syrernes tanke: «Herren er en fjellgud og ikke en dalgud» (1 Kong 20,28). Ingenting er for stort for ham å gjøre, og ingenting for lite for ham å se.

Det kan virke underlig, men vår vantro finner seg lettere i å stole på Gud i åndelige enn i timelige ting; det er langt lettere å tro på bønnesvar i det usynlige enn i det synlige. Men la oss lære vår Gud å kjenne. Om bønnen «Bøy ditt øre til meg»[1] sies det med rette: «Dette betyr: Min Gud, du hører så mildt at du merker selv mitt sukk! Nøl ikke, ber jeg deg. Jeg har ikke noe ytre vern, ingen festning eller borg; vær du min borg og mitt vern!

«Her lærer vi hvordan Guds barn pleier å tale til sin kjære Far, som en venn til en venn, som et barn til sin far: Kjære Far, bøy ditt øre til

[1] NB: «Vend ditt øre til meg!» (Sal 31,3).

meg! Se, slik gjør troen, og slik omfavner den barnlige tilliten Herren og sier til ham: Du alene kjenner all min angst. Deg vil jeg betro den, og liksom hviske den i ditt øre i lønndom.»

Det er med rette sagt at slike menneskelige bilder av Gud i vårt åndelige liv er like typiske for den levende troen som det er fremmed for den å framstille troens sannheter i synlige bilder. Å fornemme Herrens øye og øre, å kjenne hans hånd og høre hans røst, å lengte etter hans åsyn og bo i hans hus – det er språket i den personlige samtalen med ham, og det passer for oss slik vi har det nå.

Bønnen «Vær du mitt klippevern, en borg til min frelse» følges straks av den salige vissheten: «For du er min klippe og min borg», og av den nådige slutningen: «Derfor, for ditt navns skyld, før meg og led meg.»[2] Denne siste bønnen kjenner vi både i innhold og ordlyd fra Sal 23,2–3.

Sammenhengen mellom bønnen som avslutter vers 3, og begrunnelsen i vers 4, viser troens sanne logikk: Ut fra det vi har erfart av hans nåde, slutter den alltid at han vil gi oss ny miskunn. Det er som om vi sa: Du er min Frelser – vis deg derfor som det i din uendelige barmhjertighet, og frels meg!

Videre ser vi at både begrunnelsen og bønnen er like bemerkelsesverdige. Jeg har verken håp eller hjelp i meg selv eller i mennesker, men du har gitt ditt nådige ord: «Du er min klippe og min borg.» Du kan ikke svikte meg eller forlate meg. Derfor: «Før» meg der jeg ikke ser, og «led» meg der jeg ser. Jeg trenger like mye din hånd og din røst, din makt og din nåde. Det trengs mer enn menneskelig kraft for å ta meg ut av garnet, men «du er mitt vern».

For en ro når jeg av nåde når opp til denne høyden: «I din hånd overgir jeg min ånd!» Dette er sannelig «et godt håp i nåde» (2 Tess 2,16) og «en sterk trøst» for oss «som har tatt vår tilflukt til å gripe det håpet som ligger foran oss» (Hebr 6,18) – «for du forløser meg, Jehova, du trofaste Gud».

Min ånd er urolig som Galileasjøen. Det er fred å overgi den til ham, så han kan tale fred til bølgene, fordi jeg er hans egen eiendom, kjøpt med blod – kjøpt fri «ikke … med forgjengelige ting, med sølv eller gull, … men med Kristi dyrebare blod» (1 Pet 1,18–19), Guds Lams blod.

[2] NB: «For ditt navns skyld vil du føre og lede meg» (Sal 31,4).

Det er fred å legge meg selv, legeme, sjel og ånd, i hans hender, han som er min Gud og Far i Kristus. Denne sjelens hvile i Kristus og med Kristus er selve freden.

Uttrykkene som brukes her, er også svært særpregede og lærerike. Ordet som er gjengitt med «overgir»[3], betyr egentlig «la noe bli skilt ut», og avledninger av det brukes om noe som blir betrodd en annen til trygg forvaring (3 Mos 5,21.23). Ordet for «ånd»[4] er heller ikke det samme som det som vanligvis blir oversatt med «sjel»[5]. «Sjel» ser på livsprinsippet i mennesket mer som en virkning, «ånd» mer som en årsak. Slik gir den troende sitt vesens innerste kilde i trygg forvaring hos sin paktsgud, og han betror det til ham som til forløsningens Gud (Sal 38,16).

Vi tenker kanskje lettere på dette i forbindelse med døden, men det gjelder enda mer livet. For når vi dør, gjør vi bare den siste og mest nødvendige anvendelsen av det som er den eneste sanne grunnregelen for å leve. Men enten vi lever eller dør, er denne overgivelsen av vår ånd til Gud, vår Frelser, kilden både til vår styrke og vår fred.

Denne freden «overgår all forstand» (Fil 4,7). Den går ikke bare langt over og ut over forstanden; den går en annen vei. Jeg forstår ikke, men jeg hviler. Jeg «overgir min ånd» i hans gjennomstungne hender. Jeg overlater til ham alle tanker og all omsorg for sjel og legeme, for tid og evighet – og det er fred. «Han er vår fred» (Ef 2,14) – ikke bare den som skaper fred, men selv vår fred, og det ikke i noen billedlig, men i ordets mest bokstavelige mening. Jo mer ubetinget – og dermed jo enklere – vår tro er, desto fyldigere blir vår fred.

«Du forløser meg» – jeg er din kjøpte eiendom. Og videre: Du er «Jehova, du trofaste Gud». Han kan ikke forandre seg, han svikter ikke, og det han har sagt, vil han også gjøre. Vi har «to uforanderlige ting, som utelukker at Gud kunne lyve» (Hebr 6,18). Denne hellige tilliten strider heller ikke det minste mot den dypeste ydmykhet. Selve tanken på bønn, de sterke nødropene (Hebr 5,7) og den troen som opphøyer Kristus og gir opp alt håp om seg selv, forutsetter at vi ydmyker oss helt: «Bøy ditt øre til meg» (v. 3).

[3] **«overgir»** afkid, אַפְקִיד
[4] **«ånd»** ruach, רוּחַ
[5] **«sjel»** nefesh, נֶפֶשׁ

Men la oss ikke forveksle vantro, eller mangel på inderlig forventning, med ydmykhet. Vantroen har lave tanker om Kristus, ydmykheten har lave tanker om seg selv. Hvor rike og fulle er ikke de paktsvelsignelsene som er gitt oss i Kristus! For en fri adgang til ham, hvor visse svarene, hvor trygg veien, hvor fredfull reisen, og hvor herlig målet! «Å dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos Gud! Hvor uransakelige hans dommer er, og hvor usporlige hans veier» (Rom 11,33).

For det første vil jeg, når jeg har lest og grunnet på disse fem versene, flittig sammenligne dem med hvordan Det nye testamente forklarer og bruker dem i Rom 5,1–11. Avsnittet begynner med freden ved Kristus og slutter med den fullkomne frelsen ved ham, og alt som ligger mellom, er tatt med. Min sjel, Kristus er alt! Din Frelser gjør alt, har alt, er alt. Bare Kristus! Lev av dette livets brød, drikk av dette livets vann, og la det bli en kilde i deg «med vann som veller fram til evig liv» (Joh 4,14). «For av hans fylde har vi alle fått, og det nåde over nåde» (Joh 1,16).

Å, om jeg hadde mer av Kristus – om jeg kjente ham mer, elsket ham høyere og holdt meg fastere til ham! «Våkn opp, nordavind! Kom, sønnavind! Blås gjennom min hage, så dens duft kan strømme ut!» (Høys 4,16).

For det andre: «Til deg, Jehova, tar jeg min tilflukt.» Amen, Herre. «Annen tilflukt har jeg ikke, min hjelpeløse sjel henger ved deg.» Hvor svakt og utilstrekkelig det enn er, setter jeg likevel min lit til deg. Jeg slipper deg ikke (1 Mos 32,26). Herre, du er min Frelser. Jeg har ingen annen å stole på; deg gjør jeg til min tillit. Jeg tror på deg som min Far i Kristus; jeg kaster min byrde på deg og lener meg med hele min tyngde på deg.

«La meg aldri bli til skamme.» La aldri synden og Satan få overtaket over meg, la meg aldri bli drevet på flukt. Jeg er svak og ond, uforstandig og egenrådig; Satan er listig og mektig, og verden har stilt seg opp mot meg. «Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig» (Sal 73,26). La meg aldri bli til skamme, hva som enn kommer – verden, djevelen eller synden.

Herre, hvor liten jeg enn er – og nettopp fordi jeg er så liten – er din sannhet og din nådes herlighet bundet til dette. Halleluja! Du er min klippe og min borg, mitt klippevern og en salig borg til å frelse meg, til legeme og sjel, her og i all evighet.

For det tredje vil jeg gjerne både lære og lære bort dette ene, som lærdommen i mitt liv og min tjeneste: at «de alltid burde be og ikke bli trette» (Luk 18,1).

Det gjelder mennesker – slik Gud skapte dem, slik de falt og gikk til grunne i Adam, og slik de kan bli frelst i Kristus. Alltid be – ikke bare i enhver sjelstilstand, men under alle forhold og til alle tider. Og ikke bli trette – verken før de ber, mens de ber, eller etter at de har bedt. Men til dette og til alle andre nådens rørelser: Åpenbar deg i Kristus, og virk det i oss ved din salige Ånd, i dag og i all evighet.

Du som jeg har prøvd gjennom lang erfaring,
du som ingen sorg kan bli lenge hos,
min kjærlighet, hvor fylt av søt fred
lever jeg ikke mine år i utlendighet!

Jeg holder meg ikke til noe her nede;
fastsett min reise, så går jeg.
Om hån gjennomborer meg og hovmod tynger meg,
kjenner jeg at du er god – og kjenner ikke annet.

Søk da til hans favn, min sjel,
du er ingen fremmed der;
der skal Guds kjærlighet vokte deg,
og fred og trygghet bli din lønn.

Madame Guyon (i William Cowpers gjendiktning)

39. Salme 41: Barmhjertighet for de barmhjertige

> Salig er den som akter på den hjelpeløse! På den onde dagen skal Herren fri ham ut. Herren vil verne ham og holde ham i live. Han skal prises lykkelig i landet, og du skal visselig ikke overgi ham til hans fienders mordlyst. Herren skal støtte ham på sykesengen. Du forvandler hele hans leie under hans sykdom. Jeg sier: Herre, vær meg nådig! Helbred min sjel! For jeg har syndet mot deg. Mine fiender taler ondt om meg: Når skal han dø og hans navn gå til grunne? Og kommer det en for å se til meg, taler han falske ord. Hans hjerte samler seg ondskap. Han går ut og taler om det. Alle de som hater meg, hvisker sammen imot meg. Det som skader meg, tenker de ut mot meg. Fordervelse er øst ut over ham – han ligger der og står ikke opp mer. Også den mannen som jeg levde i fred med, som jeg stolte på, han som åt mitt brød, har løftet opp sin hæl imot meg. Men du, Herre, vær meg nådig og hjelp meg opp! Så vil jeg gjengjelde dem! På dette kjenner jeg at du har behag i meg: At min fiende ikke får triumfere over meg. Du holder meg oppe i min uskyld, og du setter meg for ditt åsyn for evig. Lovet være Herren, Israels Gud, fra evighet til evighet! Amen, amen. (Sal 41,2–14)

Mørk og sorgfull som erfaringen i denne salmen er, har den likevel sin salige trøst, særlig der den peker på Kristus. For hver sorg og hver lidelse har sitt motstykke hos «smertenes mann» (Jes 53,3). Aldri har noen møtt svik og utakk som det Jesus møtte – ikke bare fra sine egne, som han kom til, og som ikke tok imot ham (Joh 1,11), men særlig fra sin nære venn, han som «åt mitt brød» (v. 10; se Joh 13,18).

Henvisningen til Jesus knytter seg her til et tilfelle der den troende lider – tilsynelatende i stor grad, om ikke for Jesu skyld, så i alle fall

i forbindelse med ham. Den blir desto mer trøsterik når vi legger merke til hva den troendes klage egentlig gjelder. Den gjelder ikke en lidelse som følger av skylden hans, men at de ondsinnede fiendene hans bruker nøden hans til sine egne onde formål.

I stedet for medfølelse og forbønn møter de ham med ondskap og fordømmelse, og det av de mest egennyttige og hatefulle grunner. Slik er alltid verdens vei. Verden kan ikke forstå dom på annen måte enn som ødeleggelse, slik den heller ikke kjenner Gud annerledes enn som hevneren. Og slik alle deres tanker om Gud bare er redsel, er alle deres tanker om Guds folk bare bitterhet. I sin ondskap gjør de Guds folks synder større enn de er, og fryder seg over dem. Og altfor ofte dømmer de troende nesten like hardt.

Tal mildt om en synder og ta mildt på en synder, særlig på en bror som har falt; for Gud er mektig til å reise ham opp, og han vil reise ham opp. Vær ikke mild mot synden, men vær mild mot synderen; for Kristus har vært mild mot deg, og han vil være mild mot ham også. Saken hans er kanskje ikke slik du tror. Husk lignelsen om tjeneren som fikk skylden ettergitt; husk lærdommen fra den gode hyrde, som går etter den bortkomne sauen ut i ødemarken. Sørg og be mer enn du fordømmer, og søk også i dette saligheten til den som «akter på den hjelpeløse».

For så vidt sorgen er en følge av synd, er vi ikke bare villige til å bære den, men takknemlige for at Herren refser oss, «for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden» (1 Kor 11,32). Dette er frukten av den evangeliske boten. Og den smertefulle erindringen om det som har vært, gjelder ikke bare den nærmeste årsaken til lidelsen. Som Jakob i gammel tid går vi haltende alle våre dager (1 Mos 32,31).

I vers 2–4 har salmisten skildret de allmenne reglene for den barmhjertige måten Gud styrer sitt rike på. Før han bruker dem på seg selv, bekjenner han derfor ydmykt sin synd: «Jeg sier: Jehova, vær meg nådig! Helbred min sjel! For jeg har syndet mot deg.»

Det kan godt være at hans nådige løfter gjelder oss; men så lenge vi ligger under en synd, våger vi ikke å ta dem til oss. Det første er å få tilgivelse – at våre åndelige sykdommer blir helbredet. Har vi fått det, kan vi rolig vente på utfallet av hans førelse (v. 11–12). Våre fiender, og særlig vår store fiende, misforstår alltid vår sak og vårt forhold til Gud. «Fordervelse» – på hebraisk *devar belijja'al* (דְּבַר־בְּלִיַּעַל, «en Belials

ting»), det vil si en grov synd – «er øst ut over ham» som smeltet metall og henger fast ved ham, «han ligger der og står ikke opp mer» (v. 9).

Synden, eller det vi kjenner som synd, får den verst tenkelige tolkningen. De tror, eller rettere håper, at all vei tilbake til Gud er stengt, og at han har «glemt å være nådig» (Sal 77,10). Ingenting kjennetegner ondskapen deres mer enn slike tanker. Vår sjels fiende prøver alltid å røve vårt håp ved å framstille saken vår som håpløs. Og her, kanskje mer enn i noen annen nød, taler Davids bønn til våre hjerter som eksempel og oppmuntring.

Jo bitrere deres hån og innskytelser er, desto høyere roper vi til Herren. Vi erkjenner det som er sant i anklagen deres, men vi ber, som de som holder på å gå til grunne, om å bli tatt til nåde igjen: «Men du, Jehova, vær meg nådig og hjelp meg opp!» Synden vår blir svartmalt; vi kjenner byrden av den langt tyngre enn de tror, men på en helt annen måte. Slutningene deres avviser vi likevel. Fristeren lokker alltid først og anklager etterpå. Men vi tror på den levende Gud.

Ingen bønn har noen gang vendt tilbake uhørt, og ingen bekjennelse er noen gang blitt avvist. Hvor fortvilet vår sak enn er, finnes det hjelp for oss i Kristus; ja, han vil ikke «overgi» oss til våre fienders «mordlyst». Det er troens særpreg at den ikke kan og ikke vil miste motet, verken når det gjelder en bestemt skyld, eller når det gjelder vår sak i det hele. Slik ender den historien som begynte så trist med et bilde av nød som synden hadde voldt, med full visshet om tilgivelse, åndelig bevarelse og endelig salighet (v. 13) – alt sammen til ære og pris for den frie nåden (v. 14).

Når den ene store kilden til nød og angst er fjernet, kan vi igjen kjenne vårt forhold til Gud som vår Far i Kristus. Ingen kan heller røve vår «uskyld». Vi har nok glemt ham og forlatt ham – og bittert sørger og klager vi over vårt fall – men det er likevel ikke slik de vil ha det til. Vi vet at vi av nåde i vårt innerste har hatt glede i barmhjertighet, etter at vi først har fått erfare den selv. Derfor venter vi å få se enda mer av hans barmhjertighet. Vi er ikke falt for aldri mer å reise oss, slik de ugudelige faller.

Satan har krevd å få sikte oss som hvete, men Jesus har bedt for oss at vår tro ikke må svikte (Luk 22,31–32). Derfor har vi, som Peter, gått ut og grått bittert (Luk 22,62). Siden nåden nådde oss, har hjertets innerste retning vært en annen enn hos verdens mennesker. Vi har

sluttet oss til Guds folk med hjerte og sjel. Vi har lært å «akte på den hjelpeløse» – Kristi fattige og lidende folk. Vi har lært å vie oss selv til ham og alt vi eier til hans tjeneste.

Fremfor alt er vi vendt bort fra egennytten. Vi er fridd fra den store synden hos menneskene i vår tid, kjærligheten til verden, fordi Faderens kjærlighet er kommet i stedet (1 Joh 2,15). La oss stanse litt her, for denne saken fortjener og krever at vi ser særskilt på den til lærdom for oss.

La oss legge særlig merke til dette: Når vi selvisk tar til oss det Herren har ment og betrodd oss til høye formål, blir hjertet trellbundet, sinnet oppslukt og fantasien fanget, og vi blir hindret i å tenke og handle hellig. Vi må ikke bli lik de stolte, som sier: «Våre lepper» (eller våre midler) «er våre egne! Hvem er herre over oss?» (Sal 12,5). Regner vi noe som vårt eget, så er sannelig alt fortsatt vårt eget, og vi tilhører ikke ham som har kjøpt oss med sitt dyrebare blod.

Vi kan heller ikke glemme at det finnes et spørsmål som er mer alvorlig og viktig enn det vi gir – nemlig om han tar imot det. Det følger slett ikke av seg selv. Det vi gir, må bæres fram i ydmyk og sønderknust bønn, og det blir bare tatt imot i nådepakten ved Jesus Kristus (Jes 1,11–12; Am 5,21–22).

At han tar imot våre gaver (som vi kaller dem), eller rettere våre offer, er en nådegjerning av vår forsonte Far, på samme måte som når han tar imot våre bønner og oss selv. Derfor ber vi: «Måtte han komme i hu alle dine matoffer og finne ditt brennoffer godt!» (Sal 20,4).

La oss gjøre oss venner ved den urettferdige mammon (Luk 16,9), og fremfor alt: La oss ikke bli oppslukt av tanken på å samle rikdom. Hvor annerledes, hvor mye saligere er ikke et liv i tro! Jeg vil heller ha prestens del enn alt det Egypt kan gi. Jeg vil heller leve av det hellige brødet, som først har ligget framme for Herren, enn bli forsørget av jordens rikeste stiftelse. Men, lovet være hans navn, alt jeg vinner, kan jeg knytte til ham – ved at jeg tar imot det fra ham, bærer det fram for ham og nyter det i ham og for ham.

Når det er slik, går han god for oss, så det kan gå oss vel (Sal 119,122). Han tar seg ikke bare av våre ytre kår, men av selve legemet vårt og vårt gode navn (v. 3–4). Legemet er mer enn maten (Matt 6,25), og «et godt navn er mer verd enn stor rikdom» (Ordsp 22,1). Herren går ikke bare god for vårt utkomme, men for vårt liv, vår helse og vår fred.

Bønnen er en fortreffelig medisin i sykdom og et sterkt skjold mot baktalelse (v. 5). Men legg merke til hvordan også dette henger sammen med at troen stadig er i bruk. Kanaaneerne er fortsatt igjen i landet, men de får ikke triumfere over oss (v. 12–13).

Jeg vet at av alle ytre plager er baktalelse den tyngste å bære. Der er den hyklerske vennen, som taler tomme og falske ord, mens hjertet hans hele tiden samler seg ondskap, så han kan øse den ut som en giftig strøm.

Slike onder rammer oss helst når vi ellers er langt nede, enten i legemet eller i våre ytre kår. De taler for å gjøre dem til skamme som Gud har slått. Venner svikter, fiender er bitre, og vi er selv langt nede – for ikke å tale om at vi innvortes kjenner vår synd og vår skyld. Da synes det nesten som om vi aldri kan reise oss igjen (v. 6–10).

Men nå er tiden inne for «sterkt skrik og tårer» (Hebr 5,7). Hvor dypt vannet enn synes for meg, hva er det mot det som veltet seg over hans sjel (v. 10)? «Og vi med rette, for vi får det vi fortjener etter våre gjerninger. Men han har ikke gjort noe galt» (Luk 23,41).

La meg derfor nå lette min sjel ved å bekjenne fullt og uten forbehold, og villig bøye meg under både skylden og straffen for mine synder. Så kommer tiden for å føre min sak for Gud, be ham innstendig og søke hans ufortjente barmhjertighet (v. 11–12). Og til sist kommer tiden for å hvile i fred hos ham med det troende og tilfredse hjertes amen og amen (v. 13–14).

For det første: Å, at vi skal lesse på oss selv denne unødvendige, dumme og syndige bekymringen for morgendagen! Herre, la meg leve av deg; vær du min forsørger for legeme og sjel, for tid og evighet. La meg også grunne på dette at vi blir «tatt imot», i lyset fra Ordet; la meg granske Skriften om det.

Til sist: La meg akte på den hjelpeløse, på dine fattige. Deres fattigdom regner du som om den var din egen, og du sørger rikelig for dem. La meg også alltid være en av dine fattige. (*Gud sendte Elia til enken i Sarepta, «ikke for å tigge hos henne, men for å bo hos henne, og han ville betale godt for maten». – Matthew Henry*)

For det andre: I all min trengsel var du i trengsel.[1] Jeg kaster alt på deg. Jo mindre jeg ser, desto mer vil jeg vente på deg.

[1]Edersheim bygger på den engelske ordlyden av Jes 63,9: «In all their affliction he was afflicted». Norsk Bibel har: «I all deres trengsel var det ingen trengsel».

Og Herre, for en lettelse å kunne og få lov til å legge fram for deg alt det enkelte i min lidelse! Det er ikke som med en jordisk venn, for ham ville jeg gjerne skjule det jeg kjenner av synd. Det er jo synden som har voldt nøden, og derfor stikker den særlig sårt i hånen og baktalelsen fra mine fiender.

Men jeg kommer til deg, Herre. Til deg kan jeg bekjenne alle mine synder, og på deg kan jeg likevel stole, for jeg kan be til deg ved Jesus Kristus, min Frelser.

For det tredje: Stol fortsatt på Gud, min sjel! Han vil ikke forlate deg, og i sin nåde kan han ikke. Stormen har feid bort det som ikke kunne holde, og den har drevet meg nærmere Jesus, synderes venn. Og her vil jeg hvile, hvile for evig. Amen og amen.

Å, hvor usigelig salig,
søtt og gledefylt det skal bli
når de som har elsket ham uten å se ham,
får se Jesus ansikt til ansikt!

Hvor godt og herlig blir det da
å ha foraktet denne fattige verden!
Og hvor sørgelig og bittert
å ha holdt den tapte verden kjær!

Salige da de som sørget tålmodig på jorden,
som strevde og døde for Kristus,
drevet av verdens harde trykk
inn i de boligene for å bli der!

Til de rikene, du rettferdige dommer, å kall meg,
lukk nådig opp den salige porten,
du som jeg søker, ser etter og lengter etter
og venter på i ivrig håp!

Salme fra 1100-tallet

40. Salme 42: Ti, vær stille!

> Som en hjort skriker etter rennende bekker, slik skriker min sjel etter deg, Gud. Min sjel tørster etter Gud, etter den levende Gud. Når skal jeg komme og tre fram for Guds åsyn? Mine tårer er min mat dag og natt, fordi man hele dagen sier til meg: Hvor er din Gud? Dette må jeg minnes og utøse min sjel i meg – hvordan jeg dro fram i den store skaren, vandret med den til Guds hus med fryderop og lovsangs lyd, en høytidsskare. Hvorfor er du nedbøyd, min sjel, og bruser i meg? Vent på Gud! For ennå skal jeg prise ham for frelse fra hans åsyn. Min Gud! Min sjel er nedbøyd i meg. Derfor kommer jeg deg i hu fra Jordans land og Hermons høyder, fra det lille fjellet. Dyp kaller på dyp ved lyden av dine fossefall. Alle dine brenninger og dine bølger går over meg. Om dagen sender Herren sin miskunnhet, og om natten er hans sang hos meg, bønn til mitt livs Gud. Jeg må si til Gud, min klippe: Hvorfor har du glemt meg? Hvorfor skal jeg gå i sørgeklær mens fienden undertrykker meg? Det er som om mine ben ble knust, når mine fiender håner meg, når de hele dagen sier til meg: Hvor er din Gud? Hvorfor er du nedbøyd, min sjel? Hvorfor bruser du i meg? Sett ditt håp til Gud! Jeg skal ennå prise ham, mitt åsyns frelse og min Gud. (Sal 42,2–12)

Med denne salmen begynner Salmenes andre bok. Blant særtrekkene ved den er det særlig blitt lagt merke til at gudsnavnet *Elohim* (אֱלֹהִים, «Gud») er det vanlige. I den første boka står navnet Jehova 272 ganger og Elohim bare femten ganger, men i den andre boka (Sal 42–72) står Elohim 164 ganger og Jehova bare tretti. Denne boka innledes også av minst sju salmer (Sal 42 og 44–49) som ser ut til å være skrevet av Korahs sønner, i Davids ånd, om ikke under hans ledelse.

Slektens historie, slik Skriften følger den, er gripende. Den begynner med dommen over stamfaren og ender med at etterkom-

merne hans helhjertet tok Guds sak, samlet seg om David i Siklag (1 Krøn 12,6) og ble satt til sang og tjeneste i helligdommen. Det som kjennetegner sangene deres, er en dyp kjærlighet til Herrens hus, til tjenesten for ham og særlig til Sions himmelske konge.

Ett trekk i deres åndelige historie, sammenlignet med stamfarens, kan vi nesten ikke la være å nevne. Det er den dype og ydmyke nøysomheten de viste med sin tjeneste som dørvoktere, og den grunnen de gir for den i sin egen Sal 84: «Jeg vil heller stå ved dørterskelen i min Guds hus enn bo i ugudelighets telt … For Gud Herren er sol og skjold» (Sal 84,11–12).

Vi skal ikke i denne betraktningen gå inn på meningen i hvert enkelt vers i denne dyrebare salmen. Vi merker oss bare at den skildrer følelsene til en som er stengt ute fra det gode i Guds hus, hånet av fiender og med sorg i sitt eget hjerte. Han lengter etter fellesskap med Herren, og til slutt får han som svar på bønn troens fulle trøst: Lyset fra Guds åsyn blir hans eget åsyns frelse.

Hovedinnholdet i salmen kan gjengis i et kort utdrag fra Luther: «Det er to måter å se Gud på. Noen ganger skjuler og tildekker han seg, som når samvittigheten i anfektelse kjenner synden eller annet ondt, åndelig eller timelig, og ikke kan trøste seg med Guds nåde og barmhjertighet. De som dømmer etter dette skjulte bildet av Gud, faller uten hjelp i fortvilelse og fordømmelse. Men det finnes et annet og utildekket bilde av Gud, der han åpenbarer og viser seg som den nådige, barmhjertige, medlidende og forsonte Gud.

«Og selv om samvittigheten forferdes, alt ondt truer og vi nesten blir slått ned av tvil, reiser vi oss igjen ved troen. Vi holder fast ved håpet og trøster oss med at Gud vil hjelpe og igjen føre oss tilbake til sin tjeneste på det stedet han alene har fastsatt på jorden.» Om hvor nødvendige slike gudstjenester var under den gamle pakt, sier Calvin at de hellige i Det gamle testamente ikke hadde vinger å fly opp med, og derfor brukte de stiger for å stige opp til Gud. Men vi som har fått Kristus og hans velgjerninger, trenger ikke lenger slike hjelpemidler for vår svakhet.

Vi bør generelt være svært forsiktige med å knytte salmene til bestemte hendelser. Men her tar vi neppe feil når vi knytter denne til den tiden da David flyktet for Absalom. Da ga Sjime'is forbannelse uttrykk for hva de ugudelige følte, og kongen hadde slått leir på den

andre siden av Jordan, så Israels harpe sendte sine klagende toner fra Hermons land og det lille fjellet. Kongens dype åndelige nedtrykthet og hans botferdige blikk opp mot Gud kom klart nok fram i svaret han ga Sjime'i.

Likevel hadde David aldri før gått så sikkert mot den sanne seier som da han gikk over Oljeberget med tildekket hode. Det er dyrebart å kjenne at vi er trygge i den ytterste fare og forlatthet, og å se også her sporene etter vår salige Frelser. Følelsen av å være forlatt, som vers 7 gir uttrykk for, fikk sin fulle mening først i dødsangsten i Getsemane (Matt 26,38; Joh 12,27). Og fordi den gjelder Kristus, gjelder den også hans folk.

Det som framkalte klagen, var bare en forbigående ytre anledning. Det som gjorde begeret bittert, var følelsen av at Gud hadde forlatt ham, og det var den som ga liv til fiendenes hån. Han som lengtet så sterkt etter å være nær Gud og ha fellesskap med ham, var hjelpeløst landflyktig, langt borte fra hans nærhet. En slik storm brøt løs over hans sjel, dyp kalte på dyp mens bølge etter bølge rullet inn – og alle disse brenningene og bølgene var Guds egne. Det var den dype gåten i hans angst.

Men nettopp i dette lå også trøsten hans. For slik fant troen, som grep den evige armen, og bønnen, som steg opp fra et hjerte som lengtet slik «en hjort skriker etter rennende bekker», at Herren «om dagen sender sin miskunnhet, og om natten er hans sang» hos ham – og alt dette sendt av hans «livs Gud». Å, hvor sant om Kristus! Å, hvor sant om de kristne!

Slik blir nøden anledning til bønnen (v. 10). Klagen kjennes som om «bena ble knust», det vil si helt inn i det innerste, men den må vike for rolig tillit, tålmodighet, troens hvile og håpets forventning (v. 11–12). Her ser og lærer vi hvordan vi kan nå fram til salig fred, selv om sjelen er nedtrykt av skyld og kjenner at det er hans dommer som er rettferdige, ikke menneskenes.

Vi tørster etter den levende Gud, ikke etter en abstrakt lære, og kan nesten ikke tåle å vente (v. 3). Vi lever av tårer når spørsmålet «Hvor er din Gud?» får gjenklang i vårt indre (v. 4). Vi minnes gleden ved hans nærhet, og det gjør oss enda mer sorgfulle når vi nå kjenner oss forlatt (v. 5). Vår indre svakhet og sorg viser seg på to måter: Sjelen er «nedbøyd» og bøyer seg sammen som i dødsangst, og den «bruser».

Ordet betegner den urolige larmen av bølger og brukes nettopp om bølger, for eksempel i Sal 46,4.

Likevel reiser sjelen seg ved troen og befaler liksom seg selv å tro. Den minnes nådeløftet i Arons velsignelse (4 Mos 6,25–26), som vers 6 tydelig hentyder til. Nettopp fordi sjelen er nedbøyd, kommer den Gud i hu der den er forlatt: på slettene på den andre siden av Jordan, med det mektige Hermon-fjellet for øye, og «fra det lille fjellet». Slik blir gleden til sist gitt tilbake ved håpet til Gud – det gode håpet i nåde – og lyset fra hans åsyn blir «mitt åsyns frelse», fordi han er «min Gud».

Det er så inderlig ømhet og smerte i denne salmen at den passer særlig godt for sjeler som blir prøvd i dype og tunge trengsler. Det er nesten som om sjelen, når den har kjent angsten ved å være forlatt av Gud, har lodet det dypeste dypet av jordisk lidelse. Derfor gjelder bønnene og trøsten i denne salmen i alle trengselstider.

La oss her huske hva som er målet med all helliget lidelse, enten det er tap av jordisk gods, venner som svikter, bitre fiender eller en annen byrde: Den skal ta fra oss alt annet å støtte oss til, kaste oss over på Gud for å få hjelp og lede oss til å finne vår glede i ham alene. La oss ha mistillit til hver sorg som ikke fører oss ned på kne og får oss til å lukke døren etter oss (Matt 6,6).

Da lengter våre uttørkede og trette hjerter etter Gud, ikke så mye fordi vi har mistet andre ting, eller fordi vi har sett klarere hva de egentlig er, men fordi vi har sett Herrens skjønnhet i hans Salvedes ansikt. Bare samfunn med «den levende Gud» kan stille hjertets lengsel – bare at Jehova åpenbarer seg som vår Far i Kristus, han som hører bønn. Hadde vi prøvd å stenge ilden inne i hjertet, ville den ha fortært oss (v. 4).

Men det som virkelig gjør slike prøvelser bitre, er om de på noen måte rokker ved vår tillit til ham som en Gud som er nær. «Hvor er din Gud?» Så lenge denne nagende tvilen piner oss, er vi lammet. Vi kan ikke reise oss og påkalle vår Gud når vi ikke vet hvor han er. På dette spørsmålet finnes det sannelig ikke noe svar som kan ses – i alle fall ikke i slike tegn som en ond og utro slekt krever (Matt 12,39).

Det eneste mulige svaret er troens svar, gitt i Sal 115,3, og det bringer alle slike spørsmål til ro, enten de gjelder Guds ord eller hans gjerning: «Vår Gud er jo i himmelen. Han gjør alt det han vil.» La

meg derfor huske disse fire sannhetene: Han *gjør* det. Han gjør *alt det han vil*. *Vår Gud* – paktsguden – gjør alt det han vil. Og vår Gud er i *himmelen*, der han i sin allmakt styrer og holder igjen, til sin ære og vårt beste.

I slike tider er det også godt å gå i åndelig samtale med sin egen sjel (v. 6). Hvorfor er jeg nedbøyd, og hvorfor bruser det i meg? Er det god grunn til det? Hentet jeg min glede og styrke fra skapningen? Reis deg da, min sjel, reis deg rett opp til Gud! Hva betyr det hvor jeg påkaller Gud fra – fra Jerusalem eller fra Jordans land? Himmelen og hjelpen er like nær.

Likevel er det en usigelig lettelse å få legge fram hvor stor nøden er, og fremfor alt å kjenne hans hånd, som styrer det alt sammen (v. 8). Lidelsen ville sannelig ha overveldet oss hvis det ikke var «dine brenninger og dine bølger» – han tillater dem å reise seg, han styrer dem i nåde, og han holder dem tilbake med makt. Dette ser vi ikke alltid like klart, men det er vår siste trøst i enhver lidelse, også i den vi har ført over oss ved egen dårskap og synd.

Videre er det svært viktig å ha et bestemt mål for øye i våre bønner og vår forventning (v. 9). Gud blir æret når troen gledesfylt venter ikke bare bevaring og støtte, men en bestemt utfrielse og avgjørende seier – og det fra ham alene (v. 10). Derfor vil jeg alltid vende tilbake, som til en trygg ankerplass, til det spørsmålet, den oppfordringen, den tilliten og den hvilen som Guds folk har i vers 12.

For det første er det i nødens tider spørsmålet når inn til mitt hjerte: Lengter jeg virkelig etter Gud? Men la meg stille dette spørsmålet på mine knær, i bekjennelse og bønn. Det er sannelig langt bedre å bli drevet inn av stormen, om det må til, enn å bli fristet til å gå forbi portene til tilfluktsbyen. Herre, nå er det tid for å ydmyke meg og søke deg, og deg alene. La meg nå vende om til Herren. Du er min eneste glede og min eneste redningsmann.

For det andre er det en særlig sorg i minnet om gleder som har vært. Og når han legger sin hånd på oss, kjenner vi oss særlig hjelpeløse og ser at ingen menneskelig utvei strekker til. Hva kan jeg nå gjøre? Hva er det igjen for meg?

Så lenge jeg ser på disse prøvelsene ut fra de nærmeste redskapene de kom gjennom, er alt mørkt og håpløst. Lær nå to ting, min sjel: at vi «alltid burde be og ikke bli trette» (Luk 18,1), og at disse bølgene –

selv når fiendene av Gud og min sjel har reist dem – i en svært viktig forstand er «dine fossefall», «dine brenninger og dine bølger».

For det tredje: Nå har du vunnet seieren, min sjel. Dette er Guds egne sannheter. Det står bare igjen å bruke dem i troens øvelse og å be den virkelige velsignelsen ned. Troen gir tillit og trøst, bønnen gir hjelp og utfrielse. Se opp, se framover; vent det, be det ned! Ja, visst er det: «Jeg skal ennå prise ham, mitt åsyns frelse og min Gud.»

Mangt et slag og bitende meisel
har slipt de utvalgte steinene godt;
nå er de føyd sammen på sin plass
av den himmelske byggmester,
som har villet at hans palass
for evig skal prydes med dem.

Salme fra 700-tallet (i John Mason Neales gjendiktning)

41. Salme 47: Messias' kongedømme

> Klapp i hendene, alle folk! Juble for Gud med fryderop! For Herren, Den Høyeste, er forferdelig, en stor konge over all jorden. Han legger folk under oss, folkeslag under våre føtter. Han utvelger vår arvedel til oss, en herlighet for Jakob, som han elsker. Sela. Gud for opp under jubelrop, Herren under lyd fra horn. Lovsyng Gud, lovsyng! Lovsyng vår konge, lovsyng! For Gud er all jordens konge, syng en sang med visdom! Gud er konge over folkene, Gud har satt seg på sin hellige trone. Folkenes fyrster samler seg med folket til Abrahams Gud. For skjoldene på jorden hører Gud til, han er høyt opphøyet. (Sal 47,2–10)

Dette er enda en søt lovsang av Korahs barn, og den priser seirene til Israels konge. For Guds Israel har aldri kjent noen annen konge enn én – Davids Sønn. Hver seier Israels konge vant, uansett hvilke redskaper han brukte og når det skjedde, pekte fram mot den store seieren han vant ved oppstandelsen fra de døde. Her gjelder salmen i sin sanne mening Kristi himmelfart og det kongedømmet som fulgte av den (Kol 2,15, sammenholdt med Ef 4).

Da Beda den ærverdige utåndet på Kristi himmelfartsdag, ba han derfor: «Du ærens konge, maktens Herre, som i dag har steget seirende opp over alle himler» (jf. v. 6). Og Luther kaller den kort, men treffende «en salme av Korahs barn: Kristus er faret opp til himmelen».

Uansett hvilken seier som var den umiddelbare anledningen og forbildet, legger vi merke til at salmen kaller på «alle folk» til å «klappe i hendene». Hver seier Gud vinner, er i virkeligheten en seier for

«alle folk». Når Jehova vinner den siste seieren, skal hedningene ikke bare bli lagt under ham, men bli forvandlet, og de skal hilse sin seierherre som sin konge. Derfor blir han også utropt som «Herren, Den Høyeste», den «forferdelige», og som «en stor konge over all jorden».

Hans kongemakt viser seg på to måter: Han legger folkene under seg, og han utvelger Israels arvedel (v. 4–5). Folket vender tilbake til Sion, og Jehova, deres fører, som hadde steget ned for å gi sitt folk seier, stiger opp til sin herlighets trone under de helliges jubel og lovsang (v. 6–7). Enda en gang lyder herolden, og nå høyere enn før. Denne gangen forkynner den at han virkelig er konge over folkene og holder dom i hellighet (v. 9; jf. Åp 11,15 og ut kapitlet).

Og nå samler «folkenes fyrster» – «skjoldene på jorden» – seg om ham sammen med hans utvalgte folk, én forsamling i hjerte og sjel. Og Jehova-Jesus står fram med sine mange kroner, båret av de helliges og englenes lovsang. Han er Guds egen elskede Sønn og menighetens frelser. Han åpenbarte Gud og herliggjorde Gud, han søkte oss og kjøpte oss, og han er «høyt» – evig og usigelig – «opphøyet». (*Her passer det treffende ordspillet «Magnates magnetes sunt»: De store er magneter; de drar mange til seg, både dem som tror rett, og dem som farer vill.*)

Sett i dette lyset er denne lovsangen av Korahs barn i sin fulleste og sanneste mening en sang om Messias' kongedømme. La oss derfor, til lærdom og oppbyggelse, merke oss de ulike sidene ved den. Den gjenløste jorden stemmer i lovsangen (v. 2–5), og det forløste Israel svarer «med visdom» (v. 6–10). Summen av gleden, og grunnen til den, er at Jehova sitter på tronen og blir kjent som «all jordens konge».

Å, hvor en lengter etter at alt skal bli satt i rette stand! Midt i det som ser ut som uorden – der synd, vantro, avgudsdyrkelse og uvitenhet rår – vender vi oss til disse utfrielsens sanger. De trøster og holder oss oppe gjennom den lange, triste natten. Men på samme måte som Guds Ånd i begynnelsen svevde over det øde, kaotiske dypet, er han ennå nær og overskygger den nye skapningen.

Mot den tilsynelatende forvirringen og lovløsheten i dag setter vi den salige forsikringen som er gitt troen – den er jo «overbevisning om ting en ikke ser» (Hebr 11,1): Jehova er «en stor konge over all jorden» (v. 3). Når folkene gjør opprør og larmer, gjentar vi for oss selv de dyrebare løftene som troen har tatt imot – den er jo «full visshet

om det en håper». Dette er summen av dem: «Han legger folk under oss» (v. 4).

For en forandring når han kommer, fulgt av sine glade hellige, som da blir kjent som hans, og hilst velkommen av jorden, som så lenge har sukket (v. 2; Rom 8,22)! Men la oss, som er hans folk, vokte oss for vantroen. Denne verdens fyrste kommer med det løgnaktige budskapet: «Det varer lenge før min herre kommer!» (Matt 24,48). Det vil få ikke bare de uforstandige, men også de kloke jomfruene til å sovne (Matt 25,5).

La gå at det hos oss bare er troen som er svekket, og ikke at den mangler. Men hvor mye sorg, rådvillhet og svakhet følger ikke med en slik tilstand! Det krever en nær vandring med Herren å vente – stadig og utrettelig – på at løftene skal bli oppfylt, uavhengig av det som skjer omkring oss, å se fram til dem og leve med hjertet i dem. Slik kan det vi tenker og føler om løftene, bli en prøve på hvor åndelige vi er.

Og for en trøst det er å tenke på at han elsker Jakob, sin herlighet (v. 5)! Han har sin lyst i menneskenes barn (Ordsp 8,31). Han som én gang ble ofret for synden, skal «annen gang vise seg, ikke for syndens skyld, men til frelse» (Hebr 9,28). «Vi vil gjerne se Jesus» (Joh 12,21) – «Kongen i hans herlighet» (Jes 33,17).

Og det som gjelder verden som helhet, holder også stikk i vår egen erfaring. Hver utfrielse er et inngrep fra de helliges konge. Alltid vekker den seiersjubel – glede, tillit og takk. Og alle sammen er de forbilder og forsmak på den store utfrielsen, både for oss selv og for verden (2 Kor 5,4–5).

Troen hviler på to søyler: Guds vesen (v. 3) og Guds løfter (v. 4). Det ligger i troens natur at den tar det Gud har åpenbart om seg selv i Kristus Jesus, og gjør det til sitt eget, helt personlig (v. 5). Til det Gud sier, svarer troen amen; i det Gud er og gjør, hviler troen. Troen er at en tar evangeliet til seg selv.

Når Den Hellige Ånd sier at Jehova er «Den Høyeste» og «forferdelig», «en stor konge over all jorden», og at «han legger folk under oss», svarer troen med å gjøre dette til sitt eget i nådepakten: «Han utvelger vår arvedel til oss, en herlighet for Jakob, som han elsker.»

Å, for en forsikring dette er! Hvor fullt den dekker det vi trenger for framtiden, hvor godt den svarer på spørsmålene våre, og hvor helt den tar bort tvilen vår! Grunnen til alt dette er klar. Kristi oppstan-

delse fra de døde er både hans og vår seier (v. 6). Han «for opp i det høye, bortførte fanger, tok gaver blant menneskene, også blant de gjenstridige, for å bo der, Herre Gud!» (Sal 68,19).

Dette er en grunn til lovsang uten opphold, for denne kongen er «vår konge» og «all jordens konge» (v. 7–8). Og hvilken glede når den eldste broren blir ført inn sammen med fyrster og folk og med den bortkomne sønnen som så lenge har flakket omkring – «folket til Abrahams Gud» – og pakten slik blir grunnfestet på jorden i all sin fylde!

For det første: Hva føler jeg når jeg tenker på Herrens komme og på alle hans løfter? Ser jeg på verden med troens øyne, både på det som er nå, og det som skal komme? Altfor ofte har jeg sett på mennesker og ting på en kjødelig måte og dømt etter det som er synlig og timelig. La meg se på menneskene som i Kristus eller utenfor Kristus, og på alt som skjer, som en del av den store planen – i virkeligheten, om enn ikke slik det ser ut – som har som mål at vår Frelser og Konge skal sitte på tronen.

Er dette så, «hvor nødvendig er det da» at vi ferdes i hellighet og gudsfrykt (2 Pet 3,11)! Hva bør denne overbevisningen virke i mitt hjerte i dag? La meg minne ham om løftene hans, la meg lengte etter at de blir oppfylt, og la meg arbeide ivrig med dem for øye. Hvordan må ikke de be og arbeide som vet at «Herren er nær» (Fil 4,5)!

For det andre er jeg redd for ikke å ta det til meg i praksis. Alt Herren har sagt, kan og må jeg gjøre til mitt eget ved troen. Troen ser helt bort fra skapningen og opp til Gud. Det må jeg gjøre når det gjelder Israel, når det gjelder hedningene, og når det gjelder min egen sjel. Overalt hvor jeg har Ordet, har jeg fast grunn under føttene. Og hvor fast er ikke den grunnvollen der Kristus selv er hjørnesteinen (Ef 2,20)!

Gled deg, min sjel, ved å gå ut av deg selv og til ham. Juble, for Herren er all jordens konge. Grip disse løftene, stol på dem og se opp i forventning. La meg i dag tre fram med frimodighet og la mine bønneemner komme fram for Gud (Hebr 4,16; Fil 4,6). Han som er opphøyet ved Faderens høyre hånd, og som har fått all makt i himmel og på jord (Matt 28,18), både kan og vil «fullkomment frelse» (Hebr 7,25).

For det tredje: å «synge en sang med visdom». La meg søke åndelig forstand, så jeg kan trenge bak det som synes, til det som er, bak virkningen til årsaken, bak det som hender, til Herren! Jeg vil søke å forstå ditt ord, dine veier og dine løfter – og framfor alt åpenbaringen av deg selv i Jesu Kristi, din Salvedes, åsyn (2 Kor 4,6).

Herre, gi meg forstand dag for dag og i alle ting, så jeg kan følge deg – med et barns enfoldige hjerte og med den forstand et av dine barn har når det er lært av din Ånd. Så kan jeg prise deg, du som sitter på din hellige trone.

Herren kommer midt i natten,
når alt er stille omkring;
hvor salige de som har lampene tent
og hilser basunens lyd!
Hvor blind og død synes jorden,
hvor dypt hun sover!
Ennå drømmer hun at den dagen hun frykter,
er langt, langt borte!

Fra Hymnologia Christiana

42. Salme 93: Brenningene

> Herren regjerer, han har kledd seg i høyhet. Herren har kledd seg og ombundet seg med styrke. Ja, jorden står fast og rokkes ikke. Fast står din trone fra gammel tid, fra evighet er du. Strømmer har løftet opp, Herre, strømmer har løftet opp sin røst, strømmer har løftet opp sine brusende bølger. Herligere er Herren i det høye enn røsten av mange vann, havets mektige brenninger. Dine vitnesbyrd er fullt stadfestet. For ditt hus sømmer seg hellighet, Herre, til dagenes ende. (Sal 93,1–5)

Dette er en av de storslåtte salmene som skildrer at Jehova regjerer. Selv jødiske utleggere sier om dem: «Alle disse handler om det som skal skje i Messias' dager.» Hele salmen leses som en utlegning og anvendelse av den store grunnsannheten: «Jehova regjerer.» Han har allerede lagt grunnvollen til sitt rike i menigheten, og snart skal han grunnfeste det i sin trofasthet og makt. De kreftene som til nå har stått imot, skal ikke få fortsette.

Han åpenbarer seg som en sann konge: «Han har kledd seg i høyhet; kledd seg har Jehova, med styrke har han ombundet seg.» Tingenes tilstand i dag henger sammen med Kristi fornedrelse. Men når han tar på seg sin kongekappe av høyhet og spenner sin makts sverd om seg, da «står jorden fast og rokkes ikke». Fienden har lenge hatt overtaket, slik det ser ut. Likevel: «Fast står din trone fra gammel tid, fra evighet er du.»

At hans trone står fast, er grunnen til og pantet på at jorden og hans rike skal stå fast. «Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid» (Hebr 13,8). Menigheten ser alt dette og undrer seg. Først blir den grepet av ærefrykt, og så fylles den av tilbedende takknemlighet:

«Strømmene har løftet opp, Jehova, de har løftet opp sin røst; strømmene løfter opp sitt brus.»[1]

Det siste ordet gjelder lyden av bølgene når de brytes, og nettopp der skifter verbet tid – det er svært påfallende. Guds og hans rikes fiender har reist seg som strømmer eller bølger på havet, pisket av stormen; med brøl og larm har de rykket fram. Men når de nærmer seg skipet som bærer kongen, er larmen deres bare lyden av bølger som slår til skum. Når de kommer aller nærmest, er det til sin egen undergang; når de larmer aller mest, er det fordi de brytes.

Og selv nå, midt i stormen, rager Jehova langt over all fare, ja, også over den truende larmen: «Herligere er Herren i det høye» – også der – «enn røsten av mange vann, havets mektige brenninger.» Ordet for «brenninger» kommer av verbet «bryte». For et bilde av vår trygghet, og for et sammendrag av historien om Guds styre og hans menighet!

Slik var det også da stormen på Galileasjøen ble stilnet. Det var ikke bare et bilde på Guds rikes historie, men også et forbilde på at alle ting skal fullendes til sist – et sammendrag av fortiden, en profeti om framtiden, et forbilde på enden. Og det som gjelder menigheten som helhet, gjelder like fullt den enkelte troende. La oss alltid huske at larmen er lyden av bølgen som brytes. Våre største farer er bare brenninger, bølger som brytes ved hans føtter.

Det samme ordet blir også stundom brukt om bølgene av Guds vrede eller dom som truer med å sluke den troende, som i Sal 42,8 og Sal 88,8. Også de er, Gud være lovet, bare brenninger. Mens vi venter på at hans høyhet og makt skal bli åpenbart, har vi i mellomtiden «desto fastere … det profetiske ord» (2 Pet 1,19). «Dine vitnesbyrd er fullt stadfestet» – de er helt til å stole på, ordrett: «svært amen-et». Og for vår del blir troen og tålmodigheten vår prøvd og stadfestet: «For ditt hus sømmer seg hellighet, Jehova, til dagenes ende.»

Slik har vi her Guds menighets historie, utledet av teksten «Jehova regjerer». Disse ordene er også for oss «som en lampe som lyser på et mørkt sted, inntil dagen lyser fram og morgenstjernen går opp i» våre «hjerter» (2 Pet 1,19). Så lenge vi har dem, er alt som truer oss utenfra, bare som larmen av bølgen som brytes. Guds folk får stadig erfare hvilken usigelig trøst det ligger i denne forsikringen.

[1] Edersheim gjengir siste ledd i presens etter hebraisk. Norsk Bibel har: «strømmer har løftet opp sine brusende bølger» (Sal 93,3).

Ingen sannhet er dyrebarere for den kristnes hjerte enn at «Herren regjerer». Den overbevisningen må løfte oss høyt over alle bekymringer og all frykt. En personlig Gud, en levende Gud, en Gud som regjerer – både over himmelens hærer og over dem som bor på jorden – og denne Gud er vår Herre og Frelser Jesu Kristi Far: Dette er trinnene opp til en høyde der vi er langt borte fra menneskenes uro og får et vidt og klart overblikk over jorden og det som hører den til.

Den forsikringen disse to ordene gir – «Jehova regjerer» – vil jeg ikke bytte bort for all verdens visdom og makt sammen. Når jeg tar dem inn i mitt hjerte, løser de hver vanske og gjør ende på all rådvillhet. Det er som om jeg har strevd med å tyde menneskenes kryssskrift og hieroglyfer og så blar om til et nytt blad. Øverst på det står disse ordene, som den teksten all historie skal preke ut – den enkeltes, familiens og folkets, menighetens og verdens.

Det er som om jeg, etter å ha vendt og vridd sorgfullt og hjelpeløst på alle vanskene og behovene som tynger mitt hjerte, med ett steg opp over de drivende skyene og inn i klar luft. Det er som om byrden med ett var tatt av meg, som om jeg hadde nådd en hvilens havn, som om jeg hadde funnet en fast grunn og en siste grunnsannhet. For i hver virkelig prøvelse finnes det til sist bare denne ene, fulle trøsten.

Hva betyr da menneskers mening – hvem som er for meg, og hvem som er mot meg, hvem som står med meg, og hvem som forlater meg? Hvem vil vel tale om utsikter og sannsynligheter, om støtte fra rikdom og makt, eller om venner som falt fra, enda vi hadde regnet med deres medfølelse og hjelp? Jehova regjerer! Her faller det lys over hver sti jeg går, så sant jeg følger Kristus og vandrer på den smale veien. La meg bare være viss på at jeg i alle ting står på Herrens side og går på Herrens vei, så ber jeg ikke om mer.

Min Gud har alt sølvet og alt gullet i sin hånd (Hag 2,8). Han har alle menneskers hjerter i sin makt (Ordsp 21,1), og han styrer alt som skjer, fra det minste til det største. Trenger jeg kraft hos Gud eller mennesker, så la meg be, for Jehova regjerer. Og la meg ikke tro at det er umulig eller sjeldent at han griper inn. Han griper stadig inn. Guds forsyn går ut på at han stadig griper inn, for «alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud» (Rom 8,28).

Men disse inngrepene skjer ikke med vold, og derfor legger den overfladiske betrakteren ikke merke til dem. Det er den allvise og

allmektige Guds inngrep, ikke det stakkars, svake mennesket som blander seg inn. De er inngrep, ikke innblanding; det er mesterhjernen som tenkte ut maskineriet, og mesterhånden som bygde det, som driver det. De stanser ikke maskineriet, men holder det i gang, så dets egentlige hensikt blir virkeliggjort.

Til sist vil jeg legge merke til tre ting i salmen. I skaperverket og naturen: faste lover, gitt fra begynnelsen, og samtidig et stadig, personlig styre. De står ikke mot hverandre, men forutsetter hverandre (v. 1–2). I forsynet: «Herligere er Herren i det høye enn røsten av mange vann.» Ellers ville larmen deres sette skrekk i oss, slik flommen deres ville true med stadig fare. Og i nåden: «Dine vitnesbyrd er fullt stadfestet.» På dem kan jeg hvile. Ikke en tøddel eller en prikk skal falle til jorden (Matt 5,18). Overalt der jeg har et løftesord, kan jeg trygt sette foten.

Slutningen av det hele er at «hellighet» – ikke frykt og ikke menneskebehag, men å være skilt ut for Herren – «sømmer seg» for hans hus og folk. Det er den rette, kloke og passende holdningen.

For det første: Det betyr sannelig lite for meg om jeg blir dømt av mennesker (1 Kor 4,3). Tenk nå etter, når du blir fristet til å miste motet: Hva kan menneskers bifall legge til, eller hva kan deres makt ta bort? Hva kan deres medarbeid utrette, eller hva kan deres svikt hindre? Det gjelder selv om et menneske var ikke bare det rikeste, klokeste og mektigste, men også det mest alvorlige og hengivne av alle. Et Guds barn må lære ikke å være avhengig av noe annet barn; det må lære å stole på Herren alene.

Her er det snarer og fallgruver på alle kanter. Menneskefrykt driver ut gudsfrykt, og gudsfrykt driver ut menneskefrykt. «Vi vinner mer enn seier ved ham som elsket oss» (Rom 8,37) – aldri ved mennesker, men ofte tross dem. Bitter er sannelig smerten når en blir forlatt, ikke bare av verden, men særlig av menigheten. Under slike forhold er vi tilbøyelige til, om ikke å knurre, så i alle fall å miste motet.

De jeg regnet med medfølelse fra, skuffer meg og står meg kanskje til og med imot. Denne følelsen av å være alene er som «redsel og et stort mørke» (1 Mos 15,12). Men la meg her, til trøst, lære det som står i 1 Pet 2,19–23. Husk også, min sjel, at du ikke har gjort et menneske til din støtte. Og tenk på at alt et menneske har og er, ikke egentlig er hans eget, men er mottatt fra Herren. Kilden er ikke stengt, selv

om vannet kan synes å være ledet bort. La meg da gå rett til kilden og huske at min Gud regjerer.

(*Mot slutten av den frafalne keiser Julians regjering truet større farer den kristne kirke enn noen gang før. «Og hva holder så tømmermannssønnen din på med?» spurte en filosof hånlig en enkel kristen. «Han lager en likkiste til keiseren din,» lød det alvorlige svaret. Kort etter gikk det bokstavelig i oppfyllelse, for keiseren kom aldri tilbake fra det store felttoget som skulle ha gått forut for utryddelsen av kirken.*)

For det andre: Frykt ikke, min sjel! Disse stolte, svulmende vannene skal ikke sluke deg, og de skal ikke sluke ditt verk. Herren i det høye er herligere. Jeg ser til deg, ikke til dem. Jeg griper din styrke, og i min sang priser jeg allerede denne seieren som ennå ikke er sett. (*Tyskerne sier: «Vær ikke redd, det er sørget for at trærne ikke vokser inn i himmelen.»*)

For det tredje vil jeg framfor alt ta vare på hans vitnesbyrd. Troen min må øves i å ta løftene i bruk og samle honning fra disse «dalenes liljer» (Høys 2,1). Herre, «opplat mine øyne, så jeg kan skue de underfulle ting i din lov» (Sal 119,18), og åpne nå mitt hjerte så jeg kan ta imot dem. La meg glede meg i Gud (Sal 37,4). Hans veier er alltid fagre, hans ord er alltid sant, og hans løfte er alltid sikkert – beseglet for meg i nådepakten. «Jeg tror! Hjelp min vantro!» (Mark 9,24).

Velt alle dine veie
og all din hjertesorg
på ham som har i eie
den hele himlens borg!
Han som kan stormen binde
og bryte bølgen blå,
han skal og veien finne
hvorpå din fot kan gå.

Håp da, min sjel, i faren,
vær ingenlunde redd,
Gud frir deg ut av snaren,
hvor ille du er stedt;
det er et lite stykke,
så lysner himlens grunn,

så rinner opp din lykke
og liflig gledes stund.

Ham bør å stå for styre,
han er så vis en mann,
hans dommer er dyre,
du undres skal på stand,
når han, som snart skal hende,
med underlige råd
har ført den sak til ende
som fyller deg med gråt.

Paul Gerhardt, fra Landstads salmebok

43. Salme 99: Menighetens lovprisning

> Herren regjerer, folkene bever. Han er den som troner over kjerubene, jorden skjelver. Stor er Herren på Sion, opphøyet er han over alle folkene. De skal prise ditt navn, det store og forferdelige. Hellig er han. Mektig er kongen, han elsker rettferd. Du har grunnfestet rettvishet, rett og rettferd har du gjort i Jakob. Opphøy Herren, vår Gud, kast dere ned for hans fotskammel! Hellig er han. Moses og Aron var blant hans prester, Samuel blant dem som påkalte hans navn. De ropte til Herren, og han svarte dem. I en skystøtte talte han til dem, de holdt hans vitnesbyrd og den loven han ga dem. Herre, vår Gud, du svarte dem. En tilgivende Gud var du for dem, men også en hevner over deres gjerninger. Opphøy Herren, vår Gud, kast dere ned og tilbe på hans hellige berg! For hellig er Herren, vår Gud. (Sal 99,1–9)

Dette er den tredje i rekken av salmer som begynner med «Jehova regjerer» (Sal 93; 97; 99), og den er Det gamle testamentes menighets store Magnificat. Den har tre strofer, og hver av dem slutter med «Hellig er han» (v. 1–3, v. 4–5 og v. 6–9). Bengel har svært treffende sammenfattet innholdet slik: «Salme 99 har tre deler. I dem blir Herren lovprist som han som kommer, som han som er, og som han som var, og hver del slutter med lovprisningen: Hellig er han.»

Den første delen skildrer altså hvordan Messias skal herske når han kommer i herlighet. Da skal alle folkene bøye seg for ham med beven, og jorden skjelve under hans skritt. Da skal Jehova være stor på Sion og opphøyet over alle folkene, og de skal prise hans navn, det store og forferdelige. Da skal både dom og miskunn bli åpenbart. Da skal Sion

og verden bøye seg for ham som vi nå tilber i ydmykhet: vår hellige Jehova.

Men Jehova er. Nå holder han dom, og han grunnfester rettvishet. Framfor alt gjør han rett og rettferd blant sitt utvalgte folk, ved sitt forsyn og ved sin nåde. Vi opphøyer ham høyt, vi kaster oss ydmykt ned for hans ansikt, ved hans fotskammel: Hellig er han.

Og Jehova var. Se gjennom beretningen om det som har vært! Fremst står de store bønnens menn, Moses, Aron og Samuel. Fremst står hans miskunn når han hører, hans nåde når han svarer, hans nærvær i skystøtten, og dessuten hans tilgivende kjærlighet og hans hellighet i måten han handlet med dem på. Opphøy ham høyt, kast deg ydmykt ned og tilbe på hans hellige berg, for hellig er Jehova, vår Gud.

Slik priser menigheten ham som er tre ganger hellig og «i går og i dag den samme, ja, til evig tid» (Hebr 13,8). Sammen med serafene og de fire livsvesener (Åp 4,8–9) gir den «pris og ære og takk» – helt bokstavelig én i hver av de tre strofene – «til ham som sitter på tronen, han som lever i all evighet». Men hva er vi, at vi skulle ta hans tre ganger hellige navn i vår munn! Kanskje kjenner sjelen aldri dypere enn i slike stunder sin lave og elendige tilstand, og den sørger i støvet for hans ansikt.

Dette er en byrde, en tung byrde, til han tar den bort (Jes 6,5–8). Og i sannhet finnes det bare én byrde som er virkelig tung å bære – synden. Hver annen byrde – bekymring, sorg, nød eller vanske – driver oss merkbart rett til Gud. Synden alene synes å holde oss borte fra Gud. Hvilken kraft gir ikke en tynget samvittighet ordene: «ditt navn, det store og forferdelige. Hellig er han!»

Syndens elendighet ligger ikke bare i følgene av den, men i selve dens vesen: Den skiller mellom Gud og vår sjel (Jes 59,2), stenger oss ute fra Gud og Gud ute fra oss. Likevel viser Guds Ånd i nådepakten at hans hellighet virker på oss på tre måter, og det fører til det motsatte av fortvilelse. Trinnene er lovprisning, opphøyelse og tilbedelse (v. 3, 5 og 9).

Av disse synes det siste å være langt det vanskeligste å nå fram til. For det ligger i den erkjente syndens natur at den hindrer oss i så mye som å nærme oss Gud. Den holder oss borte fra alt trøsterikt samfunn med ham og fyller oss med en tung følelse av at vi er uendelig og

nesten håpløst langt fra ham. Likevel vil vi «prise ditt navn, det store og forferdelige. Hellig er han.»

Stort er det, overmåte herlig og høyt, langt over alt mennesker kan tenke. Sett i dette lyset fører selv det ellers så trøsterike ordet «Herren regjerer» bare til slutningen: «folkene bever». Og «han troner over kjerubene» – det vil si at han åpenbarer seg som paktens Gud – fører bare til: «jorden skjelver», eller vakler.

Men hans navn er ikke bare stort og forferdelig i det han åpenbarer; «hellig er han», og derfor «priser» vi det. Hele hans storhet står på godhetens side, og hans makt på rettferdighetens og sannhetens side. «Mektig er kongen» – det er det som gjør ham stor og forferdelig – «han elsker rettferd». Derfor blir alt han gjør, beskrevet slik: «Du har grunnfestet rettvishet, rett og rettferd har du gjort i Jakob.»

Når han styrer, innfører han ikke bare rettvishet, han grunnfester den, for «Herren regjerer». Og på samme måte viser hans «forferdelige» navn seg i dette: «Rett og rettferd har du gjort i Jakob.» Derfor er det rett og riktig og sømmer seg å «opphøye Herren, vår Gud», for «hellig er han» (v. 5).

Det er som om vi nå, nettopp der vi har mistet alt håp om oss selv, også har nådd fram til «håpets dør» (Hos 2,15). Han er stor og forferdelig i seg selv og i alt han gjør. Han er hellig, og jeg er en synder. Jo mer jeg tenker på dette og priser og opphøyer hans navn, desto lavere synes jeg å synke. Følelsen av hvor uverdig og ussel jeg er, tynger meg stadig mer, til jeg er kastet ned i den dypeste grop av selvfornedrelse og fortvilelse over meg selv.

Når skyene som skjulte utsikten, ruller bort, synes himmelhvelvingen å strekke seg vidt ut. Høyt, ja, enda høyere, langt over meg, troner Israels Hellige i sin glans, han som fyller hele jorden med sin herlighet (Jes 6,3). Hva er jeg da, støv og aske (1 Mos 18,27), syndig og tynget av synd, at jeg skulle tale med denne Gud! Hvordan våger jeg, en mann med urene lepper, å se opp til kongen, Jehova, hærskarenes Gud?

Som Manoah skjelver jeg (Dom 13,22). Som Jesaja sier jeg: «Ve meg! Jeg er fortapt» (Jes 6,5). Som Peter hadde jeg nesten bedt: «Herre, gå fra meg, for jeg er en syndig mann!» (Luk 5,8). Men her møter jeg noe annet, som en nådig motsetning: «I dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss» (1 Joh 4,10). Vi ble forlikt med Gud ved hans Sønns død, da vi var fiender (jf. Rom 5,10).

Her er ikke bare et glimt, men en flom av lys. Når jeg prøver å tenke på Gud i hele hans opphøyde vesen og all hans herlighet, og skjelver mens jeg tenker, bryter lyden av evangeliets budskap inn i mitt øre og mitt hjerte som himmelens musikk. Denne Gud, nettopp denne Gud, er i Kristus (2 Kor 5,19). Derfor rekker han hendene ned, helt til meg i min fornedrelse. Dette er summen og kjernen, selve evangeliets vesen.

Sannelig, Guds største storhet er at han bøyer seg ned; hans høyeste herlighet er at han fornedrer seg selv! Når jeg i tankene når det høyeste punktet jeg kan nå i hans opphøyelse, kommer jeg rett til Kristus, og da tilber jeg. Da opphøyer jeg ham ikke lenger bare, ja, priser ham ikke bare; i hvert fall er det ikke lenger bare den skatt skapningen yter – det er barnets offergave. Jeg priser ikke bare, jeg tilber også.

Jeg er ikke lenger langt borte, men helt nær. Jeg får komme, og jeg kommer. Hele mitt hjerte og min sjel går ut til ham. Det finnes en vei, bestenkt med blod, som når fra det lave stedet der jeg står, like til de høyeste himler. Der møter Faderen meg og tar imot meg i fri nåde – av ufortjent, underfull og fri kjærlighet. Jeg må synge, for mitt hjerte er fullt av glede. Den store byrden er tatt av meg.

Jeg går på kjent grunn. Jeg står på Golgatas høyde. Jeg ser det kjente ansiktet, Jesus, min forløser. Jeg hører englesangen som jeg husker så godt, og som priser en annen åpenbaring av Guds nåde og herlighet, en annen frukt av fri kjærlighet. Denne stien har mange pilegrimer gått. Fra den har det steget opp dyrebare, perleklare dråper som til sammen danner den store skyen av vitner (Hebr 12,1): «Moses og Aron var blant hans prester, Samuel blant dem som påkalte hans navn» (v. 6). Hans opphøyelse i hellighet har ført meg ansikt til ansikt med hans nedlatenhet i kjærlighet.

Nå kan jeg be; jeg er «blant dem som påkalte hans navn». «De ropte til Jehova, og han svarte dem» – hvorfor ikke meg? Fra dette punktet ser jeg dessuten at hans hellighet særlig blir åpenbart i samsvar med hans kjærlighet, i nådepakten. Nådestolen, bestenkt med blod, hviler på arken som rommer hans lov. Rettferdighetens og hellighetens krav er fullt ut oppfylt i Kristus Jesus.

Selv i hans «forferdelige» gjerninger ser vi nå at «han troner over kjerubene» (v. 1), at han er «stor på Sion» (v. 2), og at han er de helliges «konge» (v. 4). Og jeg vil ikke glemme at kongens vei er «den hellige

veien» (Jes 35,8): å være skilt ut og bli lik ham, forvandlet til hans bilde. «I en skystøtte talte han til dem» – det var hans åpenbaring i nåde. «De holdt hans vitnesbyrd og den loven han ga dem» – det var deres svar, av nåde.

Å, for en salig forsikring at ingenting kan rokke vår stilling i pakten (v. 8)! Svaret og tilgivelsen er visse, selv om han er en hevner over våre gjerninger. Hvor rett til hjertet går ikke hvert ord og hvert uttrykk her! Selve måten våre synder og straffer blir betegnet på, er så sann. Og likevel er vi ikke stengt ute fra ham. Vi kan tale til ham og høre ham; vi får det vi trenger, og mye mer. Og framfor alt har vi den søte, varige vissheten om tilgivelse, tross «våre gjerninger».

Når refselser eller skuffelser svir, vet vi at det er ilden som brenner opp høyet, treet og strået (1 Kor 3,12) – en Fars medlidende og barmhjertige omgang med oss. Villig og glad tar vi imot disse refselsene, for nå er de nye pant på at vi er trygge. For grunnvollen står trygg, evig trygg, og adgangen er ikke stengt. Å, av hele vårt hjerte stemmer vi i: «Opphøy Jehova, vår Gud, kast dere ned og tilbe på hans hellige berg! For hellig er Jehova, vår Gud.»

For det første: Min sjel, du har ofte sukket under syndens byrde. Det var ikke så mye det at du fortvilte, som at du mistet motet. Det var ikke at Kristus syntes å være uten evne eller vilje til å frelse deg, men at du ikke kunne fatte Kristus. Alt syntes tomt og trøstesløst. En forferdelig tyngde syntes å presse meg ned. Jo mer jeg søkte å nærme meg Gud, desto lenger syntes han å fjerne seg fra meg, til jeg til sist nesten hadde gitt meg over til taushet og mørke.

Men slik er det ikke. Det er rett og godt at synden trykker meg ned. Gud er «stor» og «opphøyet», og hans navn er «det store og forferdelige». Men Gud er i Kristus, og «om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18). Å, denne salige evangeliets lyd, som bekker i ørkenen, som skyggen av et veldig fjell i et tørstende land (Jes 32,2)! Å, underfulle nåde, som er nåde for meg!

For det andre: Jeg kan be, jeg får be, jeg må be. Der er «hans fotskammel», og derfor kan han tilbes. Moses, Aron og Samuel har knelt ved den. Derfor får jeg knele ved den – på samme grunn: hans fullkomne kjærlighet og min fullkomne nød. «De ropte til Jehova, og han svarte dem»; derfor må jeg be. Jeg trenger tilgivelse og svar. Den

han svarer, tilgir han alltid, og den han tilgir, svarer han alltid. Ikke glansen i ditt vesen, men din kjærlighets herlighet; ikke tordenen fra Sinai, men ordet fra korset, «Det er fullbrakt!» (Joh 19,30), er min rett og min bønn – og den bønnen seirer alltid.

For det tredje: Nå, når jeg har lært å «tilbe på hans hellige berg», kjenner jeg at «når vi blir dømt, da er det Herren som refser oss, for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden» (1 Kor 11,32).

Det er en helt annen måte han handler med meg på, og jeg tar det helt annerledes. Det er ikke en dråpe vrede i begeret, og det er ikke en dråpe bitterhet i meg. Det er rett og godt at det er slik, både for hans vesen og hans sannhet og for mitt eget beste. Nå kan jeg «opphøye Herren, vår Gud, kaste meg ned for hans fotskammel», for «hellig er han». Refselsene har fått en helt ny mening for meg.

«Dommen skal begynne med Guds hus» (1 Pet 4,17). Men la meg i mine bønner og i min ferd med verden huske hvor forferdelige de dommene skal være som må fortære de ugudelige. Og la meg i dag lese de fire første versene i salmen en gang til under bønn, og gå i forbønn for mine brødre ved nådens trone.

Hellig, hellig, hellig, Herre Gud, du Allmektige!
Tidlig om morgenen stiger vår sang opp til deg.
Hellig, hellig, hellig, barmhjertig og mektig,
Gud i tre personer, salige treenighet!

Hellig, hellig, hellig! Alle de hellige tilber deg
og kaster sine gullkroner ned ved glasshavet.
Kjeruber og serafer faller ned for deg,
du som var og er og skal være i evighet!

Biskop Reginald Heber

44. Salme 101: Hellige forsetter

> Om miskunn og rett vil jeg synge. Deg, Herre, vil jeg lovsynge. Jeg vil gi akt på den rettskafnes vei. Når vil du komme til meg? I mitt hjertes uskyld vil jeg ferdes i mitt hus. Jeg setter ikke noe fordervet for mine øyne. Uhederlige krokveier hater jeg, de skal ikke få henge ved meg. Et falskt hjerte skal vike fra meg, det onde vil jeg ikke vite av. Den som hemmelig baktaler sin neste, ham vil jeg utrydde. Den som har stolte øyne og et oppblåst hjerte, ham vil jeg ikke tåle. Mine øyne ser etter de trofaste i landet, for at de kan bo hos meg. Den som ferdes på den rettskafnes vei, han skal tjene meg. Ingen som farer med svik, skal bo i mitt hus. Den som taler løgn, skal ikke bli stående for mine øyne. Hver morgen vil jeg gjøre ende på de ugudelige i landet, for å utrydde av Herrens by alle dem som gjør urett. (Sal 101,1–8)

En så storslått lovsang som den i Salme 99 kunne ikke dø hen uten et ekko. Salme 100 kan derfor ses som menighetens kor, og vår salme tar opp og anvender den delen av lovsangen som priste «Kongen i hans herlighet» (Jes 33,17) slik han nå åpenbarer seg. Særlig gjør salmen den dyrebare erfaringen i Sal 99,4 om til lovsang: «Mektig er kongen, han elsker rettferd. Du har grunnfestet rettvishet, rett og rettferd har du gjort i Jakob.»

Det han elsker, priser vi og lengter etter. Det han grunnfester, søker vi å nå, og det han gjør, prøver vi ved hans nåde å se fullført. Slik er det samme «sinn» i oss «som òg var i Kristus Jesus» (Fil 2,5). Vi følger i hans fotspor og blir hans «medarbeidere» (1 Kor 3,9). Slik ber vi: «Komme ditt rike.» Vi vet godt at bare Kongen selv, slik han har lovet, kan gjenopprette orden og fred. Likevel føyer vi straks til,

i ord og gjerning og strev: «Skje din vilje, som i himmelen, så òg på jorden» (Matt 6,10).

Vi skal ikke bare håpe, men tro, og fordi vi tror, skal vi tale og handle. Kirkens historie har rikelig vist hvor mye godt selv den ringeste kristnes bønner, eksempel og strev kan virke. Ikke alle står der David stod, men alle kan ha et kongelig hjerte. Under nådens innflytelse kan hver og en, så langt det står til ham, sette de hellige forsettene i vers 2–8 ut i livet.

Som det er sagt, viser denne korte sangen bedre enn noe annet hvor høyt Davids sjel var løftet, og hvilket fullt lys som strålte inn i hjertet hans. Salmen lyder som et kort og uvilkårlig utbrudd av følelser han lenge har båret på, uten noe forsøk på å si alt om saken. Davids hjerte var helt fylt av denne ene store erfaringen; dette ene tok ham helt, og her fikk det uttrykk på en særskilt måte. Derfor er også sangen ett sammenhengende hele, uten deling i strofer.

Det er likevel verdt å merke seg – for det viser harmonien i sjelen hans – at denne salmen, som bærer så mye erfaring, også er en av de mest musikalske og rytmiske i Salmenes bok. Det kan en ane selv av denne prøven:

Om miskunn og rett vil jeg synge – deg, Jehova, min lovsang;
gi akt på den rettskafnes vei – når kommer du til meg?
Med et hjerte i uskyld vil jeg ferdes – midt i mitt hus.
Jeg setter ikke for mine øyne – noe fordervet.

I åpningsordene blir grunntonen slått an: «Om miskunn og rett vil jeg synge.» Her ser vi hvordan Guds vesen åpenbarer seg på to måter, hvordan fortiden har en dobbel mening, og hvordan framtiden peker to veier. «Miskunn», eller nåde, strømmer fra Faderens uendelige kjærlighet i Kristus Jesus, vår Frelser. «Rett» er rettvishet, sannhet, hellighet og rettferd i praksis. På disse to grunnsannhetene i Guds vesen og styre fester den troende blikket, og dem opphøyer han i sin lovsang.

Fra dem springer også håpet hans – for nåtiden og framtiden, for ham selv og for menigheten – og fra dem får han drivkraften til hele sin ferd. Fordi han holder sinn og hjerte festet på det Gud har åpenbart, forstår han fortiden og kan ordne sin egen framtid. Din miskunn er mitt håp, din rettferd er min veiviser. Drevet av din mis-

kunn renser jeg meg, jeg bestemmer hvordan jeg skal møte andre, og jeg tar hellige forsetter. I ferd, ord og foretak skiller jeg meg fra verden og slutter meg til deg og ditt folk, mens jeg ser fram mot «høylys dag» (Ordsp 4,18).

Det er godt og nyttig å se tilbake på fortiden, om vi av nåde kan samle den i en from erkjennelse av Gud og i åndelige forsetter for framtiden. Hvor mye «miskunn og rett» preger ikke veien vi har gått! «En ufornuftig mann kjenner det ikke, og en dåre forstår ikke dette» (Sal 92,7). Verdens mennesker ser ikke den frie kjærligheten på den ene siden og helligheten på den andre, som styrer og leder alt. Det forklarer at de lever som om det ikke fantes noen Gud, og at de er så ulykkelige.

Der den levende Gud er borte, må det bli mørke og død, slik det ville bli i naturen uten solen. Men når troen ser hans miskunn og hans dommer, kaster det lys og glede over veien vår. Vi «vandrer i fritt rom» (Sal 119,45) og priser Herren. Selv om det kommer dommer – over oss eller over andre – kan vi da «synge» om dem (v. 1). For «alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud» (Rom 8,28).

Alt han gjør med oss, har som mål at vi skal «gi akt på den rettskafnes vei». Men til det trenger vi å kjenne hans nærvær, som gjør oss levende. Vi kan ikke ferdes på den rettskafnes vei uten i følge med Jesus (v. 2). «Dersom vi lever i Ånden, da la oss òg vandre i Ånden!» (Gal 5,25) Men akk, hvor vanskelig er det ikke å skille seg helt fra verden i hjerte, tale og ferd (v. 3–5)!

Det er underlig – dette er det eneste ordet som virkelig uttrykker det vi kjenner – og dypt ydmykende å se at hjertet ennå synes å klynge seg til forfengelighet og synd, selv etter mange år der Herren har lært oss og vi har fulgt ham. Hvor fast har ikke den synden som henger ved oss, grepet om fantasien! Å «sette noe fordervet for mine øyne» (v. 3) er den bitre roten til det meste av det onde.

I sin hellighet lar Herren av og til lysten som er unnfanget i hjertet, føde synd (Jak 1,15), slik det gikk selv med Abraham (1 Mos 12,12–13). Likevel er det svært trøsterikt å se hvor ofte og underfullt hans forsyn virker sammen med hans nåde, så hans folk blir holdt borte fra overtredelsen. Slik får vi nesten hver time svar på bønnen: «Led oss ikke inn i fristelse» (Matt 6,13).

La oss likevel legge godt merke til forsettene til den sjelen som er fornyet ved nåden. Den skiller seg innvortes fra det onde (v. 3) og utvortes fra alle som gjør urett (v. 4). Særlig har den avsky for de pestbyllene som tærer på menigheten og samfunnet: den baktalende tungen, de stolte øynene og det oppblåste hjertet (v. 5).

Svært klart og tydelig er også det åndelige sinnets lengsel etter fellesskap med de troende. Gudfryktige råd framfor kjødelige lyster blir satt som første grunnregel for ferden (v. 6–7). Og la oss ikke glemme at det hellige løftet om å «gjøre ende på de ugudelige i landet» og «utrydde av Herrens by alle dem som gjør urett», må begynne i vårt eget hjerte. Det er hans helligdom, Den Hellige Ånds tempel (1 Kor 3,16).

For det første: Hvordan fører jeg regnskap over det Gud gjør med meg? Er jeg omhyggelig og husker det? Legger jeg merke til hans ledelse og ser når han griper inn – særlig for å skue hans herlighet, se hans kjærlighet og hellighet åpenbart og få lys over hans pakt? Forsynet viser fram nåden, og nåden kaster lys over forsynet. Begge er verk av vår paktsgud i og ved Kristus.

Og videre: Blir regnskapet mitt over det han gjør, til sang? Er det gladt, barnlig og tillitsfullt? Er det slik når jeg ser tilbake, og når jeg ser fram mot dagens plikter og prøvelser?

For det andre: Hvordan kan jeg bedre gi akt på den rettskafnes vei? Hva kan jeg gjøre i dag for å følge Herren og tjene ham, enten ved å handle eller ved å lide? Guds vei er i dag en fullkommen vei for meg (Sal 18,31), hvordan den så kan se ut for den blinde vantroen. Har jeg trangt rom, så er det ikke hos ham (2 Kor 6,12).

La meg derfor kaste meg helt over på ham og i tro søke å se gjennom mørket. La meg be om hans ledelse og med et enkelt og alvorlig hjerte ta meg av dette ene: å holde meg til Kristus med liv og sjel.

For det tredje: La meg nå bære alle mine synder fram for Kristus, men særlig den synden som henger ved meg, så han kan vaske bort skylden og jeg kan få nåde til hjelp. La meg i dag be og våke og ta meg i vare med øynene, tungen og hjertet.

For det fjerde: La meg våke nøye over hva jeg kjenner overfor hans hellige, og alltid se på dem som hans barn. Ser jeg virkelig på dem som brødre? Elsker jeg brødrene – alle brødrene? Har jeg omsorg for Kristi kirke, Kristi legeme, uten hensyn til sekt eller parti? Og hvordan søker jeg å fremme dens vekst og vel?

La meg nå søke å forstå menighetens åndelige vesen, og min egen levende forbindelse med den og med ham som er dens opphøyde hode. «For av hans fylde har vi alle fått, og det nåde over nåde» (Joh 1,16).

Hellige Ånd, kom, vi ber,
kom fra himmelen og send
strålen av ditt guddomslys!
Det som er tørt, du dugge friskt;
det som er urent, du rense på ny;
øs balsam i de sår som blør.
Det som er stivt, du bøye mildt;
det som er kaldt, du varme opp;
det som har gått seg vill, før hjem.

Kong Robert 2. av Frankrike

45. Salme 102: Trøst for den som sørger

> Herre, hør min bønn og la mitt rop nå fram til deg! Skjul ikke ditt åsyn for meg den dagen jeg er i nød! Vend ditt øre til meg, skynd deg å svare meg den dagen jeg roper! For mine dager er svunnet bort som i røk, mine ben brenner som ild. Mitt hjerte er som solsvidd og visnet gress, for jeg har glemt å ete mitt brød. Mens jeg sukker høylytt, er jeg blitt til bare skinn og ben. Jeg ligner pelikanen i ørkenen, jeg er blitt som uglen på øde steder. Jeg ligger våken, jeg er blitt som en enslig fugl på taket. Mine fiender spotter meg hele dagen. De som raser mot meg, sverger ved meg. For jeg eter aske som brød og blander min drikk med tårer, på grunn av din vrede og harme, for du har løftet meg opp og kastet meg bort. Mine dager svinner som skyggen, jeg visner bort som gress. Men du, Herre, du troner til evig tid. Ditt minne varer fra slekt til slekt. (Sal 102,2–13)

Akk, i vår nåværende tilstand varer tidene med hellig glede og åndelige forsetter bare en kort stund. Kanskje er det nettopp fordi vi så inderlig har lovet å være, handle og stå fram på Herrens side, at vi blir ført til å prøve oss selv. Da oppdager vi hvor svake vi er, og hvordan vi har falt tilbake, og det kan føre oss til dyp sorg og nesten til motløshet.

Når vi slik blir nødt til å se inn i vårt eget hjerte, også etter at nåden har grepet oss, lærer vi å kjenne vår elendighet og hvor mye vi trenger ham. Da blir vi stadig på ny kastet over på vår salige Forløsers uendelige medlidenhet og hjelp, som aldri svikter. Derfor blir det inderlige ropet «Når vil du komme til meg?» (Sal 101,2) tatt opp i den dypeste ydmykelsens språk: «La mitt rop nå fram til deg» (Sal 102,2).

Det er virkelig, som overskriften sier, et rop fra den elendige og fat-

tige «når han vansmekter og utøser sin klage for Jehovas åsyn» (v. 1).[1] Ordet for «vansmekter», *ya'atof* (יַעֲטֹף, «blir kraftløs»), kan sammenlignes med Sal 61,3 og med det dyrebare løftet i Jes 57,16. Ja, ordene fra Jesaja kunne godt stått som overskrift over denne salmen: «For ikke til evig tid går jeg i rette, og ikke for alle tider er jeg vred. For da måtte ånden visne for mitt åsyn, de sjeler som jeg har skapt» (Jes 57,16).

Dette er en svært dyrebar oppmuntring når vi utøser vår «klage» – ikke bare en klage, men en som også ber, og som husker hans paktsmiskunn og hans paktsløfter. Salmen åpner med så sørgmodige ord, men den slutter i lys forventning, ikke bare om forløsningen, men om at alle ting skal fullendes, og hans folk med dem (v. 27–29).

Herren skal ikke bare «reise seg» og «forbarme seg over Sion» når «den fastsatte tiden er kommet», men «hedningefolkene skal frykte Herrens navn». Han skal ikke bare «bygge Sion opp igjen» og «åpenbare seg i sin herlighet», men – og det ligger i dette og gir trøst nå i den nød vi er i – «han skal vende seg til de hjelpeløses bønn» (v. 14–18).

All lidelse og sorg pekte fram mot lidelsen til Kristus, Gud og menneske, den andre Adam. På samme måte peker all profeti om den kommende herligheten, ja, om at alle ting skal gjenopprettes, tilbake til Guds folk til alle tider, til trøst i deres kår og nød. Der framme er den fulle trøsten, her er førstegrøden; der framme er den fulle utfrielsen, her er begynnelsen.

De samme grunnsannhetene som skal folde seg helt ut til sist, blir tatt i bruk hver dag, når Gud frir ut både menigheten som helhet og hver enkelt troende. Slik rommer hele historien om våre lidelser en sannhet som fullt ut gjaldt ham. Og hele menighetens kommende herlighet rommer en sannhet som allerede nå virkelig gjelder oss.

Slik har Skriften alltid en evig mening som når langt ut over mennesket, og samtidig en anvendelse her og nå. Selv i sine høyeste toner stiger den alltid ned til vår laveste stand. Vi undrer oss derfor ikke over at salmen slutter med et vidt blikk på Guds gjerninger i videste forstand. Den taler om den første skapelsen av himmel og jord ved Jesus Kristus – se hvordan Hebr 1,10–12 anvender v. 26–28 på vår Herre – og fører fram til løftet om nye himler og en ny jord (v. 27) – et løfte

[1] NB: «Bønn av en elendig, når han tæres av lengsel og utøser sin sorg for Herrens åsyn.»

som er blitt nødvendig på grunn av den tilstanden denne «bønnen av en elendig» klager over.

Salmens innhold og sammenhengen med den neste salmen er godt sammenfattet slik: «Å kjenne synd og død, og under det kjempe om nåde og tilgivelse, og søke Guds rike og hans rettferdighet – det er innholdet i Salme 102. Å kjenne synd og død, men samtidig ha fått tilgivelse og Ånden som gjør levende, og så prise Gud og i tro og tålmodighet slutte seg til alle Guds hellige – det er innholdet i Salme 103.»

Hva som enn var den nærmeste grunnen til denne klagen, er den menighetens rop i mørke og onde dager. Ved tro og bønn stiger den gradvis opp over det som ses, til visshet om Guds miskunn og til lys forventning om den fulle herligheten som skal komme. Slik er salmen både profetisk og historisk.

Salmen åpner på samme måte, og nesten med de samme ordene, som så mange andre som ble til under lignende kår (v. 2–3). For disse tre trekkene – synd, miskunn og utfrielse, eller bekjennelse, tro og glede – er grunndragene i menighetens sangbok. Noen har kalt slike ord «Guds gamle og faste ord, som av seg selv stiger opp i hjertet og på leppene til hver den som gir seg til bønn».

Med vers 4 kommer det som er særegent for denne salmen, både nøden og følelsene. For et uttrykk for kjent elendighet under en dyp følelse av Guds mishag! Hans «dager», eller livet hans, er «svunnet bort som i røk» – de går bort som brensel som brennes opp til ingen nytte. Hans ben, eller hans innerste vesen, «brenner som ild». Hans «hjerte er som solsvidd og visnet gress», og all glede og nytelse er blitt til sorg og bitterhet.

Og om vi her bare kjenner hans «vrede» og «harme» delvis – ordene som står her, er de sterkeste språket har – hvordan ville det da være å kjenne den fullt ut i evigheten! Legg merke til hva den gjør med hjertet hans. Han synes selv han er lik en av de urene fuglene som holder til i ørkenen og blant ruiner (v. 7).

I de timene som er satt av til søvn, «ligger jeg våken», lik en liten fugl som sitter ensom på taket, mens alle under nyter den søvnen han «gir sin venn» (Sal 127,2). Fiendenes raseri er sluppet løs mot ham: «De som raser mot meg, sverger ved meg» – det vil si at de gjør meg til en forbannelse og ønsker andre den samme skjebnen som min (v. 9).

Aske er hans brød, og tårer er vinen i begeret hans (v. 10). Alt dette skjer «på grunn av din vrede og harme». Til sist synes dagene hans som en lang skygge som strekker seg ut og blir dypere, til den går over i nattens mørke. Selv er han som gress som «visner bort», revet opp med roten og derfor visnende.

Så tung er den elendigheten han er ført inn i, og ut av den synes det bare å finnes én vei – nåden. Og denne lysende stien som nå åpner seg for ham, får han kraft til å gå. Det skjer i den mest ydmyke og inderlige bønn, og bønnen blir hørt.

Det kommer tider i den kristnes liv da bønnen er hans eneste, og vi kunne nesten si hans siste, tilflukt. Vi synes å ha mistet all følelse av tro og hver rørelse av håp, og vi har ikke annet igjen enn å rope til Herren. Det er i sannhet «den dagen jeg er i nød».

En slik «nød» trenger ikke først og fremst å ha åndelige årsaker. Den kan komme av noe utvortes, som sykdom, at noen svikter oss, vedvarende motstand, baktalelse eller en følelse av å være forlatt. Alt dette synes faktisk å ligge i klagen i denne salmen. Alt henger nøye og uløselig sammen med Gud og med vårt samfunn med ham. Derfor virker slike ting direkte inn på vår åndelige tilstand, på samme måte som legemets tilstand virker inn på sinnet fordi de henger så nøye sammen.

Om Gud under slike kår kunne forlate oss – vi sier det med ærefrykt – ville vår stilling sannelig være forferdelig. Men han vil at vi skal søke ham for all den hjelp vi trenger. Fortvilelse kommer av at bønnen mangler. Utfrielse og bønn er knyttet sammen i nådepakten. «Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut» (Sal 50,15). Slik fant salmisten det, og slik finner Guds folk det hver dag. Først når vi lener oss på staven, kjenner vi hvor sterkt den bærer.

Overfor erfaringen av mørke og nød står vitnesbyrdet om underfulle utfrielser. Det løper ikke bare side om side med den, men langt forbi den, slik Johannes løp forbi Peter (Joh 20,4). Og hver gang vi kommer til graven, finner vi den tom, for Kristus «er ikke her, han er blitt reist opp» (Matt 28,6)! Verdens tårer blir tørket bort av tiden. Den kristnes tårer blir tørket bort av den hånden som ennå bærer naglemerkene. De er også gjemt i hans flaske (Sal 56,9).

Når angsten kommer, la meg straks falle på kne og fortelle Gud alt. La meg gjøre det selv om jeg ikke kjenner at Gud er nær, og selv om jeg

ikke kjenner noen oppmuntring nå til å be eller i bønnen, ja, selv om det synes som jeg «fekter i løse luften» (1 Kor 9,26). Kan jeg ikke si noe annet, kan jeg i det minste be Gud om ikke å skjule sitt åsyn for meg – når jeg kjenner meg åndelig forlatt, eller frykter for å bli det.

Jeg kan også fortelle ham hvordan jeg har det, og gå inn på alt som gjør det tyngre. Graver jeg bare dypt nok, kommer jeg til sist ned på klippen: «Men du, Herre, du troner til evig tid. Ditt minne varer fra slekt til slekt» (v. 13). Og når det blir slått på klippen, strømmer de levende vannene ut.

For det første: Før jeg ber og når jeg ber, la meg huske at det som gir meg mot til å be, ikke kommer av noe i meg selv, men bare av ham. «Herren Herren er en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på nåde og sannhet» (2 Mos 34,6). Holder jeg dette for øye, kan jeg alltid gå til ham. For hvordan kårene, behovene eller sinnet og hjertet mitt skifter, rører på ingen måte ved grunnen eller retten jeg har til å be. Begge kommer direkte av det han er i Kristus Jesus.

Ja, det som i min vrangvilje synes å ta motet fra meg, burde heller drive meg til bønn. Når jeg ikke kjenner hans nærvær, når jeg frykter å bli overlatt til meg selv, og når jeg strever under mange slags nød – er ikke alt dette like mange grunner til å «stå opp og rope» til min Gud (Jona 1,6)? La meg i denne sammenheng nå i tro tenke over lignelsen om at vi «alltid burde be og ikke bli trette» (Luk 18,1).

For det andre: Min sjel, mørke skyer har i dag samlet seg omkring deg. «Hjertet kjenner sin egen bitre smerte» (Ordsp 14,10). Men grubl ikke for deg selv, og søk minst av alt trøst i det du ser, eller i kjødelige råd. Gå rett til Gud, gå som du er. Kanskje kan jeg nå ikke engang granske saken for å bekjenne min synd i den, før jeg har bedt.

La ikke Satan røve dette fra meg. La meg nå kaste meg ned for Kristi føtter. For nest etter frykten for at han skal skjule sitt åsyn for meg, er sannelig frykten for at jeg skal skjule mitt åsyn for ham.

For det tredje: Å, om jeg endelig kunne lære dette: «Hold da opp med å stole på mennesket, som bare har en pust i sin nese. Hva er han å akte for?» (Jes 2,22) Hvor uvillig og motstrebende er ikke hjertet mitt til å gi slipp på denne avhengigheten av det skapte! Hvor ofte har jeg ikke kjent den bitre skuffelsen og den skarpe smerten ved å bli forlatt av mennesker, og det nettopp når jeg trengte hjelp mest. Staven brakk under meg da jeg var trett og lengtet mest etter å støtte meg til den.

«Sett ikke lit til fyrster, til et menneskebarn som ikke kan frelse!» (Sal 146,3) Men driver ikke dette meg i dag til deg, som «troner til evig tid»? Du er «i går og i dag den samme, ja, til evig tid» (Hebr 13,8) – i uendelig nåde, i allmektig kraft, i uutgrunnelig visdom, i uuttømmelig godhet, i trofasthet som aldri svikter, og med hjelp som alltid er rede.

Om du løser meg fra min gode ankerplass, så driv meg nå til deg selv. Og la meg nå, Herre Jesus, i salig erfaring kjenne at du er «en borg for den undertrykte» (Sal 9,10)!

Tusen år er farne,
og ennå ser vi, Frelser,
din kjærlighets gjerning gjentas
på alle som kommer til deg.
Lik ham som satt i mørke,
plaget, fattig og blind,
finner nå også jeg – ditt ord er gitt –
glede, lys og fred.

Jeg kom med vaklende skritt;
jeg kjente at du stanset meg.
Da ble mitt sinn straks vendt om,
og min stive nakke bøyde seg.
Du sa: «Hva er det du søker?»
«Herre, at jeg må få se!»
Å, da hørte jeg deg si:
«Tro, så skal det skje.»

Vårt håp, Herre, svikter aldri
når du har gitt ditt ord.
Da tok min frykt slutt for alltid,
og hele min sjel ble lys.
Du gav meg din velsignelse;
fri fra den gamle skylden
og med himmelsk glede i eie
følger jeg deg, Herre!

Friedrich de la Motte Fouqué

46. Salme 110: Prestekongen

> Herren sa til min Herre: Sett deg ved min høyre hånd, til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter! Din makts kongestav skal Herren rekke ut fra Sion: Hersk midt iblant dine fiender! Ditt folk møter villig fram på ditt veldes dag. I hellig skrud kommer din ungdom til deg, som dugg ut av morgenrødens skjød. Herren har sverget, og han skal ikke angre det: Du er prest til evig tid etter Melkisedeks vis. Herren er ved din høyre hånd, han knuser konger på sin vredes dag. Han holder dom blant hedningefolkene. Han fyller opp med lik, han knuser hoder over hele jorden. Av bekken drikker han på veien, derfor løfter han høyt sitt hode. (Sal 110,1–7)

Om noen gang en innblest seer fikk se den kommende herligheten klart og nær, så var det da David, opplyst av Den Hellige Ånd, sang denne profetien om Kristus. Fra først til sist taler den helt og bare om Messias. Ikke noe annet sted i Det gamle testamente blir så ofte anvendt på Jesus i Det nye testamente som dette (Matt 22,41–46; Mark 12,35–37; Luk 20,41–44; Apg 2,34; 1 Kor 15,25; Hebr 1,13; 5,6; 7,17.21; 10,13).

Med rette er salmen derfor kalt kronen blant alle salmene. Luther sier om den at den er verdt å legges inn med kostbare edelstener. Særlig kaller reformatoren vers 5 en kilde, ja, et skattkammer for all kristen lære, forstand, visdom og trøst, rikere og fyldigere enn noe annet sted i Den hellige skrift.

På sin egen måte kaller Luther Kristus «Sheblimini» – *shev limini* (שֵׁב לִימִינִי, «sett deg ved min høyre hånd»). «Djevelen må nok la min Sheblimini være i fred; han kan ikke få ham ned, verken med sin hån eller med sin vrede.» «Kristus lever og regjerer ennå, og hans navn er Sheblimini. På stigbøylen hans står det inngravert: ‹Til jeg får lagt

dine fiender til skammel for dine føtter›, og på kronen hans: ‹Du er prest til evig tid.›»

Salmen inneholder to høytidelige ord fra Jehova om hans Sønn (v. 1 og 4), og den doble profetien om hans første og annet komme dreier seg om dem. Det første ordet fører med seg løftet i vers 1. I forbindelse med det andre ordet (v. 4), eden som stadfester pakten, skal inngrepet i vers 5 komme. På samme måte står villigheten i vers 3, som er nådens verk, mot dommen i vers 6, mens vers 7 fullfører bildet av Messias og slutter det på en verdig måte.

Når Jehova, Faderen, lar Davids Sønn og Davids Herre sitte ved sin høyre hånd, betyr det ikke bare at Messias blir opphøyet når hans verk på jorden er fullført. Det betyr også at han får del i styret. Derfor blir kongestaven, tegnet på hans makt og herredømme, rakt ut fra Sion, og omkring ham samler hans undersåtter seg. De bærer seg selv fram som frivillige offer.

Som det også er gjengitt, samler de seg «på den dagen du mønstrer din hær», som frivillige offer. Det skulle da bety at når Jesus samler sin hær, gir de seg frivillig. Men kanskje er det enklere og riktigere å lese slik: «Ditt folk er frivillige offer på ditt veldes dag, i hellighetens prestedrakt; fra morgenrødens skjød har du din ungdoms dugg.»[1] Det er morgenens barn, de førstefødtes menighet, som glitrer utallige lik dugg på marken (se også Jes 26,19).

Dette prestefolket, som har hellighetens klær til prestedrakt, har en prestekonge. Jehova har gitt ham et evig prestedømme i sin pakt med ed. Det ble forbildet i begynnelsen av paktens husholdning ved Melkisedek, prestekongen i Salem. Og når denne evige sannheten blir åpenbart for alle, begynner dommen, der han «knuser hodet» – det vil si Antikrist – «over hele jorden».[2]

Og slik skal han som «fornedret seg selv og ble lydig til døden – ja, døden på korset» (Fil 2,8), «løfte høyt sitt hode», «for at i Jesu navn skal hvert kne bøye seg, deres som er i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære» (Fil 2,10–11).

[1] NB: «Ditt folk møter villig fram på ditt veldes dag. I hellig skrud kommer din ungdom til deg, som dugg ut av morgenrødens skjød.»

[2] NB: «han knuser hoder over hele jorden».

Sett i dette lyset er salmen en profetisk sang til ære for prestekongen. Den synger Jesu pris. Og intet finner et varmere gjensvar i de kristnes hjerter enn Jesu pris. Til hvert budskap om at han er opphøyet, svarer vi med et amen: «Verdig er Lammet, som ble slaktet, til å få makt og rikdom og visdom og styrke og ære og pris og velsignelse!» (Åp 5,12) Det er som om alle ord blir brukt opp for å uttrykke det de forløste kjenner, enda så ufullkomment det blir.

Det som gir denne hallelujaen en så dyp tone, er at de velsignelsene han har kjøpt, gjelder oss. «Jehova sa til min Herre: Sett deg ved min høyre hånd.» Kristus er ikke bare satt på tronen ved Majestetens høyre hånd i det høye, men han sitter der som vår talsmann (1 Joh 2,1). Alt det han er, er han for oss. Hans storhet er målet på vår trygghet og vår herlighet. Min frelse er bundet sammen med hans opphøyelse.

Er det vantro ikke å se dette, så er det sannelig feiltro ikke å hente trøst og glede av det. I himmelen og på jorden er Kristus bare kjent som vår Forløser. Til dette har han forent sin guddom med vår menneskenatur, og for dette sitter han ved Faderens høyre hånd som «vår prest til evig tid». Hvorfor skulle vi da nøle med å erkjenne og forkynne det han selv kunngjør og viser fram på jorden og i himmelen?

De første tonene som hilste jorden i den grå morgenen av hennes nye dag, var disse: «For et barn er oss født, en sønn er oss gitt. Herredømmet er på hans skulder» (Jes 9,6). Og det første synet som møter oss i himmelen, er dette: «Midt mellom tronen og de fire livsvesener og de eldste, sto det et lam, likesom det hadde vært slaktet» (Åp 5,6). Av alle kronene han bærer, er den klareste den han har som Melkisedek, «rettferdighets konge» (Hebr 7,2), og Fredsfyrste – vår rettferdighet og vår fred.

La oss derfor alltid gripe Kristus personlig når vi ser på ham. Tankene om Kristus blir kalde og teoretiske når ikke troens hånd blir rakt ut for å tilegne seg alt det han er, slik evangeliet sier. I vår nåværende tilstand kan vi bare forstå lite av hva han er i seg selv. Men Skriften har fortalt oss mye om hva han er for oss, og alt det kan vi gjøre til vårt eget.

Men selv om Kristi herlighet allerede nå er overveldende, er den ennå bare dunkelt åpenbart. Han «sitter» fremdeles ved Guds høyre hånd – satt på tronen, ja, men liksom i hvile. Hvordan blir det da når han «knuser konger på sin vredes dag»! Salmen synes faktisk å gi et

kort omriss av hele Messias-historien, fra Kristi himmelfart til han kommer tilbake til vår jord.

Den knytter seg til siste vers i salmen foran (Sal 109,31) og skildrer tiden da han sitter i hvile ved Guds høyre hånd (v. 1–3), med dens evige og urokkelige grunnvoll (v. 4). Så skildrer den begynnelsen på herligheten når han kommer igjen (v. 5–6), og grunnen og fundamentet for paktsordningen (v. 7).

Jehova-Jesus, «min Herre», ved Guds høyre hånd, til han legger sine fiender til skammel for sine føtter! Her er utgangspunktet og endepunktet. Fiendene synes å trenge seg sammen omkring ham, men til ingen nytte. Når vi hører «folkenes larm» (Sal 65,8), skal vi huske både det som er nå, og det som skal komme: det som nå skjer i himmelen, og det guddommelige «til» – det som helt sikkert skal skje på jorden.

Dette «til» var på én måte vanskeligere, på en annen måte kanskje lettere, å fatte da han ble ført ut, og «Se det mennesket!» (Joh 19,5) vekket hans motstanderes spottende raseri. «Ennå ser vi ikke at alt er ham underlagt. Men han som for en kort tid var satt lavere enn englene, Jesus, ham ser vi kronet med herlighet og ære fordi han led døden» (Hebr 2,8–9). «Sett deg ved min høyre hånd, til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter!» Og hvilken hellig ro og tillit gir det ikke oss når vi setter føttene på denne faste grunnvollen, Guds ord!

I mellomtiden er «herredømmet på hans skulder», for han har «Davids nøkkel» (Åp 3,7). Han styrer både verden og menigheten etter det nådepakten har for øye (v. 2). Derfor hører alt oss til, for Kristus er vår (se 1 Kor 3,21–23). «Alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud, dem som etter hans råd er kalt» (Rom 8,28). Det kan ikke være annerledes, verken for menigheten som helhet eller for den enkelte troende.

Hvor godt er det ikke å tenke på forsynet og nåden som de to armene vår Frelser og Konge omslutter og verner sitt folk med! Det kan ikke være noe å frykte i en framtid som er ordnet for å gjennomføre nådepakten. Og det kan ikke være noe virkelig mørkt i skyer som er fylt med velsignelse.

Denne læren om Guds forsyn, som i virkeligheten betyr at Kristus sørger for oss, er dyrebar for engstelige hellige, eller for troende som

ikke fullt ut fatter hvem de tror på. Legg så merke til hans nådige innvirkning på sine egne, som han utøver sammen med og gjennom sitt «herredømme». Se hans makt og deres villighet: De blir gjort villige, og hjertene deres blir mildt bøyd ved hans nådes kraft.

Så kommer «morgenrødens skjød», begynnelsen – «Bli lys!» (1 Mos 1,3) – på en ny skapelsesdag, og som frukt av den «hellighetens prestedrakt». «Du har din ungdoms dugg.» Det er vår, og perlende dråper som speiler rettferdighetens sol (Mal 4,2), henger på hvert strå som har spirt fram av «rikets sæd». Til sist dekker jordens friske skjønnhet som en kappe det som vinteren hadde gjort nakent og lagt dødens laken over.

Og å, for et sikkert løftesord, for en salig kjensgjerning å bygge vårt håp og vår glede på: «Herren har sverget, og han skal ikke angre det» – trass i vår synd, svakhet og utakknemlighet, for det er pakten, og det er en nådepakt – «Du er prest til evig tid etter Melkisedeks vis.» «Nåde og sannhet skal møte hverandre, rettferd og fred kysse hverandre» (Sal 85,11).

Den sanne Melkisedek er vår prest til evig tid, «for at vi skulle ha en sterk trøst ved to uforanderlige ting, som utelukker at Gud kunne lyve – vi som har tatt vår tilflukt til å gripe det håpet som ligger foran oss» (Hebr 6,18).

Når nådetiden er over, kommer dommens tid. Da spenner Melkisedek – «min konge er rettferdighet» – på seg rustningen og reiser seg for å dømme jorden. Da tar han for alles øyne det herredømmet som alltid har vært hans, og som Faderen for lenge siden gav ham (v. 5–6). Men – og det er den største trøst midt i vrede og redsel – denne dommeren og hevneren er han som fornedret seg selv og ble lydig til døden (v. 7). «Derfor har òg Gud høyt opphøyet ham og gitt ham det navnet som er over alle navn» (Fil 2,9).

Fordi han ble fornedret, ble han opphøyet. Og han som fornedret seg slik, vil være den samme Jesus når han kommer i all sin herlighet – han som elsket oss og døde for oss, og som «alltid lever for å gå i forbønn» for oss (Hebr 7,25).

For det første: «Prest til evig tid» – hvilken salig visshet gir ikke dette min sjel! Han går alltid i forbønn for meg ved Guds høyre hånd, han sørger alltid for alt jeg trenger, og han deler alltid ut all nåde. Av

dette følger to slutninger fra Skriften. Siden de er Guds eget ord, kan jeg holde fast ved dem og leve etter dem fullt ut.

«La oss derfor med frimodighet tre fram for nådens trone, for at vi kan få miskunn, og finne nåde til hjelp i rette tid» (Hebr 4,16). Og videre: «Så la oss da tre fram med sannferdig hjerte i troens fulle visshet, med hjertet renset fra en ond samvittighet og med legemet badet i rent vann» (Hebr 10,22).

For det andre: Hører jeg til det folket som «møter villig fram»? Er det ikke bare lydighet og troskap som kommer av at jeg er overbevist om sannheten, men er hjertet mitt bøyd og viljen min fornyet? Gjør jeg Guds vilje, bærer jeg Guds vilje og er ett med Guds vilje – med hjertets rolige, om ikke glade, samtykke? Gjør jeg det som om jeg så den usynlige (jf. Hebr 11,27), og holder jeg fast mitt levende grep om hans person og hans vesen?

All uvilje, enten den viser seg i livet eller lurer i hjertet, kommer av vantro – av at jeg ikke ser ham eller hans hensikter. Hadde jeg Jesus for hjertet – Gud som ble menneske og gav seg selv for meg – og hans nåderåd med meg, om enn bare litt, hvordan skulle jeg da kunne nøle med å overgi meg helt og fullt til ham og hans ledelse?

Og videre: Denne «villigheten» er selve kjernen i helligheten. Det er den som er «hellig skrud» – Kristi skjønnhet som er kastet over sjelen. Legedommen for all min elendighet og synd er derfor mer tro, mer av Kristus og å komme nærmere ham. Dette vil jeg søke og be om med stadig større iver. «For hos deg er livets kilde. I ditt lys ser vi lys» (Sal 36,10).

For det tredje: Med hvilken hellig ro kan vi ikke se på fiendens anslag, enten de gjelder oss selv, Guds menighet eller hans sannhet! Rikets framtid er like klart åpenbart som det er kunngjort hvordan det har vært og er nå. Denne vissheten må fylle meg med hellig alvor, glød og iver. Hvordan burde jeg ikke be og arbeide, når seieren er så sikker og så nær!

La meg vokte meg for en lat og selvopptatt kristendom. «Ingen av oss lever for seg selv» (Rom 14,7). Jeg må ha noe å si til Herren og noe å gjøre for Herren, i dag og hver dag. Var det ikke slik, ville han ikke ha latt meg bli her i dag med påbudet: «Driv handel med dem til jeg kommer igjen» (Luk 19,13). En lat kristendom blir en sykelig kristendom.

La meg søke å gjøre noe for ham, direkte, ikke indirekte. Når det gjelder hva og hvordan, må jeg vente på ham. Men la meg vokte meg for all utålmodighet i dette. «Den som tror, haster ikke» (Jes 28,16). Min sak er å følge, ikke å gå foran. Men å, om jeg fikk nåde til å følge!

Jesus, du er nå vår forløsning,
du er vår lengsel og vår kjærlighet,
Gud før skapelsens morgen,
menneske født i tidens ende.

Hvilken medlidenhet overvant deg
og førte deg til skammens tre,
der du bar våre overtredelser
for å frelse dine forløste fra døden?

Du trengte ned i dødsrikets dyp,
og all dets makt falt for deg;
du løste dine fangne fri
og sitter nå ved Guds høyre hånd.

Kjærlighet drev deg, Herre, til dette,
for at vi skulle få del i din salighet.
Over vår synd er din nåde enda større –
mett oss med ditt åsyn!

Gammel salme

47. Salme 116: Stille hvilesteder

> Jeg elsker Herren, for han hører min røst, mine inderlige bønner. For han har vendt øret til meg, og alle mine dager vil jeg påkalle ham. Dødens rep hadde omspent meg, og dødsrikets redsler hadde funnet meg, nød og sorg fant jeg. Men jeg påkalte Herrens navn: Å, Herre, frels min sjel! Herren er nådig og rettferdig, vår Gud er barmhjertig. Herren verner de enfoldige. Jeg var elendig, og han frelste meg. Kom igjen til din ro, min sjel! For Herren har gjort vel imot deg. For du fridde min sjel fra døden, mitt øye fra gråt, min fot fra fall. Jeg skal vandre i Herrens åsyn i de levendes land. Jeg trodde, for jeg talte. Jeg var ille plaget. Jeg sa i min angst: Hvert menneske er en løgner. Hvordan skal jeg gjengjelde Herren alle hans velgjerninger mot meg? (Sal 116,1–12)

Denne takke- og lovsangen forteller om nød som har vært, og om nådig utfrielse. Den sier hva den troende har funnet i Jehova. På grunn av den paktsmiskunnen han har erfart, bærer han fram hellige løfter til ham som har fridd «min sjel fra døden, mitt øye fra gråt, min fot fra fall». På noen punkter ligner salmen Sal 18, men den har mange særtrekk.

Det første salmen uttrykker, er kjærlighet, fordi bønnen er hørt og utfrielsen gitt. Og selv ett eneste bønnesvar, om vi virkelig har erfart det, vil alltid føre oss på ny til nådestolen og gjøre bønnen til vår gjerning hele livet (v. 2). «Og dette er den frimodige tilliten vi har til ham, at dersom vi ber om noe etter hans vilje, så hører han oss» (1 Joh 5,14). Mer enn noe annet gjelder dette den store utfrielsen.

Salmisten var i angst. Utenfor fant han bare nød, og i sitt indre bare sorg. Da oppdaget han den rette veien ut: Han vendte seg bort fra seg selv og ropte til Jehova (v. 3–4). Og her, som alltid, møtte «nåde, mis-

kunn og fred» (1 Tim 1,2) ham i Kristi kors – den fulle åpenbaringen av Guds kjærlighet (v. 5). På sin egen måte førte Gud ham inn i lys og fred.

Han søkte alvorlig og fikk ikke søke forgjeves, for «Herren verner de enfoldige». «Du har … åpenbart det for umyndige» (Matt 11,25). «Det knekkede rør skal han ikke knuse, og den rykende veke skal han ikke slokke» (Jes 42,3). «Jeg var elendig, og han frelste meg» (v. 6). «Et nedbrutt og knust hjerte vil du, Gud, ikke forakte» (Sal 51,19). Slik fant han fred ved å finne Kristus.

Når sjelen erfarer hans uendelige godhet, finner den et søtt og trygt hvilested (v. 7). Ordet for «ro» står i flertall, *menuchayekhi* (מְנוּחָיְכִי, «dine hvilesteder»), og det viser til en fullkommen og hel hvile, til alle tider og under alle forhold. Salmisten har kjent Guds kraft i sin egen svakhet og smakt Guds nåde. Nå er det som om han kaller på sin sjel og ber den vende seg bort fra villstiene den så lenge har gått på, og søke inn i den evige hvilens havn.

Denne hvilen er fullkommen fordi det er sørget for alt han trenger. Han har ikke bare fått tilgivelse og utfrielse fra den evige død, men også dyrebar trøst og glede i Kristus Jesus og hellighet i hjerte og liv (v. 8). Han som var fremmed og utlending (Ef 2,19), vandrer nå for Jehovas åsyn «i de levendes land» – også her står flertall, *be'artsot hachayyim* (בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים, «i de levendes land»), og det viser hvor vid hans frihet er. Men alle disse godene nyter han for Jehovas åsyn, han som er den levende Gud og som gir liv (v. 9).

Jo nøyere vi gir akt på den nådige veien vi er ført på fra mørke til lys, desto større blir vår undring og vår lovsang. Da vi fikk kjenne hvordan vi sto for Gud, og så innover, fantes det bare frykt: «Jeg var ille plaget.» Og da vi så utover og lyttet til råd og innfall fra kjødelige mennesker, kjente vi at alle deres påfunn var løgn. Så ble vi av nåde ledet til å se oppover. «Jeg trodde, for jeg talte» – og våre lepper ble åpnet, og nå og for alltid vil vi la troens lovsang strømme fram.

For når vi har erfart en slik nåde: «Hvordan skal jeg gjengjelde Herren alle hans velgjerninger mot meg?» Ikke engang evigheten vil strekke til for å uttrykke det vi skylder ham. Fra nå av hører alt vi er og alt vi har, ham til, han som frelste oss med «så stor en frelse» (Hebr 2,3). Slik åpner et bønnesvar – den ene bønnen som ble hørt – vårt hjerte og vår munn for Gud for all tid.

For ingenting gjør vår Guds navn så kjært for oss som bønnesvar. Her gjør vi våre hvilesteder, og her reiser vi våre minnesteiner. Et bønnesvar gir tillit for framtiden (v. 2), trøst over det som har vært (v. 3), og utfrielse fra nøden som er nå (v. 4). Mangler vi den glade vissheten i bønnen, blir bønnen selv en tung, formell og trettende plikt.

Men her kan det ikke være noen uvisshet. For Kristi skyld hører Gud alltid bønn – hver bønn, selv det svakeste rop. La oss alltid huske at dette er vårt særlige privilegium under nådens husholdning. Et av navnene på vår Gud er: «Du som hører bønner» (Sal 65,3). Intet annet navn knytter jorden så nært til himmelen, eller våre hjerter til nådestolen. At slike svar er virkelige, at de kommer raskt, og at de er rike, kjenner vi av erfaring.

«Mens jeg ennå talte i bønnen, da kom Gabriel, den mannen … i hastig flukt … Med det samme du begynte å bære fram dine ydmyke bønner, gikk det ut et ord» (Dan 9,21–23).[1] «Før de roper, skal jeg svare, mens de ennå taler, skal jeg høre» (Jes 65,24). «Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg» (Sal 50,15). Slike nådige svar er altså særlig knyttet til Guds ære.

Men bare den kan virkelig be som virkelig banker på – som kjenner at han trenger å bli sluppet inn, og at det er en der «inne» som venter på å høre hans røst. At vi mangler visshet når vi ber, kommer for en stor del av at vi ikke ser Gud slik han er i Kristus, eller av at vi ikke fullt ut forstår nådens husholdning. «Herren er nådig og rettferdig.» Den ufortjente og frie kjærligheten strømmer ut i Kristus, og vår stedfortreder har gjort full betaling for oss, og Faderen har tatt imot den. Det må ta bort all nøling.

Vår yppersteprest i det høye går i forbønn for oss. Han gjør det alltid, også når vi ikke selv ber. Jeg tør ikke tvile på Faderen, jeg kan ikke tvile på Sønnen, jeg må ikke tvile på Ånden. Alt er gjort, og hver hindring er feid bort. La meg ikke se på meg selv, men på ham. Han er hjørnesteinen i bygningen, det levende vintreet som gir liv, brudens brudgom og menighetens hode. Han er sitt folks talsmann, synderes venn, den eldste broren i Guds husfolk og de fortaptes frelser – «veien og sannheten og livet» (Joh 14,6).

[1] «i hastig flukt» følger den engelske bibelen («being caused to fly swiftly»). Norsk Bibel har: «og rørte ved meg i min store avmakt» (Dan 9,21).

Hvert av Kristi navn er som en av perleportene, og gjennom dem åpner det seg salige og grenseløse utsyn mot himmelen. Vi må lære troens enfold (v. 6). Den glemmer til og med troen selv for den den tror på; den er så opptatt av ham den støtter seg til, at den glemmer hånden som støtter seg. Kristus er alt. Da jeg var elendig, frelste han meg.

Slik ser vi lys i hans lys (Sal 36,10). Vi tar imot evangeliet som et godt budskap til vårt eget hjerte: at Gud har elsket meg, nettopp meg, så høyt at han ga sin Sønn for meg; at Kristus har søkt og frelst meg, en fortapt synder; og at han alltid lever for å gå i forbønn for meg (Hebr 7,25). Når jeg tror dette fullt og fast, ord for ord – for en plutselig strøm av følelser, som veldige vann!

Da bryter det fram fra sjelen hellig glede, stille tillit og en ny hengivenhet til Gud i hjerte og liv (v. 7). Nå er det som om alt blir klart, og vi kan vende tilbake til vår ro og vente på Herren. Alt hører oss til (v. 8), for Kristus hører oss til (1 Kor 3,21–23). Arbeid og plikt synes lette når hjertet slik er gjort vidt (v. 9).

Ja, det er til og med en særlig glede i prøvelsene. For når vi mister våre vanlige støtter og hjelpekilder, lærer vi ved troen å glede oss over at vi er kastet helt over på Herren. Han blir søkt mer, og derfor blir han funnet mer. I slike nødens tider lærer vi vår Guds ømme barmhjertighet og trofasthet å kjenne (v. 10–12).

Når vi slik støtter oss til ham, kjenner vi hvor sterkt han holder oss oppe; vi erfarer med glede at vi har ham som vår del, og vi får den faste vissheten om at vi blir hørt. Hva er dette annet enn Åndens «Abba, Far!» (Rom 8,15) – de første strålene av gledens lyse morgen?

For det første: Tenk i dag etter, min sjel, hva du har erfart av bønnesvar før og nå – ikke i allmenne bønner, men i bestemte bønner, både for legeme og sjel, for tid og evighet, for deg selv og for andre. Hvilke byrder bærer du nå, åndelige og timelige? La meg nevne dem én for én, og la meg kaste hver av dem for seg på Herren.

For det andre: Gud i Kristus – å, denne sannheten som fyller alt! Jeg vil gripe den med hele mitt hjerte. Sannelig, den er for meg kilden fra klippen som ble slått; den er min glede når jeg tror, mitt håp når jeg ber, og min trøst gjennom nattevaktene. La meg nå leve av dette livets brød.

For det tredje: Er du da fri – Herrens frigitte – og hører alt deg til? For en skyldner du er under nåden! Men hvorfor ikke søke mye, be om mye og få mye – i dag, for det du trenger nå? Hvorfor ikke bruke fullt ut det usigelige privilegiet du har? Og glem ikke, min sjel, at likesom alt er i Gud, må alt også være for Gud (v. 16–19).

Hva har jeg da å legge fram for Gud av behov og bønner, for meg selv og for andre? Og la meg fremdeles se oppover! Hans kjærlighet og nåde går uendelig langt ut over, ikke bare det jeg ber om, men til og med det jeg trenger. «Kom igjen til din ro, min sjel! For Herren har gjort vel imot deg.»

Du trøstens kilde i mitt bryst,
min Jesus, sjelens lys og lyst,
som annen lyst ei nær kan nå
og all attrå mon overgå!

Bernhard av Clairvaux, norsk ved M. B. *Landstad*

48. Salme 121: «Min hjelp»

> Jeg løfter mine øyne opp til fjellene: Hvor skal min hjelp komme fra? Min hjelp kommer fra Herren, himmelens og jordens skaper. Han skal ikke la din fot vakle, din vokter skal ikke slumre. Se, han slumrer ikke og sover ikke, Israels vokter. Herren er din vokter, Herren er din skygge ved din høyre hånd. Solen skal ikke stikke deg om dagen, heller ikke månen om natten. Herren skal bevare deg fra alt ondt, han skal bevare din sjel. Herren skal bevare din utgang og din inngang fra nå og til evig tid. (Sal 121,1–8)

Dette er den andre av de femten «trinnsangene» (Sal 120–134), og her kommer særpreget ved hele rekken svært tydelig fram. Fellesoverskriften *shir hamma'alot* (שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, «trinnenes sang»)[1] har de nemlig ikke fått fordi de var sanger for dem som vendte hjem fra Babel (jf. det noe lignende uttrykket i Esra 7,9), og heller ikke fordi de var festsanger for pilegrimene på vei til Jerusalem. Den kommer heller ikke fra de femten trinnene som i templet førte opp til «kvinnenes forgård».

Navnet må komme av en indre tankesammenheng som binder dem sammen og gjør dem til «trinn» i en eller annen forstand – steg som fører oppover. Det er skarpsindig påvist at disse trinnene består i at et ord eller en tanke i én setning, ett vers eller én strofe blir tatt opp igjen i neste vers eller strofe. Der blir det liksom brukt som et trinn til å stige opp til en ny og høyere sannhet.

Slik er det i vår salme. Tanken om «min hjelp» i vers 1 blir gjentatt i vers 2. Den er nå blitt et trinn, og fra det når vi i vers 3 den høyere sannheten, eller forklaringen, om hva «min hjelp» er: «Din vokter skal ikke slumre.» Den samme tanken blir så tatt opp igjen, litt endret, i vers 4. Et nytt «trinn» er nådd i vers 5, der han som ikke slumrer, blir

[1] NB gjengir overskriften «En sang ved festreisene».

kalt Herren, Jehova – navnet står to ganger i verset – og også denne tanken blir utfoldet videre i vers 6.

Det siste og høyeste trinnet i sangen nås i vers 7. Der folder sannheten i navnet Jehova seg ut i at han *bevarer* oss, og dette blir gjentatt og utvidet en gang til i vers 8. Kanskje kan vi til og med spore en indre sammenheng mellom alle de femten trinnsangene. Uansett er det ikke vanskelig å finne den samme oppbygningen i hver av dem, når vi gir rom for avvik og endringer her og der.

Slik kan vi følge salmens åndelige omriss og se hvordan sannhetene og løftene i den samler seg om det. Den første åndelige sannheten som troen griper direkte, er «min hjelp»; den siste viser den fullt utfoldet: «Herren skal bevare din utgang og din inngang fra nå og til evig tid.» Men hvem er «min hjelp»? Eller, som vers 1 lyder: «Hvor skal min hjelp komme fra?» Som svar blir to sannheter trukket fram, og begge ligger i dette navnet.

Den ene er: «din vokter» – og han er virkelig min hjelp. Den andre er: Han «skal ikke slumre» – og det er virkelig min hjelp. Men hvem er denne vokteren for det åndelige Israel, han som ikke slumrer av trett-het og ikke sover fordi naturen krever det, slik menneskelige hjelpere gjør? Begge disse tankene ligger i grunnteksten. Sjelen svarer med glede: Det er Jehova! Og når den har nådd denne høyden, ser den alt det han nå er, og alt han lover å være fra nå og til evig tid. Vårt største behov og vår største glede er her samlet i én tanke: å bli bevart.

En av kirkefedrene sier: «Herren skal bevare deres ‹utgang› når de som går ut av legemet, hviler trygt, skilt fra de ugudelige ved et stort svelg (Luk 16,26). Herren skal bevare deres ‹inngang› når han fører dem inn i det evige og salige riket.» Både fordi den skrider så tydelig fram, og fordi den spenner så vidt, er dette en svært dyrebar salme. Den har hvert løfte vi trenger for legeme og sjel, både «for dette livet og for det som kommer» (1 Tim 4,8).

Men for å ta løftene i bruk må vi være åndelig sinnet. Disse løftene er, som alle løfter, gitt til tro og bønn – til troen for at vi skal eie dem, og til bønnen for at vi skal få oppleve dem. Hovedtanken i salmen er å vise den troende i inderlig forventning, og Gud som gir langt mer enn den troende kunne be om eller håpe på (Ef 3,20). Den har bare to vers med bønn og seks med løfter.

Mens bønnen er uttrykt i allmenne ord, er løftene helt bestemte og konkrete og omfatter alt som kan tenkes å hende. Det som kommer klarest fram i denne bønnen, eller i den åndelige holdningen mot himmelen som salmisten her inntar, er at alt håp er samlet i Jehova, paktsguden i Kristus. På den ene siden er det som om en sa: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg» (1 Mos 32,26), eller: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord» (Joh 6,68).

På den andre siden går salmen lenger enn dette som delvis er negativt – troens oppgitthet over all annen hjelp – for den ånder et visst og velgrunnet håp. Men hvor rikt er ikke svaret i løftene! Som en rik elv lar de sitt velsignede vann strømme ut fra Guds og Lammets trone (Åp 22,1). Uten tvil eller nøling, med de klareste ord og i den fasteste tone av ubestridt og fullkommen visshet, blir Gud vist i sitt paktsforhold til sitt folk – til trygghet, til omsorg og til trøst.

Jeg ber ikke om mer enn vissheten i denne salmen for å ha den dypeste ro til alle tider og den sterkeste åndelige tillit og glede. Og, Gud være lovet, jeg trenger ikke mer enn troen – et barns tro og et barns bønn – for å kalle alle disse velsignelsene mine. Finnes det noe rikere morgenmåltid for vår sjel enn å leve av denne mannaen og drikke av dette vannet?

Vår stilling ville sannelig vært den aller ulykkeligste hvis sannhetens Ånd bare overbeviste oss om synd og elendighet og lot oss bli stående med åpne øyne og stirre på all ødeleggelsen og hjelpeløsheten omkring oss. Men over denne «Syne-dalen» (Jes 22,1) er det fjell, og «hvor fagre er på fjellene hans føtter som kommer med gledesbud» (Jes 52,7)! Siden vi hørte den røsten, har vi løftet øynene opp til fjellene, der vår hjelp kommer fra.

Han som ga sin Sønn for oss, «hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham?» (Rom 8,32). Nåden, den forløsende nåden, er grunnvollen og pantet for hver velsignelse. Jeg kan ikke tvile på at han vil; jeg tør ikke trekke i tvil makten til ham som er «himmelens og jordens skaper». Stjernene kjempet fra sine baner mot Sisera (Dom 5,20), og solen og månen avgjorde seieren for Josva og Israel (Jos 10,12–13). Alle er de hans sendebud og gjør det han byr.

Spørsmålet om et under er ofte bare et spørsmål om hvor lang tid det tar å fullføre det, eller om hvor lite vi ser av de redskapene den himmelske håndverkeren bruker. Han arbeider med dem eller endog

uten dem – slik det ser ut for mennesker, men kanskje ikke i virkeligheten, for han er ordenens Gud. La meg bare holde fast ved disse to sannhetene: at hjelpen kommer *fra Herren* – og derfor vil jeg be; og at *min* hjelp kommer fra Herren – og derfor vil jeg tro.

Hva svarer så Herren på min troende bønn – og legg merke til: før han sender utfrielsen? Han styrker meg innvortes med disse forsikringene, som hans salige Ånd fører inn i mitt hjerte. Han sier hva han ikke vil tillate, og hva han ikke vil gjøre (v. 3). Han vil ikke la min fot vakle. Jeg er trygg mot alle angrep fra verden og djevelen, også når jeg kjenner hvor svake og ustø mine egne lemmer er. Gjør anvendelsen så vid du vil, for tid eller evighet: Alt som med rette hører inn under denne og de følgende forsikringene, er gitt meg.

Videre vil han ikke slumre. Han er en vokter, og en vokter som alltid våker og ser enhver fare for legeme og sjel før den kommer; snart gir han sine engler befaling (Sal 91,11), snart sender han sin egen Ånd. Og som om ikke dette var nok, viser han oss utallige eksempler på det i fortiden og i det hans folk erfarer nå. Samtidig viser han til sitt eget vesen for å bevise at det er helt umulig at han skulle forlate oss eller være utro: «Se, han slumrer ikke og sover ikke, Israels vokter.»

Så sier han oss med rene ord hva han er i sitt paktsforhold: «Herren er din vokter» – din vokter, ikke bare Israels. Når han styrer i nåde, hører trygghet og trøst sammen: «Herren er din skygge ved din høyre hånd.» Dag og natt, glede og sorg, helse og sykdom, liv og død har alle sine redsler, og ofte der vi minst hadde ventet dem. Men i alle tilfeller er vi like trygge (v. 6).

Best av alt er den åndelige tryggheten. Den kommer ikke av at det onde er borte, eller av at vår vilje er til å stole på, men av at Herren selv griper inn i nåde (v. 7). Enten du kommer eller går, reiser eller blir, sår eller høster, arbeider eller hviler, handler eller lider, skal Herren bevare deg – til pris for sin egen makt og i kraft av sin egen frie kjærlighet – fra nå og «til evig tid». Amen, Herre, la det skje! På denne pakten overgir jeg meg helt i din varetekt.

For det første er dette en god reisesang når jeg drar hjemmefra eller gjør meg klar til et arbeid. La meg huske at det ikke bare finnes vansker jeg ikke kan overvinne, men farer jeg verken kan se på forhånd eller avverge. Fremfor alt finnes det utallige farer for min sjel. La meg holde fast ved vers 7. Det er en trøst og et legemiddel over alle

andre. La det også være min øverste veiviser og rettesnor i dag, og fra nå og til evig tid.

For det andre trenger jeg å huske at «min hjelp kommer fra Herren», ikke bare når det tilsynelatende ikke finnes noen ytre hjelp hos mennesker eller andre steder, men også og særlig når alt synes å gå meg vel – når jeg har mange venner og mye hjelp for hånden. For da står jeg sannelig i størst fare for å holde kjød for min arm og høste forbannelsen som følger med det (Jer 17,5), eller for å si til min sjel: «Slå deg til ro» og møte den undergangen som følger en slik dårskap (Luk 12,19–20).

For det tredje: Ved tro, alltid ved tro, min sjel! Langt, langt heller vil jeg ha Herren å takke for at jeg blir bevart og fridd ut, enn noen av hans skapninger – eller alle sammen. Så lenge jeg er på jorden, vil jeg velge tro framfor beskuelse – troen, fordi den binder meg til min Herre og holder meg alltid avhengig av ham.

Vår Gud han er så fast en borg,
han er vårt skjold og verge,
han hjelper oss av nød og sorg
og vet oss vel å berge.
Vår gamle fiende hard
til strid imot oss står,
stor makt og arge list
han bruker mot oss visst,
på jord er ei hans like.

Vår egen makt er intet verd,
vi var snart nedhugne,
men én går fram i denne ferd,
for ham må all ting bugne.
Vil du hans navn så visst?
Han heter Jesus Krist,
den høvding for Guds hær,
i ham kun frelse er,
han marken skal beholde.

Martin Luther, norsk ved M. B. *Landstad*

49. Salme 124: Snaren er revet i stykker

> Hadde ikke Herren vært med oss – så kan Israel si – hadde ikke Herren vært med oss da mennesker sto opp imot oss, så hadde de slukt oss levende da deres vrede brant imot oss. Da hadde vannet skyllet over oss, strømmen hadde gått over vår sjel. Da hadde de gått over vår sjel, de stolte vannene. Lovet være Herren som ikke lot oss bli til rov for deres tenner. Vår sjel er sluppet fri som en fugl av fuglefangerens snare, snaren er revet i stykker og vi er unnsluppet. Vår hjelp er i Herrens navn, han som skapte himmel og jord. (Sal 124,1–8)

Det er en dyrebar tanke at Den Hellige Ånd selv, han som ga oss disse trinnsangene, vil veilede oss så vi kan forstå dem åndelig. Når vi følger trinnene oppover ett for ett, kan vi knele på hvert av dem og gjøre hvert til et åndelig hvilested. Slik åpner Herren for oss rikdommen og skjønnheten i sitt dyrebare ord og lar oss gå «fram fra kraft til kraft» (Sal 84,8).

I vers 6 og 8 blir ordene som danner trinnene, ikke gjentatt. Denne lille uregelmessigheten er lett å forklare: Den store utfrielsen salmisten har erfart, får takken til å bryte fram. Dessuten gjelder uregelmessigheten bare ordene. Tanken i vers 5 blir tatt opp i vers 6, og tanken i vers 7 i vers 8.

For den inspirerte sangerens åndelige blikk folder Guds nådige førelse seg ut, og den gir hans hjerte den søte trøsten at han er helt og fullt trygg. Sangen begynner med det grunnleggende i nådens verk: «Hadde ikke Herren vært med oss», og det blir gjentatt i vers 2. For et «hadde ikke» som alt henger på! «Min sjel, lov Herren» (Sal 103,1).

Hadde det vært annerledes, da hadde det gått som vers 3 sier. Vers 4 viser videre hvilke forferdelige følger som ligger i dette lille «da» i denne sammenhengen. Dette «da» betydde intet mindre enn åndelig undergang: «Da hadde de gått over vår sjel, de stolte vannene» (v. 5). Men det er bare tenkt, ikke skjedd: «Lovet være Herren» (v. 6).

Vi ser tilbake for å merke oss hvor stor og fullstendig utfrielsen er, for han lot oss ikke «bli til rov for deres tenner». Det neste trinnet er derfor: «Vår sjel er sluppet fri … av fuglefangerens snare», og i neste ledd blir dette gjentatt med en utvidet tanke (v. 7). Og så slutter salmen med lovsang til vår Gud og Far i Kristus.

Vi kan også sammenfatte dette omrisset med de ordene som markerer trinnene: Hadde ikke Herren vært med oss – da – hadde vannet skyllet over oss – (lovet være Herren!) – sluppet fri av snaren – snaren revet i stykker, og vi er unnsluppet! All hjelp, nå og for alltid, ligger i at Jehova åpenbarer seg i nåde, han som er vår allmektige skaper og vår gjenløser som alltid er nær.

Emnet for denne sangen er altså at sjelen i nåde blir fridd ut av fiendens makt og flyttet fra døden til livet og fra mørket til lyset. Det er merkelig hvor sterkt sjelen alltid blir grepet når den vender tilbake til de åndelige utfrielsene. Gudslivet kjennes aldri så dyrebart som når det har bestått prøven. Stemninger og følelser svikter, men vår Guds makt og nåde blir stående.

Som regel ser vi først hvor stor faren var, når den er over. Mens vi sto midt i den, ble det i miskunn holdt skjult for oss hvor stor den var. Slik er det i den enkeltes liv, og slik er det i menighetens historie. Men når vi står på den andre siden av havet som har slukt Egypts hærer, bryter vår jublende sang fram til pris for ham som kløvde vannet.

Disse sannhetene er innholdet i vår takksigelse: den ytterste faren, som nå er over; vår fullstendige hjelpeløshet når vi skulle møte den i egen kraft; Jehovas eget mektige inngrep; og at vi nå er helt trygge. På dette grunnlaget bestemmer sjelen seg nå for å overgi seg, og det for alltid, til Guds vern i Kristus.

Det er visselig sant, min sjel: Hadde ikke Herren vært med deg, ville du blitt slukt, og det snart, av menneskers vrede og djevlers ondskap. Det var ingenting mellom deg og den ytterste fortvilelse eller det fullstendige nederlag. Hva kunne du ha sagt til ditt forsvar

mot anklageren? Hvilket svar kunne du ha gitt på klagemålene mot deg, og hvilket vern kunne du ha reist mot angrepene?

Men han som sa: «Frykt ikke, du lille hjord!» (Luk 12,32), har gjort ordet sant i din erfaring, langt ut over det du fryktet. Å, jubel! Herren har vært med deg. Ett blikk fra hans nådige ansikt, og din skyldbetyngede frykt flyktet; ett ord fra hans munn, og stormen ble stilnet; én bevegelse av hans hånd, og fiendene ble spredt.

Da vi ikke tenkte på ham, husket han oss; da vi ikke søkte ham, kom han til oss; og da vi ropte på ham, skyndte han seg å hjelpe. Etter dette kan vi sannelig aldri fortvile. Var det først skylden, er det nå synden som truer med å skylle over oss og gå over vår sjel. Men fra begge farene er vi nå helt trygge og fri.

Sannelig, to ting er underfulle for oss: at det vi naturlig kunne ha ventet hjelp fra, sviktet, og at han som var usynlig, viste seg å være nær, ja, ved vår side. Hvilken takk skylder vi da ham som «fridde oss og frir oss fra så svær en dødsfare» (2 Kor 1,10)! Om det bare fantes ett slikt eksempel, ville det være en «håpets dør» i «Akors dal» (Hos 2,15).

Men tenk på at hele historien om Guds paktsfolk, fra først til sist, er historien om hvordan Gud har handlet, og at alt han har gjort, har vært til utfrielse. Fra Adam, den første synderen, til Paulus, spotteren og voldsmannen, har Gud vist miskunn, «til et forbilde for dem som skal komme til tro på ham til et evig liv» (1 Tim 1,13.16).

«Hadde ikke Herren vært med oss – så kan Israel si» – hele Guds Israel. Vi misforstår Skriftens historie og de hellige levnetsløpene grovt når vi leser dem som beretninger om menneskers liv, i stedet for som beretninger om hvordan Gud har åpenbart seg. Hvorfor skulle jeg prøve å forsvare Abraham, Isak, Jakob, Moses, David eller Peter? De var bare mennesker, med de samme skrøpeligheter som vi.

Disse beretningene er herlige og dyrebare – ikke fordi de forteller om det som har vært, og ikke bare for løftenes skyld, men fordi de forteller om hvordan Gud har handlet, og åpenbarer hvem han er. De viser oss ikke bare hva han har gjort, men hva han er – den samme i går og i dag og til evig tid (Hebr 13,8).

Og om Abraham, Isak og Jakob nesten ble overskylt av vannene, så har «Herren vist hvem han er» ved den utfrielsen han har gjort.

«Higgajon. Sela» (Sal 9,17).[1] Og nå er snaren revet i stykker, hærfanget er tatt fra kjempen (Jes 49,24–25), og vår sjel har glad sluppet fri og funnet ly under hans vinger.

Hvor listig snaren enn var lagt ut, og hvor hjelpeløs fuglen enn syntes å være i fuglefangerens hender, er han som er for oss, større enn alt som kan være imot oss (Rom 8,31; 1 Joh 4,4). Min glede kan ikke ha noen grense når jeg forstår at jeg har en fullkommen frelse ved Kristus og er helt og fullt trygg i Gud. Lovet, ja, for alltid lovet være Herren, som «ikke gjør med oss etter våre synder, og gjengjelder oss ikke etter våre misgjerninger» (Sal 103,10). Som det heter: «Vi går fritt omkring og priser den hånd vi skylder vår frihet.»

Men la meg søke å forstå enda bedre hva det dyrebare ordet betyr: «Vår sjel er sluppet fri.» Sannelig, det gjelder at jeg er fullt tatt imot i Kristus, og at jeg står i nådepakten – ikke bare i det som har vært, men også nå og i framtiden. Til pris for hans gjenløsende kjærlighet er jeg ikke bare tilgitt, men tatt imot; jeg er ikke bare sluppet inn, men har fått et hjem; jeg er ikke bare rettferdiggjort, men for alltid helliggjort.

Snaren finnes ikke lenger for meg; den er revet i stykker. Jeg står – ikke i min egen kraft, men «vår hjelp» (vår virkelige hjelp, ikke bare den vi venter og håper på) «er i Herrens navn». Bare den vakte sjelen vet med hvilken redsel den ser på synden og kjenner syndens makt som bor i den. Men la meg også forstå den friheten Kristus har frigjort meg til (Gal 5,1).

Hvorfor skulle jeg være nedslått eller motløs? Snaren er revet i stykker, vi er unnsluppet, og vår hjelp er i Herrens navn. Ut av meg selv, da, og til ham, med min nyvunne frihet – lik en fugl som flyr oppover! Så la meg på ny, ved tro og bønn, følge etter dem som «ved tro seiret over kongeriker, håndhevet rettferdighet, fikk løfter oppfylt, stoppet gapet på løver, slokket ildens kraft, slapp unna sverdets egg, fikk styrke etter sykdom, ble veldige i krig, fikk fienders hærer til å vike» (Hebr 11,33–34). La meg også følge etter dem «som ved tro og tålmod arver løftene» (Hebr 6,12).

Dag for dag, så lenge jeg lever og arbeider og strider og ber, vil jeg si til meg selv: «Vår hjelp er i Herrens navn, han som skapte himmel og jord.» Og å, for en sang dette skal bli for Guds Israel når de utvalgtes

[1] Edersheim gjengir verset fritt. Norsk Bibel har: «Herren har vist hvem han er, han har holdt dom» (Sal 9,17).

tall er fullt, og Gjenløseren kommer til Sion annen gang, «ikke for syndens skyld, men til frelse» (Hebr 9,28; Jes 59,20)! Hvor nøyaktig gjengir ikke salmen det menigheten har erfart til alle tider og mot alle fiender, timelige og åndelige!

For det første: Disse tre tingene vil jeg bære på mitt hjerte, Herre: «Herren var med oss» – det gjelder det som har vært. «Snaren er revet i stykker» – det gjelder nå. «Vår hjelp er i Herrens navn» – det gjelder framtiden. Jeg vil ikke og kan ikke miste motet, verken i striden med Satan, i omgangen med verden eller når mitt onde hjerte reiser seg, så lenge jeg holder denne «tredobbelte tråden» (Fork 4,12) i hånden – eller rettere, så lenge den holder meg.

For det andre: Hvilke utfrielser har jeg å fortelle om for Herren? La meg se tilbake på mitt liv, la meg se på hvor jeg står nå, og la meg se framover og oppover. Bare nåde møter meg overalt. Hvor jeg enn er, er du fremdeles med meg og nær meg. Snaren er revet i stykker: Kristus døde og sto opp igjen. Vår hjelp er i hans navn. La meg bare rope, så er han nær.

For det tredje: Jeg kan ikke gå til grunne, jeg kan ikke falle. Å, nåde, nåde, nåde – dyrebare, frie, suverene, ufortjente nåde mot meg, den verste av syndere! For en skyldner jeg er hos deg! Og for en allmektig hjelper du er for meg, Herre!

Vindene hylte over dypet,
hver bølge var en høyde av vann.
Frelseren våknet av sin søvn,
han talte, og alt ble stille.

Han kalte på meg i redselens stund,
da døden sto like foran meg.
Jeg skalv på mitt feberleie,
og reiste meg – og syndet på ny.

Men kunne jeg høre ham én gang til,
slik jeg hørte ham før,
tror jeg ikke han skulle kalle forgjeves
på den som har gått seg vill, hjem til flokken.

Du som kjenner hver tanke
og svarer på hver bønn,

gi meg sykdom, nød eller sorg,
men riv meg ut av fortvilelsen!

Styr min stridende vilje ved nåde,
forny mitt brutte løfte!
Hvilket salig lys bryter fram i min sjel?
Min Gud, nå hører jeg deg!

Reginald Heber

50. Salme 127: Åndelig framgang

> Dersom Herren ikke bygger huset, arbeider bygningsmennene forgjeves. Dersom Herren ikke vokter byen, våker vekteren forgjeves. Forgjeves står dere tidlig opp, setter dere sent ned, eter slitets brød. Det samme gir han sin venn mens han sover. Se, barn er en gave fra Herren, livsfrukt er en lønn. Som piler i en veldig krigers hånd er sønner en får i sin ungdom. Lykkelig er den mann som har sitt kogger fullt av dem! De blir ikke til skamme når de taler med fiender i porten. (Sal 127,1–5)

Alle som er øvd i å skjelne åndelige ting, har ofte erfart at de skriftstedene som er kledd i billedspråk, gjerne har den fyldigste og rikeste lærdommen. Det er som om de med vilje er formet i bilder som rekker svært vidt. Ved siden av de sannhetene de sier rett ut, bærer de løfter om høyere og dypere ting.

Slik stiger denne trinnsangen så høyt at til og med kirkefedrene synes å ha god grunn for sitt syn når de forsto søvnen han gir sin venn, om hvilen før oppstandelsen. Hvor langt vi enn kan føre denne salmen, la oss nyte dens trøst fullt ut. For Gud ga den ikke bare til meg eller til deg, ikke bare til Salomo eller til jødene, men til menigheten til alle tider og til den troende i alle livets kår – når han lever, lider, arbeider, håper og stoler på Gud.

Er salmen skrevet av Salomo, slik overskriften sier, kan den først ha gjeldt byggingen av templet og den trygge og fredelige regjeringstiden som gjorde ham til et så fremtredende forbilde på Fredsfyrsten (Jes 9,6). I så fall peker den rett fram mot byggingen av Guds menighet, mot hvert verk som blir gjort i hans navn og for å fremme hans

ære, og mot den tryggheten, freden og de gode gavene som hans venner har, alle de som hviler i skyggen av Kristi vinger.

Da er den en sang over ordet i Ordsp 10,22: «Det er Herrens velsignelse som gjør rik, og eget strev legger ikke noe til.» Dette ordet burde vi alltid ha for øye, både det det sier, og det det nekter. Trinnene i denne salmen er tydelig markert, men ikke så regelmessige som i noen av de andre. Det dobbelte «forgjeves» i vers 1 kan regnes som stikkordet eller trinnet til vers 2.

Også samsvaret mellom de to leddene i vers 1 er svært slående. Det er som om salmisten, når han tar fatt på et åndelig verk, eller også når han taler om hvordan tingene står nå, med ettertrykk avviser all annen hjelp og alt annet inngrep enn Jehovas som forgjeves. Vi gjør vel i stadig å minne oss selv om dette «forgjeves», særlig i tider med mye arbeid eller med fred. For da er vi mest tilbøyelige til å gå i denne forfengelighetens snare.

Det neste «trinnet» er framgang og velsignelse: «barn» og «sønner» (v. 3–4). Også dette tilskrives Jehova, han hvis hjelp og vern var begynnelsen og fortsettelsen på vår lykke, og som nå fullfører den. Derfor går heller ikke vers 5 lenger enn dette. Det ser hen til det høyeste bildet på full trygghet, innflytelse og makt i Det gamle testamentes billedspråk. Augustin forklarer det om «åndelige barn, skutt ut som piler i hele verden».

Salmens første mening er godt sammenfattet slik: «Huset som gir oss ly, byen vi bor fredelig og trygt i, midlene vi holder liv i og gleder oss ved, barna vi får og oppdrar, og som er de gamle foreldrenes trøst og støtte – alt avhenger av Guds velsignelse. Ingen jordiske tiltak kan skaffe oss dette; klok forsorg kan ikke sikre det; engstelig strev kan ikke trygge det; utålmodige bekymringer og knurr kan ikke tvinge det fram.»

Dette har vi sannelig rikelig og daglige bevis på. Men her, kanskje mer enn i noe annet tilfelle, er det slik at selv om vi sier ja til at Guds ord er sant, mangler vi fremdeles det andre, som er hovedsaken: å høre til hans venner. Det finnes en gave fra Herren som er en lønn, og et arbeid som han lar sitt folk få frukten av mens de sover, uten noe strev fra deres side. Det skjer når de helt oppgir alle sine egne forsøk, kjenner at de er hjelpeløse, og stille overgir seg til ham.

Og denne sannheten griper vår tro: Virkelig kraft, lykke og trygghet – ja, seier, også i verdens øyne (v. 5) – kommer ikke av det vi gjør, men av det han har gjort og gjør. Vi får det ved en enkel, barnlig tillit som stille hviler i ham.

Slik kan denne salmen brukes på mange og ulike måter. Den er en herlig sang for en evangeliets tjener, et godt valgspråk eller livsord for en husfar, og ellers en kostelig hjertestyrkning for alle som begynner eller driver et arbeid for Kristus. Den har også et ord som passer særlig for natten, både for legemet og sjelen: «Slik gir han sin venn søvn.»[1]

Det er en dyrebar vuggesang for det febersyke legemet som kaster seg rastløst i sengen, og en usigelig søt trøst for det urolige hjertet. Å legge hodet til hvile ved hans bryst og vente på den søvnen og den vederkvegelsen han gir – og imens samtale med ham i hjertet – er sannelig en lindrende legedom for legeme og sjel.

Men framfor alt er det svakheten som de første versene gir uttrykk for, som blir vår styrke og vår trøst når vi forstår den åndelig og ser den i lys av Kristus. For sannelig, hva er vel Jakob, den usle makken, til å treske disse fjellene (Jes 41,14–15)?

Men når jeg kjenner at jeg ikke makter noe, og blir kastet over på Herren, holder jeg fram for ham at hele dette arbeidet og verket er og må være hans eget. Da kommer det en slik hellig frimodighet, et slikt uforferdet mot og en slik rolig visshet om seier at den svakeste av alle helt sikkert blir båret oppe og får vinne.

For her kan det ikke være tale om vansker som dukker opp mens jeg arbeider, eller om motløshet som vokser fram og lammer mine krefter. Alle disse vanskene og all denne motløsheten – ja, summen av dem – hadde jeg i meg og hos meg før jeg begynte. Og jeg begynner med å kaste dem alle på Herren.

Jeg blir ikke overlatt til å finne ut hvor tunge steinene er når jeg prøver å løfte dem én for én, eller hvor mange fiendene er når jeg går min vaktrunde, eller hvor tungt og uavbrutt strevet er når det gjentar seg fra soloppgang til natt. Nei, jeg har sett alt sammen, og mye mer, på forhånd, og jeg har sørget for det ved å kaste alt på Herren.

[1] Edersheim følger her den engelske bibelen: «For so he giveth his beloved sleep», «for slik gir han sin venn søvn». Norsk Bibel har: «Det samme gir han sin venn mens han sover» (Sal 127,2).

Nå kjenner jeg bare hvor salig det er at han bygger, vokter og arbeider, mens jeg finner søt hvile i Herren, min skaper. Sannelig, «barn er en gave fra Herren». Måtte Herren bygge oss et slikt hus!

For det første: Min sjel, dette er nettopp din styrke, at du er svak. Hold deg nå fast til din Frelser og Herre, han som har elsket deg og kjøpt deg med sitt dyrebare blod. La meg glede meg over å bekjenne for Kristus mine svakheter, min tvil og mine vansker, for han både kan og vil frelse fullkomment (Hebr 7,25). La meg klage min nød for ham, stykke for stykke. Det er ikke én byrde, ikke mange, men alle mine byrder jeg skal velte over på ham. Hvilke er de nå? Og å, gi meg nåde så jeg ikke søker å bære noen av dem selv.

For det andre: Herre, dette verket jeg tar fatt på i dag, denne plikten som er lagt på meg, er ditt verk. La meg knytte alt til Kristus ved å knytte det til hans ære og gjøre det i hans Ånd. La meg gjøre ham til min følgesvenn ved å gjøre meg selv til hans følgesvenn. Herre, gjør du det for meg, for ditt eget navns skyld.

Huset jeg skal bygge, byen jeg skal vokte, arbeidet jeg skal gjøre – la meg nå legge alt fullt og helt fram for Herren. Hver stein, hver vaktrunde, hver arbeidstime – hver levende stein (1 Pet 2,5), hver gang jeg våker, hvert kjærlighetens arbeid – alt ved Herren, i Herren og med Herren. Og la meg nå holde alt dette fram for deg og se opp i tro.

For det tredje: Jeg bygger under Mesterens øye, der han kan høre meg, og der hans arm kan nå meg. Hvilken kraft, glede og trøst er det ikke i den tanken – og å, for en levende kilde til bønn!

Å, hvor salig å bo i ensomhet,
fylt av den fred verden ikke kjenner,
og se Brudgommen som i et speil,
uten å frykte fare eller møye!

Ve meg! Hva er livet her nede?
Nød på nød og slag på slag!
Hva har denne verden uten sorgfulle år,
mye trengsel og mange tårer?

Gi meg din tålmodighet, Jesus!
Gi meg dine nådegaver til vern!
Så din vilje kan bli min i alle ting,
og jeg bærer all motgang fordi den er din.

La meg alltid søke å bli lik deg,
la meg alltid søke å bli korsfestet her,
så jeg, om min smerte som din blir større,
også kan sitte med deg ved ditt måltid.

Lavt for ham faller vi ned med vår lovsang,
han av hvem og ved hvem og i hvem alt er:
av ham – Faderen, i ham – Sønnen,
ved ham – Ånden, evig ett med dem. Amen.

Salme fra 1400-tallet (engelsk ved J. M. Neale)

51. Salme 133: Kirkens enhet

> Se, hvor godt og hvor vakkert det er at brødre også bor sammen! Det er som den gode oljen på hodet, som flyter ned på skjegget, Arons skjegg – den flyter ned på kanten av hans kledning. Det er som Hermon-dugg, som flyter ned på Sions berg. For der har Herren satt velsignelsen, liv til evig tid. (Sal 133,1–3)

Blant de velsignelsene den troende lengter mest etter i den tiden vi nå lever i, er kirkens enhet. De som alle er «fremmede og utlendinger» her (1 Pet 2,11), som elsker, tjener og følger den samme Herren og håper å leve evigheten sammen, er ofte langt fra hverandre nettopp der de burde stå tett sammen. Det er sannelig svært smertefullt. Det ser nesten ut som om dette er en av de gåtene vi må vente med å få løst til vi er «bak forhenget» (Hebr 6,19).

Årsakene til dette skillet skal vi ikke gå inn på. Vi er alle altfor tilbøyelige til å se flisen i vår brors øye og ikke bli var bjelken i vårt eget (Matt 7,3). Med sekterisme mener vi altfor ofte at en annen holder fast ved sine særlige meninger. Men sekterisk er den som bare ser og følger sekter, den som ser kirkesamfunn, men ikke ser kirken. «Er Kristus blitt delt?» (1 Kor 1,13). Er ikke Kristus delt, er heller ikke hans kirke delt.

Vi kjenner og ser alle stykkevis, og der ligger det som skiller oss. Vi kjenner og ser alle Kristus, og der ligger det som forener oss. Vi skal alltid trakte etter enhet og fremme den, på samme måte som vi skal trakte etter hans rike og søke at det må komme. Likevel ser det ut som om den hører fremtidens kirke til mer enn den nåværende.

Enhet er ikke ensartethet. Ensartethet forutsetter fullkommenhet for å være sann; enhet forutsetter samme opphav, samme liv og samme fullendelse. Enheten fører ikke nødvendigvis til ensartethet.

Livet er mangfoldig og likevel ett. Selv i den nærmeste familie er det likhet som preger, ikke at alle er helt like. «Inntil vi alle når fram til enhet i tro på Guds Sønn og i kjennskap til ham» – det «inntil» er ennå ikke kommet. Det kommer heller ikke før vi når fram «til manns modenhet, til aldersmålet for Kristi fylde» (Ef 4,13).

Som ethvert forsøk på å gjøre det åndelige – det som bare kan gripes i tro – til noe ytre, har også forsøket på å skape en rent ytre enhet for mange vært en villfarelse og en snare. Vi kjenner en langt høyere og videre enhet, som binder alle Kristi folk sammen til ett. Det er enhet i troskap, i erfaring og i bekjennelse: «én Herre, én tro, én dåp» (Ef 4,5).

Det betyr ikke at vi ser lett på noe forsøk på å fremme kristen enhet som er i samsvar med Skriften. Men det er med enheten som med freden: Den beste og tryggeste veien til den er rett og slett å søke Kristus, han som gir fred. Jo nærmere vi holder oss til Kristus og jo fullere vi lever i de åndelige sannhetene i hans rike, desto nærmere er vi enheten med alle brødrene.

Når vi først har svart på spørsmålet om vi har rett til å skille lag, er det langt tryggere å lytte til samvittighetens røst enn å følge det den kjødelige klokskapen byr. Det vi skal ta stilling til, må avgjøres av Guds ord alene. Det gjelder Guds sannhet, Kristi ære og våre sjelers åndelige vel, og her er ingen kompromiss trygt eller tillatt. Men det er et svært trangt hjerte som ser Kristus bare i ett samfunn. Rettferdighetens sol (Mal 4,2) lyser opp en hel halvkule – noen mer og noen mindre, alt etter hvordan de står i forhold til solen.

Likevel skal vi ønske og søke all rett ytre enhet, selv om den i sin fylde er noe vi tror, ikke noe vi ser. Vi er ett med alle som elsker Herren Jesus i oppriktighet og sannhet (Ef 6,24). Det som binder oss sammen, er indre oppriktighet og ytre sannhet. Vi tror på «en hellig, allmenn kirke», men vi ser den ikke. Og denne usynlige kirken, som er fullkommen, fanger og holder hjertet vårt langt fastere enn noen ytre enhet som mennesker har funnet på.

Vi skal også legge merke til at det meste av det som skiller oss, gjelder ting som umulig kan høre hjemme i en annen og bedre tilstand. Det er rom for ulike meninger om hvordan vi best kan gjøre vår felles Mesters vilje og sinn og fremme hans rike. Men i målet er vi ett. Og det er et kjennetegn på et kjødelig sinn ikke å kjenne noen annen enhet

enn den som kan ses utvortes, eller å forby andre fordi de «ikke er i følge med oss» (Luk 9,49).

I denne bønnen og sangen om kirkens enhet er det verdt å merke seg hvordan vi begynner med grunntanken *brødre* og stiger opp til den eldste broren, han som er vår felles salvede yppersteprest. Det er båndet i hans prestetjeneste som binder oss sammen som brødre. Den felles salvingen flyter ned like til kanten av vår yppersteprests kledning, og den viser at vi er brødre.

Enten vi bor i nord eller i sør: Når vi møtes på Sion og har del i velsignelsene fra Kristi evige prestetjeneste, er vi i virkeligheten, og for vår Far, bare én familie – alt som «kalles barn i himmelen og på jorden» (Ef 3,15). Det egentlige båndet mellom oss er at den felles velsignelsen «flyter ned». Det er dette ordet som markerer trinnet i denne trinnsangen (v. 2–3). Og har «Hermon-duggen» falt på «Sions berg», skal det komme fram glad frukt lenge etter at solen har stått opp – noe tretti, noe seksti og noe hundre foll (Matt 13,8).

La oss derfor huske disse hovedpunktene og glede oss over dem. «Broderkjærligheten» (Hebr 13,1) – hvor god og dyrebar er den ikke! Vi er så tilbøyelige til å gjøre de små forskjellene store og den store enigheten liten at vi i kjærligheten til kirkesamfunnene glemmer å elske kirken. All sekterisk fordom og motvilje springer ut av selvet og selviskheten. Når alt kommer til alt, er vi enige om hovedsakene – om hver eneste hovedsak: «én Herre, én tro, én dåp».

Vi har våre egne særlige overbevisninger om det som i beste fall er svært underordnede spørsmål. Men når vi holder fast ved dem, la oss huske at Gud har tillatt dette mangfoldet for at hver av oss – som kirkesamfunn eller som enkeltmennesker – skal gjøre sitt eget arbeid for Kristus på sin måte, «inntil vi alle når fram til enhet i tro». I samme grad som vi er sekteriske, er vi ikke kristne. Jeg kan elske mitt eget kirkesamfunn høyt, men jeg elsker Kristus og hans kirke – *kirken* – enda høyere.

Det store er å være en av «brødrene»: Gud er vår Far, Kristus vår eldste bror og himmelen vårt hjem. Broderkjærligheten er like søt og dyrebar, og duften like velluktende for Gud og mennesker, som Arons salveolje. Den er like forfriskende og gir like rik grøde som duggen på Hermon og på Sions berg en sommerkveld eller tidlig om morgenen.

Men, å, hjertet peker alltid tilbake til Sion selv, hun som er «vår mor» (Gal 4,26), «den store konges by» (Matt 5,35), der Herren har satt velsignelsen, liv til evig tid. Det er båndet, og det eneste sanne båndet, for «brødrene» – «hellige brødre, dere som har fått del i et himmelsk kall» (Hebr 3,1). Fra Sion setter Gud evig liv for alle «brødrene», med alt som trengs for å gi det og bevare det. «De bor sammen», og vet de selv om det, må det sannelig være i enighet.[1]

For det første: Hva føler jeg for «brødrene», enten de er høye eller lave, rike eller fattige, tiltrekkende eller frastøtende? La meg granske Jak 2,1–16 som en sårt tiltrengt advarsel i denne saken. Har jeg virkelig hjerte for hvert sant kristent arbeid, uansett hvilket navn det bærer? Elsker jeg Jesus – det er jo for ham og i hans navn alt dette blir gjort – må jeg sannelig ha det. Når alt kommer til alt, blir kjærligheten til brødrene kjærlighet til «den eldste broren». Men, å, min sjel, hvor vanskelig er det ikke å elske selv Jesus uten å blande selvet inn i det!

For det andre: La meg elske mitt eget kirkesamfunn og holde fast ved de overbevisningene jeg har tatt imot fra Skriften, eller mener jeg har tatt imot derfra. Men hvor mange av disse punktene vil gjelde i himmelen eller ha noe å si der? Hører ikke alle, eller nesten alle, sammen med vår jordiske ordning, eller med forsøket på å forlike og forene «ting som er for store og for underlige» for oss (Sal 131,1)?

Ja, selv om det var annerledes, la meg huske hvordan Johannes holdt sammen med Peter etter den fredagen, og de elleve med Tomas i den uken han ikke trodde – og framfor alt hvordan Jesus bærer over med hver enkelt av oss. «Bær hverandres byrder» (Gal 6,2) – ikke gå forbi dem som bærer tungt, ikke bebreid dem, og langt mindre legg nye byrder på dem!

La min kjærlighet være uten svakhet, uten sentimentalitet, uten kompromiss, uten sekterisme, uten hykleri, uten å søke menneskers gunst og uten forstillelse. Og framfor alt må den ikke bare være i ord. La den så å si strømme gjennom Jesus til brødrene – fra hodet på vår Aron ned til kanten av hans kledning.

For det tredje: Hvordan kan jeg i dag vise min kjærlighet til Jesus og til «brødrene»? De er mitt eget kjøtt og blod (Jes 58,7). Hvordan kan jeg i dag nære og varme dem (Ef 5,29)? Kan jeg gjøre noe i dag med

[1] Edersheim bygger her på den engelske ordlyden «to dwell together in unity», «å bo sammen i enighet». Norsk Bibel har: «at brødre også bor sammen» (Sal 133,1).

bønn, arbeid eller eksempel for å lege Sions skader? Har jeg for vane å tale ondt, tenke ondt eller føle ondt? Å, dette ustyrlige onde, tungen (Jak 3,8)! Er jeg en som har fred, bringer fred og stifter fred?

For det fjerde: Velsignede Jesus, å, om jeg hadde mer kjærlighet til deg! Er de ikke mine brødre – like fortapte, like oppsøkt og like frelst? Dine brødre – Guds arvinger og dine medarvinger (Rom 8,17)? Jeg må be mer for Sion, arbeide mer for Sion og elske Sion høyere, for det er ditt Sion. Og jeg tilhører ikke meg selv, men deg (1 Kor 6,19). Å, om det ville falle mer dugg på Sions berg, og om det ville være mer liv i mitt eget hjerte!

52. Salme 137: Sion gjenreist

> Ved Babylons elver, der satt vi og gråt når vi kom Sion i hu. På vidjene der hengte vi våre harper, for der krevde våre fangevoktere sanger av oss. De som plaget oss, krevde at vi skulle være glade: Syng for oss av Sions sanger! Hvordan skulle vi kunne synge Herrens sang på fremmed jord? Glemmer jeg deg, Jerusalem, så la min høyre hånd glemme meg! Må min tunge henge fast ved min gane om jeg ikke kommer deg i hu, om jeg ikke setter Jerusalem høyere enn min største glede! Kom Jerusalems dag i hu, Herre, så du straffer Edoms barn, de som sa: Riv ned! Riv ned, like til grunnen i den! Babels datter, du ødelagte! Salig er den som gir deg gjengjeld for den gjerning du gjorde mot oss. Salig er den som griper og knuser dine spede barn mot klippen! (Sal 137,1–9)

Dette er en sang om åndelig hjemlengsel, og det den bærer på, er kjærligheten til Sion. Det er ikke kjærligheten til *vårt* Sion – som en bestemt gren av kirken av og til blir kalt, ved en underlig feilbruk av ordet – men til *Sion*. For Sion er verken mitt eller ditt: «Men det Jerusalem som er der oppe, er fritt, og det er vår mor» (Gal 4,26). Det finnes bare ett Sion som vi skylder udelt troskap, etter Herren og for Herrens skyld, han som er «den rette far for alt som kalles barn i himmelen og på jorden» (Ef 3,15).

Her ser vi hva som kjennetegner borgerne der: De er adoptert inn i familien, og de har familiens nærhet, familiens likhet, familiens rettigheter, familiens enhet og familiens arv. «Det er ett legeme og én Ånd, likesom dere òg ble kalt med ett håp i deres kall» (Ef 4,4). Dette Sion er det vi har mest inderlig kjær, for det er «det fjellet som Gud finner behag i å bo på. Herren skal bo der til evig tid» (Sal 68,17).

Dessuten – og det må sies med hellig ærefrykt – har Kongen gjort seg til ett med kirken, og derfor rammer alt som rammer Sion, også ham. «For den som rører ved dere, rører ved hans øyesten» (Sak 2,12). Også vårt hjertes innerste rom og dypeste kilder er knyttet til Sion: «Alle mine kilder er i deg» (Sal 87,7). Dette er så gripende sant at det heter: «Glemmer jeg deg, Jerusalem, så la min høyre hånd glemme meg!» (v. 5).

Alt jeg gjør, og hele mitt liv, henger sammen med Sion. Jeg ville ikke løfte min høyre hånd med kraft eller kunst om båndet til Sion ble brutt. «Må min tunge henge fast ved min gane om jeg ikke kommer deg i hu» (v. 6) – da har jeg ikke mer å si, og langt mindre å synge. «Om jeg ikke setter Jerusalem høyere enn min største glede», så la hjertet slutte å slå, for da strømmer ikke lenger livsblodet gjennom det.

Derfor er vi selv i nød i all hennes nød, og det angår oss helt personlig. Sitter vi «ved Babylons elver», gråter vi «når vi kom Sion i hu». Ingenting fyller Guds barns hjerte med mer bitter forlatthet og ensomhet enn å sitte ved Babylons elver – å finne seg selv på fremmed jord, i et selskap der hjertet ikke hører hjemme. Å være «der» (v. 2), enten det gjelder omgangskretsen eller forkynnelsen, er og bør være grunn til sorg, men ikke til å knurre. Se oppover, ikke nedover!

Selv i det daglige arbeidet kjenner et Sions barn seg som «på fremmed jord»: Hjertet er ikke der, men hjemme. «Jeg har min Guds hus kjært» (1 Krøn 29,3; se også Kol 3,1–4). Vi har riktignok fremdeles «våre harper», men det er Sions harper, og «vi hengte» dem «på vidjene». Vi er rede til å synge, men ikke til å synge der. Åndelig glede kan ikke leve sammen med verdslig fellesskap, og heller ikke med noen synd vi gir oss over til – i tanker, med tungen eller i gjerning.

Likevel kan ikke verden forstå hvorfor vi ikke skulle kunne holde fast ved vår tro midt i dens luft. «Der krevde våre fangevoktere sanger av oss», eller, som det rettere burde gjengis, «ordene i en sang». De ser ikke noe selvmotsigende i en gudsfrykt som blander seg fritt med verden. I sin uvitenhet krever de bare «ordene i en sang»; dens himmelske tone har de aldri fanget opp. «De som plaget oss, krevde at vi skulle være glade.» Husk at det er nettopp dette verdslige som legger øde og gjør til ruinhauger, enten det gjelder vårt eget hjerte eller Guds kirke.

Men tro mot sitt åndelige instinkt svarer Guds barn: «Hvordan skulle vi kunne synge Jehovas sang på fremmed jord?» (v. 4). Og langt fra å bli helt nedslått eller overvunnet, reiser han seg i et nytt utbrudd av besluttsomhet og med ny, inderlig kraft og uttaler løftene i v. 5–6. For når vi har gått gjennom en slik åndelig kamp, kommer vi ut av den ikke trette, men styrket, ikke svakere, men sterkere.

Det er en av evangeliets tilsynelatende motsigelser at legedommen for trettheten og lindringen for den som har tungt å bære (Matt 11,28), ligger i dette: å ta korset opp på seg (Matt 16,24). Etter at Israel hadde kjempet natten igjennom, «rant solen nettopp som han var kommet forbi Pnuel», og det enda «han haltet på hoften sin» (1 Mos 32,31).

Denne erfaringen gjelder til alle tider, men det finnes tider da den passer særlig godt. Slik var det da Israel ble ført bort «på den andre siden av elven» – i hvert fall for de troende hjertene blant dem, Sions sangere. Slik er det fremdeles for Israel i åndelig forstand. Her har vi altså det sanne bildet av det fangne Judea, fullt av den dypeste smerte. Vi synes å høre suset av en vind som rører alle markens trær, også «vidjene» der Sions harper henger ved Babylons vannløp.

En kunne også godt tenke seg at dette framfor alle andre var den salmen som passet best for Johannes og hans følgesvenner langfredag, da de vendte tilbake fra Golgata, og at de gjentok den ofte i dagene mens Jesus lå i graven. Den er også sangen for kirken som sitter som enke, og for kirken i ørkenen. Og den vil bli det i stadig høyere grad under trengslene i de siste dager.

Og for en herlig oppvåkning til en ny morgen det blir når Israel til slutt synger den høyt, så alle folk hører det! Sannelig, «det kommer natt, men også morgen».[1] Det finnes en «Jerusalems dag» (v. 7) i den lyse fremtiden så vel som i den mørke fortiden, og «Babels datter» (hennes rettmessige datter, også i bokstavelig forstand) skal ødelegges. Grensene er satt – «hit skal du komme, og ikke lenger» (Job 38,11). Og når skålen er full, skal den øse ut hans vrede, ja, «hans strenge vredes vin» (Åp 16,19).

Det ligger heller ingen personlig hevnlyst i disse forutsigelsene, hvor fryktelige dommene de varsler enn er (v. 8–9). Det er faktisk ikke noe personlig eller individuelt ved dem. Det var ikke som enkeltmen-

[1] Edersheim har leddene i omvendt rekkefølge. Norsk Bibel har: «Det kommer morgen, men også natt.»

nesker vi led. Det var Sion som ble revet ned, og hadde de fått gjøre det de «sa», ville det ha skjedd «like til grunnen» (v. 7). «Men Guds faste grunnvoll står» (2 Tim 2,19), for de enkelte troende, for Guds kirke og for hans dyrebare sannhet.

På den andre siden er det heller ikke vi som enkeltmennesker som nå får rett, men Sion. Derfor: «Fryd deg over den, du himmel, og dere hellige, og dere apostler og profeter» (Åp 18,20). «Deretter hørte jeg likesom en mektig lyd av en stor skare i himmelen, som sa: Halleluja! Frelsen og æren og makten tilhører vår Gud! For sanne og rettferdige er hans dommer» (Åp 19,1–2).

For det første: Er jeg ett med Kristus, med hans sak og hans folk? Hvor smertelig slår det oss ikke stadig igjen, i alle de trette skuffelsene over verden, og til en viss grad også over kirken: «De søker alle sitt eget» (Fil 2,21). Søker *jeg* da bare «det som hører Kristus Jesus til»? Er jeg så helt ett med ham at det som rammer ham eller hans sak, rammer meg? Er det ikke mitt eget jeg ser etter, men det som er hans? Setter jeg Kristi kirke høyere enn mitt kirkesamfunn, vintreet høyere enn greinen?

Jeg blir fristet til å si: «Hvert menneske er en løgner» (Sal 116,11). Jeg ser hvordan omsorgen for deres jordiske vel, eller et ønske om noe i denne verden – om ikke penger, så menneskers gunst, innflytelse eller gode omdømme – styrer dem, holder dem tilbake eller påvirker dem. Da er jeg tilbøyelig til å føle meg alene og trist – til å henge harpen min på vidjen og gråte. «Jeg tenkte etter for å forstå dette. Det var en plage i mine øyne» (Sal 73,16).

Kanskje blir jeg til og med fristet til å føle det som Elia i ørkenen ved Guds berg, eller som Jona under den visne planten sin. «Det er min plage – men jeg vil minnes år fra Den Høyestes høyre hånd. Ja, jeg minnes Herrens gjerninger» (Sal 77,11–12). Dette sa jeg i min angst, men jeg vil gå inn «i Guds helligdommer» (Sal 73,17). Er alle mennesker løgnere, så la meg desto mer være sannferdig.

Dessuten er jeg ikke min brors dommer eller vokter. Jeg kjenner ikke hans sak, og langt mindre hans fristelser og vansker. Og Herren er mektig til å fri ham ut. La meg derfor være nidkjær, men bare for Gud – og på vakt, men bare over meg selv.

For det andre: Dette er en svært alvorlig salme som setter evangeliets tjenere og alle som arbeider i hans vingård, på prøve, uansett hva

de arbeider med. Spørsmålet den stiller oss overfor, er hva vi føler for hans sak og hans verk, som er «høyhet og herlighet» (Sal 111,3). Setter jeg «Jerusalem høyere enn min største glede»?

Spør jeg ikke etter mitt eget navn, min ære, min fordel og mitt parti, bare hans sak får framgang? Er jeg tilfreds med å være ingenting og ha ingenting, med bare å være et redskap i hans hånd? Og gleder jeg meg når evangeliet blir forkynt, om det så er «på grunn av misunnelse og stridslyst» (Fil 1,15)? En Kristi tjener går helt opp i hans verk og har verken tid, ro eller hjerte til å tenke på noe annet. Og har vi ikke alle et verk å gjøre for ham? La meg da søke det opp og følge det, i dag og alltid, ydmykt, men i tro.

For det tredje: Vokt deg, min sjel, for den farlige sammenblandingen av kirke og verden, lys og mørke, sannhet og villfarelse! Jeg kan ikke puste i forgiftet luft; jeg kan ikke synge Herrens sang på fremmed jord. Hold deg alltid frisk og varm ved å tenke på Sion. Vent på Herrens utfrielse, og se oppover i bønn. Vær viss på at tiden, «den fastsatte tiden» (Sal 102,14), skal komme – den nye «Jerusalems dag», som samtidig blir dagen da «Babels datter» skal ødelegges. «Amen, ja kom, Herre Jesus!» (Åp 22,20).

Jerusalem, du gylne,
velsignet med melk og honning,
når jeg tenker på deg,
synker hjerte og røst sammen under tyngden.
Jeg vet ikke, å, jeg vet ikke
hvilke gleder i fellesskapet som venter der,
hvilken stråleglans av herlighet,
hvilket lys uten like!

De står der, Sions saler,
fulle av jubelsang,
lyse av engler i mengde
og hele martyrenes skare.
Fyrsten er alltid i dem,
dagslyset er klart og stille,
og de saliges beitemarker
er kledd i herlig glans.

Der står Davids trone,
og der, fri for alle sorger,
lyder sangen fra dem som har seiret,
og ropet fra dem som holder fest.
Og de som sammen med sin fører
har vunnet i striden,
er i all evighet
kledd i hvite kjortler!

Bernhard av Cluny

Om Alfred Edersheim

1825–1889

Alfred Edersheim (1825–1889) ble født i Wien av jødiske foreldre og fikk en grundig jødisk oppdragelse. Under studietiden i Pest kom han i kontakt med skotske misjonærer blant jødene og ble kristen i 1846. Han studerte teologi i Edinburgh og Berlin og ble prest i Den frie skotske kirke, først i Aberdeen og senere i Torquay i England. Til slutt gikk han over til Den engelske kirke og underviste ved universitetet i Oxford. Han døde i Menton i Frankrike i 1889.

Med sin store kunnskap om jødisk liv, skikk og skriftforståelse ble Edersheim en av de mest leste bibelforklarerne på 1800-tallet. Hovedverket er *The Life and Times of Jesus the Messiah* (1883). Han skrev også *The Temple, its Ministry and Services* og en bibelhistorie for Det gamle testamente i sju bind.

Bibelhistorien følger Det gamle testamente bok for bok, forklarer bakgrunn, ord og skikker, og peker fram mot Kristus. Den ble oversatt til dansk-norsk av pastor Ragnvald Gjerløw og utgitt i Christiania 1887–92.

Ordforklaringer

Jehova – Jehova er en gjengivelse av Guds eget navn i Det gamle testamente, som på hebraisk skrives med de fire konsonantene JHVH (יהוה). Navnet betyr «Han som er», slik Gud selv forklarte det for Moses: «Jeg er den jeg er» (2 Mos 3,14). Som Edersheim viser, sier navnet ikke bare at Gud er til, men også hvem han er for sitt folk: den uforanderlige, som er trofast mot sine løfter. Det vanlige ordet for Gud, Elohim (אֱלֹהִים), peker på ham som Skaperen og den Allmektige, og patriarkene kjente ham som El Sjaddai, den Allmektige. Men under paktsnavnet Jehova ble han kjent da han oppfylte løftene og førte Israel ut av Egypt (2 Mos 6,2–3). Dette navnet klinger også med i ordene om «han som er og som var og som kommer» (Åp 1,4; 1,8). Av ærefrykt sluttet jødene å uttale gudsnavnet og leste i stedet Adonai, «Herre». Derfor gjengir norske bibler JHVH med «Herren». Formen «Jehova» er en blanding av konsonantene i JHVH og vokaltegnene fra Adonai. Vokalene i Adonai er a–o–a (i-en til slutt er konsonanten j, ikke en vokal). Vokaltegnene ble satt under bokstavene JHVH for å minne leseren om å si Adonai. Den første vokalen i Adonai er en svært kort a, fordi den står under en strupelyd (alef). Under J, som ikke er en strupelyd, blir den samme halvvokalen til en enda kortere e: J-e-H-o-V-a-H. Senere ble dette lest rett fram som ett ord, og siden den siste H-en er stum, ble det «Jehovah», på norsk «Jehova».

Sjekina – Sjekina (hebraisk «det som bor», av shakan, «å bo») er det jødiske navnet på Guds synlige nærvær og herlighet midt i folket, særlig skyen i helligdommen: «Da dekket skyen sammenkomstens telt, og Herrens herlighet fylte tabernaklet» (2 Mos 40,34; jf. 1 Kong 8,11). Ordet står ikke selv i Bibelen, men brukes i jødiske skrifter.